

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

Serpil GÖKÇE

77 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU ve
HÜKÜMLERİN ÖZETİ (1-370)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğretim Üyesi Emrah İSTEK

AĞRI-2019

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “77 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Hükümlerin Özeti” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Δ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Δ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

29.04.2019

Serpil GÖKÇE

İçindekiler

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
ÖN SÖZ.....	vii
A. Tezin Amacı	viii
B. Tezin Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	viii
C. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynak Değerlendirmesi.....	ix
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	1
SULTAN I. AHMED DÖNEMİNİN SİYASİ TAHLİLİ (1603-1617).....	2
A. Osmanlı-İran İlişkileri	2
B. Osmanlı-Avusturya İlişkileri	6
C. Celâli İsyanları.....	8
I. BÖLÜM.....	15
1. ANAHATLARIYLA MÜHİMME DEFTERLERİ	15
1.1. Mühimme Defterlerinin Tanımı.....	15
1.2. Mühimme Defterlerinin Özellikleri	18
II. BÖLÜM	19
2. 77 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ VE MUHTEVASI.....	19
2. 1. Defterin Şekil Özellikleri	19
2. 1. 1. Defterin Diplomatik ve Teknik Özellikleri.....	19
2. 1. 2. Defterin Fiziki Özellikleri.....	22

2. 1. 3. Defterin Dil Özellikleri.....	23
2. 2. Defterin Muhtevası.....	24
2. 2. 1. Eşkîyâlık Faaliyetlerinin Olduğu Hükümler.....	24
2. 2. 2. Yöneticilerle İlgili Hükümler	29
2. 2. 3. Ordu Mühimmatı ve Çeşitli Tedariklerin Sağlanmasıyla İlgili Hükümler	31
2. 2. 4. Serhad Kalelerinin Tamir, Tahkim ve Muhafazasıyla İlgili Hükümler	33
III. BÖLÜM.....	36
3. 1.77 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU VE HÜKÜMLERİN ÖZETİ.....	36
3. 2. METNİN TIPKIBASIMI	231
SONUÇ.....	236
KAYNAKÇA	238
TABLolar	242
Hükümlerin Gönderildiği Makamlar	242
77 Numaralı Mühimme Defterinin Konu Tasnifi.....	250

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin birinci derecede önemli yargı ve karar organı olan Dîvân-ı Hümâyûn'nda yapılan toplantılarda siyasî idarî, askerî, örfî, şer'î, adlî ve malî işler, şikâyet ve davalar görüşölüp karara bağlanmaktaydı. Görüşülen sorunlar ve alınan kararlar çeşitli defterlere kaydedilirdi. Bu defterlerden biri, “*Mühimme Defterleri*”dir. Dîvân'da görüşülen siyasî, idarî, askerî, sosyal açıdan önemli kararların kaydedildiği defterlere Mühimme Defterleri denir. Ayrıca, Dîvân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılan hususlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların suretlerinin kaydedildiği defterler olarak da tanımlanmaktadır. Mühimme Defterleri, daima birinci derecede kaynak olarak kullanılmış olup bu defterlere dayanan birçok araştırma ve çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmada ana hatlarıyla Mühimme Defterlerinin tanıtımını yapıldıktan sonra Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden temin edilen 77 Numaralı Mühimme Defterinin transkripi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca defterin düzenlendiği dönemde yaşanan siyasi ve sosyal gelişmeler ele alınıp hükümlerin özeti yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dîvân-ı Hümâyûn, Mühimme Defteri, I. Ahmed, Osmanlı-Avusturya, Osmanlı-İran, Celâlîler.

ABSTRACT

Political, administrative, military, customary, public, judicial and financial affairs, complaints and cases were discussed and resolved at the meetings held in the Dîvân-ı Hümâyûn, fundamental judicial and decision-making body of the Ottoman Empire. Discussed issues and taken decisions were recorded in various books. One of these books were “Mühimme Defteri.” Books in which important political, military, administrative and social decisions discussed in Divan were recorded in were called “Mühime Defterleri.” It is also Defîned as the books in which the copies of edicts issued after the approval of the sultan on the issues determined in the Divân-ı Hümâyûn were taken. Mühimme Defterleri have always been used as primary sources and many researches and studies have been done based on these books.

After the introduction of these memorandum books, the introduction and analysis of the 77th of the Prime Ministry Ottoman Empire were presented. In addition, political and social developments were taken into consideration and the book was transcribed.

Keywords: Dîvân-ı Hümâyûn, Mühimme Defteri, Ahmed the I, Ottoman-Avustria, Ottoman-Persia, Djelalis.

ÖN SÖZ

Küçük bir beylik olarak kurulan ve kısa süre içerisinde devlet haline gelen Osmanlı Beyliği, yüzyıllar içinde hâkim olduğu topraklarla devlet olmak için hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. Düzenli ve sistematik şekilde ilerlemeye başlayan Osmanlı Devleti, kurduğu idarî sistem sayesinde çok geniş alanlara sahip olup, bu sayede tarihsel ve kültürel bir kimliğe de vakıf olmuş ve bunu uzun süre muhafaza etmiştir. Osmanlı Devleti'ne idarî ve siyasî alanda büyük güç sağlayan ve hâkimiyetini devam ettirmekte yararlılık gösteren en önemli siyasî organlardan biri Divân-ı Hümâyûn'dur.

Divân-ı Hümâyûn'da devrin önem arz eden siyasî, iktisadî, idarî, askerî, sosyal vs. olaylarıyla ilgili kararlar alınmış ve alınan kararlar doğrultusunda ferman, berat, emir, nişan gibi resmi belgeler ile muhtelif defterler hazırlanmıştır. Bu defterler içerisinde en önemlilerinden biri de mühime defterleridir. Mühimme Defterleri, tutuldukları dönemlere ilişkin, devletin siyâsî, iktisâdî, sosyal, askerî, toplumsal, iç ve dış meselelerine ait önemli bilgiler içermektedir. Mühimme Defterleri, araştırmacıların ve tarihçilerin sıklıkla başvurduğu, önem arz eden sağlam ve güvenilir birincil kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan ve üzerinde çalışılan 77 Numaralı Mühimme Defteri, Sultan I. Ahmed'in saltanat yıllarına (1603-1617) tekabül etmektedir. Defter, 1013-1014/ 1605-1606 senelerine ait çeşitli olayları ve Divân'dan çıkan hükümleri ihtiva etmektedir. Bu hükümlerde daha çok yukarıdaki tarihlerde yapılan seferler, sefer sırasında reaya ve askerin durumu, eşkıyâlık olayları, askeri yapı gibi çeşitli konular bulunmaktadır. Defterde hakkında en çok hükmün olduğu konular eşkıyâlık faaliyetleri ile reayanın sosyal hayatıdır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında son derece yardım ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Emrah İSTEK'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca, yardım ve tavsiyelerinden dolayı Araştırma Görevlisi M. Emin TÜRKÜ'ye, moral ve desteklerinden dolayı varlığından güç aldığım ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Serpil GÖKÇE

Ağrı 2019

A. Tezin Amacı

Osmanlı Devleti kurulduğu ilk dönemlerden beri harici ve dâhilî işlerini yürütmek için düzenli işleyecek bir sistem oluşturmuştur. Devletin en yüksek yönetim organı olan Divan-ı Hümâyûn kurulmuştur. Divan-ı Hümâyûn'da devleti ilgilendiren konularda görüşmeler yapılarak alınan kararlar çeşitli defterlere yazılmıştır. Bu defterlerden biri Mühimme Defterleridir. Bu tezin amacı döneminde tutulan 77 Numaralı Mühimme Defterinin transkribe edilmesiyle Osmanlı Devleti'nin askerî, siyasî, içtimaî, malî olmak üzere hemen her alanında yaşanan gelişmelerinin daha doğru ve net anlaşılması hedeflenmiştir. Transkripsiyon işleminin iyi yapılması başka bir hedef olmaktadır. Bu amaçla defter transkripsiyon alfabesi ile gramer kurallara dikkat edilerek yapılmış olup daha önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. Tezin amaçlarından biri de şudur ki, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri transkripsiyonlu bir şekilde Türkiye Türkçesine aktarırken metinlerde kullanılan dilin orijinalliği korunup bugünkü konuşma dilinden ayrılması olmaktadır.

B. Tezin Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu tez çalışmasında 77 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu Ve Hükümlerin Özeti yapılmıştır. Defter (H. 1013-1014/M. 1605-1606) yıllarını ihtiva etmekte olup Sultan I. Ahmed Dönemine tekabül etmektedir. Bu dönemde Osmanlı Devleti, İran ve Avusturya ile savaş halindeydi. Ancak Osmanlı Devleti, batılı devletlerle yaşanan uzun ve yorucu savaşlardan başka kendi içinde ayrı bir sorun haline gelen Celâlî İsyanlarıyla da uğraşmaktaydı. Defterdeki metinler incelendiğinde savaşlardan, ordunun durumundan, devletin idarî yapısından, reayanın durumundan ve özellikle de eşkıyalık olaylarından bahsedilmektedir. Osmanlı Devleti'nin arşiv bakımından çok zengin olması yapılan konu tespitinde yararlılık göstermiştir. Ancak defter çalışmalarında tarama sırasında defterlerin yanma, çürüme, yazıların eksik ve silik olması gibi nedenlerle karşılaşılmakta ve bu durum araştırmacılar için bir zorluk teşkil etmektedir. Arşiv taraması yapıldığında Osmanlı Devleti'nin defter tutma geleneğinde sistemli ve düzenli bir seyir izlediği

görülmektedir. Bu çalışma araştırmacı ve tarihçilerin başvurması gereken en doğru ve sağlam güvenilir birincil kaynak olarak önemini koruyacaktır.

C. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynak Değerlendirmesi

Osmanlı Devleti siyasî ve idarî bakımdan çok iyi işlerlilik gösteren mekanizmalar kurmuştur. Kurulan muhtelif müesseseleriyle hâkimiyetini ve bekâsını her zaman muhafaza etmeye çalışan Osmanlı Devleti uyguladığı politikalarla örnek bir devlet olmuştur. Zamanla uç beyliği olmaktan çıkarak sınırlarını genişletmiş ve devlet işlerinin de artmasıyla sistematik bir şekilde çalışılmıştır. Devlet yaptığı işleri yine bir düzen içerisinde tuttukları defterler ile göstermiştir. Bu tez çalışması için daha önce yapılan çeşitli çalışmalardan ve tezlerden yararlanılmasına önem verilmiştir. İnternet ve kütüphane olanaklarıyla pek çok makale, kitap, dergi, ansiklopedi gibi kaynaklar, lûgâtlar ve örnek çeviriler elde edilerek doğru bir değerlendirme sürecinden geçilmiştir. En önemli arşiv kaynağımız da bugün arşivde muhafaza edilen Mühimme Defterleri olmuştur. Yapılan bu tez çalışması zengin içeriğe ve kaynaklara sahip olup bu konuda çalışma yapacak kişilerin faydalanmasına katkıda bulunulacaktır.

KISALTMALAR

Ayr.	: Ayrıca
Bk.	: Bakınız
BOAR	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
DTCF	: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
hk.	: Hüküm
L.	: Şevval
M.	: Muharrem
M.D.	: Mühimme Defteri
N.	: Ramazan
S.	: Safer
S	: Sayı
s.	: Sayfa
Ş.	: Şaban
TALİD	: Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TÜCAUM	: Türkiye Coğrafyası ve Uygulama Merkezi
yy.	: Yüzyıl
Za.	: Zilkade
Z.	: Zilhicce

GİRİŞ

Osmanlı Devleti 600 yıllık hükümlanlığı süresince dinleri, dilleri, ırkları ve kültürleri başka olan pek muhtelif unsurlar üzerinde hâkimiyet kurmuştur. Kurduğu bu hâkimiyeti muhafaza etmek ve üstünlüğünü pekiştirmek amacıyla sistemli ve düzenli mekanizmalara sahip bir siyasî ve idarî politika izlemiştir. Bu amaçla âmâl-i aklâm (devlet işleri) için birinci derecede önemli ve sorumlu organ olarak Dîvân-ı Hümâyûn kurulmuştur.

Divan-ı Hümayun, merkezdeki en önemli işlerle ilgilenen makam sahiplerinden oluşur ve padişah adına kararlar verirdi. Zamanla bir yüksek mahkeme şeklini alan divanda padişahın onayına sunulması gereken işler hakkında hemen karar verilir ve hazırlanan karar müsveddeleri temize çekilerek nişancıya teslim edilirdi. Nişancı da padişah tuğrası çekili fermanı hazırlar ya da hazırlatırdı. Böylece padişah adına karar verilmiş olunurdu.¹ Burada alınan kararlar muhtelif defterlere kaydedilirdi.

Devlet işlerinde devamlılığın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi, halkın ve kamu haklarının korunabilmesi için defterler tutulmuştur. Tutulma amacına göre çeşitli isimler altında ve seriler halinde oluşturulan defter tutma geleneği Osmanlılar'a Türk Devletleri'nden intikal ederek devamlılığını uzun süre korumuştur. Defter halindeki bu kayıtlarda; şahısların kendi aralarında ve devletle olan anlaşmazlıklar, devletlerarasında çıkan bazı problemler ve yapılan antlaşmalar, devletin malî ve siyasî kayıtları, devirlerin örf ve adetleri, sosyal yapısı, ikili ilişkilerde müzakere edilen dâhilî ve haricî meselelerle ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Dîvân-ı Hümâyûn'da görüşülen konular hakkında tutulan defterler içerisinde en önemlileri Mühimme, Ahkâm, Ruûs, Tahvîl, Nâme, Ahidnâme ve Şikâyet gibi defterlerdir. Ayrıca Bâb-ı Âsâfiye ait “Buyruldu Defterleri”, “İlm-ü Haber Defterleri”, “İrade Kayıt Defterleri”, “Ayniyat Defterleri” ve “Gelen-Giden

¹Ahmet Mumcu, “Dîvân-ı Hümâyûn”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 9, İstanbul 1994, s. 430-431.

Defterleri”, “Tapu-Tahrir Defterleri” bulunmaktadır. Mühimme Defteri, Dîvân-ı Hümâyûn’da dâhilî ve haricî meselelere ait siyasî, idarî, malî, içtimaî gibi birçok konunun görüşülüp karara bağlandığı defterlere denir.² Başka bir tanıma göre; müzakere edilen konularda padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdir.³ Mühimme Defteri adından da anlaşılacağı gibi “mühim” yani “önemli olan” demektir. Reisülküttab’ın “mühim” dediği ve “ehemm-i umûr” (önemli konular) saydığı konuların yazımı ile Mühimme Defterleri oluşmuştur.

Mühimme Defterleri günümüzde Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi’nde muhafaza edilmekte ve zengin muhtevası ile çok önemli bir arşiv kaynağı olmaktadır. Bugün “Mühimme Defterleri” adıyla kayıtlı defter sayısının 266 adet olduğu bilinmektedir. Bu çalışmanın konusu olan 77 Numaralı Mühimme Defteri (H. 1013-1014/M. 1605-1606) yıllarını kapsamaktadır. Bu defterde mevzu bahis olan yıllar Sultan I. Ahmed dönemi içerisinde yer almakta olup transkribe edilen hükümlerde bu dönemdeki Osmanlı Devleti’nin askerî yapısı çeşitli yönleriyle ortaya konulmuştur. Sultan I. Ahmed döneminde yaşanan siyasî gelişmeler kısa olarak ele alınmıştır.

SULTAN I. AHMED DÖNEMİNİN SİYASİ TAHLİLİ (1603-1617)

A. Osmanlı-İran İlişkileri

Sultan I. Ahmed, babası Sultan III. Mehmet’in 1603 yılında ölmesini müteakip tahta geçmiştir.⁴ Sultan Ahmed’in hükümdarlığı süresince XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın başı imparatorluk açısından bir dönüm noktasını teşkil etmektedir.⁵ Çünkü XVI. yüzyılın ikinci yarısı ile XVII. yüzyılın başlarında tahtta geçmiş olan üç padişah döneminde (III. Murad, III. Mehmet ve I. Ahmed) merkezî otoritede ve idarî sistemde bozukluklar görülüyordu.⁶ Sultan I. Ahmed’in bulunduğu

²“BOAR (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi)”, *T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı*, İstanbul 2010, s. 7.

³Mübahat S. Kütükoğlu, “Mühimme Defteri”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 31, İstanbul 2006, s. 520.

⁴Mücteba İlgürel, “Ahmed I”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 2, İstanbul 1989, s. 30.

⁵Emine Kıray, *Osmanlı’da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s. 53.

⁶Seda Çakmakcioğulları, *Koçi Bey Risaleleri*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2008.

dönemde kendisinden önce intikal eden sorunlar vardı. İran ve Avusturya ile süregelen savaşlardan dolayı barış ortamı sağlanamamıştı. Bu yüzden sultanın tahta cülusu barış umutlarını da güçlendirmiştir.⁷ Sultan I. Ahmed babası öldüğünde henüz 14 yaşında olup tahta cülus ederken⁸ özellikle padişah kadınları, kapı ağası, kızlar ağası, kadın ve erkek musahipler, nüfuzlu şahıslar⁹ gibi bir takım kişiler tarafından devlet otoritesine müdahâle edilmiş ve birtakım sorunların yaşanmasına neden olunmuştur.

XVI. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlılarda uzun yıllar devam eden savaşlar ve bu savaşların neticesinde ortaya çıkan sosyal ve ekonomik sıkıntılar, devlet mekanizmasındaki sistem değişikliğini kaçınılmaz kılmaktaydı.¹⁰ Sultan I. Ahmed tahta iğen ülkenin çok büyük sorunları vardı. Bunlar doğuda İran, batıda Avusturya ile süregelen savaşlar ve içeride yaşanan problemlerden en önemlisi olan Celâlî İsyânları idi.¹¹ Yaşanan bu iç ve dış gelişmeler ülkeyi bir keşmekeş haline getiriyordu.

Bir taraftan dış güçlerle savaşıırken bir taraftan da içeride Celâlîler ile yapılan mücadeleler iç sorunlardan en büyüğü haline gelmişti. Bu sorunlar yüzünden zayıflayan Osmanlı Devleti, kalkınmak için Kanuni Sultan Süleyman döneminin idari yapısını ve Kavânîni yeniden oluşturma arzuları ile ıslahatlar yapmıştır.¹²

Her ne kadar ıslahatlar yapılmışsa da bu durum devleti ayağa kaldırarak kadar başarılı ve uzun ömürlü nitelikte olmamıştır. XVI.-XVII. yüzyıllarda Osmanlı-Safevî ilişkileri genel olarak çatışma şeklinde sürmekteydi. Yıllarca süren Osmanlı-Safevî rekabeti, İslam tarihinde Sünnilik ve Şiiilik rekabetinin mezhep boyutundan siyâsî boyuta intikal ederek Osmanlı tarihinde en önemli döneme tekabül etmiştir. Bu

⁷Nicolae Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 3 (1538-1640)*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009, s.284.

⁸Bilgehan Pamuk, “Zor Yılların Başlaması”, *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012, s. 280.

⁹İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C. 3, Ankara 1977, s. 119.

¹⁰Pamuk, “Zor Yılların Başlaması”, s. 279.

¹¹Pamuk, “Zor Yılların Başlaması”, s. 280.

¹²Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar II Tagayyür ve Fesâd (1603-1656): Bozuluş ve Kargaşa Dönemi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s. 161.

münasebetler, Osmanlı kronikleri ışığında savaş ve barış veya dostluk ve düşmanlık esasına göre sekiz döneme ayrılmaktadır.¹³

I. Dönem; Şah İsmail'in ilk akınlarından 905/1490 Çaldıran Savaşına kadar geçen süre olup bu esnada Anadolu'da Safevî saldırıların arttığı dönemdir.

II. Dönem; Çaldıran savaşıyla 920/1514 başlayan ve Amasya barışına 961/1555 kadar aralıklarla devam eden Osmanlı doğu politikasının yoğun olduğu dönemdir.

III. Dönem; Amasya barışından (961/1555) 1577 yılına kadar yirmi dört yıl süren barış dönemidir.

IV. Dönem; III. Murad'ın Gürcistan, Azerbaycan ve Şirvan'ı ele geçirmek üzere bölgeye sevk ettiği serdarlar ve ordular dönemi olup nihayetinde 12 Mart 1590 İstanbul anlaşması imzalandığı dönemdir.

V. Dönem; 1590 yılından 1603 yılına kadar barışın hüküm sürdüğü dönemdir.

VI. Dönem; 1603 yılından 1612 yılına kadar devam eden dokuz yıllık savaşın vuku' bulduğu dönemdir. Bu dönemde Safevî hükümdarı Şah Abbas, Tebriz ve Nihavent gibi önemli serhat şehirlerini Osmanlılardan geri almıştır.

VII. Dönem; 1639 Kasr-ı Şirin anlaşmasına kadar devam eden Osmanlıların Irak havzasında tekrar toparlanmaya çalışıldığı dönemdir.

VIII. Dönem; Kasr-ı Şirin anlaşmasıyla başlayan 1722 yılına kadar devam eden barış dönemidir.¹⁴

Gruplandırılan dönemlere bakıldığında yapılan tez çalışması V. ve VI. dönemlere denk gelmektedir. Bu dönemlerde tahtta bulunan padişah Sultan I. Ahmed'dir. Yüzyılın başlarından beri kendini hissettiren nüfus baskısı, yüzyılın ortalarında fetihlerin yavaşlamasıyla şiddetini arttırmaya başladı. Bu yaşananlar karşısında insanlar hem topraksız hem de işsiz kalıp beylere, paşalara ve saraya

¹³H. Mustafa Eravcı, "Osmanlı-Safevî Münasebetleri ile İlgili Türkçe Kaynaklar", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 250-251.

¹⁴Eravcı, "Osmanlı-Safevî Münasebetleri", s. 250-251.

giderek çare bulmaya çalışmışlardır.¹⁵ Osmanlı Devleti, İran ve Avusturya ile sıkı bir ilişki içerisindeydi. Devletin, İran hükümdarı Şah Abbas ile barış yaptıktan hemen sonra Avusturya ile on beş yıl sürecek bir savaşa başlaması, daha bu savaş netice görmeden Şah Abbas'ın kayıplarını geri alma girişimi, üstelik bu iki cephede birden savaş yapılırken, Anadolu'da o ana kadar emsali görülmemiş olan Celâlî İsyanları diye bilinen bir dönemin açılması, Osmanlı Devleti'nin gücünün zirvesine ulaştığı düşünülen bir anda ciddi sarsıntılara sebep olmuştur.¹⁶

Osmanlı İmparatorluğu yukarıdaki sorunlarla uğraşırken XVI. yüzyıl kapanmaktaydı. Bir devir kapanırken aslında hiç kapanmamış olan Safevi mücadelesi ileride tekrar devam edecektir. 1578-1590 yılları arasında harpler yapılmış ve bu harpler neticesinde İranlılar, Osmanlılara bir takım toprakları terk etmek zorunda kalmıştı.¹⁷

İran'la yapılan savaşlara son verme amacıyla 21 Mart 1590 tarihinde İstanbul Barışı (Ferhat Paşa Antlaşması) imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Osmanlı-İran savaşlarının ilk dönemi kapanmış oluyordu.¹⁸ Fakat iki devlet arasındaki çekişmeler ileride yeni harplerin yaşanmasına neden olacaktır. İran'la yapılan on üç buçuk senelik barış, 1603 senesinde Şah Abbas'ın toprakları geri almak isteyip savaş açmasıyla bozulmuştu. Şah, bazı yerleri geri alıp Tebriz'i de işgal ederek Osmanlı Devleti'ni pek müşkül hale düşürmüştür.¹⁹

Antlaşmalar birbirini takip etmiş ve yeni bir barış antlaşmasının yapılmasına karar verilmiştir. 26 Ramazan 1021'de (20 Kasım 1612), 962 (1555) sulhu esas alınmak suretiyle yapılan barış 1603 senesinden beri süregelen harplere bir son verme hüviyeti taşıyordu.²⁰ Nasuh Paşa Musâlahası²¹ olarak da bilinen bu sulhun da uzun ömürlü olmadığı görülmüştür. Şah'ın her yıl vermeyi taahhüd ettiği ipeği daha

¹⁵Özer Küpeli, "Osmanlı- Safevi Münasebetleri (1612-1639)", (Doktora Tezi), *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Ana Bilim Dalı*, İzmir 2009, s. 14.

¹⁶Sina Akşin, *Türkiye Tarihi III*, Cem Yayınları, 10. Baskı, İstanbul 2009, s. 130.

¹⁷Mustafa Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C. 3, Ankara 2011, s. 1723.

¹⁸Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 3, s. 63.

¹⁹Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C. 4, Ankara 1995, s. 247.

²⁰Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, s. 1740.

²¹Pamuk, "Zor Yılların Başlaması", s. 281.

sonra göndermemesi, İran'a gitmiş olan İncili Mustafa Çavuş'un dönmemesi²² ve Şah'ın Gürcistan'a asker sevk etmesi gibi nedenlerle Osmanlı-İran ilişkileri bozulmuş ve savaş yeniden başlamıştır.²³ Yapılan savaş sonunda Şah Abbas'la, Tebriz ve Erdebil taraflarını boşaltmasına karşılık²⁴ 6 Şevval 1027 (26 Eylül 1618) tarihinde²⁵ Kanuni Sultan Süleyman döneminde İran ile 1555 yılında yapılan antlaşma esas alınıp Serav Antlaşması imzalanmıştır.²⁶

Yukarıda mevzubahis olunan gelişmeler yaşanırken Sultan I. Ahmed'in rahatsızlandığı görülmüştür. Sultan elli bir gün sürmüş olan mide hastalığından dolayı 22 Kasım 1617 yılında²⁷ henüz yirmi sekiz yaşında iken vefat etmiştir. Görüldüğü üzere barış ve dostane sürecini uzatmak ve muhafaza etmek amacıyla yapılan antlaşmalardan başarı sağlanamadığı gibi savaşlar birbirini takip etmiş ve barış dönemleri ne yazık ki uzun ömürlü olmamıştır.

B. Osmanlı-Avusturya İlişkileri

XVII. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nde köklü değişikliklere sebep olan siyasî, askerî, sosyal, ekonomik, kültürel hareketliliğin meydana geldiği bir zaman dilimidir. Dönemin şekillenmesinde devletlerarası münasebetler ve mücadeleler önem arz etmektedir. Sultan III. Mehmed'in tahtta cülusundan iki yıl öncesinde başlayan Osmanlı-Avusturya savaşları²⁸ Sultan I. Ahmed dönemine de intikal etmiştir.

Osmanlı-Avusturya ilişkilerini üç dönemde incelemek mümkündür. Birincisi, Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanatı döneminden başlayarak, Zıttoruk Barış Antlaşması'na (1606) kadar olan dönem; ikincisi, Zıttoruk Barış Antlaşması'ndan başlayarak, Karlofça Barış Antlaşması'na (1699) kadar olan daha dönem; üçüncüsü ise, 1699 tarihli Karlofça Barış Antlaşması ile başlayan ve Osmanlı Devleti'nin

²²Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 4, s. 247.

²³Pamuk, "Zor Yılların Başlaması", s. 281.

²⁴Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 4, s. 248.

²⁵Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 3, s. 68.

²⁶Küpel, "Osmanlı- Safevi Münasebetleri (1612-1639)", s. 70.

²⁷İlgürel, "Ahmed I", s. 32.

²⁸Mehmet İnbaşı, Ersin Gülsoy, Zübeyde Güneş Yağcı, "Güçlü Sultanlar Dönemi", *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Grafik Yayınları, Ankara 2012, s. 226.

çözülme devrine rastlayan dönemdir.²⁹ Osmanlı Devleti; hem İran hem de Avusturya ile iki cephede birden savaşmak zorunda kalıyor ve devletin durumu giderek bozuluyordu.³⁰ Öyle ki “*bu dönem aynı zamanda bir zirveyi oluşturmuş ve XVI. yüzyılın sonlarından, hatta ikinci yarısından itibaren yavaş yavaş duraklamaya ve giderek gerilemeye sahne olmuştur.*”³¹

XVI. yüzyılda Sultan I. Selim ve Sultan I. Süleyman dönemlerinde gerçekleştirilen fetihler ile Osmanlı İmparatorluğu dünyanın en önemli siyasî ve ekonomik gücü olmuştur.³² Fakat bu dönem fetihleri, ileride yerini mağlubiyetlere bırakacaktır. Girişilen mücadeleler ardı ardına birbirini takip etmiştir.

Osmanlı ve Avusturya orduları Haçova’da karşı karşıya gelmiştir. Bu savaş,³³ Osmanlı Devleti için büyük bir zafer olmakla birlikte, Avusturya cephesinde ağır bir mağlubiyete sebep olmuştur.³⁴ Osmanlı ordusunun zaferle biten en büyük meydan savaşlarından biri olup dönemin tarihçileri tarafından Çaldıran ve Mohaç savaşlarından bile daha üstün tutulmuştur. Bu zaferin askerî ve siyasî yönden 1606 senesinde sona erecek olan Osmanlı-Habsburg savaşlarının kaderi üzerinde olumlu rol oynamadığı görülmüştür.³⁵

Aynı yıl içerisinde gerçekleşen başka bir zafer de Eğri Kalesi’nin fethedilmesi olmuştur.³⁶ 1598 yılına gelindiğinde Yanık Kale olarak bilinen Raab, Avusturyalılar tarafından zapt edilmiş, Budin muhasara edilmişse de alınamamıştır. Budin varoşunda bulunan cami, bina her ne varsa yakıp yıkılmış, topraklarla şehir tahrip edilmiştir.³⁷ Uzun bir süre devam eden barış döneminin ardından On Beş Yıl Savaşları (1593- 1606) yapılmış ve bu sırada Estergon şehri saldırılarla

²⁹Uğur Kurtaran, “XVIII. Yüzyıl Osmanlı-Avusturya Siyasi İlişkileri”, *Tarih Okulu Dergisi*, S. 17, 2014, s. 395.

³⁰Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye*, s. 19.

³¹Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012, s. 207.

³²Robert Mantran, *XVI-XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu*, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1995, s. 137.

³³Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 3, s. 79.

³⁴Mustafa Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, C. 3, s. 408.

³⁵Feridun M. Emecen, “Haçova Meydan Savaşı”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 14, İstanbul 1996, s. 547.

³⁶Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, s. 75.

³⁷Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, s. 1645.

karşılaşmıştır. Burası 1605 senesinde yeniden Osmanlılar'ın eline geçip 1683 senesine kadar Türk hâkimiyetinde kalmıştır.³⁸

Osmanlı Devleti ile Avusturya arasındaki savaşlar 1606 yılındaki Zitvatorok Antlaşması'nın imzalanmasına kadar devam etmiştir.³⁹ Bu antlaşma ile Kanuni Sultan Süleyman döneminde Avusturya'nın ödediği yıllık 30.000 duka altın haraç kaldırılacak, Avusturya bir defalık 200.000 kara kuruş tazminat ödemeyi kabul edecek ve Padişah ile İmparator eşit sayılacak, İmparator bundan sonra “Kral” yerine “Roma Çasarı” olarak anılacaktır.⁴⁰

Osmanlı Devleti, Zitvatorok Antlaşması ile Avrupa devletlerine karşı üstünlüğünü artık kaybetmiştir. Antlaşmaya göre, üç yıl geçtikten sonra Avusturya tarafı her yıl hediye getirmekle bağlılıklarını arz edecek ve antlaşma 20 yıl geçerli olacaktır.⁴¹ Fakat bu husus göz ardı edilmiş ve antlaşma yirmi yıl geçerlilik şartı taşıyor olmasına rağmen elli yıl yürürlükte kalmıştır.⁴² Yapılan savaşlar her iki devlet için maddî ve manevî açıdan yıpratıcı olup büyük kayıplara yol açmıştır.

C. Celâli İsyanları

Tarih boyunca dünya üzerinde devlet yönetimlerine karşı başkaldırı hareketi olarak bilinen isyan veya ayaklanmalar yaşanmıştır. Bu hareketler devletleri olumsuz yönde etkilediği gibi bazılarının yol açmış olduğu olumsuzluklar yıllarca sürerek devletlerin zayıflamasına hatta yıkılmasına bile neden olmuştur. Osmanlı Devleti de, zaman zaman bu tür ayaklanmalarla uğraşmıştır. Bunların en tipik örneklerinden biri “Celâli İsyanları”dır. Celâli İsyanları XVI. yüzyılın son on yılı ile XVII. yüzyılın ilk on yılına tekabül eden ve Osmanlı devlet düzenine karşı, başta resmi devlet görevlileri tarafından yapılan başkaldırılardır.⁴³ Başka bir tanıma göre, XVII. yüzyıl

³⁸Geza Dávid, “Estergon”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 11, İstanbul 1995, s. 439-440.

³⁹ Mehmet İnbaşı, Ersin Gülsoy, Zübeyde Güneş Yağcı, “Güçlü Sultanlar Dönemi”, *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012, s. 231.

⁴⁰Pamuk, “Zor Yılların Başlaması”, s. 283.

⁴¹Feridun M. Emecen, “Çağdaş Osmanlı Kaynaklarında Uzun Savaşlar ve Zitvatorok Antlaşması İle İlgili Algılama ve Yorum Problemleri”, *Osmanlı Araştırmaları XXIX*, İstanbul 2007, s. 95 (Ayrıca bk. Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C. 4, s. 192).

⁴²Türkan Polatçı, Alican Batmaz, “Doğu- Batı İmajı Gölgesinde Konstantinopolis ve Beç: XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlı -Habsburg İlişkileri”, *Akademik Bakış*, C. 6, S. 12, 2013, s. 64.

⁴³Fatma Acun, “Celâli İsyanları (1591-1611)”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, C. 9, Ankara 2002, s. 695.

boyunca Anadolu, kiralık başıboş insanlar ve ücretli askerlerle dolmuştur. Bunun sonucunda eşkiyâ liderleri ve takipçileri ortaya çıkmıştır. Yağma ve zorba hareketlerde bulunmuş olan bu insanlara Celâlî denmiştir.⁴⁴

Celâlî tabiri "Celâl'e mensup" anlamına gelmektedir. Bu tabir XVI. yüzyıl başlarında isyan eden Bozoklu Şeyh Celâl'le ilgilidir. 1519 senesinde Bozoklu Şeyh Celâl adında bir kişi mehdilik iddiasında bulunarak Tokat civarında isyan edince bundan sonra çıkan isyanlar hangi amaç ve türden olursa olsun halk arasında onun adına Celâlî sıfatı verilmiştir.⁴⁵ Celâlîler halk arasında “*Ağaçtan Piri, Gün Uğrusu, Baldırı Kısa, Tanrıbilmez, Dağlar Delisi, Kabre Sığmaz, Kâfir Murad, Deli İlahi, Yularkıstı, Kilindir Uğrusu, Domuzoğlan, Şekoz Ahmed, Kekeç Mehmed*” gibi isimlerle anılmışlardır.⁴⁶ Başlangıçta bu isyanlar Osmanlı idaresinden memnun olmayan zümrelerin ve Şii eğilimli Türkmen gruplarının Safeviler'in de tahrikleriyle devlete baş kaldırarak ortaya çıkmışken XVI. yüzyılın sonlarından itibaren büyük bir mesele haline gelerek çok farklı bir boyut kazanmıştır.⁴⁷

Celâlî mücadelesi; Kanunî devrinden itibaren meydana gelmekle beraber, Sultan III. Murad zamanında da devam etmiştir.⁴⁸ Sultan I. Ahmed dönemine gelindiğinde Anadolu’da Celâlî İsyanları artmaya başlamıştır.⁴⁹ İsyanların sebepleri arasında başta, sıklıkla ifade edilen medrese talebeleri tarafından çıkartılan kargaşalar, yani suhte olayları gelmektedir.⁵⁰ Ancak suhte ve Celâlî İsyanları birbirinden farklı görülmektedir. Yalnız Rumeli’de, Edirne, Selanik, Silistre’deki softa medreselerinde ayaklanmalar yaşanmıştır. Softa ayaklanmalarının yayıldığı sahâlar ile Celâlîlerinki arasında uygunluğun olduğu kabul edilmişse de Anadolu’da Celâlî İsyanları; Torosların ötesinde, Adana, Halep, Maraş, Urfa, Malatya taraflarına ve şarkta Erzurum’a kadar uzanmışken softa isyanları; Toroslardan itibaren, Sivas,

⁴⁴Acun, “Celâlî İsyanları”, s. 698.

⁴⁵Mücteba İlgürel, “Celâlî İsyanları”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 7, İstanbul 1993, s. 252.

⁴⁶Robert Mantran, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I Kuruluş ve Yükseliş Yılları*, Çev. Server Tanilli, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s. 154.

⁴⁷İlgürel, “Celâlî İsyanları”, s. 252.

⁴⁸Mustafa Akdağ, “Celâlî Fetretî”, *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 16/1-2 Ankara 1958, s.53.

⁴⁹Ahmet Şimşirgil, *Kayı V*, Timaş Yayınları, İstanbul 2016, s. 260.

⁵⁰Yunus Koç, “Osmanlıda Toplumsal Dinamizmden Celâlî İsyanlarına Giden Yol ya da İki Belgeye Tek Yorum”, *Bilig*, Güz / 2005, S. 35, s. 231.

Erzincan ve Şarki-Karahisar'dan öteye geçmemiştir. Rumeli'de yaşanan suhte isyanları 1575 yılına doğru biterken, Anadolu'daki Celâlî İsyanlarının devam ettiği görülmektedir.⁵¹

Celâlî İsyanlarının sebeblerini şöyle sıralamak mümkündür. Devlet idaresinin zayıflaması, paranın ayarının bozulması, iktisadî yapının günden güne bozulması, vergi sıkıntılarından dolayı çiftini bozan köylünün toprağını terk etmesi, toprağın işletilmemesi gibi nedenler ayrıca yeniçerilerin, süvarilerin şehir ve kasabalarda yaptıkları faaliyetler, devletin en önemli kolu olan tımarlı sipahinin önemini yitirmesi, kadı ve naip gibi önemli devlet adamlarının nizam ve hukuka aykırı yollara girmeleri,⁵² hızlı nüfus artışı, fiyat artışları, devalüasyonun ortaya çıkardığı zorluklar, ateşli silahların yaygınlaşması, taşra idarecilerinin baskıları, levent ve sekban gruplarının eşkıyâlık hareketleri.⁵³ diğer nedenler olarak sayılabilir.

"*Büyük Kaçgunluk*" adı verilen bu dönem Osmanlı Devleti için çok zorlu bir dönem olmuştur.⁵⁴ Anadolu köylüsü arasında bir göç hareketinin yaşanması, Celâlî İsyanlarının sebep olduğu en büyük sonuçlardan biridir. Köylüler yazdıkları şikâyetleri merkeze yollamışlar, zulümlerden kurtulmazlarsa "*terk-i diyar*"⁵⁵ ve "*celây-ı vatan*"⁵⁶ eyleyeceklerini bildirmişlerdir. 1603 yılına gelindiğinde gerçekten de Anadolu köylüsünün büyük bir kısmı, mallarını ve hayvanlarını bile yanlarına almadan köylerini terk etmiştir. Aslında köylerin terk edilmesi, Celâlî olaylarının başlangıcından beri görülmekteydi.⁵⁷

1608 senesine kadar Anadolu'da yaşanan büyük kaçgunluk devri sonucunda halk daha emniyetli gördüğü mahallelere, müstahkem şehir ve kasabalara kaçmıştır. Bunun nihayetinde Anadolu adeta bir harabe haline gelmiştir.⁵⁸ Bunların dışında göç edemeyenler kaleye yakın yerlerde oturuyorsa kendilerini savunmuşlardır. Ancak

⁵¹Mustafa Akdağ, "Celâlî İsyanlarının Başlaması", *AÜDTCF Dergisi*, C. 4, S. 1, 1945, s. 34.

⁵²Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 3, s. 99.

⁵³Pamuk, "Zor Yılların Başlaması", s. 283.

⁵⁴Mustafa Akdağ, "Celâlî İsyanlarından Büyük Kaçgunluk", *Tarih Araştırmaları Dergisi II*, Ankara 1964, s. 1.

⁵⁵Memleketi terk etme, gurbete çıkma (Devellioğlu, s. 1265).

⁵⁶Doğduğu yerden ayrılma, ayırma (Devellioğlu, s. 146).

⁵⁷Acun, "Celâlî İsyanları", s. 705.

⁵⁸İlgürel, "Celâlî İsyanları", s. 254.

yakın olmayanlar kale ve palangalar inşa edip kendilerini korumaya çalışmışlardır. Bunların bir kısmı dağlara sığınıp silahlanmışlardır. İsyanlarda en fazla yıpranan halk, örgütlenerek Celâlilere karşı koymaya başlamıştır. Osmanlı Devleti, bu sorunun artık daha fazla büyümemesi için köylü ve şehirli gençleri “il eri” adıyla teşkilatlandırıp mahalli milis kuvvetleri oluşturmuş ve halkın güvenliği için uğraşmıştır.⁵⁹

Celâlî İsyanları Osmanlı Anadolu’sunda ve doğu vilayetlerinde ciddi yıkımlara yol açmıştır. Osmanlı Devleti, Celâlılere karşı muhtelif tedbirler almaya başlamıştır. Öncelikle Murad Paşa bu işle görevlendirilmiştir. İstanbul’a gelerek Anadolu’daki Celâlıler’e karşı hazırlık yapmış ve ilk hedefi de Suriye bölgesinde isyan eden Canbolatoğlu Ali Paşa olmuştur.⁶⁰

Murad Paşa’dan başka Vildan-zâde Mevlâna Ahmed de Celâlılere karşı görevlendirilerek Ankara’ya gelmiştir. Yaşanan taşkınlıkların ortadan kaldırılması için Tekeli Mehmed Paşa komutasında bir ordu kurulmuştur. Sipahi ve yeniçerilerden oluşan bu ordu hac yolunun güvenliğinin sağlanması, eşkıyânın kökünün kazınması, Canbolatoğlu ve Kalenderoğlu’nun yok edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Ordu, Müslî Çavuş adlı eşkıyâyı ve yanındakileri bertaraf etikten sonra bu kez de Çimşid adlı başka bir eşkıyâyı ortadan kaldırmıştır.⁶¹

Veziriazam Murad Paşa 1608 yılında Göksun’da güçlü Celâlî reisi olan Canboladoğlu Ali’yi mağlup ederek Celâlılerin etkisini büyük oranda kırmıştır.⁶² Akabinde Canboladoğlu Ali ile yakın ilişki içinde olan bir başka asi lideri Karaman Beylerbeyi Deli Ahmed’in adamlarından yüzden fazlasını da öldürtmüştür. Murad Paşa yine en tehlikeli Celâlî liderlerinden olan Kalenderoğlu Mehmed ile anlaşmak üzere harekete geçip Canboladoğlu ile birleşmesini önlemek için Kalenderoğlu’nu etkisizleştirme yolunu seçmiştir.⁶³ Murad Paşa üç yıl süren mücadele sonunda Canboladoğlu, Kalenderoğlu, Meymun kuvvetlerinden otuz bin kişiyi ortadan

⁵⁹Erhan Afyoncu, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu III*, Yeditepe Yayınları, 7. Baskı, İstanbul 2007, s. 152.

⁶⁰Ömer İşbilir, “Kuyucu Murad Paşa”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 26, İstanbul 2002, s. 507.

⁶¹İbrahim Hakkı Çuhadar, *Mustafa Sâfi’nin Zübdetü’t-Tevarih’i*, TTK Yayınları, C. 1, Ankara 2003, s.94.

⁶²Pamuk, “Zor Yılların Başlaması”, s. 284.

⁶³Şimşirgil, *Kayı V*, s. 271.

kaldırmıştır. Yirmi beş bin kişilik çeteci kuvvetlerini imha etmiş ve on bin kadar diri olarak ele geçirdiği insanları ortadan kaldırmıştır.⁶⁴

Murad Paşa doksan yaşında olmasına rağmen bütün azmiyle ve siyasi zekâsıyla bu meselenin sonlandırılması için çabalamıştır. Bunu yaparken bazen ikna, bazen de silahlı mücadele yolunu tercih etmiştir. Hepsiyle aynı anda mücadele edemediğinden dolayı Celâlîlerin birleşmelerine engel olmak amacıyla bir kısmına memurluklar vermiştir. Örneğin, Kalenderoğlu'na öncelikle paşalık rütbesiyle Ankara Sancak Beyliği verilmiştir. Ama Kadı Vildan-zâde Mevlâna Ahmed onun sancağına girememesinde etkili olmuş ve sonuçta Ankara tüccarı zararı az hasarla atlatmıştır. Başka bir örnekte Aydın ve Saruhan taraflarında Yusuf Paşa ile İçel'de sancak verdiği Muslu Çavuş da devlet hizmeti vermek suretiyle oyaladığı asilerden bazılarıdır.⁶⁵ Bir başka isyancı olan Canboladoğlu, kurtulan yandaşları ile Halep'e gitmiş ve İstanbul'a gitmek üzere yola çıktığında padişaha pusula göndermiştir. Padişah'tan af dilemiş, affedilmezse kendisini katletmelerini istemiştir. Bunun üzerine padişah onu affetmiştir.⁶⁶

Murad Paşa, Celâlî mücadelesinde gösterdiği üstün hizmetleri sonucunda "Kuyucu" unvanını almıştır. Kaynaklarda, Kuyucu Murad Paşa'nın Osmanlı devlet nizamına ve an'anelerine bağlı bir devlet adamı ve dindar kişiliğinin olmasına rağmen Celâlîleri ortadan kaldırmak için aşırıya varan uygulamalardan çekinmediği anlatılmaktadır. Bu olaylar sırasında 50.000 kişinin öldürüldüğü tespit edilmişse de bu rakamın 60-70.000 civarında olduğu ve öldürülen Celâlîlerin kazdırılan derin kuyulara doldurduğu da rivayet edilmektedir.⁶⁷

⁶⁴Şimşirgil, *Kayı V*, s. 289 (Bir rivayete göre Murad Paşa, Canbolatoğlu'nun kaçan kuvvetlerini takip ve imha ederek Halep'e girmiştir. Bk. İşbilir, "Kuyucu Murad Paşa", s. 507), (Başka kaynaklarda Kuyucu Murat Paşa'nın Celâlîleri ortadan kaldırırken nasıl faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir. Örneğin; Kuyucu Murat Paşa, Saracoğlu Ahmet Bey'i idam edip Cemşid ve Muslu çavuş kuvvetlerinin işini bitirmiş, Canboladoğlu kuvvetlerinden on bin kişinin telef olduğunu söylemiş ve sonrasında da Canboladoğlu'nu Belgrad'da boğdurmıştır. Bk. Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 3, s.105-106).

⁶⁵Ayşe Pul, "Kuyucu Murad Paşa'nın Celâlî Mücadelesi Sürecinde Sarayönü ve Çevresi", *Tarih, Kültür, Sanat, Turizm ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü Sempozyumu*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, S. 8, Konya 2014, s. 131-132.

⁶⁶Bekir Sıtkı Baykal, *Peçevi Tarihi II*, Kültür Bakanlığı Başvuru Kitapları, s. 333.

⁶⁷İşbilir, "Kuyucu Murad Paşa", s. 508.

Giderek zayıflayan devlet otoritesi karşısında Sultan I. Ahmed'in çıkardığı reform mahiyetindeki yenilikleri ile fermanlarından bir sonuç alınamamış⁶⁸ ve hatta birçok tedbir alınmıştır. İlk tedbiri de bölgelere polis gibi görevli olan alt düzeyde bir komutan ve Celâlî Serdarı göndermek olmuştur. Ancak bu ilk tedbirler başarılı olmamış hatta isyanların giderek yaygınlaşması üzerine ilgili bölgelere vezir tayin edilmiştir. Her iki görevlinin de başarısız olmasıyla "böl ve yönet" taktiği denenmiştir. Bu taktiğe göre ücretli askerler isyan eden medrese talebelerine karşı kışkırtılmış ve eşkıyâlarla mücadele edilmesi için medrese talebelerinin silahlanmaları teşvik edilmiştir. Ama bu hareketten sonra devlet, eşkıyâların üzerine büyük ordular göndererek onlarla pazarlık etme yoluna gitmiştir.⁶⁹

Osmanlı Devleti, pazarlık, rotasyon gibi tedbirlerin yanı sıra Murat Paşa'nın sayesinde baskı gücünü kullanmakla birlikte, gerektiğinde böylesine cebrî yöntemler uygulayabileceğini göstermiştir.⁷⁰ Anadolu halkı üzerindeki Celâlî baskısı, Kuyucu Murat Paşa'nın sert ve kanlı tedbirleri sonucu tesirini kaybetmeye başlamıştır. Anadolu'da isyanların çoğalması üzerine köylerin terk edilmesi devletin malî açıdan yıpranmasına neden olmuştur. Bunu önlemek amacıyla Sultan I. Ahmed, 1609 yılında adâletnâme çıkararak terkedilen köylerin tekrar iskânına çalışmıştır.⁷¹ Diğer taraftan köylülerin tekrar yerlerine gelmesi ve ticaret erbabına kolaylık sağlanması için fermanlar hazırlanıp gönderilmiştir.⁷²

Bu olayların yol açtığı tahribatı en aza indirmek için alınan yukarıdaki tedbirler ile başarılı sonuçların alındığı görülse de bunlar kâfi gelmemiştir. Binlerce Celâlî'nin ortadan kaldırılmasıyla sükûnet sağlanabilmiş ve isyan çıkarmaya niyeti olanlar da can korkusuyla bundan vazgeçmiştir. Alınan tedbirlerle sağlanan barış ortamı bir müddet daha devam etmişse de ileriki dönemlerde yeni huzursuzluklar baş gösterecektir.⁷³

⁶⁸İlgürel, "Celâlî İsyamları", s. 256.

⁶⁹Acun, "Celâlî İsyamları", s. 699.

⁷⁰Acun, "Celâlî İsyamları", s. 704.

⁷¹İlgürel, "Ahmed I", s. 31.

⁷²Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 3, s. 113.

⁷³İlgürel, "Celâlî İsyamları", s. 254.

Bu olaylar yaşanırken hem Osmanlı Devleti’ni hem de diğer dünya devletlerini bekleyen büyük bir sorun kıtlık ve iklim değışiklikleri yaşanmaktaydı. Sultan III. Mehmed döneminde giderek artan soğuklar, kible ve karayel rüzgârlarından doğan fırtınalar, kervanların durmasına ve gemilerin işlenmez hale gelmesine neden olmuştur. XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, kuraklık, aşırı soğuklar ve kıtlıklardan başka hem Avrupa’da, hem Osmanlı’da pek çok sel olayı ve çekirge istilaları görülmüştür. XVII. yüzyılda “*Küçük Buzul Çağı*” olarak adlandırılan bir dönem yaşanmıştır.⁷⁴ Küçük buzul çağı bir yandan devletlerin tarımdan aldıkları vergi ve payların azalmasına sebebiyet verirken, bir yandan da kentlerde yaşam koşullarını zorlaştırmaktaydı. Bu durumlar salgın hastalıklar ve bir takım toplumsal problemleri de beraberinde getirmiştir.⁷⁵

Yaşanan bütün gelişmelerden sonra Osmanlı Devleti artık eski gücünü XVI. yüzyılın sonlarından itibaren kaybettiğini göstermektedir. Devletlerarası siyasî ve diplomatik mücadeleler, savaşlar, iç sorunlar, isyanlar gibi nedenler ekonominin bozulmasını tetiklemiştir. Düzen ve asayiş bozulmuş, bundan en çok rahatsız olan rea’ya olmuştur. Osmanlı Devleti artık hızla yıkılmaya doğru gitmiştir.

⁷⁴Yusuf Yılmaz, Yahya Kadioğlu “Küçük Buzul Çağı, Kuraklık ve Diğer Coğrafi Olayların Celâlî İsyanları Üzerindeki Etkileri”, *Studies Of The Ottoman Domain*, C. 7, S. 12, 2017, s. 272.

⁷⁵Barbaros Gönençgil, Güneyi Vural, “Çevre Tarihi Açısından Küçük Buzul Çağı ve Sosyal Etkileri”, *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, Ankara 2016, s. 14.

I. BÖLÜM

1. ANAHATLARIYLA MÜHİMME DEFTERLERİ

1.1. Mühimme Defterlerinin Tanımı

Mühimme defterine geçmeden önce Dîvân-ı Hümâyûndan kısaca bahsetmek gerekir. Osmanlı bürokrasisinin en tepesinde, üst düzey idarî ve siyasî fonksiyonları yerine getiren ve bu özelliğiyle Osmanlı Devleti'ne imparatorluk sıfatının verilmesinde çok önemli yere sahip olan Dîvân-ı Hümâyûn kurulmuştur.⁷⁶ Osmanlı Devleti'nin yönetiminde XV. yüzyılın ortasından XVII. yüzyılın ilk yarısına kadar en önemli karar organı Dîvân-ı Hümâyûn olmuştur.⁷⁷

Dîvânda alınan kararlar ve görülen işler Mühimme, Ahkâm, Tahvil, Ruûs, Nâme, Ahidnâme gibi defterlere kaydedilerek veziriazamın mührüyle Deftarhâne'de muhafaza edilmişlerdir.⁷⁸ Kaydedilen defterlerden biri olan Mühimme Defterleri, Dîvân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılan hususlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdir. Mühimmeler nâme, emir, hüküm ve benzerlerinin tam metni gibi olmayıp, elkab ve öteki kısımların kısaltılarak asıl konunun kaydedildiği defterlerdir.⁷⁹

Mühimme Defterleri; “*Dîvân'da zabıt tutma usulünün olmadığı, yapılan toplantı sonunda yeni karar suretlerinin çıktığı ve bunların Dîvân kâtipleri tarafından kaleme alındığı*”⁸⁰ şeklinde belirtilmiştir. Burada kararların kâtipler tarafından yazıldığı açıklanmakla birlikte defter usullerinin nasıl geliştiği de görülmektedir. Ayrıca defterleri tutan kişilerin tuttukları deftere göre unvan aldıkları görülmüştür. Mesela, mühimme yazan kişilere “*mühimmenüvîsan*” denilmiştir.⁸¹

⁷⁶Tahsin Güler, “Osmanlı'da Siyaset ve Bürokrasi İlişkilerinin Tarihi Seyri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2014, C. 19, S 4, s. 315.

⁷⁷Mumcu, “Dîvân-ı Hümâyûn”s. 430.

⁷⁸Tufan Gündüz, *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2013, s. 35.

⁷⁹M. Tayyib Gökbiçgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Yayınları:33, İstanbul 1992, s. 105.

⁸⁰İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara 1988, s. 790.

⁸¹Hatice Çetin Durgun, “197 No'lu Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), *Akdeniz Üniversitesi*, Antalya 2009, s. 8.

U. Heyd, Mühimme Defterini “*Osmanlı sultanları tarafından imparatorluğun dört bir yanındaki resmi makamlara yazılmış emirnâme suretleriyle XVII. yüzyılın sonlarına kadar yabancı hükümdarlara yazılmış nâmeleri ihtiva eden defterler.*”⁸² olarak tanımlamaktadır.

Mühimmeler her zaman başvurulacak birinci elden kaynaklar arasında yer almaktadır. Türk araştırmacıları ve tarihçileri gibi, keza yabancı araştırmacılar ve tarihçiler için de önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Mühimmelerde voyvodalar⁸³, krallar, hükümdarlar, devlet görevlileri, beylerbeyi ve sancakbeyleri, kadılar, defterdarlar⁸⁴ gibi üst düzey yöneticilerle yazışmalar yapılmaktaydı.

Mühimme Defterlerinde çeşitli yazılar kullanılmıştır. Başlangıçta dîvânî yazı tercih edilirken XVII. yüzyılın sonlarından itibaren nâme suretlerinin ayrı olarak kaydedildiği defterlerde harekesiz nesih⁸⁵ kullanılmıştır. Dîvânî ve nesihden başka yazı çeşitlerinin⁸⁶ de kullanıldığı görülmektedir.

Bilinen en eski Mühimme Defterinin E 12321 numarada kayıtlı olan 1544 (H.951) tarihli defterle⁸⁷ müteakıb iki mühimme defterinin Topkapı Sarayı'nda⁸⁸ bulunduğu bilinmektedir. 989 Numaralı “Dîvân-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğu’ndaki Mühimme Defterleri (A.DVNS.MHM.D)’nde, 1-266 sıralı numaralarda kayıtlı 961-1323/1553-1905 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 266 adet Dîvân-ı Hümâyûn Mühimme Defteri⁸⁹ bulunmaktadır. Ancak Osmanlı Arşivi'ndeki 961'den (1554) başlayan defterlerin tek bir seri halinde olmadığı bilinmektedir. Ayrı bir tasnif haline getirilen on yedi Mühimme Zeyli (980-1159/1572-1746 yılları arasında), altmış sekiz Mühimme-i Askeri (1196/1782'den

⁸²Feridun M. Emecen, “Osmanlı Dîvânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *TALİD*, C. 3, S. 5, 2005, s. 110-111.

⁸³“77 Numaralı Mühimme Defteri”, *T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı*, Hk. 4.

⁸⁴ Géza Dávid, “XVI. Yüzyılda Osmanlı-Habsburg Mücadelesinin Bir Kaynağı Olarak Mühimme Defterleri”, *Tarih Dergisi*, S. 53 (2011/1), İstanbul 2012, s. 300-301.

⁸⁵Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1994, s. 57-58.

⁸⁶Osmanlıların şu yazı çeşitlerini kullandıkları bilinmektedir: aklâm-ı sitte, kûfî, nesih, hatt-ı muhakkak, reyhânî, sülûs, tâlik, natâ'lik, siyakat, divânî ve rika. (Bk. Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, s. 31-46).

⁸⁷Selma Atabay, “Mühimme Defterine Göre XVII. Yüzyıl'da Aydın Livası”, *T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Aydın 2008, s. 2.

⁸⁸Kütükoğlu, “Mühimme Defteri”, s. 521.

⁸⁹“BOAR”, s. 9.

itibaren), on Mühimme-i Mektum (1203/1789'dan itibaren) ve on beş Mühimme-i Mısır (1119/1707'den itibaren)'ın mevcut olduğu görülmüştür. Koleksiyon halinde toplanmış olan 266 ciltlik serinin tamamının gerçek anlamda mühimme olmadığı ve arada buyuruldu ve tahvil hükmü defterlerinin de var olduğu tespit edilmiştir.⁹⁰

Geçmişten günümüze intikal eden ve cezp edici özelliğini hâlâ koruyan mühimmeler, Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılın ortalarından itibaren önem kaybetmeye başladığı ve içeriğinin sınıflandırılmaya başlanması ile defter çeşitliğinin oluştuğu görülmektedir. 1649 yılından itibaren⁹¹ bütün ferman kayıtları mühimme defterlerine kaydedilmeyerek şikâyet defterleri denilen yeni bir deftere kaydedilmeye başlanmıştır. Mühimmelerde devletin siyasî, idarî, malî, sosyal meselelerine dair hükümler yer alırken şikâyet defterlerinde daha çok toprak anlaşmazlığı, idarecilerin yaptıkları haksızlıklardan doğan sorunlar ve halkın şikâyetleri mevcuttur.

Mühimme Defterlerinin 1560'lar ile XVI. yüzyılın sonu arasında⁹² artık müteselsil bir şekilde önem kaybettiği görülmektedir. XVII. yüzyılda, Mühimmelere giren hükümler, konularına göre ayrı defterlere geçirilmeye başlanınca Mühimme defterlerinin yanında “Ecnebî Defterleri” diye bilinen seri ile “Şikâyet Defterleri”, “Nâme Defterleri”, “Ahkâm Defterleri” ve sonraları, “Nişan Defterleri”⁹³ gibi çeşitli defterler ortaya çıkmıştır. Mühimme Defterleri günümüzde T.C. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilmektedir.

⁹⁰Kütükoğlu, “Mühimme Defteri”, s. 521.

⁹¹Nahide Şimşir, “Ahkâm Defterinin Tarihi Kıymeti ve 107 No'lu Anadolu Ahkâm Defteri'ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 9, S. 1, 1994, s. 359.

⁹²Dávid, “XVI. Yüzyılda Osmanlı-Habsburg Mücadelesi”, s. 300-301.

⁹³Halil İnalcık, “Şikâyet Hakkı: Arz-ı Hal ve Arz-ı Mazharlar”, *Osmanlı Araştırmaları VII-VIII*, İstanbul 1988, s. 34.

1.2. Mühimme Defterlerinin Özellikleri

Mühimme Defterleri, içerdiği konular ve hükümlerin çıktıkları Dîvânlar bakımından dört gruba ayrılmaktadır.

1- Mühimme Defterleri: Padişahın İstanbul’da bulunduğu sırada, Sadrazamın başkanlığındaki Dîvân toplantısından çıkan emirlerin kaydedildiği defterler,

2- Rikâb Mühimmesi: Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple İstanbul’dan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikâb Kaymakamı veya Sadaret Kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan Dîvân’da alınan kararların yazıldığı defterler,

3- Ordu Mühimmesi: Sadrazam ordu ile beraber sefere çıktığında sefer esnasında oluşturulan Dîvân toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler,

4- Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrazam aynı anda başkentten ayrıldığında, devlet işlerini ifa etmek üzere tayin edilen Sadaret Kaymakamı’nın bağımsız olarak topladığı Dîvân’da alınan kararların yazıldığı defterlerdir.⁹⁴

⁹⁴“5 Numaralı Mühimme Defteri (973 / 1565–1566) Özet ve İndeks”, *Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı*, Yayın Nu:21, Ankara 1994, s. 9. (Ayrıca bk. Kütükoğlu, “Mühimme Defteri”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 31, İstanbul 2006, s. 520-521).

II. BÖLÜM

2. 77 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ VE MUHTEVASI

2. 1. Defterin Şekil Özellikleri

77 Numaralı Mühimme Defterinin şekil özelliklerine bakıldığında başta diplomatik ve teknik özellikleri gelmektedir. Burada defterlerin nasıl yazıldığı, düzenli aşamalardan geçerek yazım işinin oluşturulduğu görülmektedir. Yine defterde bulunan hükümler transkribe edilirken belli noktalara düşülen notlar açıklanmaktadır. Daha sonra temin edilen Mühimme Defterinin fizikî açıdan tahlili hakkında bilgi verilmektedir. Son olarak dil özelliklerine değinilmektedir. Dönemin dil yapısı korunmaya çalışılarak hükümler transkribe edilip, günümüz Türkçesinden farklılık göstermektedir.

2. 1. 1. Defterin Diplomatik ve Teknik Özellikleri

Mühimme Defterlerinde kayıtlı bulunan fermanlara “*hüküm*” denilmektedir. Her ferman kaydının başında ferman, bir şahsa veya makama gönderilmişse ya o şahsın adı⁹⁵ ya da makamın adı⁹⁶ yazılırdı. Hükümler hitap kısmıyla başlar. Hitapta örneğin, “*Edirne Kâdîsı’na hüküm ki*”⁹⁷ gibi kişinin görevine vurgu yapılmakla birlikte, bazen de “*Sâbıkâ Şıkk-ı Sani Defterdârı olub*”⁹⁸ hükmündeki kişinin önceki görevi belirtilmiştir.

Hitaptan sonra konuya geçildiğinde adı geçen şahıslar için farklı elkâplar ve dua cümleleri bulunmaktadır: vezir ve veziriazam için “*düstûr-ı kerem, düstûr-ı mükerrem, düstûr-ı ekrem müşîr-i mufahham*”⁹⁹, beylerbeyi için “*dâme ikbâlühû*”¹⁰⁰,

⁹⁵Hk. 69,70, 80.

⁹⁶Hk. 6, 35, 40.

⁹⁷Hk. 84.

⁹⁸Hk. 81.

⁹⁹Hk. 69, 82, 90, 92, 100, 165.

¹⁰⁰Hk. 80, 82, 90, 92.

kapıcıbaşı ve silahdarlar ağası için “*iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim*”¹⁰¹, yeniçeri ağası için “*iftihâru'l-ümerâ ve'l-ekâbir*”¹⁰² ve “*dâme ulüvvuhû*”¹⁰³, kadı için “*zîde fazlühû*”¹⁰⁴, müteferrika için “*zîde müceddedühû*”¹⁰⁵, çavuş için “*zîde kadruhû*”¹⁰⁶ gibi dua özelliğinde örnekler kullanılmıştır.

Hitap kısmından sonra hükmün yazılmasına sebep olan olayın anlatıldığı nakil-iblağ kısmı gelmektedir. Hükümlerin bu kısmında genellikle “*bundan aḳdem*”¹⁰⁷, “*aḥkâm-ı şerîf gönderilüb*”¹⁰⁸, “*mektub gönderüb*”¹⁰⁹, “*adem gönderüb*”¹¹⁰ şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Hükmün yazılmasına sebep olan olay özetlendikten sonra bu konuda verilen emrin anlatıldığı emir-hüküm kısmına geçilir. Bu kısım “*buyurdum ki*”¹¹¹ ibaresiyle başlamaktadır. Burada nakil-iblağ kısmında verilen olay özetlendikten sonra yapılması gerekenler anlatılmaktadır: “*vuşûl buldukda kaṭ'â te'hîr ü terâhî itmeyüb emr-i celîlû'l kadrüm üzre ḳalḳub müşârun-ileyhi Tuna'dan geṣirüb mûmâ-ileyhe imdâd u mua'venet için gönderüb bir gün tevakkuf itdirmeyesin.*”¹¹², “*vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muḳayyed olub daḥı mezbûr mübaşeretle zıkr olunan miḳdârı şu ḥuni 'arabasına tedârük idüb ve girü aldıra ta'yîn idüb ihtimâm emrüm üzre 'aid-i şerîfden muḳaddem Südde-i Sa'âdetime îrşâl eyleyesin.*”¹¹³ gibi emirler ve hükümler yer almaktadır.

Emir kısmından sonra te'kid-tehdit kısmı yer almaktadır. Bu kısımda görevi yerine getirmede kusur ve ihmal olursa kişiyi açıkça tehdit eden ifadeler bulunurdu: “*...şöyle ki inâd ü muḥâlefet iderse aṣlâ te'hîr ü tevaffuḳ itdirmeyüb ḳayd ü bend ile Asitâne-i Sa'âdete gönderesin senin geldikde geregi gibi ḥaḳḳından geline sendaḥı*

¹⁰¹Hk. 97, 151.

¹⁰²Hk. 76, 312, 337.

¹⁰³Hk. 76, 337, 338.

¹⁰⁴Hk. 257, 305, 306.

¹⁰⁵Hk. 2.

¹⁰⁶Hk. 218.

¹⁰⁷Hk. 70, 77, 93.

¹⁰⁸Hk. 70, vs.

¹⁰⁹Hk. 98, 151.

¹¹⁰Hk. 76, 85.

¹¹¹Hk. 2, 6, 66, 68, 69.

¹¹²Hk. 72.

¹¹³Hk. 84.

bu hûşûşda ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eyleyesin .”¹¹⁴, “...şöyle ki bundan soñra memnû ‘atiden bir nesne virildüğü ihtimâm oluna aşlâ ‘öziniz maqbûl olmayub haklarından gelinmen muqarrerdir ana göre muqayyed olub ihmâl u müsâheleden ziyâde hâzer eyleyesin.”¹¹⁵, “...sancâğına tabi‘ olan ‘umûmen zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve yarâr âdemlerinle elbett ve elbett kal‘a-i mezbûr Muhafazası’nda mevcûd bulunub harem Muhafazası’nda bezl-i maqdûr eyleyesin şöyle ki bir daha icâzet verildüğüne istimâm oluna âlîyesiyle sana râcî olub mua‘teb almañ muqarrer ana göre muqayyed olub ihmâl ü müsahâleden ve adam muhâlîf kadîsına ihtiyât eylemeyesin.”¹¹⁶ şeklinde te’kid ve tehdit cümleleri yer almaktadır.

Hükümlerin sonunda “Çâvuşbaşı’na virildi”¹¹⁷, “Ramazan’a virilmiştir”¹¹⁸, “Bu Kethüdâ Serdarı Silâhdâra virildi”¹¹⁹ gibi cümlelerde kime verildiği belirtilmiştir. Ayrıca hükümlerin sonunda hükmün nerelere yazılması gerektiğini gösteren suret kayıtları da vardır: “Bir şûreti muma Haleb Begi’ne alâybegine mu‘accelen müşârun-ileyh varub vechi münâsib gördüğü üzre hîdmetde buluna diyü yazılmışdır, bir şûreti sâbıkâ Meha Beylerbeyi olub hâlâ Vize sancâğına mu‘accelen müşârun-ileyh varub hîdmetde buluna diyü yazılmışdır, bir şûreti Nigbolı Begi’ne mu‘accelen müşârun-ileyhin yanına varub hîdmetde buluna diyü yazılmışdır, bir şûreti Vidin Begi’ne alâybegisine, bir şûreti Çirmen Begi’ne alâybegisine, bir şûreti Ohri Begi’ne.”¹²⁰ gibi birden çok yere gönderilen hükümlerin olduğu görülmektedir. Hükümlerin üzerine bazı kayıtlar düşülmüştür ve bunlar şöyle sıralanmaktadır:

a)1.Tarih: Önce kararların verildiği Dîvân toplantısının tarihi yazılır.

b)Yazıldı: Fermanın gideceği makam veya şahsa gönderilmesi için yazıldığını belirtir.

c)Ba hatt-ı şerif: Padişahın kendi el yazısı ile emrinin yazıldığı şerifdir.

¹¹⁴Hk. 94.

¹¹⁵Hk. 352.

¹¹⁶Hk. 265.

¹¹⁷Hk. 273, 287.

¹¹⁸Hk. 67.

¹¹⁹Hk. 171.

¹²⁰Hk. 88.

d)*Mehmed Çavuş'a verildi:* Fermanın, kiminle gönderildiğidir.

e)2. *Tarih:* Fermanın götürececek kimseye teslim edildiği tarihtir.

f)*Bu dahi:* Fermanın, bir üst fermam gibi aynı tarihte ve aynı şekilde yazıldığıdır.

g)*Bir Sureti:* Aynı ferman başka bir yerde de yazıldığı zaman o hükmün üstüne yazılır. Böyle hükümlerde sadece gideceği yerin adı belirtilir. Yazıldıktan sonra "... hüküm ki" denilir."¹²¹

2. 1. 2. Defterin Fiziki Özellikleri

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı arşivlerinde A.DVNS. MHM. d. 077 şeklinde kayıtlı olan defterin sırt kısmı ve kenarları kahverengi deri kaplıdır. Kapaklarının iç ve dış kısımları ebru desenlidir. Sayfaları aharlı açık sarı renktedir. Defter yanma, çürüme, buruşma gibi nedenlerden dolayı zarar görmediğinden çok sağlam durumdadır.

Defter 132 varak, 252 sayfadan oluşmaktadır. 248 sayfası yazılı, 4 sayfası yazısız olmak üzere toplam 252 sayfa olup defterde 667 tane hüküm bulunmaktadır. Bu teze konu olan bölüm ise, defterin 63 varaklık kısmına yani 1-120 sayfa aralığına tekabül etmektedir. İncelenen kısımda 370 hüküm bulunmaktadır. Ebadı: 22 x 28,5 cm olup ön kapağın üst ortasına yapıştırılan çiçek desenli etiketinde şöyle yazmaktadır:

"Mühimme Defteri

Min evâsıt-ı Zi'l-hicce sene 1013 ilâ evâ'il-i Şevval sene 1014

77 Numaralı M.D."

Bu kayıttan anlaşıldığına göre defter, Hicri 1013 senesi Zilhicce ayının ikinci on günü ile 1014 senesi Şevval ayının ilk on günü, Miladi (30 Nisan 1605-18 Şubat 1606) günlerini kapsamaktadır.

¹²¹Temelkuran, "Dîvân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi", s. 158.

2. 1. 3. Defterin Dil Özellikleri

77 Numaralı Mühimme Defteri genel olarak açık ve sade bir Türkçe ile yazılmasına rağmen günümüzde ender kullanılan veya hiç kullanılmayan kelimelere de rastlanılmaktadır. Defter transkribe edilirken dönemin dil özellikleri muhafaza edildiği için günümüz Türkçesinden farklılık göstermektedir. Mesela Türkçede “verilip” eylemi burada “virilüb” olarak yazılmıştır. Yine başka örnek olan “idüb”, “deyü”, “olunmağla”, “getürüb”, “gönderilüb”, “eyleyüb”, “yazub” gibi kelimelerin ifade ettiği anlamlar günümüz Türkçesiyle aynı olmasına rağmen yazılışları farklıdır.

77 Numaralı Mühimme Defterinde, genel olarak “divâni kırma” yazı çeşidi kullanılmıştır. Bazı hükümlerin üzerinin çizilmesi, hükümlerin yanlarına ekler yapılması, mürekkebin dağılması, yazıların çok küçük yazılması gibi nedenler okumayı zorlaştırmaktadır. Defterin transkripsiyonu yapılırken, bu konuda daha önce yapılmış olan çalışmalardan da yararlanılarak, herhangi bir nedenden ötürü okunamayan yerler için üç nokta (...), doğruluğu konusunda emin olunmayan, şüphe duyulan kelimelerin sonuna ise soru işareti (?) konulmuştur. Transkripsiyon alfabesine ile gramer kurallarına dikkat edilerek bir yol izlenilmiştir. Kelime içerisinde geçen ayın harfi hemze işaretiyle (‘) gösterilmiştir. Örneğin; “kaf” harfi “k” ile, “kef” harfi “k veya g” ile, “sad” harfi “ş” ile, “dad” harfi “z” ile, “ayın” harfi “ ” ile, “a” harfi “ ” ile, “ğayın” harfi “ğ” ile, “tı” harfi “t” ile, “zı” harfi “z” ile, “ha” harfi “h” ile, “hı” harfi “h” ile, “güzel he” harfi “h” ile, “nun” harfi yazılışına göre “n veya ñ” harfi ile gösterilmiştir.

Makama yönelik bazı dua kalıpları (*ademe'llâhu te'âlâ, dâme ikbâluhû, dâme ulüvvuhû, zîde kadruhû*) kullanılmıştır. Devlet merkezini bildiren ifadeler (*Âsitâne-i sa'âdet, Dergâh-ı Mu'allâm, Südde-i Sa'âdet, Dergâh-ı Âlî*) bu duruma örnek oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra *müşârun-ileyh, ehl-i fesâd, hükm-i şerîf, emr-i şerîf, fesâd ü şenâ'at, tedbîr ü tedârük, ber-vech-i isti'câl, hilâf-ı şer'-i şerîf, ref' olundu, bi-inâyeti'llâhi te'âlâ, vech-i meşrûh, buyurdum ki, vusûl bulduğda* gibi ifadeler hükümler içinde sıkça geçmektedir.

2. 2. Defterin Muhtevası

2. 2. 1. Eşkîyâlık Faaliyetlerinin Olduğu Hükümler

Yapılan çalışmaya konu olan hükümler Sultan I. Ahmed dönemine tekabül etmektedir. Bu dönem eşkîyâlık¹²² olaylarının yoğun olduğu bir dönemdir. Eşkîyâ; genel olarak soygun yapan, halkın malına ve canına kasteden, bulundukları yerlerde haraç kesen gruplar olup, bunlara İslam tarihinde "yol kesen" anlamında olan *harrabe* veya *kuttau't-tarik* denilmiştir. Osmanlılar'da bu tabirlerle birlikte *şaki* ve bunun çoğulu olarak *eşkîyâ* kullanılmıştır. Eşkîyâlar için ayrıca *Celali*, *eşirra*, *harami*, *haramzade*, *türedi*, *haydut* (*hayduk*), *uğru* gibi kelimeler de kullanılmıştır.¹²³

Eşkîyâlık, XIV. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti dâhil olmak üzere Akdeniz dünyasında etkisini hissettirmeye başlamış ve Sultan I. Ahmed döneminde şiddetini arttırmıştır. XVII. yüzyıla gelindiğinde artık devlet için büyük bir problem olmuştur. Eşkîyâlığın artmasına neden olan olaylar; Akdeniz havzasında görülen nüfus artışı, iktisadi zorluk, ticari faaliyetin yoğunlaşması, halkın fakirleşmesi, siyasi iktidarların zayıflaması sayılabilmektedir.¹²⁴ Bu sorunlardan başka hem İran hem de Avusturya Savaşları, devletin ekonomik durumunu bozmuş, reaya ve merkez bu durumdan olumsuz şekilde etkilenmiştir.

İncelenen belgeler arasında eşkîyâlıkla alakalı çok sayıda hüküm bulunmaktadır. Eşkîyâ (عشقىا) lügatda "dağ hırsızları, haydutlar" olarak geçmektedir.¹²⁵ Sözlükte ise "bedbaht, talihsiz, günahkâr, asi" gibi anlamları ihtiva eden şakî kelimesinin çoğuludur.¹²⁶ Bu çalışmada mevzubahis olan metinlerde eşkîyâlık olaylarının olduğu, tedbirler alınmaya çalışıldığı, cezalar uygulandığı, reayanın huzuru ve asayîşi için uğraşıldığını gösteren hükümler yer almaktadır.

¹²²Mustafa Akçay, "Saîd", *DİA*, TDV Yayınları, C. 35, İstanbul 2008, s. 543 (Şakî kelimesi için ayr. bk. Şakî "inkar etmesi ve kötü ameller işlemesi yüzünden ahirette bedbaht olup cehenneme girecek kâfir veya fâsık" anlamına gelmektedir).

¹²³Mücteba İlgürel, "Osmanlılar'da Eşkîyâlık Hareketleri", *DİA*, TDV Yayınları, C. 11, İstanbul 1995, s. 467.

¹²⁴İlgürel, s. 467.

¹²⁵Develioğlu, s. 271.

¹²⁶Ali Bardakoğlu, "Eşkîyâ", *DİA*, TDV Yayınları, C. 11, İstanbul 1995, s. 463.

Defterde suçlular “eşkiyâ”¹²⁷, “ehl-i fesâd”¹²⁸, “fesâd u şenâ‘at”¹²⁹ gibi muhtelif adlarla anılmaktadırlar. Eşkiyâlıkla ilgili kayıtlara bakıldığında bunların nasıl hareket ettikleri de görülmektedir. Mesela bir hükümde “...iki yüz nefer ferdi ile mezbûr kâdîsının mahallde basub zıkr olunan zînneti ve mezbûrîñ ma‘kûd u esbâbda ve sâirlerde ve zevadları gâşb idüb mezbûrî dahı katl eylemeg hıdavetde igen bir tariķle ħalaşa olub külli zulm ve cefâ idüb erişib aħalisi vilâyetde cem‘ olub mezbûrîñ üzerine varub ħücum itdiglerinde zıkr olunan altunı çıkartub ‘adl olunduķ da mezbûr altun egsig ikisine gelüb sü‘al olunduķ da...”¹³⁰ gibi ifadeyle karşılaşılmaktadır. Bu hükümde eşkiyâların iki yüz neferle kazayı basmaları, halkın zahiresini gasp etmeleri ve hatta insanları katletmeleri ile nasıl hareket ettikleri betimlenmiştir.

Eşkiyâların en sık başvurduğu yöntemler gasp, tehdit, köy ya da mahalle basmak, yakıp yıkmak hareketleridir. Örneğin bir hükümde, “Hersek sancâğında vâķi‘ olan Ķal‘a Ağaları‘na ħüküm ki ħâlîyâ derya üzerinden ba‘zı Esķok (Usķok)¹³¹ eşkiyası gelüb Hersek sancâğının derya tarafından olan re‘âyâsına ĝâret idüb envâ‘-ı te‘addî ve fesâd üzre oldukların istimâm olunmağın bi‘z-zât Hersek sancâğına Mütferriķa olan Muştafa dâme iķbâlühûnun Ķâ‘im-maķâmı ol cânibi muhafaza itmegine fermân olunmağla sen dahı müşârun-ileyh tarafından i‘lâm olunduķda neferâtınızla ħalkub mu‘avenet eylemenüz emrüm olmuşdır buyurdum ki...”¹³² şeklindeki bu hükümde Eskuk adlı eşkiyâların Hersek sancağın basdığı, halkın çeşitli baskılara maruz kaldığı ve bu yüzden Kaymakam’ın Hersek sancağına giderek burayı muhafaza etmesine dair emrin verildiği görülmektedir.

¹²⁷Bk. hk. 176,186, 216 vs.

¹²⁸Bk. hk. 320, 326, 333, vs.

¹²⁹Bk. hk. 326.

¹³⁰Bk. hk. 305.

¹³¹Bk. hk. 216 (Uskok: Hırvatça Uskočiti, yani sıçramak, öte tarafa atlamak mastarından türetilmiş olup kaçınlar, karşı tarafa geçenler, sığınmacılar anlamına gelmektedir. Kuzey Dalmaçya sahil bölgesinde yerleşik olarak korsanlık faaliyetleriyle çevreye dehşet saçan Uskoklar, Avusturya-Venedik ve Osmanlı devletlerini karşı karşıya getirecek kadar kendilerine özgü bir tarihin aktörleri olmuşlardır. Uskoklar kendi toprağına mâlik hür bireylerdir, herhangi bir vergiye tâbi değillerdir, kendi yöneticilerini kendileri seçerler, bütün bunlara karşılık hayat boyu askerlik hizmetiyle ve Türklerle mücadeleyle yükümlüdürler).(Ayr. Bk. Kemal Beydilli, Uskoklar Hakkında İki Kitap, Osmanlı Araştırmaları, S. 35, 2010, s. 304-305).

¹³²Bk. hk. 216.

Yaşanan bu tür olaylarda devletin tedbirler aldığı hükümlerden anlaşılmaktadır. Aşağıda geçen hükümde fesâd olanların haklarından gelinmesi, bunu yaparken kendi hallerinde olan kişilerin korunması gerektiğine dikkat çekilmiştir. “...aşhâb-ı hûkûk bî-kusûr hakların alıvirdigdenşoñra ehl-i fesada aşlâ rahat vormeyüb şer‘ âlî hakkında gelesin amma hîn-i teftişde hak üzere olub aHz-ı celîl-i sebebiyle olan fesad ve kendü hallerinde olanlardan daHl olunmaKdan ziyâde hâzer eyleyesin zıkr olunan şikâyedi ne tarikle ele getürüb ve ne vechile emrüm yerine varduğunu yazub ‘arz eyleyesin.”¹³³

Eşkiyâlık faaliyetlerine zamanla devletin üst düzey yönetici ve memurlarının da katıldığı görülmektedir. Aşağıdaki örnekte Osmanlı Devleti’nin seferde askerî yapısında önemli bir yere sahip olan Eşkinci Yörük taifesinden Dalbey adlı birinin devlete itaat etmeyip fesatlık yapan ahaliye katıldığı duyulmuş ve kendisinin hakkından gelinmesi içi emir verilmiştir. “Tanrıtağı Taifesi Yörükleri Begi’ne hüküm ki mektub gönderüb Tanrıtağı taifesi nâm u Tanrıgüz Yörükleri’ne Eşkinciler’den Dalbey nâm-ı kimesne ehl-i timârdan bu sene-i mübarekden me’mûr ve nevatlu olduğu fermân-ı hümayûnumu işiddüğinden gayri taife-i mezbûrdan nice kimesneleri ihlâl idüb ve vilâyet-i mezbûrdan ferhatda beş ehl-i fesâd ve kuştâ‘u’t-tarîk var ise şerle ve refîk idene ber-vechi şer‘ şerîf ü emr-i hümayûnuma itâ‘at itmeyüb şöyle ki mezbûrın hakkında gelmeye min-ba‘d eşkinci yörük taifesin hizmeti ihrâc olunmana mümkün degildir diyü i‘lâm eyledüğüleri ecilden mezbûrı ele getürüb şer‘le hakkında gelinmege emr idüb buyurdum ki...”¹³⁴

Eşkiyâlık faaliyetlerine katılan idarecilerin bu suçlarından başka seferler için gerekli yardımda bulunmadıkları görülmektedir. Yardım konularında gerekli titizliği göstermeyen idareciler hakkında verilecek cezalardan söz edilmiştir. Örneğin; Silistre Beylerbeyisi Ali Paşa’ya gönderilen hükümde Erdel Hâkimi ile Poçkayı’ya yardım için sancakbegleri, askerler, zuama ile timâr sahiplerine gönderilen emirde istenen yardım olmazsa haklarından gelineceği bildirilmiş, yardımda bulunmayanların dirliklerinin hatta sancakların ellerinden alınacağına dair cezaî

¹³³Bk. hk. 320.

¹³⁴Bk. hk. 368.

işlem uygulanacağı yönünde uyarıda bulunulmuştur: “Silistre Beylerbeyisi Âlî Paşâ’ya hüküm ki hâliyâ seninle Erdel Hâkimi olan Poçkayı’ya imdâd u mua’veneti ta’yîn olunan ve eger sancâkbegi ve eger sâir ‘asker halkıdır’ inâd u muhâlefet idüb gitmeyen ve gice gelen sancâkbeglerin sancâkları ve muhteşibleri ahz-ı ‘arz idüb ve ‘asker halkının ve zü’amâ ve erbâb-ı timârîñ timâr ve dirliğleri ahz-ı teveccüh idüb kendülerin haklarından gelinmeg bâbında fermân-ı âlî-şânım şâdir olmuştur buyurdum ki...”¹³⁵

Eşkıyâlık faaliyetlerinde devletin lehine çalışan kişiler de vardır. Suçluların ve yandaşlarının yakalanması için zaman zaman bölgede bulunan sancakbeğleri, asker, çavuş ve reayadan yardım talep edilmiştir. Aşağıdaki hükümde asker taifesinin Belgrad’da serdarla buluşup hazır olmaları babında yardım istenilmiştir: “...vuşûl buldukda bu bâbda bi’z-zât muqayyed olub dahı emr-i celîlü’l-ğadrüm üzre livâ-i mezbûr ‘askeriyle ve kânûn üzre yarâr u müselleme cebelü ve çevşenlü âdemlerin ile ta’yîn olunan yüz nefer yarâr ve nâmdâr tüfeng-endâz sekbân ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla kılğub iki konağı bir idüb Belgrad’a varub hâzır ü emân olan senle İnşâ’a’llâhü’l te-âlâ müşârun-ileyhe serdârım edâma’llâhü te-âlâ iclâlehu ‘aid izağden muqaddem sefer-i hümayûnu teveccüh itmişdir varub mülâkî olduk da iktizâ itdüğine göre u ‘ğur-ı hümayûnda hizmetde ve yoldaşıқта bulunmana sefer ü ikdâm eylesin ve bî’l-cümle bu seferi sâir sefere kıyâs itmeyüb ta’yîn olunan miqdâr-ı sekbânı yazub getüresin ...”¹³⁶

Osmanlı Devleti, zuhur eden bu eşkıyâlık faaliyetlerini durdurmak için önlemler almıştır. Asayişle ilgili yaşanan hadiselerin önlenmesi amacıyla beylerbeyi, sancakbeği, kadı, defterdar, voyvoda, ağa, paşa gibi yönetici ve başka memurlara hükümler gönderilmiştir. Örneğin: “Ürküb Kâdîsı’na hüküm ki kazây-ı mezbûrdan Cafer ve Âli ve Ahmed nâm-ı kimesneler ehl-i fesâd u eşkıyâdan olub dâi’ma kullardan ve yalılardan atub feth-i nüfus ve gâret-i emvâl itdiglerinden gayri kazây-ı mezbûrda timârı olan Hüseyin nâm-ı müteferrikanun ittibarı bozub terekesi serm? idüb ve re’âyâ ve berâyâyâ dahı te’addü tecâvüz üzre oldukları i lâm olunmağın

¹³⁵Bk. hk 89.

¹³⁶Bk. hk. 69.

mezbûrlar ahz olunub şer‘ âlî ile haqlarından gelmegine fermânum olmuştur buyurdum ki...’’¹³⁷ şeklinde yazılan ve kadıya gönderilen bu hükümde fesad ve eşkiyâ ahalisinin hakkından gelinmesi emredilmiştir.

Gönderilen hükümlerde muhtemelen hadiselerin önceden engellenmesi amacıyla idarecilerin her an hazırda olmaları ve sefere çıkması gereken kuvvetlerin muhafazada kalması emredilmiştir. “Üsküb Begi’ne hüküm ki İnşâ’a ‘llâhü te-âlâ bu sene-i mübârekde küffâr-ı hâksâr üzerine ‘azm-i sefer-i hümâyûnum olub sâir sene ondan muqaddem hareket olunmak fermân olmağla livâ-i mezbûrda zea‘met ve timâr mutaşarrıfı olan Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikalari ve çâvuşları ve oğlanları ve dîvân hümâyûnum ve defter-i hâkânî ve maliye kâtibleri ve şakirdleri ve sâir zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve alâybegi ve mütekâ‘idler ve eli emirlü ve me‘zûlleri veya bi‘l-cümle yerden sana varınca dirlig mutaşarrıfı olanlardır yarâr kânûn üzre cebelüleriñ ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ruzn-ı nevruda kılqub ruz-ı hıızırdan muqaddem serdâr-ı âlî-miğdârım varmazdan muqaddem Belgrad’a varub hâzır ü emân olasin...’’¹³⁸ burada oluşturulan asker taifesinin sefere katılmaları istenirken ayrıca serdarın ordudan önce Belgrad’a varıp hazırlıkları yapması emredilmektedir.

Hükümlerde ne tür cezaların nasıl verildiği de belirtilmiştir. Cezalar verilirken genellikle merkezden tayin edilen ağa, beğ, serdar vs. gibi yöneticiler görevlendirilmiştir: “Dergâh-ı Âlî Kapucubaşlarından Belgrad muhafazasında olan İbrahim Ağa’ya hüküm ki hâliyâ Belgrad’da ba‘zı ehl-i fesâd ü eşkiyâ zuhur idüb evler ve düggânlar açub Müslimânlarıñ esbâb u erzâkları terk itdigleri i‘lâm olundu imdi bu maqûle ehl-i fesâd ın zuhurı senle âdem takyidinden fermânım olmağın külli muâ‘teb olmuştur imdi vech-i meşrû‘ üzre zuhur iden ehl-i fesâd ı haq tedbîr ü tedarükle ele getirüb aşlâ emân u zamân vormeyüb şer‘ âlî ile haqlarından gelinmeg fermânım olmuştur buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi‘z-zât muqayyed olub vech-i meşrû‘ üzre zuhur iden ehl-i fesâd ı haq tedbîr ve tedarükle ele getirüb dahı üzerine şer‘ âlî çerim başına olan muhtâç-ı ‘arz olanlardan ise hesap eylesin

¹³⁷Bk. hk. 313.

¹³⁸Bk. hk. 74.

muhtâç-ı ‘arz olmayanların şer’ âli ile haklarından gelesin...’’¹³⁹ şeklinde yazılan hükümde İbrahim Ağa’nın Belgrad’da eşkiyaların halka çeşitli zulümler yaşatmaları üzerine bir anlık zaman kaybına müsaade edilmeden harekete geçmesi ve gereken tedbirleri alması istenmişti.

Başka bir hükümde, sınır bölgesine girenlerin gizlice araştırılması ve merkeze getirilmesi “... *vuşul buldukda kemâ-kân Tuna Yalıları muhafazasında olub mûmâ-ileyh serdâr-ı zafer-i şî‘arım Belgrad Serhadına varub dahl olduğdanşoñra onat vechile tetebbu’ ve tecessüs eyleyüb anuñ gibi memâlik-i mahrusem a’da tarafından ber vechi hazır-ı müterettib olmak ihtimâli olmaz ise ol emâdan emrüm mûcebince kalkub ‘Asitâne-i Sa’âdetime gelesin...’’¹⁴⁰ şeklindeki ifadelerle ortaya konulmuştur.*

2. 2. 2. Yöneticilerle İlgili Hükümler

İncelenen hükümlerde Osmanlı Devleti’nin yapacağı seferlerden bahsedilmektedir. Eyalet, sancak, kaza, voyvoda gibi yerleşim birimleri ile yazışmalar yapılmıştır. Eflak, Bağdat, Belgrad, Bosna, Üsküp, Poçkayı, İstovan, Anadolu gibi pek çok yerde görevli olan beylerbeyi, sancakbeği, kadı, dizdar, yeniçeri ağası, hâkim, defterdar, kazasker, çavuş vs. gibi yönetici ve memurlar arasında haberleşmeler sağlanmıştır. Hükümlerde seferler için hazırlıklara girildiği, bu amaçla yöneticilerle irtibat kurulduğu görülmektedir. Lakin bu kişilerin görevlerini yerine getirirken çeşitli usulsüzlüklerde bulundukları görülmüştür. Yöneticilerin bölge halkına yaptıkları eziyetler veya merkeze karşı görevlerini yerine getirmeme gibi durumlarda muhtelif kararlar yazılıp kendilerine gönderilmiştir.

Hükümlerde merkezin kimlerle mektuplaştığını görmek mümkündür. Örneğin; “*Fethü’l İslam’dan İbrail’e varınca Tuna Yalıları’nda olan Sancâkbegleri ve Kâdılar’a hüküm ki hâliyâ vilâyet-i Eflâk Voyvodası olan Reval Voyvodası mektubı âdeme gönderüb vilâyet-i Eflâk’ın re’âyâsı ihtilâl sebebiyle yerlerinde olub zirâ’atu daşte eylemegden kaldıklarından gayri Bosna vilâyeti Eflâk’da berâdan İnşâ’a’llâhü ziyâde mahatt olub vilâyet-i Budin’in olan re’âyâsı gati zebûn olmağla akçaları ve müte’adiyle iskelelerden varub zâd u zevâd almak istediklerine ehl-i*

¹³⁹Bk. hk. 222.

¹⁴⁰Bk. hk. 104.

każâsına ve mübâşerete mani‘ olmak için emr-i şerîfûmin ba‘zısına i‘lâm eylemegin memnû‘ atiden bir nesne verildüğine rızây-ı şerîfûm yokdır...’’¹⁴¹

Başka bir hükümde seferde görevli veziriazam ile yazışmalar yapılmıştır. “Öte yakada Eşkiyâ Def‘ine Me‘mûru olan Vezîr Naşuh Paşâ‘ya hüküm ki Anaṭoli ve Karaman Beylerbeyi eyâletlerinde olan sancâkbegleri ve Dergâh-ı Mu‘allâm müteferriḳaları ve çâvuşları ve küttâb ü şakirdleri ve çâvuş oğulları ve sâir zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve eli emirlü ve ma‘zûl ve müte‘kaidin ve bî‘l-cümle bir aḳçadan bin aḳçaya varınca dirlige mutaşarrıf olanlar Üngürüs Seferi‘ne me‘mûr olub mu‘accelen ḳalkub sefer-i mezbûra müteveccih olmaları bâbında mevakid o emr-i şerîfûm gönderilmiş idi...’’¹⁴² vezire gönderilen bu hükümde kendisiyle birlikte Anadolu ve Karaman Beğlerbeğleri’nden bulundukları eyaletlerde vâki olan dergâh-ı muallâm müteferrikaları, çavuşlar, şakirdler, çavuş oğlanları, zuama ve erbab-ı tımar, eli emirlü gibi askerlerin oluşturduğu taifenin acilen Üngürüs Seferi’ne gitmeleri konusunda emir verilmiştir.

Bazen idareci kesimin seferlere katılması yönünde yardım istenmiştir. Örneğin: “Saray Mollası’na ve Bosna vilâyetinde vâḳi‘ olan Ḳâdîlar’a ve Bosna Beylerbeyisi’nün Ḳâ‘im-maḳâmına hüküm ki Ḳaniye Beylerbeyisi ve bir ḳaç Sancâkbegleri Pojega mevacibinden küffârıñ vilâyetine girüb aḳın için ta‘yîn olunmağla taht-ı ḳazânuzda Ana ve Tunaḳlar kim varsa ḳalkub aḳına gelüb ḥidmetde bulunmaları bâbında bir iki def‘a mütevellitde ahkâm-ı şerîfûm irşâl olunmışdı...’’¹⁴³ hükmünde molla, kadı, beylerbeyi ve kaymakamdan küffâr vilayetlere akına çıkıldığı zaman görev almaları yönünde emir verilmektedir.

Sefer sırasında idarecilere bulundukları bölge halkını korumak için emirler gönderilmiştir. Örneğin bir hükümde: “Rum ili eyâletine müteferriḳa olub Budin muhafazasında olan Vezîr Ḥasan Paşâ‘ya ve Budin milletine hüküm ki ḥâliyâ Darülḥarb‘den gelüb Budin etrafında sakin olan re‘âyâya istimâlat virilüb her birine gereği gibi ḥassasiyet lâzım igen zü‘amâ ve erbâb-ı timârdan ba‘zıları üzerlerinde ḥaḳḳımız vardır ra‘iyyetlerimizdir diyü te‘addî ü rencîde eyledüğüleri i‘lâm

¹⁴¹Bk. hk. 174.

¹⁴²Bk. hk. 99.

¹⁴³Bk. hk. 221.

*olunmağın ol makûlden re'âyâya ve zü'amâ ve erbâb-ı timârın kapudan kûlî ve sâyirden ber-vechile bir vaşıl dahl olunduğuna rızay-ı şerîfüm yoktur teklîf nâmesine dahî üç yalıya varınca değîn nesne-i teklîf olunmağa emrüm olmuştır buyurdum ki...*¹⁴⁴ şeklinde emir verilmektedir. Burada Rum ilinde Müteferrika olup Budin Muhafazasında olan Vezir Hasan Paşa'ya verilen emirde Budin'e yerleşen reayanın baskı ve rencide görmeden yaşaması için gerekli titizlik ve ehemmiyet gösterilmesi istenilmektedir.

2. 2. 3. Ordu Mühimmatı ve Çeşitli Tedariklerin Sağlanmasıyla İlgili Hükümler

77 Numaralı Mühimme Defteri'nin incelenen hükümlerinde eşkıyâlık olaylarının yanı sıra seferlerin de konu edildiği görülmektedir. Seferler, eşkıyâlık faaliyetleri ve isyanlar gibi birtakım olaylar yüzünden bazen sekteye uğruyor, bazen de muvaffakiyetle sonuçlanıyordu. Defterde sefer sırasında ordu için levazım tedariki ve mühimmat nakli ile ilgili birçok hüküm bulunmaktadır.

Örneğin; “...menzil-i mezbûra konduklarında bin üç yüz kile arpa ve yikermi bin akçalık etmek (ekmek) ve üçyüz re's koyun ve ikiyüz kırkı yağ ve keyfiyyet miqdârı ordudan taht-ı kazânuzdan şimdiden tedârük ü ihzâr olunub müşârün-ileyh ağâ menzil-i mezbûra ne günde varub dahl olduğın sana mektûb ve âdem gönderüb i'lâm itdigde zıkr olunan sürşât zaḥâîr ise ḥâzır ü mühimmât bulunmağda fermân-ı âlî-şânım şâdir olmuştır buyurdum ki...”¹⁴⁵ şeklinde devam eden hükümde ordu mühimmatı için gerekli görülen arpa, ekmek, koyun, yağ gibi mühimmatın belirli menzile toplanılması emredilmiştir. Yine hükümlerde bazı kazalar ve konaklar aracılığıyla hububatın sağlandığı görülmektedir. “Konaḡ-ı Köprübaşı, Kâdiy-ı Alacaḡışar, şa'ir ahad 1000, ekmek 3000, koyun 'aded 100, yağ erbaa 50, bal erbaa 50, tavuk 'aded 30. Kâdiy-ı Rudnik, şa'ir ahad 700, nan 'aded 2000, koyun 'aded 50, yağ erbaa 50, bal erbaa 50, tavuk 'aded 30. Kâdiy-ı Priştine, şa'ir ahad 500, koyun 30, yağ erbaa 50, bal erbaa 50,ekmek 2000, tavuk 'aded 30...”¹⁴⁶

¹⁴⁴Bk. hk. 210.

¹⁴⁵Bk. hk. 76.

¹⁴⁶Bk. hk. 139.

Genel olarak mühimmat sıkıntısı geçen orduya ihtiyacların tedarik edilmesi aşamasından bahsedilmektedir. Sadece hububat ürünlerine ihtiyaç duyulmamış, orduya asker tedarik edilmesinden de bahsedilmiştir: “*Silistre eyâletinde vâki‘ olan Kâdîya hüküm ki zıkr olunan kâdîliklarda dirliğ mutasarrıf iden ‘umûmen zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ile ve eli emirlü ve ma‘zûl ve akıncı taifesiyle emîru‘l-ümerâ‘i‘l-kirâm Silistre Beylerbeyi Âlî dâme ikbâlühû Erdel Hakimi Poçkayı imdâdına ta‘yîn olmuşlarken ba‘zı kazâlıkların ‘askerde ümerâyyla Tuna Yalısı’nın muhafazasına ve ba‘zıları Özi muhafazasına ta‘yîn olmuştur...*”¹⁴⁷ burada Poçkayı adlı bir yerin yardımı ihtiyacı olduğu için çıkarılan hükümle kadı, dirliğ mutasarrıf eden zuama ve timâr sahipleri, eli emirli ve mezul kişiler, akıncı taifesiyle beylerbeyinin Poçkayı’ya tayin edilmesi istenilmiş olup yapılacak yardım ile ordudaki eksikliğin tedarik edilmesine çalışılmıştır.

Genelde sancakbeğleri, sancağın askerleri, çavuş ve oğlanları, zuama ve erbâb-ı timârı, dirliğ mutasarrıfları gibi pek çok kişiden teşekkül eden ordunun yapılacak seferlere katılmaları emredilmiştir: “*Tuna Yalıları’nda vâki‘ olan Kâdîlar’a hüküm ki hâliyâ taht-ı kazânuzda zü‘amâ ve timâr mutasarrıfı olan Dergâh-ı Mu‘allâm mutasarrıfları ve çâvuşları ve çâvuş oğulları Üngürüs Seferi’ne me‘mûr olmağla mezbûrlar mu‘accellen geliüb orduy-ı hümayûnda mülâkî olmalarına emr idüüb buyurdum ki...*”¹⁴⁸ şeklinde devam eden hüküm yukarıdaki açıklamayı tescillemektedir.

Tedarik edilen erzaklardan başka seferlerin seyrini değiştiren lojistik kaynak olan baruta da hükümlerde yer yer rastlanılmaktadır. Barut temin etmek için yazışmaların yapıldığı görülmektedir. Mesela; “*Yayçe Kal‘ası Dizdârları’na hüküm ki hâliyâ İpene Kal‘asın serhadda vâki‘ olub livâ-i mezbûrda vâki‘ olan kal‘a ve palangaların barûtı olmayub ziyâde barût lâzım olmağın on kaçar barût virilmesini emr idüüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre livâ-i mezbûrda olan Palangalar’dan on kaçar ve barûtı teslim idüüb dizdârlarından ‘asker alub hıfz*

¹⁴⁷Bk. hk. 154.

¹⁴⁸Bk. hk. 190.

eyleyesin.”¹⁴⁹ hükmünde kalelerde barut kalmadığından tedarik edilmesi yönünde emir verilmiştir.

Asker ve erzakların nakli için araba temin edildiğine dair hükümler de bulunmaktadır. Mesela “*Orduy-ı Hümayûndan Belgrad’a varınca yol üzerinde vâki’ olan Kâdîlar’a hüküm ki hâliyâ sefer-i hümayûnda olan yeniçeri taifesinden ba’zıları hatta döven ve maḥaza-i müzâyaka üzre olmağla o maḳûle --- olan yeniçerileri kazâlıktan kazâlığa ulaştırmak bâbında ‘araba lâzım olmağın her mu’tekidiñ taht-ı kazâsına ve aḥz olurlar ise kifâyet miḳdârı ‘araba tedarük olunmak bâbında fermânum şâdır olmuştur buyurdum ki...*”¹⁵⁰ hükmünde seferlerde yeniçerilerin kazalara daha hızlı ve kolay varabilmeleri amacıyla arabalara ihtiyaç duyulduğu bildirilmiştir.

2. 2. 4. Serhad Kalelerinin Tamir, Tahkim ve Muhafazasıyla İlgili Hükümler

Osmanlı Devleti gerçekleştireceği seferler için hazırlıklar yapmış, bir dizi önlem almış ve bu önlemlerin muhtevasını içeren hükümleri yönetici veya memurlara göndermiştir. Fetihlerden sonra alınan yerin iskânına önem verilirdi. Bu amaçla öncelikle tahrip edilen kimi kalelerin tamir edildiği görülmektedir. Örneğin; “*Bosna Beylerbeyisi Kâ’im-maḳâmına ve Bosna ve Klis sancâklarında vâki’ olan Kâdîlar’a hüküm ki hâliyâ Bihke Kale’sinin ba’zı yerleri ḥarâbe-i meşref olub ta’mîr ü termîmi zıyâde lâzım u mühim olmağla Bosna ve Klis re’âyâsı varub ḳal’a-i mezbûranun zandığını kazub ta’mîr ü termîme muhtâc olan yerlerde ta’mîr ü hürmed eylemeg bâbında fermânım şâdır olmuştur buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi’z-zât muḳayyed olub emrüm üzre Bosna ve Klis sancâklarının re’âyâsı kaldırıp Bihke Ḳal’ası’na gönderesiz ki varub ḳal’a-i mezbûranun zandıkları kazub ta’mîr ü termîme muhtâc olan yerleri tamâm-ı meḳânet ü istiḥdâm üzre ta’mîr ü hürmet idüḇ ḳuşûr u noḳşân üzre ḳomayalar zıkr olunan ḳal’anın ta’mîr ü termîmi ve zandıklarının ḳazılması mühimmâttandır...*”¹⁵¹ şeklinde devam eden bu hükümde Bihke Kalesi’nin tamir edilmesi gerektiği anlatılmakta ve bunun için Bosna ile Klis

¹⁴⁹Bk. hk. 223.

¹⁵⁰Bk. hk. 310.

¹⁵¹Bk. hk. 193.

sancaklarının reayasının kaleye gönderilip bu işle ilgilenmeleri gerektiği bildirilmiştir. Bu işin ordu için de önem taşıması nedeniyle herhangi bir kusur veya ihmalkârlığın olmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Ordu güzergâhında bulunan kale, bina, han, köprü gibi askerî ve içtimâî amaçla kullanılan yapıların tamir edilmesi seferlerin sıhhati ve devletin bekası için bir gerekliliktir. “*Dergâh-ı Mu‘allâm çâvuşlarından Varna’da sâkin Ahmed Çâvuş’a hüküm ki bundan akdem Varna Kal’ası zai‘ meşref olub ta‘mîr ü terâmî üzre olub ve sen müstakim ve dindâr ve ahal-i vakuf olduğın ecilden kal’a-i mezbûraya mücedded değil ta‘mîr ü terâmî eyleyesin diyü Südde-i Sa‘âdetimden emr-i şerîfüm verilmegine mücebince ‘amil eylemege emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduk da vechi meşrû‘ üzre şâdır olan emrüm mücebince zıkr olunan kal’aya ber-vech-i isti‘câl metin ve müstahkem ta‘mîr ü terâmî eyleyesin ihmâl ü müsâheleden ve bu bahâne ise kullardan ahz-ı celîl olmağdan ziyâde hâzer eylesin.*”¹⁵² hükmünde Varna Kalesi’nin tamir edilmesi yönünde emir verilmiştir. Tamir işleri önemli olduğu için titiz çalışılması ve herhangi bir ihmalin olmamasına özen gösterilmesi istenilmiştir.

Bir yer fethedildiği zaman o yerin muhafazası için harekete geçilmiştir. Sadece kale değil başka yapılar üzerinde de önemle durulmuştur. Daha önceden tahrip edilen kervansarayların olduğu tespit edilmiş ve bu yapıların tamiri için emirler verilmiştir. ... “*Moğaç Begi’ne ve Berendar Kâdisi’na hüküm ki Berendar’da olan kârbânsarâyı harabe-i meşref olub ta‘mîri lâzım ve mühim olub imece tarîkiyle mevcûd olan re‘âyâyâ lâzım gelen yerlerine ta‘mîr ü termîmi itdirmeye emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi’z-zât muqayyed olub dahı zıkr olunan kârbânsarayın ta‘mîr ü termîmi lâzım yerlerde mevcûd olan re‘âyâyâ imece tarîkiyle ta‘mîr ü termîmi itdiyesin amma bu bahâne ile re‘âyâ ve berâyâ zulm ü te‘addî ve ta‘mîri olmağdan ve ahz u celîl olmağdan ziyâde hâzer eyleyesin...*”¹⁵³ hükmünde Berendar’da zamanla harabeye dönüşen kervansarayın tamir edilmesi emredilmiştir. Ayrıca reayanın bu işle uğraşırken herhangi bir baskı ve zulüm görmemeleri tenbih edilmiş, reayanın korunması gerektiği vurgulanmıştır.

¹⁵²Bk. hk. 288.

¹⁵³Bk. hk. 279.

Tamir işlerinden başka ordu için yeni kışlalar yapılmıştır. Bu kışlalara hem asker tayinleri yapılmış hem de yiyecek tedarik edilmesi sağlanmıştır. Bu işle görevlendirilen reayaya zorluk çektirilmemesi için emir verilmiştir. Bunu içeren bir örnekte: “...müşârun-ileyh Beglerbegleri ve Sancâkbegleri ve zü‘amâ ve erbâb-ı timâra ve sâir ‘asker halkından bir ferdi Kanije’den berü geçüb ol câniblerden kışla ta‘yîn eylemege fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre mezbûrlardan bir ferdi Kanije’den berü geçirmeyüb her ne ma‘halde ma‘iyyet ile kışla ta‘yîn idüb dahı her birine emîr ü isti‘hâl viresin ki u‘ğur-u hümayûnuma hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai‘ ü i‘kdâm ve i‘ade-yi eyyâmdan ahz-ı intikâm itmegde ihtimâm eyleyeler...”¹⁵⁴ şeklindeki hükümde teşekkül eden bir ordu taifesinin Kanije’den geçirilerek belirlenen yerlerdeki kışlalara tayin edilmesi istenilmiştir. Tayinleri yapılan kişilerin devlete hizmette ve yoldaşlıkta bulunmaları emredilerek, bu emre ihtimam göstermeleri gerektiği yazılmıştır.

¹⁵⁴Bk. hk. 291.

III. BÖLÜM

3. 1.77 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Hükümlerin Özeti

Hk. 1

Asitane-i Saadette, yapılacak sefer için gerekli olan mühimmatların yazıldığı ahkâm.

Âsitâne-i Sa'âdetde sefer mühimmâtıçün tahrîr olunan ahkâmıñ şûretidir ve ba'zı defacâ sefere çıkdıktan sonra tahrîr olunanlardır fi'l-vâki' fî gurre-i Muḥarrem sene erbaa 'ısrîn ve elf.

Hk. 2

Belgrad ve Akkirman'a varınca Yalılarda olan Dizdar, Kadı ve Neferat Ağaları'na, gerekli mühimmatın sağlanması ve buna dikkat edilmesi yönünde hükmün gönderilmesi.

Bâ-ḥaṭṭ-ı Efendi Hâzretleri

Virildi.

Belgrad'dan Akkirman'a varınca Yalılarda olan Kâdîlar'dan ve Kala Dizdârlarına ve Neferât Ağaları'na hüküm ki; ḥâliyâ ber-vech-i müsta'cel¹⁵⁵ ḥuşûş için Dergâh-ı Mu'allâm müteferriḳâlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Muḥammed zîde müceddedühûya îrşâl olmuştur. Buyurdum ki () müşârün-ileyh ḥidmetleriñ taḥt-ı kazâsına daḥl olur ise kimü şayet tedârük idüb ve yanına kuvvetinüz? ve kifâyet miqdârı neferât koşub maḥuf¹⁵⁶ ve maḥaṭṭ¹⁵⁷ yerlerden emîn ü şâlim birbirinizden ulaştırub almayalar Deşt tarafındandır ve kendü erişdirmegden ziyâde hâzer idüb ihmâl ü müsâhele¹⁵⁸ ve maşlahat-ı 'avḳ¹⁵⁹ olmaḳdan temâyül ihtirâz eyleyesin.

Hk. 3

Deniz Donanmasına verilmesi yasaklanan ticarî malların kanunnamede belirtilmesi.

¹⁵⁵ Acele, tez, Helen yapılması gereken şey (Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, Ankara 2010, s. 868).

¹⁵⁶ 1. Korkunç, korku, 2. Tehlikeli (Devellioğlu, s. 659).

¹⁵⁷ Yolculukta inilenecek yer, konak (Devellioğlu, s. 651).

¹⁵⁸ 1. İncelik ve uysallık gösterme, 2. kolaylık gösterme, 3. kolay sanma (Devellioğlu, s. 862).

¹⁵⁹ Alıkoyma, mani olma, engel olma (Sami, s. 956).

Deryaya virilmesi memnû‘ olan metâ‘¹⁶⁰ bunlardır ki zıkr olunan kânûnnâmeden kağıt olunmuştur. Tereke, yarâk, barût, at, penbe¹⁶¹, rişte¹⁶²-i penbe, kûrşûn, balmûmı, sahtiyân¹⁶³, doñyağı, koyunderisi, gön¹⁶⁴, meşîn¹⁶⁵ zift, kükürd, cildkâve¹⁶⁶, tahlis?¹⁶⁷, kırpas semine¹⁶⁸

Hk. 4

Bazı kazalar ve bu kazalarda bulunan kadılara ait bilgilerin verilmesi.

..... Kâdisı olan emîr oğlu Vâridat Kâdisı Ardıslu Ahmed ve İbrahim Kâdî hâli Ahmed ve sâbıkâ kâdî olub Ardıs’da sakın çok Ağalar kâdîda meşâlik¹⁶⁹ bunlardır sen voyvodaya söylersin.

Hk. 5

Beglerbegi ve Defterdar’ın karyelerin yerini görme haklarının olması.

Maqla nâm-ı karye yerine götürmeg için Eğri Beglerbegi ve Defterdârın haklarıdır.

Hk. 6

Belgrad’dan Boğdan’a varınca yol üzerinde bulunan Kadılar’a ve Neferat Ağaları’na gönderilen hükümde Boğdan voyvodasındaki adamların sınırlardan geçirilmesi ve bunlara yiyecek tedarik edilmesi yönünde talimatların verilmesi.

İsmail’e

Belgrad’dan Boğdan’a varınca yol üzerinde vâki‘ olan Kadılara zıkr olunan kâdîliklarda vâki‘ Kal’a ve Neferât Ağaları’na hüküm ki; hâliyâ Boğdan Voyvodası’nın âdemleri ol cânibe gitmeyle olageldüğü üzre Boğdan’a irşâl olunmağa emr idüb buyurdum ki mezbûrlar yanlarına yarâr kuvvetinüz koşup hîdmetleriñ taht-ı kazâsına dâhl olur ise terhim-i¹⁷⁰ dûrî¹⁷¹ üzre akça ile zâd ü zevâdları tedârük idüb şu mahûf ve mahatf yerlerden emîn ü şâlim birbirinüze ulaşıdurup ber-vech-i isti‘câl

¹⁶⁰1. Satılacak mal, eşya, 2. Sermaye, elde bulunan varlık (Devellioğlu, s. 734).

¹⁶¹Pamuktan yapılan iplik (Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 572).

¹⁶²İplik (Ünal, s. 572).

¹⁶³Tabaklanmış, boyanmış ve cilalanmış deri (Ünal, s. 585).

¹⁶⁴Tabaklanmış deri (Ünal, s. 272).

¹⁶⁵Ayakkabıcılıkta, ciltçilikte, saraçlıkta ve sair işlerde kullanılan koyun derisi (Ünal, s. 467).

¹⁶⁶Bir çeşit kürklü kumaş, kurt ve tilkinin ense derisinden yapılan kürk (Ünal, s. 153).

¹⁶⁷Kurtarma, yakayı kurtarma, kurtarıma (Şemsettin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Altınpost Yayıncılık, Balıkesir, 2012, s. 388).

¹⁶⁸Semiz yağı (besli, yağlı, Devellioğlu, s. 1092), (Sami, s. 736).

¹⁶⁹Sülûk edilen, tutulan yollar (Devellioğlu, s. 724).

¹⁷⁰Rahmet, merhamet, ruhm ve ruhumdan (Devellioğlu, s.1265).

¹⁷¹Uzaklık (Devellioğlu, s. 217).

maḥal-i me'mûre irşâl ü îsâl eyleyesin ihmâl ü müsâheleden ve avk u te'hîrden¹⁷² ziyâde hâzer eyleyesin amma bu bahâne ile ikaz virilmesi memnû' olan metâ' ve at virmegden bî-kâyda ihtirâz eylesin.

Hk. 7

Veziriazamın görevlendirdiği ulak ve sâir mühimmatların beyan edilmesi.

Yevmü'l Aḥad fî 25 Şaban sene 1013 Şâhib-i Sa'âdet'de Vezîr-i a'zâm Hâzretleri bugün gelüb vâkı' olan ulaḫda¹⁷³ ve sâir mühimmâtta beyan ider.

Hk. 8

Kurd Bey'e tabi olan Hasan Çavuş'a zahire için ulak emrinin verilmesi.

Zahîre içün Ḥasan Çâvuş'a tâbi' Kurd Paşa fî 25 Şaban sene 13.

Hk. 9

Varna'da Mustafa Paşa'ya tabi olan Musa Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

Varna'da Musa Çâvuş'a tâbi' Muştafa Paşa fî 22 Şaban sene 13.

Hk. 10

Nasuh Paşa'ya ulak emrinin verilmesi.

Ulaḫ Naşuh Paşâ'ya Nigbolı Bölükbaşı fî 26 Şaban sene 13.

Hk. 11

Kastamonu ve Çankırı'ya ulak emrinin verilmesi.

Ulaḫ Kaştamonı ve Kangırı (Çankırı)'ya Mehmed Çâvuş'a fî 24 Şaban sene 13.

Hk. 12

Hafız Mehmed Paşa'ya tabi olan Mehmed Çavuş'a Rodoscuk'a zahire için ulak emrinin verilmesi.

Ulaḫ Rodoscug'a zahîre içün Mehmed Çâvuş'a tâbi' Hafız Mehmed Paşa fî 25 Şaban sene 13.

¹⁷² Alıkoyma, durdurma (Ünal, 65).

¹⁷³ Devlet tarafından bir yerden bir yere gönderilen seri haberci (Ünal, s. 701).

Hk. 13

Kapıcıbaşı Mustafa Ağa, Nasuh Paşa, Anadolu ve Karaman'a ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Kapıcıbaşı Muştafa Ağa'ya Nasuh Paşa ve Anağolu ve Karaman fî 26 Şaban sene 13.

Hk. 14

Bolu, Kastamonu ve Çankırı'ya Yusuf ve Hasan kapıcıları için ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Bolı ve Kaştamonı ve Kağırı Yusuf ve Hasan nâm kapucılar fî 4 Şevval sene 13.

Hk. 15

Sol koldan Belgrad'a varıncaya kadar askeri götürmek için Evren Çavuşoğlu'na ulak emrinin verilmesi.

Ulağ sol koldan Belgrad'a varınca 'asker sürmege Evren Çâvuş oğlu fî 5 Şevval sene 13.

Hk. 16

Sağ kola asker götürmek için ulak emrinin verilmesi.

Ulağ sağ kola 'asker sürmege fî 5 Şevval sene 13.

Hk. 17

Südde-i Saadet'ten Belgrad'a varınca İsmail Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Südde-i Sa'âdetüm'den Belgrad'a varınca İsmail Çâvuş'a fî 8 Şevval sene 13.

Hk. 18

Sol koldan Mora ve İskenderiye sancaklarına varıncaya kadar askeri götürmek için Hafız Ahmet Paşa'ya tabi olan Cafer Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

Ulağ sol koldan Mora ve İskenderiye sancâklarına varınca 'asker sürmege Cafer Çâvuş'a tâbi ' Hâfız Ahmed Paşa fî 9 Şevval sene 13.

Hk. 19

Galata'ya Lağımçı ahvali için Acem Şeyh Mehmed Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

Gâlata'ya Lağımcı ahvâli Şeyh Mehmed Çâvuş'a Acemi fî 10 Şevval 13.

Hk. 20

İstanbul Lağımcısı Abdurrahim Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

İstânbul Lağımcısı 'Abdurrahim Çâvuş'a fî 10 Şevval sene 13.

Hk. 21

Üsküdar'da tüccar ahvali için Kurd Paşa'ya tabi olan Mustafa Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

Üsküdar'da tüccar ahvâli için Mustafa Çâvuş'a tâbî 'Kurd Paşa fî 13 Şevval sene13.

Hk. 22

Niğbolu ve Vidin sancaklarının askerini Poçkayı'ya götürmek için Deli Ali Ağa'ya ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Nigbolı ve Vidin sancâkların 'askeri Poçkayı üzerine sürmege Deli Ali Ağa'yadır fî 10 Şevval sene 13.

Hk. 23

Lehistan'a yazılan şerifi götürmek için Mehmed Çavuş'a ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Lehistan Mehmed Çâvuş'a şerîf fî 10 Şevval sene 13.

Hk. 24

Poçkayı'ya memur olan sancakları götürmek için Kapıcıbaşı Cafer Ağa'ya, ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Kapıcıbaşı Cafer Ağa'ya Poçkayı me'mûr olan sancâklarına sürmege me'mûr olmuştır fî 12 Şevval sene 13.

Hk. 25

Sol kola asker ve hazine sevki yapmak için Cafer Ağa'ya ulak emrinin verilmesi.

Ulağ sol kola 'asker ve hazine için giden Cafer Ağa'ya fî 15 Şevval sene 13.

Hk. 26

Sol kola asker götürmek için Rumeli Defterdarı Mustafa Efendi'ye ulak emrinin verilmesi.

Ulağ sol kola 'asker sürmege Rum ili (Rumeli) Defterdârı Mustafa Efendi'ye fî 15 Şevval sene 13.

Hk. 27

Midilli'ye varıp gelince Mehmed Çavuş ve Kapıcıbaşı Ali Ağa'nın götürülmesi için ulak emrinin verilmesi.

Ulağ Midillü'ye varub gelince Mehmed Çâvuş ve Kapucıbaşı Ali Ağa'ya götürmege fî 14 Şevval sene 13.

Hk. 28

Sağ koldaki bölük halkın sefere götürülmesi için Silahdar Kethüdâsı Abdullah Emin'e ulak emrinin verilmesi.

Sağ kolda bölük halkın sefere sürmeg için Silahdâr Kethüdâsı yeri olan 'Abdullah ta'yîn olmuştur fî 15 Şevval sene 13.

Hk. 29

Sol koldaki bölük halkın sefere götürülmesi için Silahdar Mustafa'ya ulak emrinin verilmesi.

Sol kola bölüğe bölük halkını sefere ihrâc için Dergâh-ı Ali silahdârlarından Muştafa'ya ta'yîn olmuştur fî 15 Şevval sene 13.

Hk. 30

Adana Hâkimi'nin Şark Seferi'ne götürülmesi için İbrahim Ağa'ya ulak emrinin verilmesi.

Adana Hâkimi'ne Şark Seferi'ne sürmeg için emr-i şerîfe İbrahim Ağa'ya fî 18 Şevval sene 13.

Hk. 31

Halep Beglerbegisi Hasan Paşa'nın acilen Şark Seferi'ne gitmesi için İbrahim Ağa'ya hatt-ı hümayûnla sefer emrinin verilmesi.

Haleb Beglerbegisi Hasan Paşâ'ya mu'accelen Şark Seferi'ne çıkub gitmeg için emr-i şerîf hatt-ı hümayûn olan emr-i şerîfi merhûm Halîl Paşâ'ya müteveccih¹⁷⁴ İbrahim Ağa'ya virilmiştir fî 18 Şevval sene 13.

¹⁷⁴Teveccüh eden, bir cihete, bir tarafa dönen, yönelen, birbirine karşı sevgisi ve iyi düşünceleri olan, bir tarafa gitmeye kalkan (Devellioğlu, s. 922).

Hk. 32

Trablusşam Beglerbegisi'nin Şark Seferi'ne katılması için İbrahim Ağa'ya sefer emrinin verilmesi.

Trablusşam Beglerbegisi'ne Şark Seferi'ne gitmek için emr-i şerîf mûmâ-ileyh İbrahim Ağaya fî 18 Şevval sene 13.

Hk. 33

Yeniçerilerin acilen Anadolu, Rumeli, Karaman ve sâir yerlerdeki seferlere gönderilmeleri için ulak emrinin verilmesi.

Dergâh-ı Ali yeniçerilerinden mu'accelen sefere ihrâc için Ağa Hâzretleri virdügi mektûb mücebince Anaîolı ve Rum illeri ve Karaman ve sâ'irlerde olan yedi kıt'a emirler Mühâz Ağa'ya teslim olundu fî 18 Şevval sene 13.

Hk. 34

Nuh Paşa'nın develeri için ulak emrinin verilmesi.

Nûh Paşâ'da olan otuz kaîar deve için olan emr-i şerîfe seniñ mîrî ahur tarafından Halîl'e virilmiştir fî 19 Şevval sene 13.

Hk. 35

Peşkiri Ali Ağa'nın Anadolu ve Karaman Beglerbegleri ile zıkr olunan diğer beglere ulak emrinin verilmesi.

Anaîolı ve Karaman Beglerbegi'ne ve zıkr olunan ulaîdan olan Begi Peşkiri Ali Ağal ta'yın olunub emîrleri virildi fî 19 Şevval sene 13.

Hk. 36

Şam eyaletinde Mutasarrıf olan Vezîr Mehmed Paşa ile Yeniçeri Ağası'na gönderilen hümayunla Halep ve Rakka Beglerbegisi'nin Şark Seferi'ne gitmeleri için ulak emrinin verilmesi.

Şam eyâletine mutasarrıf olan Vezîr Mehmed Paşa ve Şam Yeniçeri Ağası'na üzerinde hatt-ı hümayûn olan emîrler ve Hâleb ve Rakka Beglerbegleri'ne Şark Seferi'ne gitmek için emîrler Sekbanbaşlıîdan Kıpucıbaşı olan Sefer Ağa'ya fî 20 Şevval sene 13.

Hk. 37

Anadolu'da güherçile ahvali için Halil Kıpıcı'ya emrin verilmesi.

Anatoli’de güherçile ahvâli için maliyyeden emriyle Halîl Kapucı’ya virildi fî 22 Şevval sene 13.

Hk. 38

Sağ ve Sol Alaybegleri’nden orduya asker göndermeleri için emrin verilmesi.

Sağ ve sol kol alâybegine alaybegleriniz üzerinizdedir mu‘accelen gönderilen emr mücebince ‘asker ihrâcı için vireler fî 22 Şevval sene 13.

Hk. 39

Sinan Paşa’ya, Sekbanbaşı ahvali hakkında ulak emrinin gönderilmesi.

Sinan Paşa’ya Sekbânbaşı ahvâle ulak ile gönderdi Ahmed nâm fî 28 Şaban sene 13.

Hk. 40

Bosna Kaymakamı, Bihke ve Pojega Begleri’ne seferlerin mühimmâtı ile voyvoda muhafazası hakkında emrin verilmesi.

Bosna Kâ’im-i maķâmına ve Bihke ve Pojega Begleri’ne sefer mühimmâtı ve voyvoda muhafazasına emrüm Memi Sinan Ağa’ya fî 28 Şevval sene 13.

Hk. 41

Selanik ve Belgrad’a ulak erminin verilmesi.

Livâ-i Selânîk Mehmed Belgrad Muharrem 15 sene 16.

Hk. 42

Yanya ve Avlonya livalarına asker gönderilmesi için ulak emrinin verilmesi.

Livâ-i Yanya ve Avlonya zikr olunan sancâkların ma‘zûl¹⁷⁵ ve eli emîrlü ve ‘asker ihrâcına kayd haberdar Ali Cafer bugün diger ulaķa virilmişdir fî 2 Rebî‘u’l-evvel sene 13.

Hk. 43

Tırhala ve Dimetoka ahvali için ulak emrinin verilmesi.

Livâ-i Tırhala sene 10 Yusuf Dimetoka Murad ahvâli ulaķa hükmi virilmişdir.

¹⁷⁵ Azledilmiş, işten çıkarılmış (Devellioğlu, s. 683).

Hk. 44

Üsküb ve Prizrin livalarının hakkında bilgi verilmesi.

Livâ-i Üsküb ve Prizrin Muştafa ba‘dehû Muharrem 9, İsmail esnafa.

Hk. 45

Ohri livasına ulak emrinin verilmesi.

Livâ-i Ohri sene 22 sefer-i İskender Yeniçeri Muharrem 8, sene 11 Aħmed Sinan Muharrem 8.

Hk.46

Köstendil livasında Hüseyin Kurd Hasan’ a ulak emrinin verilmesi.

Livâ-i Köstendil Hüseyin Kurdı Hasan’a virildi ulağa virilmiştir.

Hk. 47

Vidin sancağına eli emirli ve mazullerin gönderilmesi için ulak emrinin verilmesi.

Livâ-i Vidin sancâğına sene 91 Maħmud Cafer Muharrem 1, Muştafa ulağa verilmiştir. Vidin’e hemân eli emîrlü ve ma‘zûl için emîr virilmiştir.

Hk. 48

Mora, Dukakin ve Delvine livalarına ulak emrinin verilmesi.

Livâ-i Mora, Duķaķin ve Delvine sene 3 Ėadem ‘Abdullah Suzi Muharrem 8, sene 3 Mahmud Selânik Muharrem 4.

Hk. 49

Mısır’dan sefer-i hümâyûn mühimmatına gelecek olan barut için ulak emrinin verilmesi.

Mısır’dan sefer-i hümâyûn mühimmâtı için gelecek barut Dergâh-ı Ali mîrî kapucılardan begleri aşhâba bugün yevmi on akçe ‘ulûfesi olan Ėacı Meħmed’e îrşâl olmuştır fî 6 Rebî‘u'l-evvel sene 13.

Hk. 50

Biga’ya kürekçi bedeli olarak giden İsmail’e için ulak emrinin verilmesi.

Biga’ya bedel-i kürekçi İsmail olan eyle îsâl ulağdan bunlardır sene 5 Meħmed Beg Muharrem 9, sene 1 Muhammed ‘Abdullah Muharrem 7 fî 6 Rebî‘u'l-evvel sene 13.

Hk. 51

Kastamonu sancağında kürekçi bedeli ve sair emirler için ulağa verilen istical emri.

Kastamonu sancâğı ve ol handa bedel-i kürekçi ve sâir emvâlîme isti‘câli ulağ sene 3 Mehmed ‘Abdullah Muharrem 7, sene 5 Hasan’a.

Hk. 52

Rakka sancağına kürekçi ve sair mal için ulağa verilen istical emri.

Rakka sancâğı kürekçi ahvâl ve sâir mal isti‘câli ulağa ile îşâl olmuştur sene 3 Hasan ‘Abdullah Muharrem 10, sene 1 Arslan ‘Abdullah Muharrem 10.

Hk. 53

Karahisar-ı Sahip sancağının kürekçi ihtiyacı için ulağa verilen istical emri.

Karahisâr-ı Şâhib sancâğı kürekçi isti‘câle gönderilen ulağ ile kapucılara sene 13 Mehmed Rebi’u'l-ahir 10.

Hk. 54

(yazı eksik) Defterdarın Asitane’ye hüküm gönderilmesi için ulak emrinin verilmesi.

(yazı eksik) Defterdârı merkez Asitane’ye hükmi için ulak virüb sene 30 (yazı eksik) Muharrem 9, sene 30 Hasan’a Muharrem 8 fî 16 Rebi’u'l-evvel sene 13.

Hk. 55

(yazı eksik) Sol kola asker ve başka yerlere de hazine için ulak emrinin verilmesi.

(yazı eksik) ve ol etrâfa hazine virmegle sol kolda vâki‘ olan ‘askeri emr-i şâbık mücebince (yazı eksik) kapucıbaşlardan îrşâl olunmuştur fî 16 Rebî’u'l-evvel sene 13.

Hk. 56

(yazı eksik) Beglerbegi Ali Paşa’nın memur olduğu sefere hazırlanması için emir verilmesi.

(yazı eksik) Beglerbegisi Ali Paşâ’ya me’mûr olduğu üzere sefere çıkarması sene 12 (yazı eksik) Muharrem, sene 25 Hasan Beg’e Muharrem 8.

Hk. 57

Anadolu Beglerbegisi'nin bütün askeriyle sefere katılmaları yönünde verilen ulak emrinin verilmesi.

Anatoli Beglerbegisi cümle 'asker ile ihrâc için gönderilen (kesik) sene 18 (kesik), sene 32 Ali Serdâr Muharrem 9.

Hk. 58

Trablusşam ve Halep askerinin Şark Seferi'ne katılmaları için ulak emrinin verilmesi.

Trablusşam ve Hâleb 'askeri Şark Seferi'ne sürmege ve ba'zenleri mîrî emvâl için Hâleb Paşâ'sı İbrahim Ağa ulak ve o emirleriyle virilmiştir fî18 Rebî'u'l-evvel sene 13.

Hk. 59

Karaman Beglerbegisi'nin askerini sefer için Üngürüs'e göndermesine dair emrin verilmesi.

Karaman Beglerbegisi'ne 'askeriyle Üngürüs'e ihrâc için sene 8 Hasan Beg'e Muharrem 8, sene 4 Mehmed mezbûra Muharrem 4.

Hk. 60

Bosna muhafazası ve bazı mühimmatın sağlanması için ulak emrinin verilmesi.

Bosna muhafaza için ba'zı mühimmât için ulak (yazı eksik) sene 21.

Hk. 61

Köstendil ve Üsküb'e serdar tarafından ulak emrinin verilmesi.

Köstendil ve Üsküb'e küçük (yazı eksik) serdâr tarafından Hasan (yazı eksik) ulak fî 28 Rebî'u'l-evvel sene 13.

Hk. 62

Eflak ve Boğdan'ın Poçkayı'ya yardıma gitmeleri için ulak emrinin verilmesi.

Eflâk ve Boğdan'a Poçkayı imdâda¹⁷⁶ gidesin diyü ulak sene 25 İsmail 'Abdullah Muharrem 13, sene 12 Ömer Muharrem 10.

¹⁷⁶Yardım, muavenet, naçar kalmış bir adamın yardımına yetişme (Sami, s. 165).

Hk. 63

Vulçitrin, Sirem, Semendire, Vidin, Niğbolu, Alacahisar Sancakları, Budin Beglerbegisi ve Bektaş Paşa'ya Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan üzerine harekete geçildiğine dair ahkâm-ı şerifenin gönderilmesi.

Livâ-i Vulçitrin, livâ-i Sirem, livâ-i Semendire, livâ-i Vidin, livâ-i Nigboli, livâ-i Alacaşar.

Bu zıkr olunan sancağlar Budin Beglerbegisi Bektaş Paşa ile Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan üzre me'mûrlar olub her birine müstakîl ahkâm-ı şerife yazıldı.

Fî 4 şevvâl sene 13.

Hk. 64

Erdel Hâkimi olan Poçkayı'ya nam-ı serhaddan gelen Müteferrika Ahmet ile name gönderilmesi.

Erdel Hâkimi olan Poçkayı nâme-i serhaddan gelen Müteferrika Ahmed'e virilmiştir.

Hk. 65

Leh Kralı'na ait namenin Mehmed Çavuş'a verilmesi.

Ve Leh Kralı'na olan nâme muqaddemâ Leh'e varan Mehmed Çavuş'a virilmiştir.

Hk. 66

Hanzade ve Murad Paşa'ya verilecek olan ahkâmın Kapıcıbaşı Cafer Ağa'ya verilmesi.

Ve Hanzâde ve Murâd Paşâ'ya olan ahkâm u makâm Kapucıbaşı Cafer Ağa'ya virilmiştir.

Hk. 67

Boğdan Voyvodası Eremia Voyvodası'na gönderilen hükümde yapılacak seferlerde mühimmatın hazırlanması, Poçkayı İstovan'a yardım yapılması ayrıca, gerekli olan asker ve tüfeng ihtiyaçlarının tedarik edilmesine dair yazılan hükmün verilmesi.

Yazılıb kalıb Ramazan'a virilmiştir

Fî 23 Ramazan

Boğdan Voyvodası Eremia Voyvoda'ya hüküm ki; iftiâru'l-ümerâ'i'l-milleti'l mesîhiyye Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan hutimet 'avâkıbühû bî'l-hayr imdâd u

‘inâyet¹⁷⁷ itmeg mühimmâtdan olmağla sefere mu‘accelen Boğdan ‘askerinden müretteb¹⁷⁸ ü mükemmel¹⁷⁹ düşmen yarağıyla üç bin yarâr atlu ve iki bin tüfeng-endâz¹⁸⁰ piyâde gönderüb terğuşden geçüb yol verdüler üzerinden varub erişüb mûmâ-ileyhe vech ü münâşib gördüğü üzre imdâd u ‘inâyet itmeg bâbında fermân-ı ali-şânum şâdır olub buyurdum ki () vuşûl buldukda huşûş-ı mezbûrda Belgrad’a muqayyed olub Boğdan ‘askerinden müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla üç bin atlu ve iki bin silah tüfeng-endâz gönderüb iki konağı bir idüb dahı maħal-i mezbûrdan mürûr¹⁸¹ ü ‘ubûr¹⁸² idüb varub mûmâ-ileyhe erişüb vech ü münâşib gördüğü üzre imdâd u ‘inâyet eyleyeler huşûş-ı mezbûr mühimmâtandır. Emr-i şerîfüm vardıkda iki üç güne değin zıkr olunan ‘askerîbaş vech-i kâh tedarük idüb eglendirmeyüb îrşâl eylesin bu bâbda geregi gibi muqayyed olub zıkr olunan ‘askeri noķşân üzre göndermegden ve gice göndermegden bî-niyyet ihtirâz eylesin.

Bir şûreti Eflak Voyvodası mûmâ-ileyhe imdâdı iki bin atlu ve bin topıyla tüfeng-endâz göndermeg için vech-i meşrûh¹⁸³ üzre yazılmışdır.

Hk. 68

Edirne Kadısı’na gönderilen hükümde yeniçerilerin zahireleri için bazı menzillerde tayin ve nakliyatın gerçekleşmesi, bu sırada yeniçeri taifesine zorluk çektirilmemesi yönünde emrin verilmesi.

Yevmü's-Sebt fî 18 Zilhicce sene 13

Edirne Kâdîsı’na hüküm ki; mektûb gönderüb Dergâh-ı Mu‘âllâm yeniçerilerine lâzım gelen sürşat zehâîri Edirne Kazâsı’ndan iki menzile ta‘yîn olub begin serdâr-ı zafer-i şî‘ârüm dahı uğrayub birkaç gün ikâmet itmegle Edirne Kazâsı fuķarâsının iki menzil zehâîr tedârûkine iktidarı yokdır diyü Şeyh Begleri menziline âher¹⁸⁴ kazâdan ta‘yîn olunmak ricâsına arz itdüğün ecilden¹⁸⁵ Cîsr-i Muştafa Paşa Kazâsı’nun zehâîri zıkr olunan Şeyh Begleri menziline ta‘yîn olunub Edirne Kâdîsı’na müstakîl hüküm-ü hümâyûnum gönderilüb muhkem tenbîh olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda sen dahı muqayyed olub zıkr olunan yeniçeri tâ‘ifesinin ta‘yîn olunan zehâîrinden Muştafa Paşa Köprüsi kazâsından noķşân üzre

¹⁷⁷1. Dikkat, say, himmet, gayret, 2. Kerem, ihsan, lütuf, iyilik (Sami, s. 953).

¹⁷⁸Tertip olunmuş, dizilmiş, yerli yerine konulmuş, tayin edilmiş, bir şey, bir yer için ayrılmış, sonradan kurtulmuş, danişıklı, uydurma, yalandan tertip olunmuş (Devellioğlu, s. 858).

¹⁷⁹Kemale erdirilmiş, kemal bulunmuş, tekml, tam, oldun, kusursuz, eksiksiz, güzel, ala (Devellioğlu, s. 838).

¹⁸⁰Tüfeng kullanan (Devellioğlu, s. 1248).

¹⁸¹Geçme, bir yandan girip öte yandan çıkma, geçip gitme, sona erme (Devellioğlu, s. 861).

¹⁸²Bir suyun öte yakasına geçme, bir başka tarafa geçme, geçirilme, atlama (Devellioğlu, s. 1300).

¹⁸³Şerh edilmiş (Sami, s. 1352).

¹⁸⁴Başka, diğer, gayrı (Devellioğlu, s. 18).

¹⁸⁵İşini sonraya, geriye bırakan, geciktirilen şey (Devellioğlu, s. 228).

gelürse Edirne Kazâsı'ndan tekâmîl¹⁸⁶ idüb muzâyâka¹⁸⁷ çekdirmeyesin bu huşûş mühimmâtıdır. Şöyle ki yeniçerilerim vardukda muzâyâka çekse soñra bir-vechile 'özinüz mesmû' olmayub sü'âle mua'teb¹⁸⁸ olursa ana göre muqayyed olasın.

Hk. 69

Temeşvar Beglerbegisi olub hala Avlonya Sancağı'nın Arpalığı'na Mutasarrıf olan Ali Paşa'ya gönderilen hükümde askerin Üngürüs tarafından düşman üzerine harekete geçeceğine dair bilginin verilmesi, gerekli yerlere mühimmat ve asker sevkini sağlanması için emrin çıkarılması. Ayrıca bu emrin Mora, Delvine, Köstendil, Tırhala, Ohri, Selanik, Üsküb, İlbasan, Hersek, Silistre, Yasin, İskenderiye, Alacahisar, Vulçitrın Begleri'ne birer suretlerinin gönderilmesi.

Yevmü'l Cumâ fi 18 Zilkade sene 13

Sâbıkâ Temeşvar Beglerbegisi olub hâliyâ Avlonya sancâğın ber-vech-i arpalıka mutasarrıf olan Ali Paşa'ya hüküm ki; hâliyâ İnşâ'a'llâhü te-âlâ bu sene-i mübârekde Üngürüs tarafından küffâr-ı¹⁸⁹ hâksâr¹⁹⁰ üzerine 'azîm-i sefer-i zafer rehberim muqarrer olmağla sâir senelerden muqaddem hareketde ve 'asker huşûşunda dakîka ihtimâm olunmak mühimmâtıdan olmağda sen livâ-i mezbûr 'askeriyle ve kânûn üzre yarâr u müsellemler cebelü âdemlerinden gayri yüz nefer yarâr ve nâmdâr¹⁹¹ ve tüfeng-endâz sekbân ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla kâlkub düstûr-ı¹⁹² ekrem müşîr-i¹⁹³ mufahham¹⁹⁴ Vezîr-i A'zam ve serdâr-ı ekremüm Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehu 'asker-i nuşret-i şî'ârum ve kapum kulları ile Belgrad'a varmazdan muqaddem varub Belgrad'da hâzır ü emân olmasının bâbında fermân-ı ali-şânüm şâdir olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dahı emr-i celîlü'l-kadrüm üzre livâ-i mezbûr 'askeriyle ve kânûn üzre yarâr u müsellemler cebelü ve çevşenlü âdemleriñ ile ta'yîn olunan yüz nefer yarâr ve nâmdâr tüfeng-endâz sekbân ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla kâlkub iki konağı bir idüb Belgrad'a varub hâzır ü emân olan senle İnşâ'a'llâhü te-âlâ müşârün-ileyh serdârım edâma'llâhü te-âlâ iclâlehu 'aid-i izağdan muqaddem sefer-i

¹⁸⁶1. Kemale erdirmeye, 2. Bitirme, bitirilme, tamamlama, tamamlanma 3. Tam, eksiksiz, bütün, hep. (Devellioğlu, s. 12449).

¹⁸⁷Sıkıntı, darlık, sıkıntı çekmek, müşkülât, yokluk (Sami, s. 1370).

¹⁸⁸İtâba dâ'ir olan, takdir edilen (Sami, s. 1366).

¹⁸⁹Kâfirler, hak dinini inkâr edenler (Devellioğlu, s. 613).

¹⁹⁰Toz toprak içinde kalmış, hali perişan (Devellioğlu, s. 362).

¹⁹¹Namlı, ünlü (Devellioğlu, s. 942).

¹⁹²Kanun, kaide, kural, vezir, büyük defter, esaslı kaide, devlet kanunlarını içine alan kitap (Devellioğlu, s. 221).

¹⁹³Eskiden sadrazamların lakaplarından biri idi, Tanzimat'tan sonra bugünkü mareşal karşılığı olarak kullanılan askerî rütbe (Ünal, 506).

¹⁹⁴Saygı, büyüklük, ululuk kazanmış, kerem sahibi, itibarlı (Devellioğlu, s. 771).

hümâyûnı teveccüh¹⁹⁵ itmişdir varub mülâkî¹⁹⁶ olduğda iktizâ itdüğine göre uğur-ı hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkta bulunmana sefer ü ikdâm eylesin ve bi'l-cümle bu seferi sâir sefere kıyâs itmeyüb ta'yîn olunan mikdâr-ı sekbânı yazub getüresin. Bu huşûşa müstekîm âdem ta'yîn idüb yoklanma gereğdir şöyle ki ta'yîn olunan mikdâr-ı sekbânı getürmeylesin veyahûd kuşûr-u nokşân üzre götüresin ol bâbda aşlâ 'özriñ maqbûl olmayub ve sancağıñ alınmağla koyulmayub gereği gibi hakkından gelinmen muqarrerdir ana göre muqayyed olub uğûr-ı hümâyûna bezl-i iktidâr itmegle sefer ü ikdâm eyleyüb be-her-hâl ta'yîn olunan mikdâr-ı tufengin itamina kadr-i sekbânı heman alub gidüb ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer idesin.

Bir şûreti Mora Begi'ne 50, bir şûreti Delvine 30, bir şûreti Köstendil Begi'ne 60, bir şûreti Tırhala Begleri Kâ'im-i makâmına 50, bir şûreti Ohri Begi'ne 50.

Bir şûreti Selanik Begi'ne 40, bir şûreti Üsküb'e 20, bir şûreti İlbaşan Bege 20, bir şûreti Hersek Begi'ne, bir şûreti Klis Begi'ne.

Bir şûreti Yanya Begi'ne 30, bir şûreti İskenderiye Begi'ne mu'ahidiñ¹⁹⁷ üzre diyü yazıla 500, bir şûreti Alacağışar Begleri Kâ'im-i makâmına 30, bir şûreti Vutçitrin Begi'ne 40.

Hk. 70

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Erdel Hâkimi olan Poçkayı'ya acilen gerekli yardımın yapılması için emir gönderilmesine rağmen bu emre uymaması üzerine harekete geçilerek bu işin ihmal edilmemesi yönünde talimatın verilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşâ'ya hüküm ki; bundan aqdem sana defâ'tle ahkâm-ı şerîf gönderilüb me'mûr olduğın 'asker ile mu'accelen kılqub Erdel Hâkimi olan Poçkayı'ya imdâd u mua'venet¹⁹⁸ eylesin diyü fermânım olmağın henüz gitmedigin istimâ¹⁹⁹ olunmağla sü'âl olmuşsındır. İmdi sen yerinden kaldırub Tuna'dan geçürüb müşârün-ileyhi göndermeg için sâbıkâ Silâhdârlarım Ağası olan kıdvetü'l emâcid ve'l-ekârim Mehmed dâme müceddedühû ta'yîn olunub îrşâl olunmuşdır. Buyurdum ki () müşârün-ileyh varuğda kaç'a te'hîr²⁰⁰ ü tevaqquf²⁰¹ itmeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre mu'accelen öte yakaya geçüb iki konağı bir

¹⁹⁵ Çevrilme, yönelme, doğrulma, bir yere doğru hareket etme, güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevgi, nasip ve müyesser olma (Devellioğlu, s. 1282).

¹⁹⁶ Buluşan, kavuşan, görüşen (Devellioğlu, s. 840).

¹⁹⁷ Anlaşma yapan taraflar (Devellioğlu, s. 764).

¹⁹⁸ 1. Yardım, imdad, aven, 2. Rızık, azık, kuvvet, levazım, 3. Masarîf (Sami, s. 1377).

¹⁹⁹ 1. Dinleme, dinlenilme, işitme, işitilme, 2. Dinleyip kabul etme, 3. Kulak verip dinleme (Devellioğlu, s. 528).

²⁰⁰ Sonraya, geriye bırakma, geciktirme, geciktirilme (Devellioğlu, s. 1238).

²⁰¹ 1. Durma, eğlenme, bekleme, 2. Bağlı olma (Devellioğlu, s. 1280).

idüb mu‘accelen varub müşârün-ileyh Poçkayı’ya erişüb iktizâ itdügi üzre mu‘âvenet ü muzaheret idüb ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eyleyesin. Şöyle ki bu def‘a dağı kalkub gitmegde ihmâl idüb veyahûd geç varmağla ol cânibde maşlahat görülmeye beyân idecek ‘özriñ maqbûl olmayub mağal virilmeyüb haqqından gelinür ve yalnız böylesini bilmedim ve işitmedim dimiyesin.

Hk. 71

Modava Begi’ne gönderilen hükümde Eflak arazisine tecavüz etmemesine dair emrin verilmesi, Vezir Hasan Paşa’nın emr-i şerife ilan etmesi, burada bulunan reayanın korunması amacıyla Asitane-i Saadet’ten fermanların gönderilmesi, reayanın devlete itaat etmeleri, etmezler ise haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Yevmü’l Cuma’ fi 4 Zilhicce sene 13

Modava Begi’ne hüküm ki; hâlâ Eflâk re‘âyâsı itâ‘at ü inkıyâd²⁰² üzre olub üşlub-ı sâbık üzre voyvoda naşb²⁰³ olunub re‘âyâsına bir-vechile haşıl olmaya diyü fermân-ı şerîfüm şâdır olub defe‘âtle o emâvir-i şerîfe îrşâl olmuşken sen Eflâk Voyvodalığı’na akın idüb re‘âyâsında esir ve emvâl-i vârid-i erzâkların gâret²⁰⁴ itdüğün hâlâ Eflak Voyvodası tarafından Tuna Yalıları muhafazasında olan düstûr-ı mükerrerem Vezîrim Cafer Paşa edâma’llâhü te-âlâ iclâlehuı i‘lâm²⁰⁵ idüb müşârün-ileyh vezîrim sana men‘ olmañ için haber gönderdükde almana emr-i şerîfe vardır diyü memnû‘ olmaduğın mesâmî-i²⁰⁶ âliyem ilka²⁰⁷ olundu. İmdi Eflâk re‘âyâsı hâlâ itâ‘at üzre olub Âsitane-i Sa‘âdetim’den voyvodaya naşb olunmağla re‘âyâ ve berâyâsına ber-vechile dağl olunmaya diyü fermânım şâdır olmuştır. Sen zulm²⁰⁸ ü te‘addi²⁰⁹ itmeğle ‘azle belki envâ‘-ı it‘âb²¹⁰ u ıkâb²¹¹ müsteħak olmuştıdır. Buyurdum ki () varduğda bu bâbda şâdır olan fermân-ı celîlü’l kadrüm mücebince min-ba’d²¹² Eflâk Vilâyeti’nin re‘âyâ ve berâyâsına ber-vechile dağl u tecâvüz eylemeyüb emr-i hümayûnuma muhâlif-i vaz‘²¹³ olmağdan hâzer üzre olasin. Şöyle ki bu emr-i şerîfümünden soñra itâ‘at itmeyüb girü dağl eyledüğün i‘lâm oluna bir-

²⁰² Boyun eğme, kendini teslim etme (Devellioğlu, s. 506).

²⁰³ Dikme, salpama (Sami, s. 1461).

²⁰⁴ Akın, çapul, yağma, hücum (Sami, s. 959).

²⁰⁵ Bildirme, bildirilme, anlatma, bir davanın mahkemece nasıl bir hüküm veya karara bağlandığını gösteren resmî vesika (Devellioğlu, s. 490).

²⁰⁶ Mesmu olan (Sami, s. 1334).

²⁰⁷ 1. Bırakma, bırakılma, terk,atma, 2. İlkaât, 3. Telkin etme, ilham etme, 4. Bir kusuru başkasına yükleme (Devellioğlu, s. 492).

²⁰⁸ Bir şeyi kendi yerinden başka bir yere koyma, zulüm, haksızlık, eziyet (Devellioğlu, s. 1388).

²⁰⁹ Düşmanlık, ara açılma (Devellioğlu, s. 1218).

²¹⁰ Yorma, yorulma, zahmet verme (Devellioğlu, s. 536).

²¹¹ Eza, cefa, eziyet, azap (Devellioğlu, s. 486).

²¹² Bundan böyle, bundan sonra (Devellioğlu, s. 755).

²¹³ Koyma, konulma (Devellioğlu, s. 1328).

vechile ‘özriñ maqbûl olmayub maħal virilmeyüb haqqından gelinür bilmiş olasin ana göre emrûme muħâlî-i vaz‘adan ziyâde hâzer eyleyesin.

Hk. 72

Sabika Silahtarlar Ağası Mehmed Ağa’ya gönderilen hükümde Silistre Beglerbegisi’nin Erdel’e gerekli yardım yapılması için gönderilmesi ve yardım konusunda muhalif olan kişilerin devlete bildirilmesi.

Sâbıkâ Silahdârlar Ağası olan Mehmed Ağa’ya hüküm ki; hâlâ Silistre Beglerbegisi olan Ali dâme ikbâlühûya varub Tuna’dan geçirüb Erdel Hâkimi’ne imdâd u mua‘venet için göndermen emr edüb buyurdum ki () vuşûl buldukda kaṭ‘â te’hîr ü terâhî itmeyüb emr-i celîlü’l kadrüm üzre kalkub müşârün-ileyhi Tuna’dan geçirüb mûmâ-ileyhe imdâd u mua‘venet için gönderüb bir gün tevaḳḳuf itdirmeyesin. Emrûme muħâlefet iden kim kalkar ise mu‘accelen ‘arz eyleyesin ki âdemler gönderilüb kaṭ‘â mecâl ü zamân virilmeyüb haqqından geline ve sen mûmâ-ileyhi Tuna’dan geçirüb yol eylamayınca bu cânibe gelmeyüb emrünün edasında daḳîka fevt²¹⁴ eylemeyesin.

Hk. 73

Boğdan Voyvodası’na gönderilen hükümde Erdel ve Poçkayı’ya yardım yapılması için emrin verilmesi ve çeşitli voyvodalıklarla irtibata geçip bu konuda hassasiyet gösterilmesi.

Boğdan Voyvodası’na hüküm ki; Dergâh-ı Mu‘allâma mektublar gönderüb Erdel içinde olanların ba‘zından sana mektublar gelüb İskelelü tâ‘ifesine ‘ahidnâmeler ve istimâletler²¹⁵ verilmeḡle Âsitâne-i Sa‘âdetim tarafından itâ‘at ve Macar Vâlisi olan Poçkayı’ya ta‘yîn itdirdüḡleri i‘lâm eyleyüb ve sen otuz bin miḳdârı ‘asker ile hâzır olduḡun bildirüb ve qarındaşın Simon Eflâḳ Voyvodası muḳarrer olması istidâ‘ eyleyüb ve daḡı olbâbda her ne demiş isen Paye-i Serîr-i Sa‘âdet meşîr ü husrevaneme ‘arz u takrîr olunub cümlesine ilm-i şerîfüm muhîṭ²¹⁶ u şâmil²¹⁷ olmuştır İskeleler huşûşunda hûsn-i tedbîr eylemişse berhurdar olan senden umulan bu maḳûle hûsn-i tedbîr idüb zuhûra getürmişsin. İmdi Silistre Beglerbegisi olan emîru’l-ümerâ’i’l-kirâm Ali dâme ikbâlühû ba‘zı emirler ile Poçkayı’ya mua‘venet ve müzâheret için ta‘yîn olunub serdâr-ı zafer-i şî‘ârum varub erişüb hîdmetde bulunmaḡ fermânım olmuştır sen ve qarındaşın Simon Voyvoda bu huşûşda hîdmet eylemeg murâd-ı hümayûndur qarındaşın mûmâ-ileyh Ali dâme ikbâlühû hemân

²¹⁴Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma (Devellioḡlu, s. 302).

²¹⁵Kelime olarak meyil ettirmek demektir. Osmanlı Devleti’nin yeni fethedilen veya Osmanlı’ya tâbi olan yerlerde halkın gönlünü kazanmak, Osmanlı hâkimiyetine ısındırmak için uyguladığı politika. (Ünal, s. 355).

²¹⁶İhata eden, etrafını çeviren, kuşatan, çevre, Allah adlarındandır, zarf, kılıf (Devellioḡlu, s. 784).

²¹⁷İçine alan, kaplayan, çevreleyen, erkek adı (Devellioḡlu, s. 1141).

koşub mûmâ-ileyh bu Poçkayı'ya imdâd ü mua'venet eylemeg emr idüb buyurdum ki () vardukda eger Eflâk Voyvodalığı murâdınız ise qarındaşın Simon Voyvodası ile mûmâ-ileyh Ali dâme ikbâlühû hemân Poçkayı imdâdına gönderib ve sendahı mümkün olduğu üzre imdâd ü mua'venet eyleyüb İnşâ'a'llâhü te-âlâ qarındaşın Eflâk Voyvodalığı ile behre-mend²¹⁸ olub ve sen dahı küllî ri'âyet²¹⁹ olunursun iltifât-ı âliye-i şâhâneme mazhar düşmen muqarrerdir ana göre Poçkayı'ya imdâd ü mua'venet eyleyesin ve serdâr-ı zafer-i şî'ârum dahı İnşâ'a'llâhü te-âlâ mâhı²²⁰ zilhicce gurresinde Âsitâne-i Sa'âdetim'den çıkub Belgrad cânibine teveccüh üzredir. Müşârün-ileyh Belgrad'a varmazdan muqaddem sen ve qarındaşın Macar Vâlisi olan Poçkayı tarafına imdâd ü mua'venetde kuşûr komayub ugûr-u hümâyûnumda hîdmet bulasın.

Hk. 74

Üsküb Begi'ne gönderilen hükümde sefer-i hümâyûn çıkarılması, bu hümâyûnu alaybeği, beg, çavuş, mutasarrıf, şakird gibi birçok yönetici veya idarecilere göndererek seferlerden bahsedilmesi. Ayrıca Belgrad Seferi için hazırlıklarının tamamlanması yönünde emr-i şeriflerin gönderilmesi.

Yevmü'l Sebt fî 14 Zilhicce sene 13

Üsküb Begi'ne hüküm ki; İnşâ'a'llâhü te-âlâ bu sene-i mübârekde küffâr-ı hâksâr üzerine 'azm-i sefer-i hümâyûnum olub sâir sene ondan muqaddem hareket olunmak fermân olmağla livâ-i mezbûrda zea'met ve timâr mutaşarrıfı olan Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikaları ve çavuşları ve oğlanları ve dîvân hümâyûnum ve defter-i hâkânî ve maliyye kâtibleri ve şakirdleri ve sâir zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve alâybegi ve mütekâ'idleri²²¹ ve eli emirlü ve ma'zûlleri²²² veya bi'l-cümle yerden sana varınca dirliğ mutaşarrıfı olanlardır. Yarâr kânûn üzre cebelülerin ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ruzn-ı²²³ nevrüzda kalğub ruz-ı hıızırdan muqaddem serdâr-ı âlî-mikdârüm varmazdan muqaddem Belgrad'a varub hâzır ü emân olasın diyü mü'ekked²²⁴ o emr-i şerîfüm gönderilmiş idi. İmdi ol emr-i şerîfüm kemâ-kân²²⁵ muqarrerdir bu ana değin o anda ve yerlerinde bulunanlar mu'accelen ihrâc olunub taa'llül²²⁶ idenler her kimler ise şalb u siyâset²²⁷ olunmaları içün Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından zîde müceddedühû ta'yîn olmuştur. Buyurdum ki () vardukda bir

²¹⁸Behreli, hisseli (Devellioğlu, s. 91).

²¹⁹1. Gözetme, hıfz, 2. Sayma, saygı, itibar, 3. Hürmet, ikram, tazim, ağırlama (Sami, s. 666).

²²⁰1. Ay, 2. Senenin on ikide bir kısmı, ay (Devellioğlu, s. 649).

²²¹Tekâyüd eden, birbirine hile edenler (Devellioğlu, s. 905).

²²²Azledilmiş, işten çıkarılmış (Devellioğlu, s. 683).

²²³Gün, gündüz, gece (Sami, s. 673).

²²⁴Tekmil, sağlamlaştırma, tasdik eden (Sami, s. 1432).

²²⁵Olduğu gibi, eskisi gibi (Ünal, s. 393).

²²⁶Vesile ve bahane arama, yalandan bahanelerle bir işten kaçınma. (Sami, s. 417).

²²⁷Asmak, idam etmek (Ünal, s. 587).

ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî²²⁸ itmeyüb zîkr olunan tavâif-i 'asker ile ve yarâr âdemlerünle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla emr-i sâbık mücebince mu'accelen taa'accül²²⁹ âle'lesâmî²³⁰ kalkub iki konağı bir idüb sür'at ü isti'câl üzre yürüyüb serdâr-ı zafer-i şî'ârumdan muqaddem Belgrad'a varub hâzır ü emân olmağa ikdâm eylesin. Şöyle ki emr-i şerîfûme muhalefet idüb gitmeyle taa'llül idenler her kimler ise kapuları önünde müşârün-ileyh kapucıbaşına şalb u şiyâset itdiresin. Şöyle ki sendağı serdârlarımdan şöñra Belgrad'a varub muqaddem erişmeyesin mecâl virilmeyüb senin dağı hakkında gelinür ana göre muqayyed olub sancâğın 'askeri ile serdârımdan muqaddem varub erişsin.

Bir şûreti Ohri Begi'ne, bir şûreti Avlonya Begi'ne, bir şûreti Yanya Begi'ne, bir şûreti İlbasan Begi'ne, bir şûreti İskenderiye Begi'ne

Bir şûreti Köstendil Begi'ne, bir şûreti Tırhala Begi'ne, bir şûreti Selanik Begi'ne, bir şûreti Rum iline me'mûr olan Beglere, bir şûreti sağ kol Alâybegisi'ne, bir şûreti sol kol Alâybegisi'ne.

Hk. 75

Silahtarlar Ağası Mehmed Ağa'ya gönderilen hükümde Erdel ve Silistre Beglerbegisi'ne verilen hüküm gereğince Poçkayı'ya yardım yapılmasının istenmesi, bu yardım yapılırken zuama ve timâr sahiplerinden, askerler ile devlet için yararlılık gösteren adamlardan da yararlanılmasının bildirilmesi.

Silahdârlar Ağası Mehmed Ağa'ya hüküm ki; hâlâ Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan hutimet 'avâkıbühûya imdâd ü mua'venet için bölüğü ve Çirmen, Vize ve Kırkkilise Sancâklarıbegleri ve zîkr olunan sancâklarda vâkı' olan zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve ma'zûl ve eli emirlüler ile Südde-i Silistre Beglerbegisi olan Ali dâme ikbâlühû ile ta'yîn olunub mu'accelen me'mûr oldukları üzre müşârün-ileyh Poçkayı'ya varub mülâkî olub uğur-u hümâyûnda hizmetde buluna diyü defâ'tle o emr-i şerîfûm îrşâl olmanın iyi serdârları oldukları mesmû' hümâyûnum olmanın imdi zîkr olunan sancâkbegleri 'umûmen 'askerleri ve yarâr âdemleri ile mu'accelen ihrâc idüb emr-i sâbıkâ mücebince müşârün-ileyh Poçkayı'ya mülâkî itmeg bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr itmeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrûm mücebince zîkr olunan sancâkbegleri ve livâ-i mezbûrda vâkı' olan tavâif 'askeri vireler âdemleri ile yerlerinden mu'accelen âle'lesâmî kaldırub mûmâ-ileyh Silistre Beglerbegisi Ali dâme ikbâlühûya koşub sür'at ü isti'câl üzre müşârün-ileyh Poçkayı'ya îrşâl eylesin ki

²²⁸Gevşeme, gevşek, ihmal (Sami, s. 392).

²²⁹Acele (Sami, s. 414).

²³⁰1. Namlar, adlar, 2. Şair Naci'nin şair ve ediplerin biyografilerine dair 1891'de basılmış eser (Devellioğlu, s. 263).

varub mülâkî olup imdâd ü mua'venetde iktizâ itdüğü üzre hidmetde veyoldaşlıkda bulunalar. Şöyle ki emr-i şerîfüm maħalde müşârün-ileyh beglerbegi ve ümera ve zü'amâ ve erbâb-ı timâra gayriden mu'accelen gitmegde taa'llül idenler her kim olursa olsun mecâl vormeyüb kapuları önünde şalub eylesin ki sâirde mucib-i ibrete vâkî' ola be-her-hâl ihrâc idüb Poçkayı'ya göndermeyi olmasın.

Hk. 76

Haslar Kâdisı'na gönderilen hükümde sefere katılacak olan yeniçeri kullarına arpa, ekmek, koyun, akçe gibi çeşitli ihtiyaçların karşılanacağına dair emrin verilmesi, bu amaçla kaza, menzil, köy gibi yerleşim birimleri hakkında bilgi verilmesi ve yeniçerilerin tedarikleri karşılanırken herhangi bir zorluk yaşanmaması için önemle bu iş üzerinde durulması.

Yevmü'l İsneyin fi 22 Zilkade sene 1013

Haslar Kâdisı'na hüküm ki; hâliyâ bu sene-i mübârekde 'asker-i nuşret-i şî'ârum sefer-i hümâyûna muḳaddemce teveccüh itmeg fermânım olmağla Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri kullarım Ağaları üzerine iftiḥârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Hüseyin dâme 'ulüvvûhu ile İnşâ'a'llâhü te-âlâ işbu () mâhı gününden çıkılu hem menziline ḳonmak taḳsim²³¹ ü gâmetinde²³² olmağla muḳaddem zâd ü zevâdları tedârük olunmak müḥimmâtıdan olmağla menzil-i mezbûra ḳonduklarında bin üç yüz kile arpa ve yigirmi bin aḳçalık etmek (ekmek) ve üçyüz re's koyun ve ikiyüz kırkı yağ ve keyfiyyet miḳdârı ordudan taḫt-ı ḳazânuzdan şimdiden tedârük ü ihzâr olunub müşârün-ileyh Ağa menzil-i mezbûra ne günde varub daḫl olduḡın sana mektûb ve âdem gönderüb i'lâm itdigde zıkr olunan sürşât zaḫâir ise ḫâzır ü müḥimmât bulunmağda fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () varduğda bu bâbda bi'z-zât onat vechile muḳayyed olub şimdiden taḫt-ı ḳazânuzdan zıkr olunan bin üçyüz kile arpa ve yigirmi bin aḳçalık etmek ve üç yüz koyun ve iki yüz vâkî' evaresinde keyfiyyet miḳdârı o divânı mu'accelen taḫt-ı ḳazânuzdan ihrâc ve ḫâzır-ı emân idüb daḫı müşârün-ileyhin mektubı ne zamânda varırsa zaḫire ḫaşları ile hemân menzil-i mezbûra naḳl ü îrşâl eylesin. 'Asker-i nuşret-me'serüme sebeb-i müa'şerete ve aşḫâbına ba's kesib ticaretde ola yeniçeri kullarıma sürşât tedârüki umûr-ı müḥimmâtıdır ana göre muḳayyed olub fermân olunan zeḫâire 'avḳ u te'ḫir ile ve ta'yîn olunan fermân ü maḫalde yetiştirmegden ve noḳşân üzre götürmegle yeniçeri kullarım zeḫâir bâbında muḫâyâḳa çekmegin ihtimâli olmaya.

Haslar Kâdisı'na Menzil Sa'da Çayırı, Haslar Kâdisı'na Menzil Cumâlî, Haslar Kâdisı'na Menzil İçkez, Mîrî ve Erkölî Kâdisı'na Menzil Av'arin Gölî, İsâḳ Paşa Ḳazâsı'na Menzil İsa Paşa Süvari Ḳazâsı'na tabi'dir.

²³¹1. Bölme, parçalara ayırma, 2. Bölüm (Devellioğlu, s. 1198).

²³²1. Borç, diyet gibi şeyleri ödeme, 2. Vergi, resim (Devellioğlu, s. 319).

Dıra ve Kırk Haleb ve Haş Boli Kâdîları Menzil-i Dire, Ak Haleb Kazâsı'na Menzil-i Ak Haleb, Serhadd Hışârı ve Esüriye Kâdîları'na Menzil-i Serhadd Hışârı, Edirne Kâdîsı'na Menzil-i Meran Kâfuri, soñradan Şovi Muştafa Paşa Kazâsı tabi' olmayan Menzil-i Sem Serhaddı.

Rusi Kasrı ve Mori Kâdîları'na Menzil-i Paşa Köyi, Aculı Kazâsı Kâdîları'na Menzil-i Selame ile Burdır, Yenice-i Karaağaç dañl Sürün ve Hürmet Kâdîları Yeniçeri Karaağaç'a, Uzunca Haşan Köyi Kâdîları'na hâki âdemle yazıldı Menzil-i Kırı Koca, Piri ve Ağrı re'âyâ 'Amiği ve Hurman Kâdîları'na Menzil-i mekhur Serhaddı.

Zağra-i Cebrir ve Hardak ve Andus Kâdîları Menzil-i Zağra-i Cebrir, Yanbolu Voyvodası Matoli Kâdîları'na Menzil-i İskeleler, kazâ-i mezbûra viregelmiştir Menzil-i Krallık, Kaşa-i Vira esirler ve hainler ile ve Kırkağaç Menzil-i Hışârlık, Şumuz ve Ha' mir yazıldı Kerem nâmı Kâdîları'na Menzil-i Rahmâmlık.

Kal'a Kâdîsı'na bu 'Asakir ve Vezîr-i A'zam dañl tedârük için emr yazıldı Menzil-i Karlık, İzrad Dere ve bu rikâbda ve Patrice Kâdîları'na Menzil-i Darlak ve Şameko Kâdîları'na Menzil-i Celiye Alâyı, Kaşa-i Esirlice ve Deram Kâdîları'na Menzil-i Davud Gölü, Kâdîy-ı Sofya'ya viregelmiştir Menzil-i Medrese Gölü.

.....

.....

Bazı menziller ve begler hakkında bilgilerin verilmesi.

Dire Begi ve Darlık ve Paçka ve Murseli dirliğe mevâl Agudsa, Kar'a Re's ih ve Yurğışıl Menzil-i Maşesha, Orniha ü Harami Menzil-i Haşan Paşa, Semendire Surlarına Menzil-i Kollar

Menzil-i Hışârlık

Yevmü'l Cuma' fi 8 Zilhicce sene 13.

Hk. 77

Silahtarlar Kethüdası Hasan Kethüda'ya gönderilen hükümde Rum ilinde yapılacak olan seferler için kethüda, çeribaşları, çerisüvariciler, müteferrika, çavuş ve oğlanları gibi pek çok askeri ve idari görevlilerin sefere katılmalarının istenmesi, çeşitli tedbirlerin alınması ve hazırlıkların yapılmasına dair emrin verilmesi.

Silahdârlar Kethüdâsı Haşan Kethüdâ'ya hüküm ki; bundan aقدم Rum ilinde vâki' olan Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikaları ve Dergâh-ı Mu'allâm çavuşları ve oğlanları dîvân-ı hümayûnum kâtibleri ve şakirdleri ve 'umûmen ümerâ ve zü'amâ ve erbâb-ı

timâr ve çeribaşı ve çeri süvarici eli emirlü ve ma'zûl ü mütekâ'idler sefer-i hümâyûna me'mûrler olub ruz-ı nevrüzda çıkub ruz-ı hışarda yalularda hâzır bulunalar diyü defe 'âtle mü'ekked ü meşrudır o emr-i şerîfe îrşâl olmasının ili viran yerlerinden hareket itmeyüb henüz üzerinde oldukları mesmû' hümâyûnum olmağın henüz sefere çıkmayalar cümle sü'al-i meâl olmuştır. İmdi vilâyet-i Rum ilinde vâkı' olan tavâif 'asker ber-vech-i isti'câl ihrâc itmeg bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () varduğda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb şâdır olan fermân-ı celîlü'l-ıqâdrüm mücebince zıkr olunan 'asker halkın evlerinden ve yerlerinden ihrâc idüb mu'accelen âle'lesâmî me'mûr oldukları üzre sefere gönderib bir daha taa'llül itdirmeyesin. Şöyle ki emr-i şerîfûme muhalefet idüb sefer-i fermânımda sakindir ve illerime çar ararım diyü taa'llül ü beyân idenler her kim olursa emân ü zamân virmeyüb emrûme muhalefet eyledikleri için haklarından gelesin ber-vechile cümlesi kalmasın. Şöyle ki 'asker halkından celb²³³ ü ihaz olmağla veyahûd ez vechile himâyet idüb emrüm üzre me'mûr oldukları seferi ihrâc itmegden haşıl üzre olan siyâset olunursa ana göre bu huşûşda muqayyed olasın ikdâm u ihtimâmda kuşûr komayaşın.

Hk. 78

Akkirman Begi'ne gönderilen hükümde beyliğin muhafaza edilmesi ve buraya gerekli yardımların sağlanması için emrin verilmesi.

Akkirmân Begi'ne hüküm ki; hâlâ ol cânibleriñ hıfz u hırâseti²³⁴ mühimmâtta Din-i Devlet'ten olmağla gereği gibi hıfz u hırâset itmeg bâbında fermân-ı şerîfüm şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda şâdır olan fermân celîlü'l-ıqâdrüm mücebince onat vechile muqayyed olub memâlik-i mahrûsemin²³⁵ hıfz u hırâsetinde iktizâ itdüğü üzre mücedded ü sâi' olub esâmîleri ba'dellahu te'âlâ düşmen berâyâsı tarafından bir maħal hazır kendün erişdirmegden ziyâde hazer üzre olasın. İnşâ'a'llâhü te'âlâ senin ve yanında olan yarar yek-dil²³⁶ hizmet-i muhâfazada vücûda gelen hizmetleriniz mükâbelesinde envâ'-ı 'inâyette aliyyeme mazhar olmañ muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub tâbi' muhâfazadan daķıka fevteylemeyesin .

Bir şûreti Bender Begi'ne.

Hk. 79

Rum ili Paşası'yla Başdefterdar olan Ahmed Paşa'ya gönderilen hükümde Tuna Bölgesi'nde defterdarlığın lağvedilmesi ile yerine geçecek kişinin belirlenmesine

²³³Çekme, çekiş, kendine çekme (Devellioğlu, s. 147).

²³⁴Koruyup, kollama (Ünal, s. 317).

²³⁵Allah tarafından korunmuş ülkeler. Padişah'ın ülkesi. (Ünal, s. 460).

²³⁶Gönüllü, gönülleri birbirine uygun, bir gönülde olan (Devellioğlu, s. 1350).

kadar buranın ilhak edilmesi, bunun için gerekli ihtiyaçlar ve akçe tedarik edilmesi, Rum ili mukataalarının yönetimine dair hüküm gönderilmesi.

Yevmü'l İsneyin Evâil-i Şehr-i Zilhicce 'ısrîn ve elf

Rum ili Paşası'yla Başdefterdâr olan Aḥmed Paşâ'ya hüküm ki; Tuna cânibinde olan muḳaṭaat-ı kadîmü'l eyyâmdan senin tarafından görölüb muḳaṭaada ve mezbûranın malı kıste'l yevm²³⁷ hesabı üzre daḥl hizmetin olurgen bir kaç piyadeden berü müstakîl defterdârlıkda olmağla her sene Tuna ḥidamâtına senden sâliyane nâmına iki yük akça aldurasın gayri Tuna aḳlamında malına kıste'l yevm hesabı üzre tamâmen taḥşîl itmeyüb nice yük akça bâki ḳalmağla mal-ı külli nokşân müterettib²³⁸ olduğu mesmû' ḥümâyûnum olmağın Tuna Defterdârlığı ref²³⁹ olunub üslûb-ı sâbık üzre senin memleket ilhâḳ olmaya emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı celîlü'l-ḳadrüm mücebi Tuna Defterdârlığı ref²³⁹ olunub üslûb-ı sâbık üzre senin memleket ilhâḳ olunmaḳ üzre sen müteferriḳa olub memleket tevḳid ü şikâyedlerinde bezl-i maḳdûr ve sai' mevfü²⁴⁰ eylesin.

Hk. 80

Belgrad'da bulunan ve hala Kaymakam olan Vezir Murad Paşa'ya gönderilen hükümde acilen Belgrad'a varılıp buraya ve yeniçerilere mühimmat tedarikinin sağlanması yönünde emrin verilmesi ve bu emir için görev alan serdarların yerlerine gitmelerinin bildirilmesi.

Belgrad'da serdâr-ı zafer-i şî'ârum Ḳâ'im-i maḳâm olan Vezîrim Murad Paşâ'ya hüküm ki; ḥâlâ ve serdâr-ı zafer-i şî'ârum mâhî zilhicce bin Sultânım olan Muḥammediyey-i Asitânebol'dan çıkub İnşâ'a'llâhü te-âlâ sür'at ü isti'câl üzre Belgrad'a varub erişmeg ve andan içerüye ber-vech-i isti'câl teveccüh itmeg muḳarrer ve müsemma olmağda müşârûn-ileyhe varmazdan muḳaddem içerüye neyle lâzım olan mühimmât sefer ü gayriye mu'accelen tedarük ü ihzâr olunması bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmuşdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb fermân-ı celîlü'l-ḳadrüm üzre eger zehâîrü 'aiddir ve eger içerüye gider sâir mühimmât-ı seferdir. Mu'accelen tedârük ü ihzâr idüb hiçbir ḥuşûşda ḳuşûr u nokşân ḳodurmayasın ve sâbıkâ Bosna Beglerbegi olan Aḥmed dâme iḳbâlühûya tûfengci ve tûfengci bedeli ihrâcına nev²⁴¹ mâni' olduğu i'lâm olunmağla bu ḥuşûşda mâni' olmayub zıkr olunan tûfengci ve bedellerin

²³⁷1. Çalışmayan günler için kesilen para, 2. Bir aylık maaşın bir güne isabet eden kısmı (Devellioğlu, s. 594).

²³⁸Sıralanmış, ait olan, üstüne düşen, icap eden, gereken, meydana gelen, dolayı. (Devellioğlu, s. 915).

²³⁹Kalkındırma, yüceltme, yukarı kaldırma, lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma (Devellioğlu, s. 1031).

²⁴⁰Çoğaltılmış, çok, bol (Devellioğlu, s. 737).

²⁴¹1. Çeşit, türlü, 2. Cins, 3. Sınıf (Devellioğlu, s. 967).

ihrâcında ve sâir mühimmât sefere tedârükünde mua'venet eylesin. Fermân olub ve iner ve yörük sancâğibegi olan 'Osman dâme ikbâlühûya dahı iştirâsı fermân olunan yetmiş bin kile zehâîreniñ ihzârında ve kimileriñ ve yeniçeri kullarımın yağdan ve sâir mühimmât-ı seferi ve vaktiyle serdârıma varmazdan muqaddem tedârük eylesin bâbında muhkem-i tenbîh olunub Nuzûl Eminî hizmetinde olan Ali dâme 'ulüvvuhû dahı serdâr-ı zaferde serdârıma varınca yüz bin kile tereke iştirâ²⁴² idüb yigirmi bin kile alınub mâhî zilhicce bin yigirminci günde îrşâl olunmak üzere olmağla akça varmazdan muqaddem ihzârudır mahzen eylemesi emrüm olub ve sâbıkâ şefkat nâm-ı defterdârı olub hâlâ Belgrad Defterdârım Kâ'im-i makâmı olan Mehmed dâme 'ulüvvuhû dahı zehâîr için konılan akçay-ı azrı sarf itdüğü için sü'âl olmağla meblağ merkûme bî't-tamam tedârük ü Nuzûl Eminî'ne teslîm idüb zehâîr iştirâ itdirilmesi bâbında her birine mü'e'kked ol emr-i şerîfe gönderilüb ve senüñ tarafından bu huşûşda ve sâir mühimmât-ı sefere müte'allik gönderilen o emr-i şerîfûme imtisâl²⁴³ idüb her biri emrine dame ü hak tedbirin kayyım göstermeleri bâbında envâ'-ı tekîrden²⁴⁴ eyle tenbîh olunmışdır. Sen dahı ana göre muqayyed olub kendüñ oniçün harâm mühimmât-ı mezbûranın serdârıma varmazdan muqaddem tedârük ü i'timâm bâbında ihtimâm eyleyüb serdâr-ı zafer-i şî'ârum varmazdan muqaddem her huşûş gönderüb bir nesnede kuşur u nokşân olmamak bâbında sefere cem' 'ıyyet eylesin İnşâ'a'llâhü te-âlâ hizmet virdüküñ meskûr olub envâ'-ı inâyet-i aliyyeme mazhar olmañ muqarrerdir muqayyed olub ve müstakîl ahvâl ve sefer ü serhadı yazub bildirmekten hali olmayasın ol cânibleriñ ehli-i vukûatı olduğın ecilden mühimmât-ı seferüñ tedârükde senden küllî hizmete me'mûrdur ve o uğur-ı hümâyûnda vücuda gelen hizmetin meşkûrdur ana göre mühimmât-ı seferüñ tedârük ü ihzârına mücedded ü sâi' olasın.

Hk. 81

Şıkk-ı Sani Defterdarı olup ayrıca Belgrad Defterdarı ve Kaymakamı olan Mehmed'e gönderilen hükümde asker zahiresi için tahsil olunan akçenin Nuzul Eminî Ali'ye teslim edilmesi için emrin verilmesi.

Sâbıkâ Şıkk-ı Sani Defterdârı olub hâlâ Belgrad Defterdârım Kâ'im-makâm olan Mehmed dâme 'ulüvvuhûya hüküm ki; 'asker-i İslâm için zehâîr iştirâsı mühimmât-ı seferüñ cüz-i a'zım olub evvel ya fermânıyla iştirâ olunmak mühimmâtıdan igen zehâîr iştirâsı için cem' olunan akça azrı harc u sarf itdüğün mesmû' hümâyûn olmağla bu bâbda sü'âl olmuştır. İmdi serdâr-ı zafer-i şî'ârum İnşâ'a'llâhü te-âlâ sür'at ü isti'câl üzere varub ruz-ı hıızardan muqaddem erişmeg muqarrer ve mühim olmağın zıkr olunan zehâîr iştirâ ve ihzâr olunmak ehemmi mühimmâtıdandır. Zehâîr

²⁴²Satın alma, mübâyaa, harîd (Sami, s. 116).

²⁴³İftial, 1. Bir şeyi numune ve masal ithaz edib ona tatbik hareket etme, 2. Alınan emre tamamıyla inkiyad ve itaat edib ona göre hareket etme (Sami, s. 163).

²⁴⁴Tekir, tekfur (Sami, s. 429).

içün tahşil olunan akçadan şırf aldığın akçayı be-her-hâl tedârük ve tahşil idüb ve Nüzul Emîni Ali dâme 'ulüvvuhûya teslîm idüb müstevfî²⁴⁵ zehâir iştirâ ve ihzâr olunmak bâbında fermân-ı ali-şânuma şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb gice ve gündüz hevab u rahâtı²⁴⁶ kendüñ haram u meblağ merķûmının tedârükine ihtimâm eyleyüb dağı bî't-tamâm ahâli müşârün-ileyhe teslîm idüb ziyâde zehâir iştirâ itdirüb serdâr-ı zaferde serdârım varmazdan muķaddem ihzârdadır maħzen itdirmeg bâbında kral kolu yazub getürme yesin. Zehâir huşûşî sâir 'umûra kâst olacak degildir. Şöyle ki fermân olunan zehâir serdâr-ı zafer-i şî'âruma varduğı zamânda mevcûd bulamaz âdem te'ķîd²⁴⁷ ü ihtimâmıla maħmul²⁴⁸ olub şimdiye dek aldığın hîdmetiñ meskûr olmaduğundan gayri envâ'-ı 'inâyet-i 'inâyeme mazħar olursın. Ana göre muķayed olub fermân-ı şerîfûmin icrâsı bâbında envâ'-ı sefer ü ihtimâmının (yazı eksik) ana göre me'mûrından ziyâde ri'âyet olası ya da ikdâm eylesin.

Hk. 82

Sabıka Bosna Beglerbegisi Ahmed'e gönderilen hükümde Vezir Murad Paşa'nın ilan ettiği Belgrad muhafazası sırasında hem ordu için gerekli mühimmatın sağlanması hem de sağlanan malzemelerin korunmasına yönelik emrin verilmesi, bunların defterlere kaydedilmesi.

Sâbıkâ Bosna Beglerbegisi Ahmed dâme ikbâlühûya hüküm ki; sefer-i nuşret-me'serûme mühimmâtı içün ihrâc-ı fermân olan tûfengci bedeli ve sâir mühimmâtı sefere mani' olub 'avķ u te'hîr ba's olduğı hâlde Belgrad muhâfazâsında olan düstûr-ı mûkerrem Vezîrim Murad Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehu tarafından 'arz u i'lâm olunmağla bu bâbda sü'âl olmuştır. İmdi mühimmâtıda ğaziler ve hamiler mua'venet ba'sına hazır ihrâc olmağla mua'venetde himmet himâyesi lâzım igen imdâd itmedüğünden gayri mani' olmağı ba'ışınadır bu bâbda başîret üzre olub eger tûfengci bedeli ihrâcatda ve eger sâir mühimmât seferüñ tedârük ü aklamında mua'venet ü müzâheret eylemeñ bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân te'hîr ü terâhî itmeyüb bu huşûşa gereği gibi te'ķîd ü ihtimâm-ı müsâheleye Vezîrim tarafından varan o emr-i şerîfenün icrâ u tenķidin bâbında ikdâm üzre olub zıkr olunan tûfengci bedeli ihrâcında ve eger mühimmât-ı sefer tedârükünde me'mûr olan imdâd u 'inâyet eyleyüb bir-vechile mani' ve merâci olmayub 'avķ te'hîrden bî-niyyet hâzer eylesin İnşâ'a'llâhü te-âlâ serħadım ruz-ı hıızardan muķaddem varub erişmeg mühimdir. Mûmâ-ileyh Vezîrim

²⁴⁵Kâfi, vafi, yetişir (Sami, s. 1341).

²⁴⁶Uyku, nevm, hevab u rahâtı terk etmek (Sami, s. 589).

²⁴⁷Kayda ve şarta bağlama, meşrut ve mukayyed etme, şart koyma (Sami, s. 428).

²⁴⁸1. Yüklemiş, bir hayvanın üzerine konmuş, 2. Hamile ve isnad olunan, bir şeye verilen (Sami, s. 1304).

Murad Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehinün bu bâbda şükr ü şikâyeti müsmir²⁴⁹ ü mü'esser²⁵⁰ olmağla huşûş-ı mezbûrda mua'venetinün zuhûra gelürse envâ'-ı ri'âyet ve fermân-ı şerîfûme âdem ü imtisâle müşahede²⁵¹ iderse ihânet olursa şöñra bilmedim ve işitmedim dimeyüb fermân-ı hümayûnun adaletde var kuvveten yazuyı şimdi getüresin. Sefer huşûşunda senden külli hîdmete me'mûldir²⁵² ol cânibde lâzım olan mühimmât-ı sefer her ne ise serdâr-ı zafer-i şî'ârum ol câniblere varmazdan dizdâr hışardan muqaddem tedarük ü eñzâr idüb seninle İnşâ'a'llâhü te-âlâ hîdmetin zai' olmayub ri'âyet olunursa ve evvel ihmâl ü müsâhelen müşahede olunursa sü'âl u mua'teb olursa ana göre muqayyed olasın.

Hk. 83

Dergâh-ı Muallâm kapıcıbaşlarından olup çavuş, çavuş oğlanları, eli emirlü, gibi askerî ve idarî kesimden kişilerin Üngürüs ve Şark Seferleri'ne memur edilmesine dair emrin verilmesi, çeşitli eyaletlerden gelen asker taifesinin serdarların olduğı yerde toplanmaları ve bu konuda bir anlık gecikme yaşanmaması için ferman çıkarılması.

Dergâh-ı Mu'allâm kapıcıbaşlarından olub ona mütea'di 'asker süvarına me'mûr olan sefer-i dâme müceddedühûya hüküm ki; Anañolı ve Karaman eyâletlerinde olan emirler Dergâh-ı Mu'allâm kapudarlari ve çavuşlari ve diyülerden hümayûnum ve defter-i hâkânî kâtibleri ve şakirdleri ve çavuş oğlanlari ve eli emirlüler ve timârdan sü'âl ola yerlülerden bî'l-cümle bir aqçadan bin aqçaya varınca dirliğe mutaşarrıf idenler Üngürüs Seferi'ne me'mûr olub Haleb ve Şam ve Diyârbekir ve Mar'aş ve Rakka ve Erzurum ve Van ve Sivas eyâletlerinde olan ümerâ-i hükkâm ekrâd u müteferrika ve çavuş ve küttâb ve çavuş oğlanlari ve eli emirlüler ve timârdan ma'zûl olanlar bî'l-cümle Şark Seferi'ne me'mûr olub nevrûzda evlerinden cümlesi ihrâc olunub Üngürüs Seferi'ne me'mûr olan Üngürüs Seferi'ne Şark Seferi'ne me'mûr olanlar Şark Seferi'ne teveccüh idüb ruz-ı hıızırdan muqaddem her biri serdârlarım yerlerinden hareket itmedi varub mülâkî olub hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunmaları bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmışsındır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaqquf itmeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince zıkr olunan eyâletlerde vâki' olan ümerâ-i nâmdar ve ekrâd begleri ve hâkimleri ve mutaşarrıflari ve çavuş u küttâb ve çavuş oğlanlari ve sâir zü'amâ ve erbâb-ı timâra ve eli emirlüler bin aqçaya varınca dirliğe mutaşarrıf olanlar nevrûz günde evlerinden ihrâc idüb Üngürüs'e me'mûr olanlari Üngürüs Seferi'ne Şark Seferi'ne me'mûr olanlari Şark Seferi'ne gönderüb her birine muhkem tenbîh ü te'kid eyleyesin.

²⁴⁹Semereli, yemiş veren, yemiş verici, yemişli, netice veren, neticeli, faydalı, verimli (Devellioğlu, s. 868).

²⁵⁰Kendisine bir şey tesir etmiş olan (Devellioğlu, s. 829).

²⁵¹Gözle görme, ayanen rivayet etme (Sami, s. 1349).

²⁵²1. Umulan, emel ve emed olunan, 2. Mümkün, muhtemel, kabul (Sami, s. 1262).

Serdârlarım dahı yerlerinden hareket itmedi de ruz-ı hızırdan muḳaddem varub her biri serdârlarım mülâkî olub vech-i münâşib gördigleri üzre her birisi ḥidmetde ve yoldaşlıkda bulunalar. Şöyle ki ‘asker taifesinden bir ferd cemiyet idüb bir gün şöıra ihrâc eyledüğün ve yahûd ihmâl ü müsâhele üzre olduğın i‘lâm oluna envâ‘-ı it‘âb ü ikâba mazḥar olman muḳarrerdir ana göre muḳayyed olasın.

Hk. 84

Edirne Kadısı’na gönderilen hükümde muhtelif mühimmatın tedarik edilmesi, tayin işlerinden bahsedilmesi ve istenilen şeylerin sınır bölgesine ulaştırılması yönünde emrin verilmesi.

Edirne Kâdısı’na hüküm ki; ḥâliyâ sefer-i hümâyûnuma müte‘allik ba‘zı mühimmât ḥimayeti için ‘araba lâzım olmağla altmış ‘aded şu şıgırı ‘arabayı girü alub ‘aid-i şerîfden muḳaddem Südde-i Sa‘âdetime gelmesi mühimmâtından olmağın zıkr olunan ba‘zıları ittiba-i sipâhîyandan²⁵³ kızılbaş ḥaḳ itdükden mübaşeretle görülmesini emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi‘z-zât muḳayyed olub dahı mezbûr mübaşeretle zıkr olunan miḳdârı şu şıgırı ‘arabasına tedârük idüb ve girü aldıra ta‘yîn idüb ihtimâm emrüm üzre ‘aid-i şerîfden muḳaddem Südde-i Sa‘âdetime îrşâl eylesesin. Huşûş-ı mezbûr mühimmâtındır ihmâl ü müsâheleden ve zıkr olunan ‘ibarelere kimi gelmeğle mühimmât-ı sefer ‘avḳ olmağdan bî-niyyet ḥazer idesin ve senle mübaşir mezbûra sendahı onat muḳayyed olub ve zıkr olunan ‘arabaları ta‘yîn olunan fermândan be-her-ḥâl erişdirmeg bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesesin.

Hk. 85

Cezire Hâkimi’ne gönderilen hükümde askerlerin yapılacak seferler için hazır olmalarının emredilmesi ve bu emrin Amediye, Palu, Bitlis gibi birçok vilayete de gönderilmesi, vilayetlerde yapılacak seferler sırasında muhtelif yardımlar ile zahire ihtiyacının karşılanmasında tedbirler alınması. Ayrıca bu emirlere karşı ittifak edilmemesinin bildirilmesi.

Cezire Hâkimi’ne hüküm ki; ḥâliyâ Ḥazreti Rabbil-Izzeti ulüvv-i ‘inâyete bi-ğâyâtına tevekkül ve i‘timâdda ve ḥazreti risalede menzilatının mucî‘zata kesiretil-berekâtına tevekkül ve istimdâd²⁵⁴ ve çâr-yâr²⁵⁵ a‘zâm ve sâir şaḥâbe-i kerâmulardan evliyây-ı alî maḳâmın ervahı muḳaddeselerinden istiân²⁵⁶ ve istimdâd eyleyüb diyâr-ı Şarkı İnşâ‘allâhü te-âlâ memleket almağla bu sâl-i²⁵⁷ ferḥunde -i fâlde²⁵⁸ a‘zîm sefer-i

²⁵³Sipahi askerleri (Devellioğlu, s. 226).

²⁵⁴1. Meded, yardım isteme, 2. İmdat, kuvvet isteme (Devellioğlu, s. 528).

²⁵⁵Dört dost (Hz. Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali (Devellioğlu, s. 173).

²⁵⁶Avn, yardım isteme (Devellioğlu, s. 521).

²⁵⁷Yıl (Devellioğlu, s. 1070).

²⁵⁸Falı kutlu, uğurlu olan (Devellioğlu, s. 297).

hümâyûnum muḳarrer ve mühim olub ve sen yarâr düşeceğın şa'r olduğından mâ-adâ²⁵⁹ eyle 'amel-i ḥidâmetden ref'²⁶⁰ almamasına şadâkat u ihlâş ile 'ayn-ü-devle ve ihtîşâş²⁶¹ üzre olub 'ibret-i din ü mübin ve uğur-u hümâyûn nuşret-i ḳaryende ḳalkdıḳdan Cezire Ḥakimi olanlar ve sâir 'askeri ḥidamet-i meşkûrda zuḥûra getürmegle aba-i kerâm ve ecdâd 'azâmımın dua'-i ḥayru'l-zatda aliyyelerine mazḥar olmayub ḥaḳ-ı cemiiyyet alucudan emîrler ve hükümler nihâdñ zide ü kendisi olduğın ecilden bu sene-i mübarekde daḥı 'umûmen hükûmet 'askeriyle varub serdâr-ı zafer şî'ârum mülâḳi olub vech-i münâsib gördüğü üzre ḥidmetde bulunmaḳ bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduḳda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb eyâletinde olan ümerâ-i 'aşâir²⁶² ve sâir ḳabâil²⁶³ ü 'aşâiriñ ve yarâr u tûfeng-endâz ve kemandar âdemleriñ ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen ḳalkub iki ḳonağı bir idüb gice ve gündüz yürüyüb mâhı () gününe deg varub Serdâr-ı zafer-i şî'ârum mülâḳi olub daḥı nihâd-ı şadâkat mua'ḳidinde merkuḳ²⁶⁴ olan ve vufûr u diyâra ve şahâdet ḥuşûşun gayride kimden meyanın muḥkem nida eyleyüb mûmâ-ileyh serdâr-ı nuşret-i serdârımın vech-i münâsib gördüğü üzre 'avn ü ḥaya ve nazır ile a'dânun muḥter ü tedbîri ve ḥaḳ-ı ittifâḳ ve ittihâd ile fırsata el virüb mahâll ü iḳtizâ itdüğü üzre envâ'-ı fütühât-ı cümlesi ve yüz aḳlıḳları zuḥûrı bâbında sefer-i cemiiyyet-i ḥaḳ-ı ihtimâm eylesesin. Bu bâbda i'timadım mal vireceğın ve ḳaryende vufûr u medarı veya dirliğin kişilerin olmayub Ḥazret-i Rabbî'l-âlemin ünulüvvu 'inâyetüne ve serdâr kâtibine aliyyeleri faşıta almalı yalnız Emin Pîrî mua'ḳidi ḥaḳan-ı vufûr rahmet ü merḥametlerine ve meşâi kerâm ve sâir 'ulemâ ü şahâbelerimde siddin evvel nâmına teveccüh ü himmetlerinedir ve ḥayr u âlem ve ḥaḳ-ı tevcîhim garib ḳullarımladır emindir ki çâr-yâr a'zim ve şahâbey-i kerâmın ruḥaiyeti ile olbâbda din-ü devletime muḳaffar ve mazûr ve 'adayı malikin maḳḥûr ola bu bâbda gereği gibi muḳayyed olub müşârün-ileyh serdârımın aḥt-ı dâme ve ḥaḳ-ı tedbîrlerin ḳayyıma tâbi'gösterüb bi-'inâyeti'llâhi te-âlâ ḥaḳ-ı ittifâḳ ile bu ḥidmetin ḥayırla itimâmına ihtimâm eylesesin İnşâ'a'llâhü te-âlâ senün ve senle ḥidmetde bulunanlarıñ ḥidmetleri meşkûr olub envâ'-ı 'inâyet-i aliyyeme ve dua'-i ḥayruma mazḥar olmanuz muḳarrerdir ana göre muḳayyed olub ihmâl ü müsâheleye ḥavâz göstermeyesin. Bu def'a vâḳi' olan sefer-i hümâyûnuma ta'ḳid²⁶⁵ ü ihtimâm zîyâde olub ḥaḳiyeten âdemler gönderüb yoklattım gereği gibi bu bâbda serdâr-ı zafer-i şî'ârumın şükr ü şikâyeti müsmir ve mü'esserdır ḥidmetde bulunanlar me'mûrlarından zîyâde ra'iiyyet ve emrûme âdeme itâ'at olanlar ihânet ü ḥaşârat

²⁵⁹-den başka (Devellioğlu, s. 640).

²⁶⁰1. Kalkındırma, yüceltme, 2. Yukarı kaldırma, 3. Lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma, 4. Arapça bir kelimenin sonunu ötreli okuma (Devellioğlu, s. 1031).

²⁶¹Bir ilim veya sanat üzerinde fazla çalışarak onda derinleşmiş olma, uzmanlık (Devellioğlu, s. 483).

²⁶²Aşiret (Sami, s. 937).

²⁶³Kabile (Sami, s. 1049).

²⁶⁴Dikilmiş, saplanmış, dikiz olunmuş (Sami, s. 1227).

²⁶⁵Düğümleme, düğümlenme, ibareyi veya cümleyi anlaşılabilir hale getirme (Devellioğlu, s. 1197).

olunmak muḳarrerdir. Ana göre emîrleri ‘işare tenbîh ü te’ḳîd ve mu‘accelen sefer-i ihrâc idüb yevm-i mezbûrdan muḳaddem erişmeḡle daḳıḳa üzre olasın ve emrüm ne gün varub ve ne zamân müteveccih olacaḡın mu‘accelen yazub bildirsin.

Bir şûreti ‘İmadiye Hâkimi’ne, bir şûreti Palu Hâkimi’ne, bir şûreti Bitlis Hâkimi’ne, bir şûreti sâir hâkimlere başḳa başḳa.

Ve o hâḳ-ı bi‘ad yazılır.

Hk. 86

Silahdarlarbaşı’na gönderilen hükümde kendisinden bütün askerini toplayıp serdardan önce giderek Vezir Sinan Paşa’yla birlikte Revan üzerindeki sefere katılmasına dair emrin verilmesi, bir anlık gecikme bile yaşanmaksızın acilen bu seferin gerçekleşmesine yönelik hükmün bildirilmesi ve hükümlerin Sol Ulufeciler Ağası ile Sol Garip Ağası’na da gönderilmesi.

Silahdârlarbaşı’na hüküm ki; hâlâ sefer zamânı gelüb tedahül²⁶⁶ idüb henüz sen çadırıñ çıkarub müşahere²⁶⁷ olmaduḡın ecilden a‘zim ü sü’âl olmışsındır. İmdi bir ân ve bir sâ‘at te’hîr ü terâhî itmeyüb cem‘ mühimmât ve su aramasını hemân şimdiden görüb işbû mâhî zilhicce göçüb me’mûr olduḡın Şark Seferin Revan olmasın bâbında fermân-ı ali-şânüm şâdır olmışdır. Buyurdum ki () varduḡda bu bâbda şâdır olan emr-i celîlü’l-kadrüm mücebince bu günden hemân bulurum taraf her ne ise görüb dahî Selim mezbûrda göçüb yolu Revan olub ber-vech-i isti‘câl yürüyüb Şark cânibinde serdâr olan Vezîrim Sinan Paşa’ya muḳaddemce varub mu‘accelen olub vech-i münâsib gördüḡi üzre din ümûbin ve uğur-u hümâyûndan neferât-ı karyende hidmetde yoldaşlıkda bulunmana sai‘ eylesin. Şöyle ki ihmâl eyleyen hâḳḳından gelinür bilmedim ve işitmedim demiyesin.

Bir şûreti Sol ‘Ulûfeciler A’ḡası’na, bir şûreti Sol Garip A’ḡası’na.

Hk. 87

Rum Beglerbegi’ne gönderilen hükümde kendisinin emrindeki bütün askeriyle birlikte Şark Seferi’ne çağırılması, zuama ve timârlar sayesinde bazı yerlerin mali yönden büyümesinin sağlanması için çalışılması, dirliğ sahibi olan ve olmayan insanlardan yardım istenilmesi. Mutasarrıf, müteferrika, çavuşlar ve oḡulları, şakird, eli emirlüler, cebeli gibi başḳa kesimlerden ve askerlerden sefere katılmalarının istenmesi, sefere katılmayanlar için de fermanların çıkarılması.

²⁶⁶İleri yıllara ait vergilerin halktan peşin olarak alınması neticesinde hazineye hâsıl olan vaziyet, devletin ödemekle mükellef bulunduḡu aylık ve ulûfeleri para darlığı yüzünden ödeyemeyip hazineye meydana gelen açığa da denilir (Ünal, s. 673).

²⁶⁷Devlet hazinesinden maaş karşılığı aylık olarak verilen tahsisat (Ünal, s. 505).

Ayrıca bu fermanın birer suretlerinin Diyarbakır, Trablusşam, Halep, Batum, Erzurum, Van, Çıldır, Rakka Beglerbegleri'ne de gönderilmesi.

Rum Beglerbegisi'ne hüküm ki; hâlâ Cenâbü Rabbil-Izzetin ulüvv-i 'inâyete bi-ğâyâtına tevekkül 'itimad ve hazreti risalede menzilatının mucî'zata kesiretil-berekâtına tevekkül ve istiâned ve çar-yâr a'zam ve şahâbe-i kerâm ve sâirlerden evliyây-ı ali makâmın ervahı muqaddeselerinden istiânet ve istimdâd idüb bu sâl-i ferhunde-i fâlde dahı Diyâr-ı Şark'a a'zim sefer-i neferât eşrim muqarrer ve mühim olmağın 'umûmen eyâletine tâbî' olan ümerây-ı nâmdar ve hükkâm vezîri serh-i iktidâr ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve alâybegi ve çeribaşları ile ve vilâyeti mezbûrda zea'met ve timâra mutaşarrıf olan Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikaları ve çâvuşları ve divân-ı hümâyânım ve defter-i hâkânî ve maliyye ve kâdî 'asker kâtibleri ve şakirdleri ve çâvuş oğulları ve sâir bir akçadan bin akçeye varınca dirlige mutaşarrıf olanlar müteka'idin ile ve zea'met ve timârdan mezûl ve eli emirlüler ile dirlig ü gazadan hazzı ve şafâsı olan yarâr gönüllü yigitler ile kânûn üzere cebe vü cevşen ve cebelü ve bî'l-cümle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla nevrûz-ı çıkub ruz-i hıızardan muqaddem varub serdâr-ı zafer-i şî'âruma mülâki olub sefer-i hümâyânımda vech ü münâsib gördüğü üzere hizmetde bulunmak bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vardukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ve terâhî itmeyüb bu emr-i celîlü'l-kadrûmin fehvâ-yı se'âdeti ihtivâsına taht-ı eyâletine vâkî' olan kaşabât u karyede çarşu ve bazarlık ve sâir bî'l-cümle nâs olan mahâlerde muhakim tenbîh-i nida itdirüb ve dahı eyâletine tâbî' olan ümerâ ve hükkâm ve zea'met ve timâr taşarruf iden müteferrika iden mutaşarrıf ve çâvuş ve küttâb ü şakirdleri ve çâvuş oğulları ve sâir zü'amâ ve erbâb-ı timârı alâybegleri ve çeribaşları müteka'idi ile ve bir akçeden bin akçaya varınca dirlige mutaşarrıf olan kullarım ve ma'zûl ve eli emirlüler ile ve esir erlerinden dirligden mahzûz²⁶⁸ ve gazilerden şafâlu yarâr ve tûfengli ve nimetdar gönüllü yigitler ve âdemlerinüz bîl-cümle kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelüler güz ü müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla kalkub iki konağı bir idüb sür'at ü isti'câl üzre yürüyüb dahı yevm-i mezbûrdan muqaddem varubserdâr-ı âlî-mikdârum mülâkî olub vech-i münâsib gördüğü üzere haq-ı ittifâk ve ittihâd ile bi'mâyeti'llâhi te-âlâ fırsata el verüb mahâl-i iktizâ itdügine göre a'dâyı dinden ahz-i²⁶⁹ intikâm ve envâ'-ı fütühât-ı cem' ile ve yüz aklıkları ile bu hizmetin zaferle itimâm bulması bâbında sai' ü ihtimâm eylesin İnşâ'a'llâhü'l te'âlâ ve melik'ül-allâm bu seferi nusret encâmında sende bile hizmetinde bulunan Gûzat-ı Müslimenin zuhûra gelen hıdemâtı mesrûrenüz meşkûr olub 'arz ve defteriñ mûcebince münâsib ü dirligi olanda mâ'mûllerinden ziyâde terakkî ve ri'âyet ve münâsib ü dirligi olmayanlar dahı mesûllerine göre dirligi münâsib ile ber-murâd ve teslit olunub her bir gün envâ'-ı 'inâyet-i aliyye-i husrevaneme mazhar olmanız

²⁶⁸ Hazetmiş, hoşlanmış (Devellioğlu, s. 660).

²⁶⁹ Alma, kabul etme (Devellioğlu, s. 22).

muḳarrer ana göre Ğuzat-i Mümünün‘ irad-ı vechileri âyetve irşad idüb sene-i sâbıḳdan muḳaddem vaktiyle erişüb ‘inâyet-i ḥaḳla itimâm-ı ḥidmet etmege şarf-ı ḳudret eylesesin bu sene-i mübarekde şaḳı ḥuşûşuna a‘zım teḳayyüd-ü hümâyûnum olub her ṯarafa ḥafıyyeten mu‘temedül-ḳavl kimesneler gönderilüb yokladub ve yarâr ḳapucıbaşılarım ile âdemler gönderüb bu emr-i şerîfüm varduḳda sefere çıḳmış bulunmayub evinde yatanları ve sefer baḥânesiyle çıḳub hafi yerlerdeler veya kendü hevâsında olanları şalb ü siyâset olunmaḡiçün muḥkem tenbîh olınmışdır. Şöyle ki her zamân sefer fermânı bu maḳûle tenbîḥat olagelmişdir diyü sefere çıḳmaḳdan ihmâl idüb bu zamânı sâir zamâna ve bu emrümü sâir umûra ḳıyas iderse vebaliniz boynunuza aşıla bu bâbda bir ferdiñ ‘özü ü baḥânesi mesmû‘ olmaz ve şıyanet ve ḥimâyet idüb ḥaber vermeyen ğuzat ve nüvvâb ve ḳarye ve maḥalat imâmları ve kethûdaları ve sâir â‘yandır bilmediñ ve işitmediñ didüḡlerine ‘amel olunmaz ecdâd-ı ‘azâmım asarılkadri himem ervahı mazḥarları içün her kim olursa olsun bir-vechile ḥaḳâret ve siyâset olunurki sâire mücib-i ibret olur. Ana göre muḳayyed olub vaktü zamâniyle irişmeniz bâbında var ḳuvveten yazuyı himmete getürüb ve bu emrüm ne ğün varub vâsıl olub ve ṯevaif-i mezbûrayı iḥrâc idüb sefere ne zamân teveccüh idecegin mu‘accelen yazub Südde-i Sa‘âdetime ‘arz ü i‘ lâm eylesesin.

Bir şûreti Maraş Dulkadriye Beglerbegisi diyü yazılır, bir şûreti Diyârbekir Beglerbegisi’ne, bir şûreti Trablusşam Beglerbegisi’ne, bir şûreti Haleb Beglerbegisi’ne

Bir şûreti Batum Beglerbegisi’ne, bir şûreti Erzurum Beglerbegisi’ne, bir şûreti Van Beglerbegisi Vezîr Aḥmed Paşâ’ya, bir şûreti Çıldır Beglerbegisi’ne

Bir şûreti Ḳars Beglerbegi’ne, bir şûreti Raḳḳa Beglerbegi’ne, bir şûreti sâir sevke me’mûr olan Beglerbegisi’ne başḳa başḳa emr-i şerîfüm verilmişdir, bir şûreti Ader Ḥâkimi’ne eyâletine tâbi‘ olan zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve mütefferiḳa ve çâvuş ve küttâb ve şakirdleri ve çâvuş oğulları ve sâir dirliğe mutaşarrıf olanlar ve ‘asâkir ve emir erlerinden yarâr u kemândar ve tûfeng-endâz âdemleriñ ile diyülerden varsa yazıla.

Hk. 88

Silistre Beglerbegisi Ali Paşâ’ya gönderilen hükümde Erdel Poçkayı için yapılan yardımlarda hizmet eden ve etmeyenler ayrı ayrı defterlere yazılıp defterlerin görevli serdara gönderilmesinin emredilmesi, hizmette bulunmayan zeamet ve timâr sahibi kişilerin dirlikleri ellerinden alınarak ceza verilmesi ve diğer voyvodalara acil yardım edilmesi yönünde emrin verilmesi. Verilen emrin birer suretlerin çıkarılıp başka eyaletlerin beglerine gönderilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşâ’ya hüküm ki; ḥâliyâ seninle Erdel imdâdına me’mûr olan ‘asker ḥalkın meḥat me’mûrde yoklayub ḥidmetde mevcûd olanları başḳa ve

mevcûd olmayanları başka defter eyleyüb serdâr-ı zafer-i şî'âruma göndermeg emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emr-i celîlü'l-kadrüm üzre seninle Erdel imdâdına me'mûr olan asker halkının cümlesi maḥal-i me'mûrde fırka fırka yoklayub mevcûd olanları başka defter idüb mühürleyüb bir şûretini yanında alıkoyub ve bir şûretini serdâr-ı zafer-i şî'âruma gösteresin ki hizmetde mevcûd olanların me'mûrlarına göre ri'âyet olunub veya mevcûd olanlar ma'zûl ve eli emirlü ise ri'âyete kayd olunub zea'met ve timârları olanların dirliğleri alınub ahz-ı teveccüh olunub kendülerin hakkında geline ana göre mukayyed olub bu emr-i şerîfümün ihtirasında dakîka fevteylemeyesin. Boğdan Voyvodası ve karındaşın sana mua'venet itmeg için mustakîl ahkâm-ı şerîfüm îrşâl olunmuşdur. Boğdan askeri Simon Voyvodası senle alub mu'accelen Poçkay'a erişüb imdâd u mua'venet idesin ve Simon Voyvoda bu hizmetdensoñra Eflâk Voyvodalığı ile behre-mend olub ana göre bu husûşda ihmâl itmeyüb mu'accelen asker ile müşârün-ileyh Poçkay'a erişmeg ardınca olasin.

Bir şûreti mumâ Haleb Begi'ne alâybegine mu'accelen müşârün-ileyh varub vech-i münâsib gördüğü üzre hizmetde buluna diyü yazılmışdır, bir şûreti sâbıkâ Meḥa Beglerbegi olub hâlâ Vize sancâğına mu'accelen müşârün-ileyh varub hizmetde buluna diyü yazılmışdır, bir şûreti Nigbolı Begi'ne mu'accelen müşârün-ileyhin yanına varub hizmetde buluna diyü yazılmışdır, bir şûreti Vidin Begi'ne alâybegisine, bir şûreti Çirmen Begi'ne alâybegisine, bir şûreti Ohri Begi'ne.

Hk. 89

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Erdel Hâkimi ile Poçkay'ya yardım için sancakbegleri, askerler, zuama ile timâr sahiplerine emirlerin gönderilmesi, eğer istenen yardım olmazsa bu kişilerin sancak ve memurlukları ellerinden alınıp hizmette bulunan kişilere verilmesi. Yardımların seferdeki askerlere dağıtılması ve yardımda bulunmayanların dirliğlerinin hatta sancakların ellerinden alınmasına dair emrin gönderilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa'ya hüküm ki; hâliyâ seninle Erdel Hâkimi olan Poçkay'ya imdâd u mua'veneti ta'yîn olunan ve eğer sancâkbegi ve eğer sâir asker halkıdır inâd u muḥâlefet idüb gitmeyen ve geç gelen sancâkbeglerin sancâkları ve muhteşibleri ahz-ı arz idüb ve asker halkının ve zü'amâ ve erbâb-ı timârın timâr ve dirliğleri ahz-ı teveccüh idüb kendülerin haklarından gelinmeg bâbında fermân-ı alişânım şâdir olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub vech-i meşrûh üzre seninle müşârün-ileyh Poçkay'ya imdâd u mua'veneti ta'yîn olunan ve eğer sancâkları ve eğer sâir asker halkıdır me'mûr oldukları üzre seninle gitmeyüb inâd u muḥâlefet iden sancâkbeglerin sancak ve muhteşibleri

hîdmetde mevcûd olan erbâb-ı istih k ka²⁷⁰ ‘arz eylesin ki ‘arzu bild ğ n üzre sancâkları virilüb kend lerini n haklarından geline ve z ‘am  ve erbâb-ı timâr ile esirleri n da ı dirliğlerine hîdmetde mevcûd olan erbâb-ı istih k ka teveccüh idüb kend leri n haklarından gelmegin. Şöyle ki ‘asker ih racatda senle da ı  dem-i te‘y di n²⁷¹ olmağ la hîdmete g t r lmegle teveccüh olasın. Aş la ‘ zri n ma b l ve cevabın mesmû‘ olmayub ha kından gelinmeg m karrerdir. Ana göre m kayyed olub sana me‘mûr olan ‘asker halkına ih rac idüb varub m ş r n-ileyh Poçkayı‘ya erişüb i ktiz  itd ğ ine göre uğ r-ı hümâyûna hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunmağ a sai‘   i d m eylesin amma bu bahâne eylemek midir diyü h l fa vâki‘ k d y-ı ‘arzından b -niyyet hâzer idesin.

Hk. 90

Bosna Beglerbegi’ne vaki olan Kadılar’a gönderilen hükümde Üngürüs Seferi’nin yapılacağından, bu sefer için görevlendirilen veziriazam, asker ve yeniçerilerin hazır olmalarından bahsedilmesi, Dugalı Ahmed Paşa’nın muhafazaya tayin edilmesi, zahirelerin düşmanın eline geçmesine engel olunması için emrin verilmesi. Seferdeyken sınırların korunmasının önemi ve bunun için her an hazırda beklenmesinin istenmesi.

Bosna Beglerbegliğ ’nde vâki‘ olan kadılara hüküm ki;  nş ‘a‘llâhü te‘ l  bu sene-i mübârekde Üngürüs Sefere ziyâde tak y d-i²⁷² hümâyûnum olmağ la iş u m hi zilhicce bin ol ferhatda ‘asâkir-i nuşret-me’ser me serdâr olub Vezîr-i a‘z m olan düstûr-ı ekrem z de kadruhû Mehmed Paşa ed ma‘llâhü te‘ l  icl leh  ve yeniçeri kullarım ile ve mestuni ‘asker ile hişara gitmeg üzredir m ş r n-ileyh varınca serhaddları n h f z u h r seti m him m ta din   devletden olmağ la s b k  Bosna Beglerbegisi olan emîru‘l-ümerâ‘i‘l-kirâm Dugalı Ahmed dâme i b l h  yar r ve ehl-i vu  fa ve muh fazaya ka r olduğın i tim li olmağ la vilâyet-i Bosna’nın ma‘z l ve eli emirlü ve garib yar r yigitlerin ve müsellem ve  erime görülmesi yanına getürüb nice ş h atde derkân u cemiy et idüb anın gibi bir taraftan düşmen z h r iderse def‘ nuşret eylemeg bâbında fermân olunub emr-i şer f m g nderilmiş dir. Buyurdum ki () vuşûl bulduk da bu bâbda her birinin yalılarda m kayyed olub taht-ı ka  nuzda sakın olan ma‘z l eri ve eli emirlü ve müsellem ve garib begler virmedikleri fermânım olduğ  üzre mu‘accelen ih rac idüb m ş r n-ileyh Ahmed dâme i b l h n yanına gönderesin ki varub m l k i olub m ş r n-ileyhin yanında h z r u emânda olanlar anun gibi bir taraftan serhadımda dâme harir-i k d dan z h r iden düşmeni def‘   ref‘inde m ş r n-ileyh vech-i münâşib gördüğü

²⁷⁰ Hakkı olma, hak kazanma, hak kazanılan şey (Devellioğ lu, s. 525).

²⁷¹ 1. Kuvvetlendirme, kuvvetlendirilme, sağ lamlaştırma, 2. Doğ r  çıkarma, doğ rulama, destekleme (Devellioğ lu, s. 1286).

²⁷² 1. kayıt ve şartla bağ lanma, şart koş ma, 2. Bağ lama, 3. Harfe nokta ve hareke koyma (Devellioğ lu, s. 1200).

üzre hîdmetde bulunalar huşûş-ı mezbûr ziyâde umûr-ı mühimmâtandır zîkr olunan tavâif mezbûrî mu‘accelen ihrâcî müşârûn-ileyhin yanına îrşâl eylemegde ikdâm üzre olasin.

Hk. 91

Eflak Voyvodası’na gönderilen hükümde Eflak’ın ve burada yaşayan halkın korunması için Silistre Beglerbegi ile birlikte yardım etmelerinin istenmesi, çeşitli voyvodalar ve yöneticilerden haberleşip gerekli yardımı acilen yapmalarına dair ferman çıkarılması.

Eflâk Voyvodası’na hüküm ki; hâliyâ Asitâne-i Sa‘âdetime mektublar ile âdemin gelüb ol cânibe müte‘allik her ne ‘arz eylemişsen cümlesi Pâyey-i Serîrûme i‘lâm u ‘arz olunub imdi Eflâk Voyvodalığı’nun hıfz u hırâseti ve re‘âyâ ve berâyânın zabt-ı²⁷³ şıyâneti²⁷⁴ ve himayeti lâzım olmada Voyvoda-i Eflâk hıfz u hırâsetde ve zü‘amâ ve berâyâyı zabt u şıyânet eyleyüb Erdel Hâkimi olan memleket ü vilâyetine asude-i hâl olmasını sai‘ idüb idene mâ-adâ hâlâ Silistre Beglerbegisi olan emîru‘l-ümerâ‘i‘l-kirâm Ali dâme ikbâlühû köyli ve tacirine ve Kırkkilise’ye gelüb Çirmen Voyvodası ve Sirem ve Semendire Voyvodası Hışar Sancâklarıbegleri ve Tatar ‘askeri ve Boğdan Voyvodası ve İskele’ye mu‘accelen varub bu hışarı hutimet ‘avâkıbühûya mua‘venet ve ikdâm itmeg için mua‘kide o emr-i şerîfe gönderilmiştir. Bu bâbda şâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince sendahı müşârûn-ileyh Ali dâme ikbâlühû ile haberleşüb vech ü münâsib gördüğü üzre varub imdâd-ı mua‘venet eylemeg emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vardukda bu bâbda muqayyed olub şâdır olan fermân-ı celîlü‘l-kadrüm mücebince müşârûn-ileyh Ali dâme ikbâlühû ile haberleşüb dahı vech ü münâsib görüldüğü üzre her ne vechile iktizâ iderse mu‘accelen varub mûmâ-ileyh Poçkayı imdâd u mua‘venetinde ikdâm u ihtimâm üzre olasin ve Voyvoda Eflâk’ın muhâfazası için yarâr ademlerüñ ta‘yîn idüb zü‘amâsı ve memleketden berüde hazer ü kendü erişdirmegden ziyâde ihtiyat²⁷⁵ idesin ve küffâr tarafından muhtala²⁷⁶ olduğın ahvali sâir lâzımü‘l arz olan huşûşları ile ‘alâl-il aşûdeye yazub Asitâne-i Sa‘âdetime ‘arz u i‘lâmdan hâli olmasın.

Bir şûreti Boğdan Voyvodası’na vech-i meşrûh üzre yazılmışdır.

²⁷³1. Sıkı tutma, 2. İdaresi altına alma, kendine mal etme, 3. Silah kuvveti ile bir yeri alma, 4. Anlamla, kavrama, 5. Kaydetme (Devellioğlu, s. 1356).

²⁷⁴Koruma, korunma (Devellioğlu, s. 1109).

²⁷⁵İlerisini düşünerek, görerek davranma, sakınma, tedbirli, tedarikli bulunma, yedek (Devellioğlu, s. 484).

²⁷⁶Mahalle, il (Sami, s. 1364).

Hk. 92

Çeşitli voyvodalara gönderilen hükümler gereğince Poçkayı Seferi için Nemçe taifesi ile cenk edileceği, bu sefere Silistre Beglerbegi olan Ali'nin veziriazam ve serdar olarak görevlendirilmesi, Poçkayı için gösterdiği hizmetlerine karşılık kendisine Eflak Voyvodalığı'nın verilmesinin emredilmesi.

Sâbıkâ Eflâk Voyvodası olan Simon Voyvoda'ya hüküm ki; hâlâ karındaşın olub Bağdat Voyvodası olan Ermeye Voyvoda mektub gönderüb senin için yarâr âdemleri olub her ne hîdmetde emr oluna 'umuresinden gelür diyü sana Eflâk Voyvodalığı' a mu'karrer olmasın ricâ eylemiş. İmdi hâlâ Asitâne-i Sa'âdetime itâ'at u i'tikayd üzre olub devlet-i aliyyemin düşmeni olan Nemçe taifesi ile ceng ü cidâl²⁷⁷ üzre olub Erdel Hâkimi ve Macar'a vâki' olan Poçkayı'ya cenâb-ı celâlet-me'âbum²⁷⁸ tarafından 'asker ile imdâd u mua'venet lâzım olmakda hâlâ Silistre Beglerbegisi olan Ali dâme ikbâlühûya ba'zı ümerâ ile imdâd itmeg için Poçkayı îrşâl olunub ve müşârün-ileyh karındaşınun Bağdat Voyvodası dahı 'asker ile imdâda müşârün-ileyh Ali Paşâ'n ile hemân gidüb İnşâ'a'llâhü te-âlâ varub bu hîdmet görüldüğdensoñra sana Eflâk Voyvodalığı ihsanım olmak için Vezîr-i a'zâm ve serdârım olan düstûr-ı kerem Mehmed Paşa edâm'llâhü te-âlâ iclâlehûya tenbîh ü sipariş olmuştır. Buyurdum ki () vardukda kat'a te'hîr ü terâhî itmeyüb ve müşârün-ileyh Ali dâme ikbâlühû ile ve yarâr âdemler hâllî karındaş ve tedârük ile varub Poçkayı'ya imdâd u mua'venet eyleyüb İnşâ'a'llâhü te-âlâ varub hîdmet gördüğdensoñra müşârün-ileyh Vezîr-i a'zâm sana Eflâk Voyvodalığı'nı virüb karındaşın naşbi üzre behre-mend olursa ve kat'a taa'llül ü bahane etmeyüb hemân fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre varub Poçkayı'ya imdâd-ı mua'venet eyleyüb uğur-u hümâyûnda bezl-i maqdûr idesin. Bu huşûş ziyâde murâd-ı hümâyûndur ana göre mu'kayyed olasın.

Hk. 93

Eflak Voyvodası'na gönderilen hükümde Eflak muhafazası için görevlendirilen adamın başbuğ tayin edilmesi, birleşen ayanlara karşı acilen asker tedarik edilerek Eflâk'a geçilmesine dair emrin verilmesi. Bu emri alan dizdarın emri geciktirmemesine dikkat etmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Eflâk Voyvodası'na hüküm ki; bundan a'kdem sana hüküm-ü hümâyûnum gönderilüb Südde-i vilâyet-i Eflâk muhafazasına kalub vilâyet-i Eflâk'ın a'yânı beraberler ve nâmdâr âdemün başbuğ idüb mustani²⁷⁹ 'asker ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen Poçkayı İstovan imdâdına göndermeg fermânım olmuştır. İmdi

²⁷⁷Savaş (Devellioğlu, s. 158).

²⁷⁸Geri dönülecek yer, sığınacak yer, vücut, kimse, padişah (Devellioğlu, s. 683).

²⁷⁹1. Ziyafet veren, yedirip içiren, 2. Birbirini yetiştirip adam eden (Devellioğlu, s. 803).

ol emrim kemâ-kân²⁸⁰ muḳarrer olub sen vilâyet-i Eflâḳ muḳafâzasına ḳalub Eflâḳ'a yanından mustani' asker tedârûk idüb mu'accelen Ali iḳtacısı müşârün-ileyh Poḳḳayı İstovan'ın imdâdına varub erişüb uğur-u hümâyûna ḥidmetde bulunalar emrüm olmışdır. Buyurdum ki () varduḳda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaḳḳuf itmeyüb sen vilâyet-i Eflâḳ muḳafâzasına ḳalub daḥı mu'accelen Ali iḳtacısı vilâyet-i Eflâḳ'ın a'yânı ihrâc idüb müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla müşârün-ileyh imdâd için îrşâl eyleyüb geregi gibi ḥidmet-i muḳafâzada olasin ḥuşûş-ı mezbûr mühimmât-ı 'umûrdandır 'avḳ-ı te'hîr ve mezbûrları kimi ihrâc idüb göndermeḡden ihtirâz eylesin.

Hk. 94

Edirne Kadısı'na gönderilen hükümde Edirne Seferi'nde ordu mühimmatı için develer ve deveçilerin paralarının verilmesinde görevli olan Mütevellî Kemalzâde'ye bu konuda herhangi bir kusur yapılırsa, yapan kişilerin hakkından gelinmesine dair emrin verilmesi. Hatta bu işle bizzat kadının da ilgilenmesinin istenmesi.

Edirne Qâdîsı'na hüküm ki; maḥrûse-i²⁸¹ Edirne'de sefer-i hümâyûnum mühimmâtıçün ta'yîn olunan develeriñ rahatlarından ve deveçileriñ 'ulûfelerde Kemâlzâde Mütevellî'ye bî-kuşûr virdirüb 'inâd u muḥâlefet iderlerse ḥaḳḳından gelinmeg için ḳaydû bend²⁸² ile Asitâne-i Sa'âdete gönderilmeg emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduḳda fermân-ı celilü'l-ḳadrüm üzre sefer-i hümâyûnum mühimmâtıçün ta'yîn olunan develeriñ rahatları ve deveçileriñ 'ulûfelerini bî't-tamâm mezkûr Mütevellî Kemâlzâde'ye bî-kuşûr virdirüb aşlâ ve ḳat'â 'inâd ü muḥâlefet itdirmiyessin. Şöyle ki 'inâd ü muḥâlefet iderse aşlâ te'hîr ü tevaḳḳuf itdirmeyüb ḳayd ü bend ile Asitâne-i Sa'âdete gönderesin senin geldigde geregi gibi ḥaḳḳından geline sendaḥı bu ḥuşûşda ihmâl ü müsâheleden ziyâde ḥazer eylesin 'aid-i şerîfden üç gün muḳaddem deveyi İstanbul'a gönderüb senle Qâdîsı Mütevellî Kemâlzâde'ye ḳat'â eda itdirmeyüb her ne ṭarîḳle²⁸³ olursa rahaddan tedârûk itdirüb 'aid-i şerîfden üç gün muḳaddem gönderesin.

Hk. 95

Kırım Hânı Gazi Girây Hâna Gönderilen Nâme-i Hümâyûnun Şûretidir

Kırım Hanı Gazi Giray Han'a gönderilen hükümde yapılacak seferlerle ilgili bilgilerin verilmesi, kendisinden seferlere yetişmesinin istenmesi. Memleketlerde görülen eşkıyâlık faaliyetlerden bahsedilmesi, eşkıyâlarla Tatar askerlerinin

²⁸⁰Olduḡu gibi, eskisi gibi (Ünal, s. 393).

²⁸¹Büyük şehir (Devellioḡlu, s. 657).

²⁸²Baḡlama (Devellioḡlu, s. 573).

²⁸³Yol (Devellioḡlu, s. 1206).

mücadele etmesi, saldırılara karşı gaza ve cihada önem verilmesi, halkı baskı ve zulümden kurtarıp hoş tutmak için çalışılmasının bildirilmesi.

Hâlâ merci²⁸⁴ selâtîn-i²⁸⁵ ızâm²⁸⁶ ve melce-i²⁸⁷ havâkîn-i²⁸⁸ kiram²⁸⁹ olan Südde-i Vâlâ-i maķâmımıza mektub-ı şadâķat maşhûbunuz varid olub olserhadda olan a'dây-ı din-idüzenimizden memâlik-i mahrûsenüz²⁹⁰ zararuna tez erişmeginün ihtimâliyle sâl-i güzeste cenâb ü şadâķat naşabınız sefer-i nuşrete erişmene bi'z-zat teveccüh itmeyüb 'âsakir-i Tatar haşâr-ı fütârı ferzend-i devlet mezkûr olan şerefüs-selâtînü'l-ızâm kâima-yı Taķtamış Giray Şultân dâme 'ulüvvuhûya koşub kifâyet-i beratdar ile gâzâ ve cihâda îrşâl itdigleri ve henüz seferler bir taraf olmamağla İnşâ'a'llâhü'l-mâlikil-mü'teal bu sâl-i ferhunde-i fâlde kendünüz seferi zaferimde bi'z-zat teveccüh ve 'azimet eylemegi taķsîm ü bend idüb 'arusi değîn 'Avnü Rabbil İzzetinle kesr ü hezimetlerine şarf-ı kudret olunub bir a'zim gûş-mâl²⁹¹ virilüb şulh²⁹² ve şalahı²⁹³ vüfûr itdirmegle ihtimâm üzre olduğunuz ve bu cânibde maħbûs olan karındaşlarınıuzıñ bu esnada ba'zı eşkıyâ asker Tatara uğur virmegle müşârün-ileyh oğlunuz yanından nicelerden ayırdub seferden firâr itdirüb memâlik-i mahrûseye haddeden mütecâviz te'addi²⁹⁴ vü tecâvüzlerine badi oldukların ve mezbûrların tarafların aşırmağın îrşâl olunub veyahût zararları verilmegle mühimmâtından olduğın ve bu huşûşda vech-i meşrûh üzre maķbûl mesuliniz haiz huşûle mevşûl²⁹⁵ olmazsa 'âsakir-i Tatar adedi şikâr Ali emrînüze ram olmayub kemâ hüve haķ istihdam olunmaları 'aid olduğun bildirüb dahı aba-i kerâmımız fermân-ı şerîflerinde bu makûle 'âk olanlar eslafı²⁹⁶ kirâmımıza gönderile gelmiştir diyü mu'accelen mezbûrların olcânibe îrşâl olunmalarına müte'allik ve sâirden ve devlet-i ebed müebbetimize müteferri²⁹⁷ huşûşlarda her neyle tahrîr ü beyân ve tetâyür²⁹⁸ ü a'yân kılınmışlarsa Pâye-yi Serîr-i Sa'âdet huşûşlarda neķadarı zuhûr-u 'arz ve taķdîr olunub cümlesine 'ilm-i şerîf-i âlem şol husravânemiz ali'ül-vech'il-kâmil muhîf ü şamîl olmuştır imdi aba-i kerâm ve ecdâd-i ızamımızla bareķâllahü berahimehüm 'arz-ı şerîflerinden o 'Atebe-i 'Ulyâmızda olub vufûr şadâķat u ihlâs ve farz-ı

²⁸⁴Rücu edilecek, dönülecek yer, müracaat olunacak, başvurulacak yer, kimse (Devellioğlu, s. 718).

²⁸⁵Sultanlar (Devellioğlu, s. 1088).

²⁸⁶Büyüklik, büyük boy, irilik (Devellioğlu, s. 460).

²⁸⁷İltica edilecek, sığınacak yer (Devellioğlu, s. 704).

²⁸⁸Hükümdarlar, padişahlar, başbuğlar, hakanlar, hanlar (Devellioğlu, s. 395).

²⁸⁹Soydan gelenler, soyu temizler, ulular, şerefliler, cömertler, eli açıklar (Devellioğlu, s. 600).

²⁹⁰Allah tarafından korunmuş ülkeler, Padişah'ın ülkesi (Ünal, s. 460).

²⁹¹Kulak bükme, yola getirme (Devellioğlu, s. 340).

²⁹²Barış, barışma, barışıklık, rahatlık, uyuşma, uzlaşma (Devellioğlu, s. 1123).

²⁹³Düzelme, iyileşme, iyilik, rahatlık, barış, dine olan bağlılık, erkek adı Devellioğlu, s. 1070).

²⁹⁴1. Geçme, öteye geçme, saldırma, 2. Zulmetme, adaletsizlik, 3. Örf, adet ve kanunların sınırlarını aşma, 4. Fiilin geçer halde olması (Devellioğlu, s. 1175).

²⁹⁵Falsolunmuş, bitştirilmiş, birleşmiş, kavuşmuş (Devellioğlu, s. 739).

²⁹⁶Bir memurluk veya hizmette birinden önce bulunmuş olanlar, yerlerine geçilen kimseler, geçmişler (Devellioğlu, s. 267).

²⁹⁷Teferru eden, bir kökten ayrılan, dal budak salan, bir kökle ilgili olan (Devellioğlu, s. 896).

²⁹⁸1. Uçma, uçuşma, uçuşup dağılma, 2. Kim (Devellioğlu, s. 1279).

meveddet²⁹⁹ ve ihtizaşınız³⁰⁰ mücebince 'ibret-i din-i mübin ve uğur-u hümayûnu nuşret-i ferhatda hıdmat-ı mesrûre ve mesâ'î-i meşkûrenüz nümâyân³⁰¹ olub deli divane bile olduğunuz ğazalarda saffi şeknan ve düzi mekân olan mücâhidler yüzüne Dirice Fethi zafer baz olub hem-varî firâset ve i'dare-i merci' cümle sendağı eyle mümtaz olduğunuz ciyetle iltimâs olunan huşûş eslâfî kerâmımız zamânında dağı vâkı' olmadığı taqdîrce haiz huşûle vuşûl bulmak lâzım igen mezbûr mezbûrlar muqeddema firâr idüb valid-i macidimiz merhûm Pâdişâh Mağfireti Penâh Hazretleri fermânı şeriflerinde istimalıklâ³⁰² Atebe-i 'Ulyâmıza getirildikde başlarına ve cânlarına zarar u gezend erişdirilmemeg meşrû³⁰³ ve ma'hûde³⁰⁴ olduğu ma'lûm ü hümayûnum olmağla merrât³⁰⁵ zahîr-i hurşîd tahtiri kürd cayiniz olan ma'nanın izalesi için mezbûrlar nesyen mensiyy³⁰⁶ makâmında nâm u nişân bir mesâfe-i mai'yyeti haşr-ı haşırda maḥbûs olmaları bâbında fermânı şadır olmuştır ve madamki harab şadâkat-i semânın kemâ-kân hâllî şadâkatda baş kadime varan istikâmetde re's iḥim dem olub 'Atebe-i 'Ulyâmızla muşâfat üzre olasız aba-i kerâmım ve ecdâdî 'atamızıñ ervahı mazḥarları içüncenâb ü şadâkat yanınızdan bir ferd terciḥ olunmayub cenâb ü hâlîkda biz tarafından dostluğdan ve iyülükden gayri kimesne müşahedet eylemesin gereğdirki nâme-i hümayûnumuzla () vuşûl buldukda kadimü'l-deryâmızdan bestatı maḥalde derkânımızla olan vüfur şadâkat ve müvalat ve farz-ı havaş u mücebince Nâme-i Sa'âdeti hatamınızda taḥrîr itdigleri üzre bu sene-i mübârekede sefer-i zaferi mazḥarda vakti ile teveccüh ü 'azimet olunub 'uvven hûday-ı müteal ile a'dayı pür zalâlden vücûdü'l hevan aḥz-ı intikam ve envâ'-ı fütuhḥatı cemile ve yüz aklıkların zuhûruna sai' ü ihtimâm eyleyüb ve müşârün-ileyhime karındaşlarınız bu yanda maḥbûs olmalarına rızânuz olmayub mesafe-i ba'idde Zerdus veya Haleb Kal'aları'ndan birinin her kaşabâtta maḥbûs olmalarına mübaşeret mektubunuzla i'lâm eyleyesizki ol maḥal gönderilüb muḥkem ve müebbed ḥabs olunalar ve bî'l-cümle ra'ıyyet ḥatrı feyz meşeriniz aḥşay-ı murâd-ı hümayûnumuz olub ḥilaf-ı³⁰⁷ merci olan huşûşu maniül-ḥaliş bir-vechile ḥaiz-i perverde cafekâr olmak ihtimâli yokdır. Ana göre ḥatırınızı hoş tutub sâir aḥvâlî amalinizi dağı 'alel-ḥavâle 'Atabe-i 'Ulyâmız şevabına i'lâmdan ḥali olmasın.

²⁹⁹Sevme, sevgi (Devellioğlu, s. 737).

³⁰⁰Tevazu, gönül alçaklığı (Devellioğlu, s. 485).

³⁰¹Görünücü, görünen, meydanda (Devellioğlu, s. 992).

³⁰²Kullanma (Devellioğlu, s. 528).

³⁰³Şartlı, bir şart ile bağı (Sami, s. 1352).

³⁰⁴Ahdolunmuş, bilinen, sözleşilen, sözü geçen, fena bilinen kadın (Devellioğlu, s. 658-659).

³⁰⁵Defalar, kereler, birçok defalar (Devellioğlu, s. 722).

³⁰⁶Tamamıyla unutulmuş (Devellioğlu, s. 965).

³⁰⁷Usul ve kaidelere karşı gâret eden, muhalif, mukabele (Sami, s. 585).

France Pâdişâhına Yazılan Nâme-i Hümâyûnun Şûretleri

Fransa Kralı'na gönderilen hükümde seferle ilgili malumatın yazılması, Eflak ve Erdel vilayetlerinde hem yöneticilerin hem de reayanın isyan etmelerine karşılık yaptıkları günaha karşılık ceza verilmesi. Avrupa, Frence (Fransa) ve Cezayir'de bulunan kişilere için fermanlar çıkarılması, akıbetleri hakkında hükümler verilmesi, elçilerin dostluk ve barış için çalışmalarına dair emirlerin çıkması.

Hâliyâ 'adet-i hüsn-i şehriyâri ve kâ'ide-i müstaḥsine-i ciḥândari muḳtezasınca ḥulûs-ı 'izzet me'nüsemüz tehniyyeti³⁰⁸ için îrşâl olunan elçinüz melce-i selâfîn-i devrân ve melce-i havâkîn-i 'asr-ı evvelden olan 'Asitâne-i Maḥaledü'l-Derkânımıza vaşıl olub Pâye-i Serîr-i Sa'âdetde aşaid ḥusravânemden ruymâl ve maşlahatda nâmenüzi işâldanşoñra kendüne müşafeheten teblîği sipârîş olunan mevâtı 'alâl'il-şahîb nâme-i serîr-i i'lâmına 'arz eyledi. Re'âyânıza mûte'allîḳ dostluḳ istiḥkâmına mûteferriḳa her ne 'arz eyledi ise nâ-tamam 'ilm-i âlem-i şumulü³⁰⁹ ḥusravânemiz muḥîṭ u şamîl olmuştur. İmdi fermân-ı 'adâlet-i 'ubûdiyetimizde 'Atebe-i 'Ulyâmız ile eben 'an cer-i dostluḳda şayet qadim olanlarıñ re'âyâsından bir ferde ḥilâf-ı 'ahd-ı emân aḥz olunanlar itlaf veya vech-i hâdim³¹⁰ olunan Bastivanları i'ade itdirilmen bâbında aḥkâm-ı şerîfümüze tahrîr ü muḥalefet edenlere ekmeḡim ḥarâm olsun diyü tenbîḥ ü te'kîd olunub ve zîkr olunan aḥkâm-ı şerîfenün icrâsı aḳşa-yı muradımız olduḡın ol diyâr ḥalkına i'lân için üzerine ḥatt-ı hümâyûnumuz ile işâret olunmuş idi. Hâliyâ gelen elçinüz sefer bilür re'âyânuzdan birinün kimisine ḡâret³¹¹ itmeḡle konsoloslarımızda davây-ı mübâşeret eylediglerinde Süleymân Paşa bir miḳdâr mal alub ba'dehâ zarar u gezend Avrupa cümle Francelüler ile Cezayir'den sürdüklerin i'lâm itmeḡde ümerâ-i nâmdarlarımızdan bî'l-fiil Mersin ve Lefkoşe sancâklarına mutaşarrıf olan Arnavud Memi Beg'in çekdiri gemileri ile ber-vech-i isti'câl aḥkâm-ı şerîfemüzi safa eyletüb emîrlerinde mücedded ü sai' olmak bâbında tenbîḥ olunmuştur. Eger bu defa' daḡı fermânıma imtisal itmeyüb 'inâd u muḥalefetlerinde işrar iderler ise küffâr ḡimâyetimizden iḥrâc olunub 'âlem ü nuşreti encamımızla 'Asitânemize geles diyü ḡâkimlerimize mukidde ol emr-i şerîfemüze îrşâl olunub ve ekser ḡâret Süleymân Paşa zamânında vâḳi' olmaḡla her ḳatda bulursa zamânında olan ḡâret ve ḡasareti tazmin itdirmeg bâbında müşârün-ileyh Memi Beg'e mütteḳil ḡükm-ü şerîfe verilmiştir. Eger yollarda taḡsili mümkün olmazsa 'Asitânemize geldikde 'ahidnâme-i hümâyûnumuza itâ'at ve inḳıyâd üzre olurlar ise siz daḡı re'âyânuzı anlar eyle iḡtilâṭdan men' itmeyüb üslûb-u şâbîḳ üzre emn ve emân ile

³⁰⁸Tebrik etme, kutlama, hoş geldin deme (Devellioḡlu, s. 1239).

³⁰⁹İçine alma, kaplama, ait olma, delalet etme, manaları arasında bir mana daha olma, kaplam (Devellioḡlu, s. 1173).

³¹⁰Hizmet eden, yarayan (Devellioḡlu, s. 355).

³¹¹Çapul, yağma, akın, düşman topraḡına yağma için yapılan saldırış (Devellioḡlu, s. 320).

varub gelmege murâd idenlere düşmenden firâr iden ehli İslâm esirlerden ve müdeccel³¹² taifesine sen mağribe geçmege ruhşat viresiz ve hâlâ îrşâl olunan mevâkitnâmenüzde elçinüziñ kabûlü ve kavline i'timad olunmak ve şâbıkâ olan elçiniz hayli zamândan berü hizmetinizden dörd kalmağla icâzeti hümâyûnumuz iltimas olunmuş cümle eşmânuz hayyiz-i kabûlde vâkı' olub mücedded ü işkân eylemişler sâir elçilerden ziyâde avatîf-i âliyye-i husravâneme mazhar olmuştır. Elçiy-i şâbık merhumân ve mağfurünleğüma bâbımız ve dedemiz tâbe sarahüma zamânlarında kemâl-i emânda ve istikametde eyle hizmet eylediginden mâ-adâ bizim zamân-ı izzet-i ömrümüzde dahı hüsn-i halle hizmetde mücedded ü sai' olub tarafından kadimden hakikat olan emân ü istimanun temşitine³¹³ müte'allik umûrda bezl-ü maqdûr ve sai' mevfüri zuhûra gelmegin envâ'-ı inâyeti husravânemizle serferaz kılınub olcânibe 'azimete izn-i hümâyûnu izzet-i mevaddimize mükârin³¹⁴ olmuştır geregdiki () vuşûl buldukda min-ba'd eslafınız ecdâd-ı 'avali şeradımız ile maşlahata ne vechile şayetkadim olagelmışler ise hâlâ dahı iki taraftan kavâ'id³¹⁵ ve emn ü emân ve şerai-i şulh ü şelâhun kemâ yenbagi merci muhterem tutulub hâricden bir ferde müte'allik sudur bulan emvâl ü iktalar aslâ ve ka'â iltifatırızâ gösterilmeye ve daim olduğda selametiniz haddiyle ol diyâra müte'allik ahibârda dostluk muktezâsınca ahibârdan hâli olmayasız ve re'âyâ ve berâyâ bir için nice kuralı ile olan bürudet mendefâ' olub meveddet³¹⁶ mütebeddil³¹⁷ olmağ münâsib görüb vasıta olmağla tarafı karinüş-şevkimizden rızâ taleb olunmuş idi bâb-ı sa'âdetimiz daimâ meftuh olub gelüb gidenler envâ'-ı inâyetle merci olageldikleri selâtîn-i ızâm ve havâkîn-i havas-ı serhatdarum bâbında zâhir ve bâhirdir ol ecilden serdârlarımıza kral tarafından defâ'tle âdem gelüb meşaliha ricâ eylediglerinde min-ında'llâhi me'mûr olduğumuz üzre ve ecdâd-ı bezirgüvarımızñ 'adeti kadimeleri müstedasınca³¹⁸ istimân ziyâde emân virmeg zimmeti bülendi himmetimize lâzım olmağın tecviz olunmuş idi. Lâkin kadimden 'Asitânemize raqi'yet marûf ve mevşûk olan Eflâk ve Erdel Hâkimleri'nin ısyân u tuğyânlarını ve Diyâr-ı 'Acem Vâlisi hâlâ-i 'ubûdiyetden ihrâcî sebebiyle kralın dimağına hevası niçün ve gurûr ve suud idüb zahirül-istimah idüb amma devletinde şayet olmayub mağza gün geçürmeg için hileye sakın olduğu muhakkağ olmağın kendünün ve vekilinin kavline iltifat olunmamışdır sizlerin 'asl-ı hüda hilâfet bünyanımız ile ihlâş ve ihtişaş üzre olub Devlet-i aliyyemiziñ hayrı hüdahi olduğınız her vechile malûm-u hümâyûnumuz olmağın bî-inâyeti'llâhi asu hali için terğibinde ve fersatenizde şeref-i devletde vâkı'

³¹²İspanya kökenli Müslümanlar (Ünal, s. 495).

³¹³Tarama, taranma (Devellioğlu, s. 1253).

³¹⁴Bitişik, ulaşılmış, erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş (Devellioğlu, s. 790).

³¹⁵Kaideler, usuller (Devellioğlu, s. 571).

³¹⁶Sevme, sevgi (Devellioğlu, s. 737).

³¹⁷1. Tebeddül eden, değişen, başka hale giren, 2. Kararsız (Devellioğlu, s. 892).

³¹⁸İstida edilen, dilenen, istenen (Devellioğlu, s. 874).

olmuştur. Şimdiki hâlde Eflâk ve Erdel re'âyâsı günâhlardan bilüb 'inâyete ve Dergâh-ı Mu'allâmıza kel-evvel 'arz-ı 'umurı.

Yazılan temettuat-ı name-i hümayunda askerlerin yaptıkları bazı günahların affedildiği, Üngürüs Seferi'nin hazırlıklarına başlandığının bildirilmesi, Estergon ve Budin Kaleleri'nin teslim alınarak buralarda barış ve huzurun muhafaza edilmeye çalışılmasına dair bilgilerin verilmesi.

Temettuat-ı nâme-i hümayûn

İtmeleri ile güzeste cürmleri³¹⁹ 'afv olunub mezîd-i³²⁰ merhametine mazhar olmuştur ve Şah Kemurân tarafın nicelerine yürüyen 'asker ferz-i maşerimize îrşâl olunub nice memlekete gâret ü hasâret olmuştur ve bu kış 'asker zafer-i rehberimiz Şark serhaddlarında kışlayub İnşâ'a'llâhü'l-mâlikin ihbârı evvel nihâd-ı hücceti işarda memleket ü diyârına bir kaç kıldan iktaları şalınub envâ'-ı gûş-mâle niyyet olmuştur ve sebeb-i nizâm mâlik ü hilaf olan Vezîr-i A'zam ve meşîr-i efhamımız olan Mehmed Paşa Üngürüs Seferi'ne esirlerinden bu ana gelince serhadlarda vâkı' olan zamâna mıdur daha envâ'-ı mesâ'î-i meşkûresi³²¹ zuhûra gelmiş ehl-i vukûf³²² ve müdebbir³²³ olmağın bu sene-i mübarekde sâir senelerden ziyâde 'asker-i nuşret-i şiarla ol cânibe teveccüh ü 'izzet itmeg üzredir eger kralın gururizâi olub meşalihaya rızâsı varsa Estergon Kâl'ası Budin Kâl'ası'na kayb olub ikisinün mabeytinde sefer ta'yînine mecal olmaduğı ecilden'ikad olacak şulh u şalah bir qarâr olmak icabçün girdiler ve cânibe teslim idüb ve ecdâd-ı 'azamımız fermânında olduğı üzre her sene virdüyse göndermeyle nihad iderse ve sâtınıza ri'âyet için bu cânibden dahı mûmâ-ileyhe rızây-ı şerîfümüz olur amma 'asker-i İslâm serhadda dahl olduğdanşoñra muhaza 'askeriñ tevakkuף için salih idüb didiğüne i'mâd olmaz eger kral tarafından şerut mezbûr üzre mûmâ-ileyhe rızâ gösterilür ise müşârün-ileyhi virir eger Belgrad Kâl'ası Kethûdası'na i'lâm oluna ki bu cânibden dahı müşavirinüz ile vech ü münâsib gördüğü üzre hareketde olasin.

Hk. 97

Vidin Kadısı ve Vidin Begi'nin Kaymakamı'na gönderilen hükümde hala Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstivan'a yardıma gidilmesi için emrin verilmesi, bütün sancak askerlerinin Poçkayı'ya yetişerek burada hizmet edenlerin adları ve hizmet etmeyenlerin de ellerinden dirliklerinin alınmasına dair hükümlerin verilmesi.

³¹⁹Kabahat, günah, suç (Sami, s. 473).

³²⁰1. Artma, arttırma, çoğaltma, 2. Artmış, arttırılmış, büyümüş, çoğaltılmış, 3. Aslına harf ilave olunmuş fiil (Devellioğlu, s. 744).

³²¹Şükre, teşekkürle değer, makbul, beğenilmiş, övülmüş (Devellioğlu, s. 732).

³²²1. Durma, duruş, 2. Bir halde olduğı gibi kalma, ilerleyip veya gerileme, 3. Anlama, bilme, öğrenme, haberli olma, bilgi. Ehl-i vukuf: bilirkşi (Devellioğlu, s. 1342).

³²³1. Tedbir alan, tedbirli, düşünce ile hareket eden, düşünceli, 2. Menkulün itkını kendisinin ölümüne talik etmiş olan Mevla (Devellioğlu, s. 827).

Yevmü'l İsneyin fi 14 Zilkade sene beş 'ışrîn ve elf.

Ba haţţ-ı Efendi Haleb Mehmed Ağa'ya virilmiştir.

Vidin Kâdîsî'na ve Vidin Begi'ne Kâ'im-mağâmına hüküm ki; hâlâ Erdel Hakimi olan Poçkayı İstovan hutimet 'avâkıbalühûya imdâd u mua'venet olunması umûr-u mühimmâtdan olmağla bundan aţdem Vidin sancâğı ve alâybegisi ve cümle zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve cariyesi ile ve cariyeye süvarî hasları ve eli emirlü ve ma'zûlları müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen kâlkub hâlâ Silistre Beglerbegisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Ali dâme ikbâlühû ile hemân sür'at ü isti'câl üzre Poçkayı'ya varub umûr-u hümâyûnda hizmetde bulunub mevcûd şahabeler her kimler ise 'arz eylesin ki dirligleri alub haklarından geline diyü fermânım olub emr-i şerîfüm gönderilmişgen ala olan evlerinde ve yerlerinde oldukları mesmu' hümâyûn olmağla her birileri siyâsete müstahîk olmuşlardır. İmdi zıkr olunan tavâif 'askeri mükaddema me'mûr oldukları mağale ihrâc için hâlâ Dergâh-ı Mu'allâm Silahdârlar Ağa'sı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Muhammed dâme müceddedühûya îrşâl olmuştır. Buyurdum ki () vardukda bu bâbda mükaddema îrşâl olunan emr-i şerîfüm mücebince livâ-i mezbûrda vâkı' olan tevâif 'askeri taa'accül âle'lesami me'mûr oldukları üzre ihrâcî mûmâ-ileyh Poçkayı'ya mükaddema îrşâl eylesin ki sür'at u isti'câl üzre yürüyüb varub müşârün-ileyh mülâkî olub uğur-u hümâyûna gelüb mevattedimde hizmetde ve yoldaşlıkda bulunalar. Şöyle ki bu emr-i şerîfümden sonra 'asker hâlkından ehemm çarilerden diyü veya sefer hâli değildir diyü ta'leb ü bahâne idüb ahz-ı şerîfe itâ'at etmeyenler her kimler ise müşârün-ileyh serdârlarım Ağası mübaşeretle haklarından gelüb bir-vechile kimesneyi taleb itdirmeyesin.

Hk. 98

Akıncıbegi Hasan Beg'e gönderilen hükümde Tuna Yalıları'nın korunması için yapılacak mücadeleye katılmasının emredilmesi, bu sefere sipahiler, akıncılar, yeniçeriler, cebeciler, topçular ve yarar adamlardan oluşan bir ordu taifesini göndermesine dair emrin verilmesi.

Akıncı Begi Hasan Beg'e hüküm ki; Tuna Yalıları muhafazasında olan düstûr-ı mükerrem Cafer Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehû Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb akıncı taifesinün ba'zıları sipâhi ve yeniçeri ve cebeci ve topçı ve eli emirlü ve ehl-i berât olub ve her birileri bir kimesnenin yanlarına varub tahşîl itmeğle hizmete az kimesne gelüb ol ecilden akıncı taifesiyle az kimesne kaldığını i'lâm eylemegde. İmdi cümle akıncı taifeyi sen defter mücebince ihrâc idüb ve yarâr âdemlerinle me'mûr olduğın sefere gidüb seninle hizmetde mevcûd olanları 'alâ vech-i sai' ü itâ'ate emr itmeyüb gitmeyenlerine ehemm vermeyenleri iltica itdigleri kimesneleri başka defter idüb vukû'a üzre Südde-i Sa'âdetime 'arz eylemeg bâbında fermân-ı şerîfüm şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vardukda bu bâbda onat vechile yazdırana mukayyed olub defterde mevcûd olan akıncı taifesiyle her kimler ise

cümlesine bâkî vech-i kâh evlerinden ihrâc idüb dahî müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ve yarâr âdemleriyle mu‘accelen me‘mûr olduğın sefere gidüb varub uğur-u hümâyûnda seninle mevcûd olan akıncı taifesiyle ‘alâ vech-i sai‘ defter idüb ve emr-i hümâyûnuma itâ‘at itmeyüb sefere gitmeyenler dahî başka defter ve resimleri ile yanına varub tahşil iden kimlerse ehemm ile varub Südde-i Sa‘âdetime göndersin ki emr-i şerîfüm vechile (yazı eksik).

Hk. 99

Öte yakada Define Memuru olan Vezîr Nasuh Paşa’ya gönderilen hükümde Anadolu ve Karaman eyaletlerindeki askerlerin Üngürüs Seferi’ne gitmeleri için emrin verilmesi, ayrıca zuama ve timâr sahipleri, çavuşlar ve oğlanları, mutasarrıflar, şakird gibi birçok kesimden kişilerin de sefere katılmaları gerektiğinin bildirilmesi, bununla müteakip Şark Seferi için ordunun asker ihtiyacının karşılanması.

Yevmü'l İsneyin fî 4 Zilhicce elMeḥmed Muharrem sene 14

Bu emirler cümle şahâbe-i Boğdan Ḥazretleri’ne teslim olmuştır.

Öte yakada Eşkiyâ Def‘ine Me‘mûru olan Vezîr Naşuh Paşâ’ya hüküm ki; Anaṭolî ve Karaman Beglerbegi eyâletlerinde olan sancâḳbegleri ve Dergâh-ı Mu‘allâm müteferriḳaları ve çavuşları ve küttâb ü şakirdleri ve çavuş oğulları ve sâir zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve eli emirlü ve ma‘zûl ve mütekâ‘idin ve bî‘l-cümle bir aḳçadan bin aḳçaya varınca dirlige mutasarrıf olanlar Üngürüs Seferi’ne me‘mûr olub mu‘accelen ḳalkub sefer-i mezbûra müteveccih olmaları bâbında mevâkid o emr-i şerîfüm gönderilmiş idi. Ol emrûme ‘ala makân³²⁴ muḳarrerdur lakin zıkr olunan tavâif-i ‘asker geçitine Şark cânibine me‘mûr olmağla bu sene dahî ol cânibe me‘mûr oldırur sefer-i Üngürüs cânibine gitmekte ‘inad u ihmâl üzre oldukları i‘lâm olunmağın mu‘accelen cümlesine ihrâc olunub mâhî zilhicce bin on beşinci günündeñ Vezîr-i a‘zâm ve serdâr-ı ekremümin yanına gelüb mülâḳî olmaları bâbında fermân-ı ḳazâ cerayanım şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduḳda bir ân ve bir sâ‘at te‘hîr ü terâhî itmeyüb zıkr olunan tavâif-i ‘askerden bir ferdi alıḳodurmayub cümlesine müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ihrâc ve Üngürüs Seferi’ne îrşâl idüb eskisi gibi bu emr-i şerîfümden soñra Şark Seferi’nde olan serdâr-ı âlî-miḳdârüm tarafından ve mevcûd Südde-i Sa‘âdetimden o emr-i şerîfûme varub Şark Seferi’ne gitmedi. Emr olunursa ve Üngürüs Seferi’nde ‘asker talan üzre olub şayet ihtiyaç olmağla yine bu emr-i şerîfüm mücebince ‘amel idüb cümlesi Üngürüs Seferi’ne ihrâc idüb bu emrûme varuḳdansoñra sefere çıḳmayub evlerinde yatanlar eger beglerbegi ve eger sancâḳbegleri ve sâir tavâif-i ‘askerdir bir-vechile ‘özirleri maḳbûl olmayub ḳapuları onatda şalb ü siyâset olunmaları emrüm olmuştır. Ana göre ‘amel idüb bu

³²⁴Eskiden olduğu suret, eski tarz ve heyet, kemâkân: olduğu gibi (Sami, s. 1259).

emrüm ne gün varub bir aşlı olub ve emrümün icrâsına ne vechile sai' ü ihtimâm itdügin yazub bildiresin.

Hk. 100

Anadolu Beglerbegisi'ne gönderilen hükümde kendisinin Üngürüs Seferi'ne katılmasının istenmesi, zuama ve timâr sahipleri, kethüda, çavuş, mutasarrıf, vali, şakird gibi kişilerin de sefere çağrılması ve buna müteakip görevlendirilen Vezir Nasuh Paşa'nın serdarlığı sırasında ordunun acilen harekete geçmesi gerektiğine dair emrin verilmesi. Bu emrin birer suretlerinin Anadolu ve Karaman vilayetlerine de gönderilmesi.

Zatıma birer ferdi himâyet itmeyüb yevm mezbûradañ cümlesi Üngürüs Seferi'ne ihrâc olındı.

Anatoli Beglerbegisi'ne hüküm ki; bu sâl-ı ferhunde-i fâlde küffâr-ı dâlleden³²⁵ şiarıñ hareketi yer kethüdâsı ziyâde olmağla Anatoli 'askeri hâlâ Vezîr-i a'zâm ve serdâr-ı ekrem Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehû ile Üngürüs Seferi'ne me'mûr olmağın mu'accelen eyâletinde olan ümera-i nâmdâr ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve Dergâh-ı Mu'allâm mutasarrıfları çavuşları ve diyülerden hümâyûnum defter-i hâkânî ve maliyye kethüdâsı ve şakirdleri ve çavuş oğulları ve eli emirlü ve ma'zûl ve mütekâ'idin ve bi'l-cümle bir aqçadan bin aqçaya varınca dirliğe mutasarrıf olanlar mu'accelen çıkub Üngürüs Seferi'ne müteveccih olasın diyü bir kaç defa' sana ahkâm-ı şerîfüm gönderilmiş idi. İmdi ol emrüm 'ala makân muqarrerdir anuñ gibi bundanşoñra Şark Seferi'ne gitmeg bâbında Diyar-ı Şark'da olan serdâr-ı âli-mikdârım tarafından ve mücebince Südde-i Sa'âdetimden sana ahkâm-ı şerîfe dahı varır ise aşlâ terâhî itmeyüb bu emr-i şerîfüm mücebince 'amel idüb mâhı zilhicce bin on beşinci gününde müşârün-ileyh Vezîr-i a'zâmım'ın yanına gelüb mülâkî olmañ bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmışdır buyurdum ki () vuşûl bulduğda te'hîr ü terâhî itmeyüb emr-i celîlü'l-ıqadrüm üzre taht-ı eyâletinde zıkr olunan tavâif-i 'askerden bir ferdi alıkomayub cümleñüz me'mûr üzre cebe ü cevşen ve cebelülerinüz müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla kalqub iki konağı bir idüb sür'at u isti'câl üzre yürüyüb mu'accelen gelüb tevcîh-i mezbûradañ müşârün-ileyh serdâr-ı zafer-i şî'ârım mülâkî olub vech-i münâsib gördüğü üzre hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunasın. Şöyle ki bu emrüm varduğdanşoñra zıkr olunan tavâif-i 'askerden bir ferdi evlerinde bulunurlarsa her kim olursa olsun evine kıyasda Eşkiyâ Def'ine Me'mûrı olan düstûr-ı mükerrem Vezîrim Naşuh Paşa olan edâma'llâhü te-âlâ iclâlehûya fermân-ı şerîfüm mücebince qapuları onat-ı şalb u siyâset idüb bir-vechile 'özri ve cevabları mesmû' olmaz. Ana göre bu fermânı sâir fermâna kıyas itmeyesin ve bu emrümüne muğayir soñradan ne vechile emir varır ise yine bu fermân-ı

³²⁵1. Sapıtmış, doğru yoldan ayrılmış, 2. Hataya düşmüş, günaha girmiş (Devellioğlu, s. 184).

celilü'l kâdrüm mücebince 'amel idüb mu'accelen Üngürüs Seferi'ne müteveccih olub gicesine Şark Seferi'ne me'mûrlardañ bu sene dahı ol cânibe gider ver diyü ne bahâne ihmâl ü mea'llinden bî-niyyet hâzer idüb bu emrûme varduğı bir ferdi alıkomayub mu'accelen yolu Revan olub ihmâl ve 'izahtdan bî-niyyet hâzer idesin ve emrüm ne gün varub ve ne gün müteveccih olduğunu yazub bildiresin.

Bir şûreti Karaman Beglerbegisi'ne vech-i meşrûh üzre yazılmışdır, bir şûreti Anadolu vilâyetinde olan Kâdîlara, bir şûreti Karaman vilâyetinde olan Kâdîlara.

Hk. 101

Boğdan ile Eremia Voyvodaları'na gönderilen hükümde Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan'a yardım edilmesi için emrin verilmesi, diğer voyvodalıklarla yapılan yazışmalar doğrultusunda Erdel'e gönderilecek askerin Eflak'tan geçmemesi yönünde bildirimin verilmesi.

Yevmü'l Sülâsâ fî 14 Zilkade sene 13

Bâ hatt-ı Efendi Halim'e

Yazıldı

Boğdan Voyvodası'yla Eremia Voyvoda'ya hüküm ki; hâlâ Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan hutimet 'avâkıbühûya imdâd için ve karındaşın Simon Voyvodası'yla 'askeriyle irşâl eyledigde Eflâk'a uğur itmeyüb tevettür³²⁶ vireceğı nâm-ı mahâlerden irşâl idüb Eflâk Voyvodası Erdel Voyvodası'yla yekdil ve yekcihet olub hak ittifâk ve ittiâd üzre olmanız bâbında fermân-ı şerîfüm şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdir olan fermân-ı şerîfüm mücebince karındaşın mezbûr Simon Voyvodası Eflâk'a uğur itmeyüb zıkr olunan mahâlden irşâl eylemesi dahı mezkûr Eflâk Voyvodası ile yekdil ve yeniçeri olub birbirinüze muhalefet ile re'âyâyâ te'addi³²⁷ vü tecavüz³²⁸ olunmak ihtimâlinde hâzer üzre olasın.

Hk. 102

Sabıka Akıncıbegi olan Mihal oğlu Ali Beg'e gönderilen hükümde Üngürüs Seferi'ne çıkılacağına dair emrin verilmesi, bu sefer için serdar olarak görevlendirilen kişiden hizmet etmesinin istenmesi.

Bâ hatt Memi Efendi'ye

³²⁶Gerilme (Sami, s. 4448).

³²⁷İhlak, vüz, zülüm (Sami, s. 414).

³²⁸Ötesine geçme, sınırı aşma, atlama, saldırma, sataşma, sarkıntılık, el uzatma, başkasının hakkına dokunma (Devellioğlu, s. 1224).

Yazıldı

Sâbıkâ Akıncıbegi olan Mihâl oğlu Ali Beg'e hüküm ki; sen yarâr ve ocak oğlu olduğın ecilden yarâr müretteb ü mükemmel âdemleriñ ile Üngürüs Seferi'ne gidüb uğur-u hümayûn sa'âdet-i murâdına hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunmañ bâbında fermân-ı şerîfüm şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vardukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaqquf itmeyüb yarâr müretteb ü mükemmel âdemleriñ ve düşmen bir yarağıyla mu'accelen kalkub Üngürüs Seferi'ne varub serdâr-ı zafer-i şî'ârüm mülâkî olub uğur-u hümayûna hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunması İnşâ'a'llâhü te-âlâ vücûda gelen hîdmetinün mükabelesinde ri'âyet olunmañ muqarrerdir. Ana göre muqayyed olasin emr-i şerîfûme muhalefetden ziyâde hâzer üzre olasin.

Hk. 103

Eflak ve Radol Voyvoda'ya gönderilen hükümde Poçkayı üzerine sefere çıkılacağına dair emrin verilmesi, Boğdan Voyvodası'nın askerlerinden Eflak'a geçmemesinin ve Eflak vilayeti ile reayasının korunmasına önem verilmesinin istenmesi.

Yazıldı

Eflâk Voyvodası Radol Voyvoda'ya hüküm ki; hâlâ Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan hutimet 'avâkıbühû bî'l-hayr imdâd için Boğdan Voyvodası tarafından 'asker ile îrşâl olunan Simon Voyvoda Eflâk içüne uğrarsa ihtimâldir bir kış zuhûrına sebep-i evvel fermân olunan hîdmete mu'atall³²⁹ fesâd diyü i'lâm eyledüğün ecilden mûmâ-ileyh ile Eflâk'a uğurlayıb tevettür vireceği nâm-ı mahallerden gitmeg için Boğdan Voyvodası'na emr-i hümayûnum gönderilmiştir. İmdi ise bu bâbda gönüllü ise havası tutub hemân îrşâl olması fermân olunan 'askeri mûmâ-ileyh Poçkayı'ya dakika ü emânıyla yetiştirmege emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vardukda fermân olunan 'askeri mu'accelen Poçkayı'ya yetiştirib sen Eflâk vilâyetinün hıfz u hırâsetinde ve re'âyâ ve berâyâsının zabt u şıyânetinde mücedded ü sai' olasin ve mûmâ-ileyh Boğdan Voyvodası Eremia Voyvoda ile hak ittifâk ve ittihâd üzre olmañ fermân olub mûmâ-ileyhe emr-i şerîfüm gönderilmiştir. Dahı mezkûr ile yekdil ve yekcihet olub birbirinüzden muhâlefet etmege re'âyâ perişan olmağdan hâzer üzre olasin.

Hk. 104

Tuna Yalıları'nın muhafazasında görevli olan Vezir Cafer Paşa'ya gönderilen hükümde muhafazada bulunmasının emredilmesi, Veziriazam ve Serdar Mehmet

³²⁹1. Tatil edilmiş, bırakılmış, kullanılmaz, battal, 2. Boş, işsiz (Devellioğlu, s. 767).

Paşa'nın Belgrad için gizlice araştırma yapması ve buraya vardıktan sonra izin olarak merkeze geleceğine dair bilginin verilmesi.

Yazıldı

Ṭuna Yalıları muhafazasında olan Vezîr Cafer Paşa'ya hüküm ki; şimdiki hallerde ol câniblere emn u emân üzredir diyü 'Asitâne-i Sa'âdetime huşûşlarıyla rikâb-ı hümâyûnuma 'arz olduğda gelmege murad eyledüğün i'lâm eylemişsin. İmdi düstûr-ı ekrem müşîr-i efhamum³³⁰ nizâmü'l-âlem-i efham Vezîr-i A'zamum ve serdâr-ı ekremüm olan Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehûya niyyet itdüğü 'asker-i neferât-ı me'serüm ile Belgrad'a varub dahl olunca sen Ṭuna Yalıları muhafazasında olub ba'd ol câniblerde a'da tarafından memâlik-i mahrûseme bir hazır-ı müterettib³³¹ olmak ihtimâli olunmaz ise kalkub 'Asitâne-i Sa'âdetime gelmeg bâbında fermân-ı ali-şanum şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda kemâkân Ṭuna Yalıları muhafazasında olub mûmâ-ileyh serdâr-ı zafer-i şî'ârüm Belgrad serhadına varub dahl olduğdanşoñra onat vechile tettebbu³³² ve tecessüs³³³ eyleyüb anuñ gibi memâlik-i mahrusem a'da tarafından ber vech-i hazır-ı müterettib olmak ihtimâli olmaz ise ol emâdan emrüm mücebince kalkub 'Asitâne-i Sa'âdetime gelesin.

Hk. 105

Niğbolu Beği'ne gönderilen hükümde Zıştovi Kalesi'nin muhafazası için mücadeleye alıkonulan Dergâh-ı Muallâm cebecilerinin Üngürüs Seferi'ne gönderilmelerinin emredilmesi.

Yevmü'l Sülâsâ fî 18 Zilhicce sene 13

Efendi hattıyla

Yazıldı

Niğbolı Beği'ne hüküm ki; mükaddema Zıştovi Kal'ası muhafazası için mücadele yazılıb alıkonulan Dergâh-ı Mu'allâm cebecilerin Üngürüs Seferi'ne gönderilmelerini emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda mükaddema kal'a-i mezbûr muhafazasına alıkonulan cebecilere tenbîh eylemege cümlesi Üngürüs Seferi'ne varub uğur-u hümâyûnda hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunalar ve mezbûrlara

³³⁰Daha, fehmetli, çok şeref sahibi, en ulu (Devellioğlu, 233).

³³¹1. Sıralanmış, 2. Ait olan, üstüne düşen, 3. İcap eden, gereken, 4. Meydana gelen, dolayı (Devellioğlu, s. 915).

³³²Bir şeyin arkasına düşüp her tarafını araştırma, arkasına bırakmayarak etrafıca tetkik ve tehakkuk etme (Sami, s. 379).

³³³1. Yoklama, araştırma, tetkik ve tehakkuk etme, 2. Bir şeyin iç yüzünü araştırıp sırasına vakıf olmaya çalışmak (Sami, s. 381).

muhkem tenbîh eyleyesin ki sefere varub ‘asker-i İslâm mülâkî olunca yollarda bir ferdi rencide vü remide eylemeyeler.

Hk. 106

Südde-i Saadet’ten Belgrad’a varıncaya kadar olan yerlerdeki Kadılar’a gönderilen hükümde savaşa giden ordunun yiyecek ve başka ihtiyaçlarının karşılanması dair emrin verilmesi ve askerlere hiçbir konuda zorluk çektirilmemesinin tenbih edilmesi.

Yazıldı

Südde-i Sa’âdetimden Belgrad’a varınca orduy-u hümayûnum sürşat ihrâcî ve ihşânî fermân olunan yerleriñ kâdîlarına hüküm ki; bundan aqdem her birinüz mevkit-i emr-i şerîfüm gönderilüb Vezîr-i A’zâm ve serdâr-ı ekremümle sefer-i nuşret-i eşrime teveccüh iden ‘asker-i İslâmımıza dahl olunmak için sürşat zehâîri ihrâca emrüm olub ve her kâdîlıktan ne kadar zehâîr ihrâc olunub ve ne mahalle nakl olunacağı ta’yîn olunub bu bâbda her birinüz muhkem-i tenbîh olunmışdı. İmdi müşârün-ileyh serdâr-ı zafer-i şî’ârüm mâhî zilhicce ısrin bin () gününde otağa çıkarub kendüsi zafer-i ‘asker-i İslâm ile mâhî mezbûrîñ () gününde İnşâ’a’llâhü’l te-âlâ Davud Paşa Çayırından kalkub yolu Revan olmak mukarrer ü mühim olmağda o emr-i sâbık mücebince ta’yîn olunan zehâîr ve zevâd u zâd mu’accelen ihrâc ve ihzâr olunmak bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda emrüm üzre her birinüz muqayyed olub zıkr olunan zehâîri emr-i şerîfümde mestûr olduğu üzre bî’l-tamâm ihrâc ve ta’yîn olunan menzilde sizün kâdîlarınızın şahibleri veya vekilleri ile bi’z-zat götürüb ihzâr eyleyesiz orduy-u hümayûnuma nüzûl itdigde götürüb narh ruzi üzre ‘asker-i İslâm fer-i ferhat idüb ‘askere sa’at ve mu’aşeret ve eşhabına ba’s-ı ticâret ola bu huşûş ziyâde mühimdir. Şöyle ki zıkr olunan zahâîrin fermân olunandan nokşân üzre götürüb veyahûd orduy-u hümayûnum nüzûl itdüğü hâzır u mevcûd bulunmaya ‘asker-i İslâm muzâyaka çekmekle ba’s olduğunuz için ‘azl ile konılmayub eşedd-i it’âb ve hakârete mazhar olur sonra bilmediñ ve almadıñ dimesin.

Hk. 107

Üngürüs Seferi’nde görev alan Cafer Ağa’ya gönderilen hükümde askerler için akçe ve başka ihtiyaçlarının tedarik edilmesine dair emrin verilmesi, sefere asker göndermesi ve bunun için dizdarların görevlendirilmesi.

Bâ hatt-ı Memi Efendi’ye

Yazıldı

Dergâh-ı aliyye kapucibaşlarından olub Üngürüs Seferi’ne me’mûr olan ‘asker-i sefer tedârükine me’mûr olan Cafer Ağa’ya hüküm ki; itibar-i sipâhînden yigirmi

ikinci bölümde otuz dokuz akça 'ulufesi olan Yusuf'a devlet ve elli yedinci bölümde otuz akçası olan Ali sekiz ve yirmi akça onuncu bölümde oldıra üç akçası olan yüz elli dokuzuncu bölümde yirmi üç akça olan Ahmed'in Mustafa ve elli altıncı bölümde otuz üç akçası olan muharrem ... ve silahdarların yüz yetmişinci bölümde on akçası Eflak ve Budin 'abdallara ve 'ulûfeciyân 'amirine on yedinci bölümde on bir akçası olan hisâr nâm-ı yedi nefer bölüm halkı iskele 'asker Süvarına me'mûr olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda sen me'mûr olduğın üzerine size hümâyûnum 'asker halkı ihrâc eylemegde ziyâde te'kid³³⁴ ü ihtimâm³³⁵ idüb ve dizdârları harem vilâyetimde istihdâm idüb me'mûr olan 'askeri ber-vech-i isti'câl ihrâc idüb sefere sürmegde daқиka fevteylemeyesin .

Hk. 108

Anadolu Beğleri'ne gönderilen hükümde kendilerinin Üngürüs Seferi'ne çağırılması, zuama ve timâr sahibi olanlar, kapıcıbaşları, topçular, silahdar, çavuş oğlanları vs. askerlerden oluşan grubun acilen sefere iştirak etmesi, sefere katılmayan askerlerin bahanesinin asla kabul edilmeyerek gerekenin yapılacağıının bildirilmesi. Ayrıca bu emrin birer suretlerinin başka beğlere de gönderilmesi.

Yazıldı

Anatoli Beglerbegi'ne hüküm ki; bundan akdem kapıcıbaşlarım ve topçularım ile sana defâ'tle o emr-i şerîfe gönderilüb 'umûmen³³⁶ eyâletin 'askeriyle Üngürüs Seferi'ne müteveccih olasın diyü tenbîh olmuşsen Şark Seferi'ne me'mûruz diyü ümerâ ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve sâir tavâif-i 'asker Üngürüs Seferi'ne gitmegde ihmâl üzre oldukları i'lâm olunmamasına senüñ âdem-i te'kid ü ihtimâmın ma'mûl³³⁷ olub bu bâbda mes'ûl olmuşsındır. İmdi serdâr-ı zafer-i şî'ârımın otağı mâhı zilhicce bin () gününde Davudpaşâ Çayırı menzile çıkub kendüsi dahı 'asker-i İslâm ile İnşâ'a'llâhü'l te-âlâ ber-vech-i isti'câl teveccüh ve 'azimet eylemeg müstemim olmağla emr-i sâbık mücebince eyâletine 'askeriyle mu'accelen gelüb müşârün-ileyh mülâkî olmañ bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bî-hayr itmeyüb emr-i celîlü'l-kadrüm üzre eyâletine 'askeriyle mu'accelen kalkub iki konağı bir idüb sür'at u isti'câl üzre yürüdüb müşârün-ileyh serdâr-ı nuşret-i şî'ârım Edirne'den ona gitmediyse âle'lesâmî gelüb mülâkî olub uğur-u hümâyûnda hîdmet bulursun. Şöyle ki bu emrûme vardukdanşoñra sen ve sancaklarından ve Mesud Çavuş ve küttâb ve zü'amâ ve erbâb-ı timârdan ve sâir tavâif-i 'askerden sefere çıkmayub evlerinde bulunursanız aşlâ'özriniz maqbûl

³³⁴İkât, yapılan iş, (Sami, s. 415-416).

³³⁵Dikkatle, gayretle çalışma, özenle iş görme (Devellioğlu, s. 483).

³³⁶Bütün, hep herkese olduğu gibi (Devellioğlu, s. 1305).

³³⁷Etmiş, olan (Sami, s. 1377).

olmayub ve ‘azlile konılmayub siyâset ü haķâret olunursan şöıra bilmediñ ve almadıñ dimesin veya bî’l-cümle yarâr âdemler ile ķapucıbaşlarım ve yarâr âdemler gönderilüb bu emrüm varduķdan şöıra onda bulunanlar her olursa olsun ķapuları onatda celîl ü siyâset etmeg bâbında muķkem tenbîh olmuşdır. Min-ba’d bundan şöıra emr-i şerîfe gönderilmez ve yalnız bu yönünde eğer başınız gerek ise bu emrüm varduķdan şöıra bir ferd evlerinde bulunmayub mu‘accelen çıkub ikâz ile erişmeg sai’ ü ihtimâm eyleyesin.

Bir şûreti Semendire’ye, bir şûreti Boli’ye, bir şûreti Daif’e, bir şûreti Kara Hışarları’na, bir şûreti Eremia’ya, bir şûreti Hüdavendikâr’a, bir şûreti Şaru Han’a, bir şûreti Ferali, bir şûreti Hamid’e, Beg’e, bir şûreti

İsale-i fermân

Bir şûreti Maħid’e, bir şûreti Fire Saħillere, bir şûreti bahriye, bir şûreti maliyye, bir şûreti Avrassa

Bir şûreti Karaman Beglerbegisi’ne

Bir şûreti

Anatoli Begi’ne ve Alâybegi’ne vech-i meşrûh üzre livâ-i mezbûrda olan Mesud Çâvuş ve küttâb ve silahdârları ve çâvuş oğulları ve zü’amâ ve erbâb-ı timâr ve sâir tavâif ‘askerden cümlesi ihrâc idüb mu‘accelen erişdire diyü.

Defter-i Oldur Ki Âsitâne-i Sa’ Âdetden Bağdad ve Avnice ‘Asker-i İslâm İçün Sürşat-ı Zahâresi Fermân Olunan Defterdir

Hk. 109

Haslar Kadısı’na gönderilen hükümde Veziriazam Mehmed Paşa’nın Üngürüs Seferi için görevlendirilmesi, seferde askerin arpa, odun, ekmek, koyun gibi ihtiyaçlarının hazırlanması, tedarikin belirlenen menzillere götürülmesi ve bu konuda kusur olmaması için ferman çıkarılması.

Haşlar Kâdîsı’na hüküm ki; hâlâ Üngürüs Seferi’ne me’mûr olan ‘asker-i zafer-i eşrim serdâr ve sipâhidar olan düstûr-ı ekrem Vezîr-i A’zâm Mehmed Paşa edâma’llâhü te-âlâ iclâlehü ‘asker-i nuşret-i şî’arımla İnşâ’a’llâhü’l te-âlâ işbu mâhı () gününde hilaf bu nâm-ı menzile ķonmak taksim ü bend idüb zıkr olunan menzilde ‘asker-i İslam zafer içine mühr-i zahîre lâzım ü mühim olmağda senle Haşlar Kâdîsı Südde-i Taht-ı Kazanuzdan bin yüz kile arpa ve odun bin akça ekmek ve yüz ‘aded koyun ve kifâyet miķdârı odun ve otlak şimdiden tedarük ü ihzâr olunmak bâbında fermân-ı ali-şânım şâdir olmuşdır. Buyurdum ki () varduķda bu huşuşda

berabersüz bi'z-zât muqayyed olub zıkr olunan zeḥâîri tedarük ü ihzâr idüb müşârün-ileyh serdâr-ı zafer-i şî'ârûm menzil olan mezbûra varmazdan bir gün muḳaddem ḥaşları ile nakl itdirüb amaçları eyle 'asker ḥalkına sebep-i sa'id muaşir³³⁸ ve rencîde taifesine ticârete ve ihzâr olunan zeḥâîri şâhibleriyle hemân ihzâr oluna ki akçası bî-kuşûr kendülerine teslîm olunub eyyâm-ı sa'âdetde bir ferd ta'addî olmaya.

Hk. 110

110-144 arası hükümlerde çeşitli konaklar ile kazalardaki erzak miktarları hakkında malumatın verilmesi.

Konak-ı Davud Paşa Çayırı, şa'ir kıymet 1100, etmeg (ekmek) sene 10000, koyun 'aded 100

Hk. 111

Konak-ı Çatalca, şa'ir kıymet 1100, etmeg sene 10000, koyun 'aded 100

Hk. 112

Konak-ı Silivri, şa'ir kıymet 1100, etmeg sene 10000, koyun 'aded 100

Hk. 113

Konak-ı 'Arablı

Kazâ-i Ereğli şa'ir kıymet 500, etmeg sene 2000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Kazâ-i şa'ir kıymet 500, etmeg sene 2000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Hk. 114

Konak-ı Çorlu

Kazâ-i mezbûr, kazâ-i Rodoscuḳ

Şa'ir kıymet 750, koyun 75, etmeg sene 5000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Şa'ir kıymet 750, koyun 75, etmeg 5000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

³³⁸Muaşeret eden, birlikte yaşayan (Devellioğlu, s. 767).

Hk. 115

Konak-ı Karıştıran

Kazâ-i Cezire-i Marmara ve Galaða

Şa'ir kıymet 1000, koyun 100, etmeg 10000, yağ

Hk. 116

Konak-ı Bergos

Şa'ir kıymet 1000, koyun 100, etmeg 50000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk
'aded 20

Hk. 117

Konak-ı Babaeskisi

Şa'ir kıymet 75, Kazâ-i Malkara

Şa'ir kıymet 1000, koyun 'aded 100, etmeg 5000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20,
tavuk 'aded 20

Hk. 118

Konak-ı Hafşa

Kazâ-i Haşküy

Şa'ir kıymet 1200, koyun 'aded 100, etmeg sene 5000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20,
tavuk 'aded 20

Kazâ-i Erkine

Şa'ir kıymet 2000, koyun 'aded 20

Hk. 119

Konak-ı Edirne

Şa'ir kıymet 4000, koyun 'aded 20, etmeg 'aded 20000, yağ kıymet 50, bal kıymet
50, tavuk 'aded 50

Kazâ-i Gelibolu

Şa'ir kıymet 1000, koyun 'aded 100, nan 3000, zumaç kıymet 30, bal kıymet 20,
tavuk 'aded 10

Kazâ-i Şehrihal

Şa'ir kıymet 1000, yağ 3000, koyun 20, zumağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 10

Kazâ-i İsale

Şa'ir kıymet 1000, yağ 3000, koyun 20, bal 20, tavuk 'aded 20

Kazâ-i Eşan

Şa'ir kıymet 500, koyun 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 20

Kazâ-i Ferhat

Şa'ir kıymet 1000, nan 2000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Kazâ-i Dimetoka

Şa'ir kıymet 1000, nan 3000, koyun 'aded 20, zumağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 20

Hk. 120

Konak-ı Muştafa Paşa Köprülisi

Şa'ir kıymet 500, etmeg 'aded 3000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 10, bal kıymet 10, tavuk 'aded 10

Kazâ-i Çirmen

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 20

Hk. 121

Konak-ı Beg Alanı

Kazâ-i Zağra-i atîk

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 10, bal kıymet 10

Kazâ-i Çirpan

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 10, bal kıymet 10, tavuk 'aded 10

Hk. 122

Konak-ı Yedi Değirmen

Kazâ-i Zağra-i cedîd

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 100, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Qazâ-i Uzuncaova

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 50, yağ kıymet 10, bal kıymet10, tavuk 'aded 10

Hk. 123

Qonaq-ı Güllük

Qazâ-i Yanbolu

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 100, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Qazâ-i Fener

Şa'ir kıymet 500, etmeg 'aded 500, koyun 'aded 20, yağ kıymet 10, bal kıymet 10, tavuk 'aded 10

Hk. 124

Qonaq-ı Begpınarı

Qazâ-i Gümölcine ve Çağlayan

Şa'ir kıymet 2500, koyun 'aded 150, etmeg 5000, yağ kıymet 30, bal kıymet 20, tavuk 20

Hk. 125

Qazâ-i Qonaq-ı Filibe

Şa'ir kıymet 6000, etmeg 10000, koyun 'aded 400, yağ kıymet 100, bal kıymet 100, tavuk 'aded 20

Hk. 126

Qonaq-ı Tatarpazarcığı

Şa'ir kıymet 2200, etmeg 8000, koyun 'aded 150, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Hk. 127

Qonaq-ı Kuruçay

Qazâ-i Şamaqov

Şa'ir kıymet 1200, etmeg 3000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Qazâ-i Radomir

Şa'ir kıymet 1500, etmeg 4000, koyun 'aded 100, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Hk. 128

Qonak-ı İhtiman

Qazâ-i

Şa'ir kıymet 200, etmeg 3000, koyun 30, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 20

Qazâ-i Zihne

Şa'ir kıymet 1000, koyun 100, etmeg 10000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 30

Qazâ-i Siroz

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 5000, koyun 150, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk 20

Qazâ-i Drama

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Hk. 129

Qonak-ı Hacı Karaman

Qazâ-i Usturumca

Şa'ir kıymet 500, etmeg 3000, koyun 100, yağ kıymet 30, bal kıymet 20, tavuk 'aded 10

Qazâ-i Nevreşop

Şa'ir kıymet 500, etmeg 3000, koyun 50, yağ kıymet 30, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 5000, koyun 150, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk 100

Qazâ-i 'Ar Hışarı

Şa‘ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk ‘aded 10

Qazâ-i Pravişte

Şa‘ir kıymet 500, etmeg 2500, tavuk ‘aded 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk ‘aded 30

Hk. 130

Qonak-ı Sofya

Qazâ-i mezbûr

Şa‘ir kıymet 4000, etmeg 6000, koyun 200, yağ kıymet 100, bal kıymet 100, tavuk 100

Qazâ-i Menlik

Şa‘ir kıymet 2000, etmeg 4000, koyun ‘aded 150, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk ‘aded 30

Hk. 131

Qonak-ı Sarı Brod

Qazâ-i Köstendil

Şa‘ir kıymet 1000, koyun ‘aded 50, etmeg 2000, yağ kıymet 100, bal kıymet 50, tavuk 40

Qazâ-i Radumar

Şa‘ir kıymet 1200, etmeg 2000, yağ kıymet 100, bal kıymet 50, tavuk ‘aded 50, koyun ‘aded 30,

Qazâ-i İzbol

Şa‘ir kıymet 500, koyun ‘aded 20, etmeg 1000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20

Qazâ-i Raduşa

Şa‘ir kıymet 1000, etmeg 4000, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, koyun 20, tavuk 20

Hk. 132

Qonak-ı Otlaklar

Qazâ-i Dubniçe

Şa'ir kıymet 500, koyun 'aded 50, etmeg 2000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Қазâ-i

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk 'aded 50

Қазâ-i Deraken

Şa'ir kıymet 1000, nan 2000, yağ kıymet 40, bal kıymet 40, tavuk 40

Hk. 133

Қонақ-ı Шәһіркөй

Қазâ-i Еgridir

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 4000, koyun 'aded 100, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk 'aded 30

Қазâ-i Берқоғча

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 2000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 30, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Hk. 134

Қонақ-ı Құруңешме

Қазâ-i Қратова

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 2000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk 'aded 20

Қазâ-i Іштіб

Şa'ir kıymet 500, etmeg 2000, yağ kıymet 30, bal kıymet 30, koyun 20

Қазâ-i Аруз

Şa'ir kıymet 500, koyun 'aded 20, etmeg 'aded 2000, yağ kıymet 30, bal kıymet 30

Hk. 135

Қонақ-ı Іліца

Қазâ-i Лешқоғча

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 20, bal kıymet 20

Ḳazâ-i Ḳurşunlu

Şa'ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Ḳazâ-i Viranya

Şa'ir kıymet 500, nan 2000, koyun 'aded 20, bal 20, yağ 20, tavuk 20

Hk. 136

Ḳonak-ı Niş

Ḳazâ-i mezbûr

Şa'ir kıymet 1000, koyun 'aded 100, etmeg 8000, yağ kıymet 50, bal kıymet 100, tavuk 'aded 20

Ḳazâ-i Ürgüb

Şa'ir kıymet 1500, etmeg 3000, koyun'aded 50, yağ kıymet 100, bal kıymet 100, tavuk 'aded 30

Hk. 137

Ḳonak-ı Palangası-Aleksince

Ḳazâ-i mezbûr 'Avrathışarı

Şa'ir kıymet 1500, etmeg 3000, koyun 'aded 100, bal kıymet 100, yağ kıymet 100, tavuk 30

Ḳazâ-i Köprülü

Şa'ir kıymet 500, koyun 'aded 50, etmeg 3000, yağ kıymet 30, bal kıymet 30

Ḳazâ-i Pirlepe

Şa'ir kıymet 500, etmeg 2000, yağ ' kıymet 30, bal kıymet 30, tavuk 30

Ḳazâ-i Tikveş

Şa'ir kıymet 500, koyun 50, etmeg 2000, yağ kıymet 30, bal kıymet 30, tavuk 30

Hk. 138

Ḳonak-ı Mafofça

Ḳazâ-i Asıf Beg'e

Şa‘ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun ‘aded 50, yağ kıymet 30, bal kıymet 30, tavuk 30

Qazâ-i Qoçani

Şa‘ir kıymet 500, etmeg 1000, yağ kıymet 20, bal kıymet 20, tavuk 20

Qazâ-i Semk

Şa‘ir kıymet 500, etmeg 1000, koyun 20, yağ kıymet 20, bal kıymet 20

Hk. 139

Qonak-ı Köprübaşı

Qazâ-i Alacağışar

Şa‘ir kıymet 1000, etmeg 3000, koyun ‘aded 100, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk ‘aded 30

Qazâ-i Rudnik

Şa‘ir kıymet 700, nan ‘aded 2000, koyun ‘aded 50, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk ‘aded 30

Qazâ-i Priştine

Şa‘ir kıymet 500, koyun 30, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, etmeg 2000, tavuk ‘aded 30

Hk. 140

Qonak-ı Yagodine

Qazâ-i mezbûr

Şa‘ir kıymet 1000, koyun ‘aded 50, yağ kıymet 50, bal kıymet 20, tavuk ‘aded 20, etmeg ‘aded 1000

Qazâ-i Dalluvan

Şa‘ir kıymet 1500, etmeg 3000, koyun 30, yağ kıymet 50, bal kıymet 50, tavuk 30

Qazâ-i Havşa

Şa‘ir kıymet 400, nan ‘aded 1000, koyun ‘aded 20, yağ kıymet 30, bal kıymet 30

Qâdîy-ı

Şa'ir kıymet 500, nan sene 1000, koyun 'aded 20, yağ kıymet 30, bal kıymet 30,tavuk 30

Hk. 141

Konak-ı Batiçine-i Palangası

Kazâ-i Kraguyofça

Şa'ir kıymet 1500, nan sene 1000, koyun 100, yağ kıymet 60, bal kıymet 30, tavuk 30

Kazâ-i Pojega

Şa'ir kıymet 1000, koyun 30, nan sene 1000, yağ kıymet 50, bal kıymet 30, tavuk 20

Hk. 142

Konak-ı Palanga-i Hasan Paşa

Kazâ-i Orçin

Şa'ir kıymet 1100, nan 2000, koyun 'aded 50, yağ kıymet 50, bal kıymet 30, tavuk 20

Kazâ-i Güvercinlik

Şa'ir kıymet 500, koyun 30, nan sene 1500, koyun 'aded 30, yağ kıymet 30, bal kıymet 20, tavuk 'aded 20

Kazâ-i Dam

Şa'ir kıymet 500, koyun 'aded 20, nan sene 1500, yağ kıymet 30, bal 30,tavuk 30

Hk. 143

Konak-ı Kolar

Kazâ-i Semendire

Şa'ir kıymet 1000, koyun 50, nan sene 5000, yağ kıymet 60, bal kıymet 50, tavuk 30

Kâdiy-ı

Şa'ir kıymet 1000, koyun 50, nan sene 2000, yağ kıymet 50, bal kıymet 30, tavuk 20

Hk. 144

Konak-ı Hişarlık

Hk. 145

Sabıka Bosna Beğlerbeğisi Duğalu Ahmed Paşa'ya gönderilen hükümde kendisi ve Bosna eyaletinde vaki olan eli emirliler, mazuller, müsellemler, gariban yiğitler vs. birçok insanı toplayıp bulundukları yerlerin ve sefer mevzilerinin koruma altına alınması için emrin verilmesi.

Yevmü'l erbaa fî 22 Rebî'u'l-Evvel sene 10013

Yazıldı

Sâbıkâ Bosna Beglerbegisi Duğalu Ahmed Paşâ'ya hüküm ki; bundan aqdem Bosna eyâletinde vâkı' olan eli emîrlüler ve ma'zûlleri ve müsellemler ve yermekürleri ve yarâr garib yigitleri yanına cem' idüb mu'accelen kalkub nice şahibine varub dirlig ü cemiyyet idüb serdâr-ı zafer-i şî'ârüm serhadda dahl olunca ol cânibleri muhafaza idesin diyü emr-i hümayûnum gönderilmiş idi. İmdi o emr-i şerîfüm kemâ-kân muqarrerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda onat vechile muqayyed olub mukaddema gönderilen emr-i şerîfüm mücebine eyâlet-i mezbûrda vâkı' olan eli emîrlü ve ma'zûlleri ve müsellemler ve yermekürler ve garib yigitleri cem' idüb dağı kalkub ber-vech-i müsere'ad Nemçe Sahrasına varub dirlig ü cemiyyet idüb etrâf u göz ve kulak tutub ve hasımlar gönderüb vilâyet-i mezbûraya serdâr-ı âlî-mikdârüm serhaddan varub dahl olunca geregi gibi ol cânibi muhafaza idüb bir mahale zararı kendü erırdirmegden hazer üzre olan İnşâ'a'llâhü'l te-âlâ muhafaza-i huşûşda vücûda gelen hıdmetin mukâbelesinde envâ'-ı inâyet-i aliyyeme mazhar düşmeg muqarrerdir ana göre muqayyed olasin.

Hk. 146

Bosna eyaletinde Mutasarrıf olan Vezir Hüsrev Paşa'nın Kaymakamı'na gönderilen hükümde serdar gelene kadar gerekli olan mühimmatı hazırlaması, bu konuda herhangi bir kusurun yaşanmamasına dair emrin verilmesi.

Yazıldı

Mehmed'e

Bosna eyâletinde Mutasarrıf olan Vezîr Hüsrev Paşâ'nun Kâ'im-makâmına hüküm ki; bundan aqdem eyâlet-i Bosna'dan ihrâcı fermân olunan bu hükm-ü huşûş ve bedel-i nüzl ve sâir sefer mühimmâtı her ne ise serdâr-ı zafer-i şî'ârüm ol cânibe varınca hâzır u emân idüb aslâ nokşan komayasın diyü emr-i şerîfüm gönderilmiş . İmdi ol emr-i hümayûnum kemâ-kân muqarrerdir. Buyurdum ki () vardukda aslâ te'hîr ü terâhî itmeyüb mukaddema gönderilen emr-i şerîf mücebine tufengci ahvâlinde ve bedel-i nüzl ve sâir sefer mühimmâta geregi gibi muqayyed ve kayt u zamânı eyle tedarük ü ihzâr idüb serdâr-ı âlî-mikdârüm varınca aslâ ve kat'a bir

nesne-i nokşan kıomayasın. Şöyle ki mukıyyed olmayub mühimmât-ı seferiñ cümle hâzır bulunması hakkında gelinür bilmiş olasın.

Hk. 147

Öte yakada Eşkiyâ Define Memuru olan Vezir Nasuh Paşa'ya gönderilen hükümde Üngürüs ve Şark Seferleri'nin yapılacağından bahsedilmesi, bu seferler için memur olanların hemen gönderilmesine dair emrin verilmesi, ayrıca yapılacak hizmette muhalif olanların yazılıp merkeze bildirilmesi.

Yazıldı

Öte yakada Eşkiyâ Def'ine Me'mûrı olan Vezîr Naşuh Paşâ'ya hüküm ki; ve Dergâh-ı Mu'allâm sipaîi oğlanları ve sağ 'ulûfecileri ve sağ garib Ağaları ve kâtib ve kethüdâları ile 'umûmen Üngürüs Seferi'ni ve Dergâh-ı Mu'allâm silahdârları ve sol 'ulûfecileri ve sol garib Ağaları ve kâtib ve kethüdâları ile Şark cânibde vâkî' olan sefer-i hümayûnuma me'mûrlar olub taife-i mezbûrdan me'mûr oldukları Sivan'a varanlar diyü fermânım olub müte'adid emr gönderilmiş idi. İmdi ol emrüm kemâ-kân muqarrerdir. Buyurdum ki () vardukda şâdir olan fermân-ı şerîfüm mücebince her yerlerine te'yid³³⁹ ü ta'kid³⁴⁰ oluna ki muqeddema gönderilen o emr-i şerîfüm mücebince bir ân ve sâ'at te'hîr ü terâhî itdirmeyüb Üngürüs Seferi'ne me'mûr olan Üngürüs Seferi'ne ve Şark Seferi'ne me'mûr olan Şark cânibe tahsîli mu'accelen taa'accül âle'lesâmî gidüb varub ağalarına mülâkî olub uğur-u hümayûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunalar 'inâd u muhâlefet idenlere ehem virilmedi ve bölük ile yazub bildiresin ki emrûme muhâlefete erişdirmegle istediği mâ'lum olub ana göre deftere işâret itdire ehl-i muhaliflere virilmeye.

Hk. 148

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde kendisinin İbrail ve Erdel'e giderek Poçkayı'ya yardım etmesi için ferman gönderilmesi ve buranın muhafaza edilmesine gereken önemin verilmesinin bildirilmesi.

Haleb Efendi'ye

Yazıldı

Silistre Beglerbegisi olan Ali Paşâ'ya hüküm ki; bundan aqdem sana hüküm-ü hümayûnum irşâl olunub Poçkayı'ya varub mülâkî oldu diyü fermânım olmuştır. İmdi Silistre'den toğrı İbrail'e geçüb andan Tacit Palanganı aşub Erdel sınırunda olan

³³⁹Kuvvetlendirme, kuvvetlendirilme, sağlamlaştırma, doğru çıkarma, doğrulama, destekleme (Devellioğlu, s. 1287).

³⁴⁰Düğümleme, düğümlenme, ibareyi veya cümleyi anlaşılmasız şekilde düzenleme. (Devellioğlu, s. 1197).

baraja varub andan Poçkayı'ya mülâkî olmañ bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda bir ân ve bir sâ'at tevaqquf ü istiḥdam eylemeyüb vech-i meşrûh üzre Silistre'den İbralin'e andan Tacit Palanganı aşub Erdel'in sınırında olan baraja varub andan Poçkayı'ya mülâkî olub müşârün-ileyh iktizâ eyledüğine göre imdâd u mu'âvenet eyleyüb uğur-u hümâyûna ḥidmetde ve yoldaşlıkda bulundu. Ḥuşûş-u mezbûra onat vechile muḳayyed olub ihmâl ü müsâheleden emr-i hümâyûna muḫalif aḫer yollardan gitmegden ziyâde ihtirâz eylesin.

Hk. 149

Anadolu Beğlerbeğisi olup Muhassıl olan Üveys oğlu Mehmed Paşa'ya gönderilen hükümde sefer-i hümâyûniñin yüz elli katar yük ile develerin orduya tedarik edilmesi ve bunun acilen yapılması gerektiğine dair emrin verilmesi.

Yevmü'l Cuma' fî 22 zilkade sene 13

Anatoli Beglerbegisi olub Muḫaşşıl olan Üveys Paşa oğlu Mehmed Paşâ'ya hüküm ki; ḥâlâ vâkî' olan sefer-i hümâyûn için deve ḥuşûşunda ziyâde müzayâka olmağla yüz elli katar deve tedarük idüb mâhı muḫarremin on beşine degin Südde-i Sa'âdetime göndermeg bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmışdır. Buyurdum ki () varduğda aşlâ te'hîr ü tevaqquf itmeyüb şâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince sefer-i hümâyûnum müḫimmâtıçün yüz elli katar yük verse yarâr deve tedarük idüb ber-vech-i isti'câl mâhı mezbûrın on beşine degin erişdürmegle ziyâde iḳdâm u ihtimâm eylesin ḥuşûş-u mezbûr ziyâde müḫimmâtandır bir-vechile 'özü bahâne eylemeyüb mu'accelen tedarüğü göndermegle iḳdâm üzre olasın.

Hk. 150

Edirne Kadısı'na gönderilen hükümde Edirne etrafındaki miri çayırların korunması yönünde hüküm çıkarılması ve bu hükümden memnun olmayanların da yazılıp merkeze bildirilmesi.

Yazılıb arpalığına virilmişdir

Edirne Kâdîsı'na hüküm ki; Edirne etrâfında olan mîrî çayırları gereği gibi ḳorudub bir ferdi daḫl itdirmeyüb gayri eyâletleri men' eylemeg emrüm olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda bi'z-zât muḳayyed olub zıkr olunan çayırları gereği gibi ḳorudub bir ferdi daḫl itdirmeyesin men' ile memnû' olmayanları eḫemm virmeleri ile yazub 'arz eylesin.

Bir şûreti Südde-i Sa'âdetimden Belgrad'a verile.

Hk. 151

Karaman Beglerbegisi Ömer'e gönderilen hükümde Üngürüs Seferi'nin yapılması için Edirne civarlarında serdara katılmasına dair emrin verilmesi ve varoş olarak bilinen yerlerin korunmasına ihtimam gösterilmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Karaman Beglerbegisi Ömer dâme ikbâlühûya hüküm ki; Dergâh-ı Mu'allâm kapucıçâvuşlarından olub ol cânibe 'asker virmegle irşâl olunan ifti'hârul-emâcid ve'l-ekârim sefer-i dâme müceddedühû Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb senin için hak teberrîrül-tedbîr eyle eyâlet-i mezbûrda olan eşha ü ehl-i fesâd def' idüb varoşın hıfz u hırsatde sefer ü ihtimâm üzre olub ahâliy-i vâride rızâ u şükrân üzre olduklarından bildirmişsin. Sizüñ Ağa olub Südde-i Sa'âdetime hizmet eylemiş olmağla senden dahı mâ'mûl olan yollardan eyledi serdâr-ı nuşret-i şî'ârum olasin zilhicce otağın Davudpaşâ Çayırıları nâm-ı maḥale çıkarub ber-vech-i isti'câl teveccüh ü garib müsahil olmağda o emr-i sâbık mücebince mu'accelen Üngürüs Seferi'ne müteveccih olub serdâr-ı zafer-i şî'ârum Edirne câniblerinden mürûr itmeden varub erişüb mülâkî olmak bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda te'hîr itmeyüb emr-i celîlül-kadrüm mücebince eyâletin 'askeri yarâr âdemleriñ veya bî'l-cümle vilâyet-i mezbûra sen bir akçadan bin akçaya varınca dirlig mutaşarrıfı olanlar ile mu'accelen kalkub iki konağı bir idüb maḥale-i mezbûrdan kalkmadan serdârım varub mülâkî olasin ruz-ı hıızırdan geçüb fermân senin olmağla min-ba'd bu emründenşoñra Sektar Sefer Yalısı'na emr göndermez ecdâd-ı ızamın mazḥarları için buyura şoñra her kim onda bulunursa şalb u siyaset olunub âdemiñ varid-i iktaları mîrîye faşıl itdirilür ve yalıların bu yanlarına başgöz gerek ise mu'accelen varub erişmek bâbında sefer-i ihtimâm eyleyesin.

Hk. 152

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Üngürüs Seferi'ne çıkılacağına dair emrin verilmesi, bu sefer için eli emirliler, mazuller, yeniçeriler ve iktacıların orduya tayin edilmesi, ayrıca Poçkayı'ya yardıma gitmelerinin emredilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa'ya hüküm ki; bundan aḳdem sana nice defâ'tle ol emr-i şerîfüm gönderilüb ol cânibin eli emîrlüsi ve ma'zûl ve iktacısı ile Poçkayı imdâdına ta'yîn olunmasına ḥâlâ Yaya Tağı câniblerin muḥafaẓa begi olan İskender bir tarîkle emr-i şerîfe tedarük idüb ol cânibin eli emîrlü ve ma'zûl ve aḳıncı ve sâir Ana ve Tuna fesâdı olan yeniçeri ile muḥafaẓaya ta'yîn olmuştır diyü 'askeriñ ihrâcına küllî ihtilâl virmegle 'avḳ u te'hîr ve 'askeriñ cem' olmamasına ba's olduğu i'lâm olundu. İmdi ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrerdir Dergâh-ı Mu'allâm müteferriḳaları ve diyülerden hümayûnum küttâblar da ve Dergâh-ı Mu'allâm çâvuşlar da serdârım ile Üngürüs Seferi'ne me'mûrlerdir mezbûrlardan mâ-adâ eli emîrlü ve ma'zûl ve aḳıncı ṭaifesiyle 'umûmen seniñ ile Poçkayı imdâdına fermânım olmuştır. Buyurdum ki (

) vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan fermân-ı ali-şânum mücebince ‘amel idüb livâ-i mezbûrda zü‘amâ ve timâr mutaşarrıf iden Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikaları ve çâvuşları ve küttâbları serdârım ile Üngürüs Seferi’ne me’ mûr olub sâir zü‘amâ ve erbâb-ı timâr ve eli emirlü ve ma‘zûl ve akıncı taifesine senin ile Poçkayı imdâdına fermân olunub taife-i mezbûrdan tarîkde cemîyyet itmeyüb mu‘accelen ihrâc idüb me’ mûr olduğın maḥale varub mumâ-leyh Poçkayı imdâd idüb dîn ü devlet uğrunda gereği gibi ḥidmetde ve yoldaşlıkda bulunasın. Senin ile me’ mûr olanlardan şöyle ki bize ümerâyla muḥafazasına ta‘yin olmışdır diyü ta‘lil ü baḥâne idenleriñ muḥkem ḥaklarından gelesin ḥidmet-i mezbûr muḥafaẓa ḥidmetinden müḥimdir bir tarîkle muḥafaẓaya emr-i tarîk tedarük idenlerden daḥı ‘amel itmeyüb me’ mûr olanlardan bir ferdi ol baḥâne ile ve aḥz³⁴¹ tarîkle alıḳomadan ihtirâz eylesin.

Hk. 153

Yaya Dağı adlı yerin etrafının korunmasında görevli olan İskender Beg’e gönderilen hükümde buranın korunmasına devam edilmesi için emrin verilmesi ve ayrıca bu konuda yardımda bulunmayanların hakkından gelineceğinin bildirilmesi.

Yaya Tağı câniblerin muḥafazasında olan İskender Beg’e hüküm ki; cânibin emirlü ve ma‘zûllerine ve akıncı taifesine muḥafaẓaya alıḳomaḳ içün emr-i şerîfe îrâd³⁴² îrâd itmeḡle ‘asker ihracına küllî ihtilâl virdükleri i‘lâm olundu. İmdi Silistre eyâletinde vâkı’ olan eli emirlü ve ma‘zûl ve akıncı taifesiyle ‘umûmen Silistre Beglerbegisi olan emîru’l-ümerâ’i’l-kirâm Ali dâme ikbâlühû ile Poçkayı imdâdına me’ mûrlar olub bir ferdi muḥafaẓaya ḳalduḡına rızây-ı şerîfüm yokdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan fermân-ı celîlül’l kadrüm mücebince ‘amel idüb eyâlet-i mezbûrda vâkı’ olan eli emirlü ve ma‘zûl ve akıncı taifesine ümerâyla muḥafaẓaya alıḳonılmışlardır diyü ta‘lil ü baḥâne itmeyüb me’ mûr oldukları üzre müşârün-ileyh Poçkayı imdâdına varub ḥidmetde bulunasın. Şöyle ki bundan soñra daḥı tavâif-i mezbûranuñ müşârün-ileyh ile Poçkayı imdâdına gitmelerine mani’ olasıḡ mütteḳın³⁴³ olmaḡla ḳomayub ḥaḳkıdan gelinmeg muḳarrerdir. Ana göre mukayyed olub ‘asker-i mezbûranun ‘avḳına sebep olmaḡdan ziyâde ihtirâz eylesin.

Hk. 154

Silistre’de bulunan Kadılar’a gönderilen hükümde Siliste Beğlerbeği Ali ile Erdel Hâkiminin Poçkayı’ya yardıma çağrılmaları, Tuna Yalısı’nın muḥafazası için asker alıḳoymayıp sefere gönderilmeleri yönünde emir verilmesi, sefere katılan ve

³⁴¹ Alma, kabul etme (Devellioḡlu, s. 22).

³⁴² Getirme, söyleme (Devellioḡlu, s. 511).

³⁴³ İyice bilen, bir şeyin bir türlü olmasına aklı yatan (Devellioḡlu, s. 925).

katılmayanların, hizmet eden ve etmeyenlerin defterlere yazılıp mühürlenerek merkeze gönderilmesi. Poçkayı Seferi'ne katılmayanların ellerinden dirliglerinin alınıp haklarından gelinmesinin istenilmesi.

Silistre eyâletinde vâkı' olan kâdîya hüküm ki; zıkr olunan kâdîlıklarda dirlig mutaşarrıf iden 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timâr ile ve eli emirlü ve ma'zûl ve aķıncı  aifesiyle emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Silistre Beglerbegi Ali dâme ikbâlühû Erdel Hâkimi Poçkayı imdâdına ta'yîn olmuşlarken ba'zı kaz lıkları  'askerde  mer yla Tuna Yalısı'nın muhafazasına ve yazıları üzre muhafazasına ta'yîn olmuşdır diyü muhafaza begleri ve sâir yaya muhafazasında olan ma'zûlleri serdârları henüz evlerinden  ıķmayub ta'lil   'inâd eyledügleri i'lâm olundu. İmdi eyâlet-i mezbûrda dirlige mutaşarrıf iden ve z 'am  ve erbâb-ı timâr ve eli emirlü ve ma'z l aķıncı  aifesiyle 'umûmen mîrîmîran m ş r n-ileyh le h dmet-i mezbûra me'mûrlerdir bir ferdin muhafazaya  alduğına rız y-ı şer f m yokd r. Tavâif-i mezb rası mîrîmîran m ş r n-ileyh  arafından varub  demleri ile mu'accelen i r c idüb m ş r n-ileyhin yanına g nderilmeg emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldu da bu bâbda her biriniz bi'z-zât onat vechile mu ayyed olub eyâlet-i mezb rada ze'amet ve timâr mutaşarrıf iden ve z 'am  ve erbâb-ı timâr ve eli emirlü ve ma'z l ve aķıncı  aifesiyle 'umûmen mîrîmîran m ş r n-ileyh Erdel Hâkimi olan Poçkayı imdâdına me'm r olmağla bu bâbda ş dır olan fermân-ı cel l 'l- adr m m cebince 'amel idüb m ş r n-ileyh  arafından 'asker i r cın varan âdemleriyle her birinize ta t-ı kaz nuza hemân 'asâkir -i mezb rası mu'accelen i r c idüb m ş r n-ileyh yanına gönderesin ve tavâif-i mezbûradan fermân-ı şer f mdir din   devlete it 'at u inkıyâd idüb sefer-i h m y numa teveccüh   'azimet idenlerin n sakin oldukları  aşabe   k r sıyla ve zea'met ve tim rlarının nâhiye ve başa  almalarıyla başka defter idüb me'z l olanlarına dağı sancâğda ve nem ğdar timârdan me'z l oldukların ve eli em rl lerin dağı sakin oldukları  aryelere başka yazub defter idüb veya ma al-i mezbûrlardan sefere varub hîdmetde bulunmaları ve hem sefere varmayanlara ehemm vormeleri yazub defterlere m h rley b gidil b bir şûretini Südde-i Sa'âdetime gönderesin Erdel Hâkimi Poçkayı imdâd-ı h dmeti m h mm ttandır ümerâ muhafazaya  almışdır diyü ta'lil   ba  ne itdirmeyesin ve mani' olmayanlar her kimler ise ehem vormeyenleri yazub 'arz eylesin.

 apıcıları ve sâir dirligleri alub kend lerin n  aklarından geline ve siz dağı her biriniz bu bâbda sarf-ı ma d r idüb fermân-ı şer f me mu alif 'asâkir mezbûradan ber-murâdına alı omayub i r c idüb m ş r n-ileyhin yanına gönderesin ki her biri varub din   devlet uğrunda hîdmetde bulunalar şöyle ki bu bâbda siz   dağı ihm liniz z h r ide alub envâ'-ı it  b u i'  b ma  ar d şersiz bilmiş olasın. Ana göre mu ayyed olub 'asâkir-i mezbûr i r cında sarf-ı ma d r eylesin.

Bir ş reti

Sekvali sancâğında vâkı' olan kâdîlara.

Hk. 155

Eli emirliler ile mazuller serdari olan Lütü Çavuş'a gönderilen hükümde toplanan Silistre Beğlerbeğisi Ali ve Erdel Hâkimi dâhil olmak eli emirliler ve mazullerle birlikte Poçkayı'ya yardım etmeleri için emrin verilmesi ve burada hizmette bulunmayanların haklarından gelinmesine dair yazının bildirilmesi.

Eli emîrlü ve ma'zûller serdârı olan Lütü Çavuş'a hüküm ki; şimdiye değin sefer-i hümayûnum için cem' idegeldüğün eli emîrlü ve ma'zûl var Tunaqlar atlu develü yarâr yigitleri cem' idüb dağı hâlâ Silistre Beglerbegi olan emîru'l-ümerâ'il-kirâm Ali dâme ikbâlühû sai' eyledüb dağı müşârün-ileyh Erdel Hâkimi olan bu sağ imdâda erişmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda aşlâ te'hîr ü terâhî eylemeyüb şâdır olan fermân ali-şânum mücebince mukaddema cem' eyledüğün üzre eyâlet-i mezbûradan eli emîrlü ve ma'zûl var Tunaqlar yarâr yigitleri cem' idüb dağı mîrîmîran müşârün-ileyh sai' eyledüb müşârün-ileyh bu sağ imdâda varub geregi gibi hizmet bulasın İnşâ'a'llâhü te-âlâ hizmetin şâlih olmayub senin ve eger eli emîrlü ve ma'zûl ve sâir yigitleriñ me'mûrlerden ziyâde ri'âyet olmak mukarrerdir. Amma şöyle ki mağal idüb kime ve 'asker ihrâc itmegde ta'lil idesin ve hane-i mezbûra dağı ta'lil ü bahâne eylediler soñradan ve haklarından gelinmeg mukarrerdir bilmiş olasın ana göre mukayyed olub ikdâmda kuşûr komasın.

Bir şûreti, bir şûreti, bir şûreti, bir şûreti, bir şûreti

Bir şûreti, bir şûreti

Hk. 156

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya ve Silistre'de bulunan Kadılar'a gönderilen hükümde Poçkayı'ya yapılacak yardım için eli emirliler, mazuller, beğlerbeği, kadı, valî, tımar sahipleri, asker vs. gibi askerî, idarî ve sivil insanların katılması için ferman çıkarılması, ordu mühimmatın için ikta toplanması, ikta vermeyenler ve itaat etmeyenlerin defterlere yazılarak merkeze bildirilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa'ya ve Silistre eyâletinde vâki' olan kadılara hüküm ki; eyâlet-i mezbûrda olan zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve eli emîrlü ve ma'zûl ve aqıncı taifesiyle dai'ma seferlerde ve muhafazalarda hizmetde bulunub bu sene-i mübarekde dağı seninle Silistre Beglerbegisine senünle Poçkayı imdâdına fermân olunmuşdır. Eski taife-i mezbûradan nicesi birden 'avârız ve ba'zı teklîf ta'leb iderler diyü ta'lil ü bahâne itdigleri i'lâm olundu. İmdi taife-i mezbûrdan 'umûmen müşârün-ileyh Poçkayı imdâdına me'mûrlerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî eylemeyüb 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timârı mükemmel ü müretteb yana vire ikdaları hâzır u mühimmat idüb senle beglerbegisi Südde-i Poçkayı imdâdına varub hizmetde bulunsu mezbûrlardan itâ'ata emr idüb hizmet-i mezbûraya varanları dağl eylemeyüb İnşâ'a'llâhü te-âlâyâ hizmetleri zai' olmayub me'mûrleriyle behremend vire murâd olunurlar itâ'at olmayanlar dağı başka defter idüb sakin oldukları

ķaryeleri ve resm ve resimleriyle³⁴⁴ yazub ‘arz eyleyesin ki sefere gitmeyenlerin ‘avârizları alınmağla ķomayub ĥaķlarından gelesin.

Bir şûreti

Nigbolı Sancâğı’na ve livâ-i mezbûrda vâķi’ olan ķadıllara

Hk. 157

Eli emirliler ile mazuller serdarı olan Lûtfi Çavuş’a gönderilen hükümde kendisinden topladığı askerini Silistre Beğlerbeğisi’nin yanına gönderip Erdel Hâkimi Poçkayı’ya yardım etmeleri için emrin verilmesi ve gerekli hizmetler yapılmazsa bunun sorgulanacağına dair talimatın verilmesi.

Eli emîrlü ve ma’zûller serdârı olan Lûtfi Çâvuş’a hüküm ki; şimdiye degin sefer-i hümâyûnum için cem’ itdiglerinün eli emirlü ve ma’zûl ve Ana ve Tunaķlar bir atlu ve develü yarâr yigitleri cem’ idüb dağı ĥâlâ Silistre Beglerbegisi olan emîru’l ümerâ’i’l-kirâm dâme iķbâlühû yanına iledüb dağı müşârün-ileyh Erdel Hâkimi olan bu Poçkayı imdâdına erişmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduķda aşlâ te’ĥîr ü terâĥî eylemeyüb ĥâzır olan fermân-ı ali-şânım mücebince mukaddema cem’ eyledüģleri üzre Ermaliķ mezbûradan eli emîrlü ve ma’zûl ve Ana ve Tuna firar yarâr yigitleri cem’ üzre dağı mîrimîran müşârün-ileyh yanına iledüb müşârün-ileyh Poçkayı imdâdına varub geregi gibi ĥidmetde bulunması İnşâ’alâhü te-âlâ ĥidmetin şalîh olmayub senin ve eger eli emirlü ve ma’zûl ve sâir ma’mûlinden ziyâde ri’âyet olunmaķ mukarrerdir. Amma şöyle ki tea’llül idüb gice çıķa sen ve ‘askeri iĥrâc itmegde tea’llül iderse ve taife-i mezbûra dağı tea’llül ü baĥâne eylememeler ĥaķlardan ve ĥaķlarınızdan gelinmeg mukarrerdir bilmiş olasın. Ana göre mukayyed olub iķdâmda kuşûr ķomayasın.

Bir şûreti sâbıkâ Sidar Begi olan Ramazan Beg’e, bir şûreti Ferĥat Çâvuş’a, bir şûreti ‘Özi Çâvuş’a, bir şûreti diyülerin umûra, bir şûreti Faşıl Beg’e, bir şûreti ķul oğlı Mehmed’e, bir şûreti Beg’e.

Hk. 158

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa’ya ve eyaletinde olan Kadılar’a gönderilen hükümde kendisiyle birlikte eli emirliler, mazuller, zuama, erbab-ı timâr gibi taifelerin Boçkar’a yardıma gitmeleri için emrin verilmesi ve yapılacak seferlere gitmeyenlerin haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşa’ya ve Silistre eyâletinde vâķi’ olan ķadıllara hüküm ki; eyâlet-i mezbûrada olan zû’amâ ve erbâb-ı timâr ve eli emirlü ve ma’zûl ve aķıncı

³⁴⁴Yazma, çizme, desen, pentür, eser, iz, nişan, alamet, suret, tertip, plan, taslak (Devellioğlu, s. 1037).

taifesi dai'ma seferlerde ve muhafazalarda hizmetde bulunub bu sene-i mübarekde dağı senle Silistre Beglerbegisi senünle Boçkar imdâdına fermân olınmışlar igen taife-i mezbûradan nicesi birden 'avâriz ve ba'zı teklîf ta'leb iderler diyü ta'lîl ü bahâne itdügleri i'lâm olındı. İmdi taife-i mezbûrda 'umûmen müşârün-ileyh Boçkar imdâdına me'mûrlerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî eylemeyüb 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timârı mükemmel ü müretteb yanındır iktasıyla hüsn-i mühimmât idüb ve eli emirlü ve ma'zûl aķıncı taifesi sen dağı 'umûmen ihrâc idüb senle Beglerbegisin Boçkar imdâdına varub hizmetde bulunması mezbûrlardan itâ'ate emr idüb hizmet-i mezbûraya varanlar dağıl eylemeyüb İnşâ'a'llâhü'l te-âlâyâ hizmetleri şaiy olmayub sai' kullarıyla behre-mend ve ber-murâd olurlar itâ'ate emr itmeyenleri dağı başka defter idüb sâbir olundukları kıyeleri ve resm ü resimleri ile yazub 'arz eylesin ki sefere gitmeyenlerin 'avârizları alınmağıla konmayub haklarından gelesin.

Hk. 159

Niğbolu Sancağıbegi olan Macarzâde Ali'ye gönderilen hükümde Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa ile zuama ve timâr tasarruf edenler, mazuller, gönüllü yiğitler, eli emirlüler, çeribaşı, çeri süvarici gibi birçok kesimden kişilerin oluşturduğu taifeye Erdel Hâkimi Poçkayı'ya yardım etmeleri yönünde emrin verilmesi.

Nigbolu Sancâğıbegi olan Macarzâde Ali'ye hüküm ki; emr-i şerîfüm gönderilüb livâ-i mezbûrda ze'amet ve timâr mutaşarrıfı zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve gönüllü yiğitler ve ma'zûl ve eli emirlü ve aķıncı taifesiyle mu'accelen Silistre Beglerbegisi olan Ali Paşâ'nın yanına varub Erdel Hâkimi olan Poçkayı imdâdına gidesin diyü o emr-i şerîfüm götürölmüş idi. İmdi ol emrüm kemâ-kân muķarrerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaķķuf itmeyüb emr-i sâbık mücebince livâ-i mezbûrın zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve çeribaşı ve çeri süvarici ve alâybegleri ile ve eli emirlü ve ma'zûl ve aķıncı taifesi ile ya Ana ve Tuna firar yarar yiğitleriyle müretteb ü mükemmel düşmen bir Ağayla âle'lesâmî kalkub müşârün-ileyh Ali ile hemân yürüyüb Erdel Hâkimi olan müşârün-ileyh Poçkayı'ya varub mülâķî olub imdâd u mua'venetde iķdâm u ihtimâm eylesin huşûş-ı mezbûr ziyâde umûr-ı mühimmâtandır te'hîr ü tevaķķufdan ve gice varmaķdan ziyâde hâzer üzre olasın. Bir şûreti

Hk. 160

Niğbolu Sancağıbeğı ve Kadılar'a gönderilen hükümde Budin muhafazasına katılmalarının emredilmesi, sefere katılanlar, firar edenler ile şehirlerde kalanların adlarının defterlere yazılıp merkeze gönderilmesi, sefere katılmayanlara dair ceza olarak avarızlarının ellerinden alınmasına dair emrin verilmesi. Ayrıca Erdel'e yardım yapılacağından bahsedilmesi.

Nigbolı Sancâğibegi ve livâ-i mezbûrda vâkı' olan kadılara hüküm ki; livâ-i mezbûrda iki yüzaltmış sefer ma'zûlleri erbâb-ı timâr olub sene-i sâbık yüz miqdârı Budin muhafazasına alıkoyub mâ-adâ ise birer tarîkle evlere geldi i'lâm oldu. İmdi Budin muhafazasında olanlar ve şalih-i ba'd olmayanlar her hulasayla Budin'e gidüb mâ-adâ ise ve eli emirlü ve ma'zûl olanları sen ki mirlülerin sizünle Poçkayı imdâdına me'mûrlerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî eylemeyüb senle mirlülerin sancâğında olan erbâb-ı timârı taraf-ı fesâdı olunub bulunub Budin muhafazasında olanların ve bundansa şalih-i ba'd olub hulasayla Budin'e gidenler başka defter idüb Südde-i Sa'âdetime gönderesin sâir erbâb-ı timârı ve eli emîrlü ve ma'zûl olanlarıyla mu'accelen yazılıb Silistre Beglerbegisi olan emîr'ül ümerâ'i'l-kirâm Ali dâme ikbâlühû yanına varub Erdel Hâkimi Poçkayı imdâd-ı hizmetde bulunasın eli emirlü ve ma'zûllerden itâ'ate emr idüb varidleri sakın oldukları firarlûleriyle resm ü resimleri ile başka defter idüb ve itâ'ate emr etmeyenlerse dahı sakın oldukları firarlarıyla ve şehirleriyle başka defter idüb bir şûreti sizün kâdîlarınızı Südde-i Sa'âdetime göndere senle 'avârızları alub muhkem haklardan geline.

Bir şûreti

Hk. 161

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Erdel Hâkimi Poçkayı'ya yardıma gidecek gönüllülerin adlarının yazılıp mühürlenerek merkeze gönderilmesinin emredilmesi ve belirlenen yerlerde hizmet edenlere ulûfe gönderilmesi.

Silistre Beglerbegisi Ali Paşâ'ya hüküm ki; bu sene-i mübarekde me'mûr olduğın Erdel Hâkimi Poçkayı imdâdın sizünle bölük halkından gönüllü gider varsa Ali serhadd defter idüb defterin mühürleyüb bir şûreti Südde-i Sa'âdetime göndermegle emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda me'mûr olduğın Poçkaya imdâdına bölük halkından sizünle hemân gelmege işare idenleri bölükleriyle ve resm ü resimleriyle yazub Südde-i Se'âdetime şarf eylediği mahâlerine işâret olunub 'ulûfeleri ol cânibe gönderilüb İnşâ'a'llâhü te-âlâ mezbûr hizmetleri mukâbelesinde ri'âyet olunmak mukarrerdir.

Bir şûreti

Hk. 162

Babadağı kazasında Müteferrika Neferi olan menzillerin ağası olan Süleyman Ağa'ya gönderilen hükümde Erdel'e yapılacak yardım için emrin verilmesi, ulûfe tasarruf eden kişilerin sefere çağırılması, yapılacak yardımlarda gecikme olmamasının bildirilmesi.

Silistre eyâletinde vâki' iskelelerden 'ulûfey-i mutaşarrıf olub Babadağı kazâsında Mütferrika neferi olan menzillerin Ağası Süleyman'a hüküm ki; Silistre eyâletinde vâki' İskelelerden yevmi sekizer akça 'ulûfe-yi mutaşarrıf olub baba mütferrika nâmında olub Ağaları olduğın ikiyüz nefer miqdârı kimesneyi fermândan berü sefer-i hümâyûn itmedigleri ecilden İnşâ'allâhü te-âlâ bu sene-i mübarekde cümle sen nâmıyla alub dağı Silistre Beglerbegi emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Ali dâme ikbâlühû yanına varub hemân Erdel Hakimi Boçkay imdâdına varub hizmetde bulunmañ emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî eylemeyüb şâdır olan fermân-ı ali-şânım mücebince taife-i mezbûraya mani virdigleriyle kaldırub mîrîmîran müşârün-ileyhin yanına varub hemân Boçkay imdâd-ı hizmetde bulunsın ihmâl ü müsâheleden ve ta'lil ü bahâne ile hizmet-i mezbûrdan kalkmadan ziyâde ihtirâz üzre olasin.

Hk. 163

Sabıka Silahdarlarbaşı İlyas'a gönderilen hükümda Silistre Beğlerbeğisi Ali ile Silistre sancağının mutasarrıfı olan ulağın acilen Poçkayı'ya gelip buraya yardım etmelerine dair emrin verilmesi, bu konuda muhalif edenlerin kat'i suretle affedilmemesi ve haklarından gelinmesinin emredilmesi.

Bâ-hatt-ı Efendi

Yevmü'l Ahad fî 13 Muharrem sene 1014

Der-i Edirne

Virildi

Ez şûreti yazıldı

Sâbıkâ silahdârlarbaşı İlyas dâme müceddedühû hüküm ki; hâlâ Silistre Beglerbegisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Ali dâme ikbâlühû Budin Beglerbegisiyle Silistre sancâğına ber-vech-i arpalık mutaşarrıfı ulağ mu'accelen Poçkayı'ya varub erişmeg üzre 'inâyet u ihsanım olub 'avk alması ihzar hükm-ü hümâyûnuma virilmiştir. İmdi sen varub müşârün-ileyhi mu'accelen öte yakaya geçirüb müşârün-ileyh Poçkayı imdâdına göndermege emr idüb buyurdum ki () vardukda kaç'a te'hîr ü tevaqquf itmeyüb müşârün-ileyh Ali dâme ikbâlühû kaç'a 'inâd u muhâlefet itdürmeyüb mu'accelen öte yakaya geçirüb dağı müşârün-ileyh Poçkayı'ya imdâd u mua'venet itdiresin. Sizünle bir defa' dağı gitmegde muhâlefet ü 'inâd iderlerse kaç'a emân u zamân vormeyüb cidal ile öte yakaya geçirüb emrûme muhâlefet iderlerse mu'accelen serdâr-ı zafer-i şî'âruma i'lâm eyledüğünle mecâl virilmeyüb hakkından geline şöyle ki bu huşûşa sen dağı ihmâl üzre olan ana göre sende icrâ olunmak mukarrerdir ana göre müşârün-ileyhi emrüm üzre öte yakaya geçüresin.

Hk. 164

Silistre Beglerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Poçkayı'ya yardım edilmesi için emir verilmesi, yapılacak yardımda herhangi bir gecikme olmamasına dikkat edilmesi ve eğer olursa bunu yapanların haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Müşârün-ileyhe hüküm ki; Silistre Beglerbegisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Ali dâme ikbâlühûya defâ'tle hüküm-ü hümâyûnum gönderilüb gitdülerse Poçkayı üzerine te'addî-i itâ'atden sancakları ve 'askeri ile varub müşârün-ileyh Poçkayı'ya mua'venet iderlerse diyü fermânım olmağın size bir kişi olduğu mesmû hümâyûnum olan müşârün-ileyh Begleriyle envâ'-ı 'inâyete ve rızaya müsteħık olmuştır imdi siz mu'accelen Silistre'ye varub müşârün-ileyhi öte yakaya geçirüb müşârün-ileyh Poçkayı'ya göndermege emr idüb buyurdum ki () vardukda kaç'a te'hîr ü terâhî eylemeyüb mu'accelen müşârün-ileyh Ali dâme ikbâlühûya varub bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaḳḳuf itdirmeyüb havâle ve zaḥûre öte yakaya geçirüb defa' müşârün-ileyh Poçkayı'ya imdâd u mua'venet göndermeg emrûme muḥalif kazâda teveccüh ve nizâm itdiresin. Şöyle ki bu defa' dahı 'inâd idüb veyahûd civara müzayâka olursa emrûme muḥâlefet itdüğü için mecâl vormeyüb müşârün-ileyh serdâra ta'leb itdüğü üzre ḥaḳḳından gelesin.

Hk. 165

Dubrovnik Elçileri'ne ve Hersek'ten Dubrovnik'e kadar olan Kadılar'a gönderilen hükümde hazırlanmış olan hazinenin Veziriazam Mehmed Paşa'ya teslim edilip getirmesine dair emrin verilmesi.

Yevmü'l Erbaa fî 14 Muharrem sene 4 mezbûr Edirne

Bâ ḥaṭṭ-ı Ḥazreti Efendi

Yevmü'l Ahad fî 23 Safer sene Erbaa 'ışrîn müsâd-i mezbûr Belgrad

Ḳal'aya Varoş Çavuş'a virildi

Yazıldı

Dubrovnik Elçileri'ne hüküm ki; ḥâliyâ 'asker-i nuşret-i şî'ârüm serdâr olan düstûr-ı ekrem müşîr-ı efḥam nizâmü'l-âlem Vezîr-i a'zam Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehû 'asker menşûrum ile Belgrad'a daḥl olmağla ḳadimden 'itiba-i aliyyeme irşâl idegeldüğülerin ḥazine-i azri alub gitmeyüb müşârün-ileyh serdârıma götürmeniz emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre yanınızda olan ḥazine-yi azri alub gitmeyüb müşârün-ileyh serdârım getirüb bî-ḳuşûr teslîm eylesin. Şöyle ki emrûme muḥalif-i az ise alub gidesin külli muâ'teb olmanız muḳarrerdur ana göre muḳayyed olub yanınızda olan ḥazine-i behre-ḥal müşârün-ileyhe gönderüb teslîm eylemegde iḳdâm u ihtimâm eylesin.

Ademe

Bir şûreti

Zıkr olunan kıryeye götürmeg içün sen ve andan Dubrovnik'e varub gelse yol üzerinde olan kadılara yazılmışdır.

Hk. 166

Hanzade Toktamış Giray Sultan'a gönderilen hükümde Veziriazam Mehmed Paşa ile birlikte kapu kulları, yeniçeriler, ağalar, serdar gibi asker taifesinin Belgrad, Poçkayı İstovan, İstonli, Niş vs. birçok yerin elçilerine hizmet edilmesi, bu yerlerde yapılacak olan seferlere gitmeleri, küffar illerinde yağmacılık ve türlü kötülüklerin yaşanmasından dolayı buralarda da asker taifesiyle birlikte mücadele edilmesinin bildirilmesi.

Efendi şahibi dua' olub gitmişdir

Yazıldı

Hanzâde Toktamış Giray Şulţan'a hüküm ki; hâlâ 'asker-i fevzi me'serüm serdârı olan düstûr-ı ekrem Vezîr-i a'zâm Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlâ 'Asitâne-i Sa'âdetlerinde kapu kulları ve 'umûmen yeniçeri taifesi ve Ağaları ve sâir 'askeriyle Belgrad'a dahl olub sen mûmâ-ileyh serdârım serhadda dahl olmağdan muqaddem Niş Elçileri'ne envâ'-ı hîdamet-i aliyye vücûda getürdüglerinden 'adl mukaddema 'Asitâne-i Sa'âdetden irşâl olunan hüküm-ü hümayûnum mücebince 'Asitâne-i Sa'âdetime itâ'at ü i'timad iden Erdel Hâkimi Poçkayı İstovan cânibine müstevfî Tatar 'askeri ta'yîn idüb küffâr-ı hâksârın memleket ü vilâyetlerine giren yerlerine gâret ü hasâret³⁴⁵ itdirüb envâ'-ı yüz aklıkları zuhûra geldügi mesmû hümayûnum olmağın dua-yı hayırma mazhar olmışsındır. Bir şuvarıdar olan sende dağı mâ'mûl olan bu maqûle hîdamet meşkure³⁴⁶ itdigi zuhûra getürmişsen yörük Ağa olan imdi min-ba'd dağı girmeyeni sayan cemiyet beter idüb hasıl-ı aliyye-i emri buyurmada envâ'-ı yüz aklıkları zuhûruna mesâ'î-i cemîlen vücûda getürüb asl sa'âdeti'llâhü te-âlâ mûmâ-ileyh serdâr-ı zafer-i şî'âruma serhadda dahl olduğda zuhûr u umûrda yek-dil ve yek-cihet olub gerek müşârûn-ileyhi Poçkayı İstolni'ye imdâd u mua'venet olunmağdır ve gerek küffâr-ı hâksâr memleketlerine gâret ü hasâret itmegdir fırsata el virib mağal-i iktizâ itdügine göre mûmâ-ileyh serdâr-ı âlî-mikdârım vech-i münâsib gördügi üzre hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunmañ fermânım olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda fermân-ı kazâ-i şalim mücebince devlet-i aliyye-i Padişahına min-ba'd dağı envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen zuhûra getürüb mûmâ-ileyh serdârım serhadda dahl olduğda zuhûr iderse yek-dil ve yek-cihet olub vech-i

³⁴⁵Zarar, ziyan (Devellioğlu, s. 384).

³⁴⁶Şükre, teşekkürle değer, makbul, beğenilmiş, övülmüş (Devellioğlu, s. 732).

münâsib gördüğü huşûşlarda varduğu yazub hemân getürüb bî-inâyyet itmeg i'âm a'day-ı a'yândan ahz-ı intikâm olunmağa cebr u ikdâm ve sai' ihtimâm eylesin.

Asitane-i Sa'âdetden hâkimiyet altına alınan memleketlerin akıbeti için hizmet edilmesine dair hükümlerin yazılması.

Asl sa'âdeti'llâhü te-âlâ vücûda gelen hidemat-ı meşkûreñ müstedim 'av-ı Lütfi Padişahım olan envâ'-ı inâyet-i aliyye bölüğüne mazhar düşmene muqarrerdir ana göre muqayyed olub yanında olan Tatar ıtaifesine dahl ide ve 'Asitâneye virüb fırsata el virdüğüne göre a'da-ı memleketlerine tahrib ü gâret ve bahâne ü gâret itdirmegle sai' ü hemt idesin.

Hk. 167

Dubrovnik Beğleri'ne gönderilen hükümde Latin Tabibi'nin Belgrad'a gönderilmesine dair emrin verilmesi, Belgrad'a tabi olan ümeradan bazı kişilerin acilen yakalanıp Belgrad'a gönderilmesinin ve bunun mühimmat için de gerekli görülmesinin bildirilmesi.

Çâvuş Beğ'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Mehmed'e

Dubrovnik Beğleri'ne hüküm ki; martalos nâm-ı Lâtîn bundan akdem Belgrad'a Tabîb olan ba'zı ümerâsına i'âm eylediği bi-inâyeti'llâhi te-âlâ def' olub katında mahâreti olmağla mezbûrîñ Belgrad'da olması lâzım olmağın mezbûrı eglendirmeyüb girü Belgrad'a göndermegte emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince 'amel idüb dağı bir ân ve bir sâ'at mezbûrı eglendirmeyib mu'accelen Belgrad'a gönderesin. Mezbûrîñ Belgrad'a gelmesi mühimmâtandır be-her-hâl tevaqquf itdirmeyib göndermeg bâbında ikdâm u ihtimâm eylesin.

Hk. 168

Sigetvar Beğlerbeğisi olan Memi Beğ'e gönderilen hükümde Tuna'dan Budin'e doğru yapılacak olan seferler için hazırlanan ordu donanmasına başbuğ tayinlerin yapılmasının emredilmesi ve lazım olan tedariklerin sağlanıp acilen Budin'e gönderilmesi.

Kethudâ Memi Paşa Beği virildi

Yazıldı

Sâbıkâ Sigetvar Beglerbegi olan Memi dâme ikbâlühûya hüküm ki; senin vufûr-ı şecâ'at ve şehâmet ve men-i tedbîr ü tedarükle bir-vechile i'timâd u hümâyûnum olmağın Tuna'dan Budin 'e irşâl olunan donanmay-ı hümâyûnuma sen başbuğ ta'yîn idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı celîlül'îl kâdrüm mûcebince Budin 'e irşâl olunan donanmay-ı hümâyûnuma sen başbuğ olub emîn ü salim Budin 'e gelüb erişmeg bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen zuhûra getüresin olbâbda 'arzın maqbûl ve cevabın mesmû mudur sana muhalefet vireler ise ha'tırat? ider mühürledirse yazub bildüresin ki i'tâb u i'kâb olunub geregi gibi haklarından geline sendahı ana göre muqayyed olub ve lâzım olan tedarükleri görüb mu'accelen donanmaları ile Budin 'e doğru müteveccih ve revân olan İnşâ'a'llâhü'l te-âlâ bu bâbda vucûda gelen hizmetin himayesine mâ'mûl ünden ziyâde ri'âyet olanlarına ana göre muqayyed olasın.

Hk. 169

Dubrovnik Beğlerbeği'ne gönderilen hükümde Eğri Kalesi muhafazasındaiken Zemberekçibaşı Hasan Paşa'nın Latin bir sipahiden florisinin tahsil edilmesine dair emrin verilmesi, floriler lazım olduğu kadarıyla alınmalı ve alınacaksa bile bunun serdarın huzurunda hakkaniyetle yapılmasının bildirilmesi.

Bâ hatt-ı Sa'id Efendi'ye

Yazıldı

Müceddedi

Dubrovnik'in Beglerbegi'ne hüküm ki; Zemberekçibaşı Hasan zide kadruhû bundan aqdem Eğri Kal'ası muhafazasında igen Belgrad sakinlerinden eskiban nâm-ı Latif sipaşi nâm-ı dai kal'adan küffâr olmağla mezbûrın iki yüz otuz beş filori bahanesine kendü malından virtüb ihlak idüb mezbûr dahı zıkr olunan florisine adl itmedi Belgrad'a geldikde 'inâyet idüb bîl-fiil Dubrovnik'de olmağla mezbûrdan zıkr olunan filorisi alıvirilüb veyahûd Belgrad'a binâen göndermek bâbında emr-i şerîfûme ricâ itmene buyurdum ki () vuşûl buldukda huşûş-ı mezbûrda daķıķa olub mezbûr eskiban Latif her kıtda esir getürdüb gönderesin ki fi'l-vâķi' bahânesi içün hizmete lâzım alanlar olmağdalar filori varsa vekilin sipahidar aluviresin kendüye irsâl eylesin. Şöyle ki virmeyüb 'inâd iderse kendüsini serdâr-ı zafer-i şî'ârüm huşûruna gönderesin ki hakķı alıvırsın.

Hk. 170

Yevmü'l Sülâsâ fi 23 Rebiyülevvel sene 4 bir şüreti mezbûra

Hk. 171

Boğdan Voyvodası'na gönderilen hükümde Veziriazam olan Mehmed Paşa'nın hala serdar olduğu ve voyvodalar ile yazışmalar yaparak Poçkayı'ya gerekli

yardımların götürülmesinin emredilmesi, kimler nerede nasıl hizmet ediyorsa yazılıp merkeze gönderilmesinin istenmesi.

Bu Kethüdâ Serdarı Silahdâra virildi

Boğdan Voyvodası'na hüküm ki; Vezîr-i A'zâm ve hâlâ 'asker-i nuşret-i -me'serüm serdâr olan düstûr-ı ekrem müşîr-i efham Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehû mektubu âdeme gönderüb her ne demiş isen cümle ma'lûm-u hümayûnum olmuştur imdi sen Boğdan Voyvodası olan berü Asitâne-i Sa'âdetime maḥal-i mertebe itâ'at ü inkıyâd üzre olub dergâh-ı mesken-i aşıyânem tarafından irşâl olunan o emr-i aliyyeme iştimal³⁴⁷ idüb her ne hîdmete fermânım olmışsan birine götürdiglerinden gayri hıfz u hırâsetde memlekete ḥabs u zabıtta memleket ü ri'âyet bâbında mücedded ü sai' olub ve hâlâ Erdel Ḥakimi olub Asitâne-i Sa'âdetimle 'amel mertebe ve itâ'at ü inkıyâd üzre olan iftiḥârul-ümerâ'i'l nizâm Batûri İstolnî'de ḥitmed-i 'ulaḳı Baliḥan'a mua'venet ü maḫḫarat üzre olduğın i'lâm olandır bir şûvaridar olasun senden mâ'mûl olan bu maḳûle hîdmetlerdir vücûda getürmişsin. İmdi min-ba'd daḫı ol câniblerde düşmen hîdamet-i hümayûnumda bezl-i maḳdûr ve sai' mevfûr³⁴⁸ eyleyüb ve mûmâ-ileyh Poçkayı'ya her ḫuşûşda imdâd u mua'venet eylemeg fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vardukda min-ba'd daḫı Dergâh-ı Sa'âdetde Sultanım tarafından ve Serdâr-ı zafer-i şî'ârûm tarafından varid olan o emr-i 'âliyeme iştimal idüb fermân olunan ḫuşûşları birine getürüb maḫḫat-ı aliyyeme mûte'allıḳ olan umûrda bezl-i maḳdûr ve sai' mevfûr eyleyüb ḫuşûşen mûmâ-ileyh Poçkayı'ya lâzım olan ḫuşûşlarda muḳeddema ve ḫAlis irşâl olunan serdâr-ı zaferi-i şî'ârûm mûcebince her-vechile imdâd u mua'venet eyleyüb uğur-ı hümayûnda hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunasın mallarımla senden muḳaddem Boğdan Voyvodası olanlarıñ Asitâne-i Se'âdetime itâ'at ve inkıyâd üzre olub şadâḳat ü istikâmetde şayet ḳadim ü verasetim dem olunasın. Voyvodalığın Asitâne-i Sa'âdetim tarafından müşârûn-ileyh serdârım câniblerden daḫı virilmeg ihtimâli yokdır. Evvelgileri hatırunıza götürmeyüb hemân uğur-u hümayûnda şadâḳat ü istikâmet üzre hîdmet eyleyüb lâzım'ül-'arz olan aḫvâli Asitâne-i Sa'âdet aşıyânemim şonı ve mûmâ-ileyh serdârım cânibine 'arz-ı i'lâmdan ḫali olmayasın ve bu hüküm-ü hümayûnum sana vaşıl olduğda nerde bulunub ve ne hîdmetde olduğın Asitâne-i Sa'âdet ve mûmâ-ileyh serdârım tarafına yazub bildüresin.

Hk. 172

Sabıka Eflak Voyvodası Simon'a gönderilen hükümde Simon'un kardeşi Ermeye Voyvodası'nın yanına gitmesinden bahsedilmesi, Eflak, Erdel ve Boğdan Voyvodaları'na ilişkin konuların düşünülmesi, Eflak reayasına karşı herhangi bir saldırı ve tecavüzlerin olmaması için askerlere emir verilmesi.

³⁴⁷Kaplama, ihata, şamil, havi olma (Kamus, s. 117).

³⁴⁸Çoğaltılmış, çok, bol (Devellioğlu, s. 737).

Bâ hattı-ı Sa'îd Efendi'ye

Yazıldı

Sâbıkâ Eflâk Voyvodası olan Simon'a hüküm ki; hâliyâ sen bir miqdâr 'asker ile vilâyet-i Eflâk ve Erdel ve Boğdan sınırında oturub derkân üzre olduğın vilâyet-i Eflâk re'âyâsı vilâyetlerine akın olur mûlahazasıyla³⁴⁹ mâbeynlerine ihtilâl düşürdüğü i'lâm olundu. İmdi senden bir nâ-mağûl ve zai' şudûr³⁵⁰ itmeg mühim olmaz rızây-ı hümâyûnum olmadığı yokdır 'asker ile anda oturub re'âyâ ve berâyânın ni'metine sebep olmak münâsib degildir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî eylemeyüb yanında olan 'asker ile kâlkub 'askeriñ dağutub kendüñ qarındaşın Ermeye Voyvoda yanına varasın Eflâk re'âyâsına bir-vechile ta'addî vü tecâvüz olunmağtan ihtiyât³⁵¹ eyleyesin. İnşâ'a'llâhü te-âlâ senin şadâkat ü 'ubûdiyyetün göre uğur-ı hümâyûnum sebk³⁵² iden hîdmetin sâi' olub muhalefete ri'âyet olunmağı mühimmat bilesin. Hemân şadâkat ü istikâmeti illerine kıomayub rızây-ı şerîfüm üzre hareket eyleyesin ve muhtâc-ı 'arz olan huşûsuyla yazub defter üzre 'arz u i'lâm eyleyesin.

Hk. 173

Fethü'l İslâm'dan İbrail'e varınca Tuna Yalıları'nda bulunan Sancakbeğleri ile Kadılar'a gönderilen hükümde Eflak reayasının memleketlerine geri dönmesi, burada emniyetlerinin sağlanması, yeniçeriler ile bölük halkının Eflak'da tahsil görüp ayrıca, reayanın baskı ve şiddetten uzak tutulması için emrin verilmesi.

Müşârün-ileyhe

Bâ-hattı

Yazıldı

Fethü'l İslâm'dan İbrail'e varınca Tuna Yalısı'nda olan Sancakbeğleri ve Kâdîları'na hüküm ki; sâbıkâ vilâyet-i Eflâk'a ihtilâl üzre igen ba'zı Eflâk re'âyâsı kâlkub ol câniblerde ümerâ ve zü'amâ ve sâir karyelerine varub ve ba'zı yeniçeri ve bölük halkı çeğtiglerine tahşîl etmeğle vilâyet-i Eflâk'a hali kâpudan olmağla re'âyâ kâdim-î yerlerine varmağa itina' olduğu i'lâm olundu. İmdi zikr olunan re'âyâsı kendü ihtiyârları³⁵³ ile kâlkub kâdim-î yerlerine varmak istiyenleri men' olmayub varub kimesne mani' ve ferasem ve dahl ü farz eylemeg emrüm olmışdır. Buyurdum ki (

³⁴⁹Dikkatle bakma, iyice düşünme, düşünce (Devellioğlu, s. 840).

³⁵⁰Sadırl olma, zuhur, hadise, hâsıl olma, vukua gelme, çıkma (Sami, s. 822).

³⁵¹İlerisini düşünerek, görerek davranma, sakınma, tedbirli, tedarikli bulunma, yedek (Devellioğlu, s. 484).

³⁵²Geçme, takdir etme, ileride bulunma, evvelce geçmiş, vukua bulmuş olma (Sami, s. 705).

³⁵³Seçme, seçilme, katlanma (Devellioğlu, s. 484).

) vuşûl buldukda fermân-ı celîlü'l kâdrüm muhteşâsınca 'amel idüb zıkr olunan Eflâk re'âyâsına muqeddema Eflâk'ın ihtilâli zamânında kalkdı. Ol cânibe gelüb mesken idenler eger yerli azâsına ve eger zü'amâ ve erbâb-ı timârdan ve eger bölük halkı ve yeniçeriler çektiklerinde bir-vechile her ne maħalde sakinleri olmağdalar ahza kendü ihtiyâr ile kalkdı. Vilâyet-i Eflâk'a gitmeg isteyenler kalkdı gidüb mezbûrları olbâbda kimesneyi daħl ü tarz ve ta'addî vü tecâvüz etdirmeyesin.

Hk. 174

Fethü'l İslam'dan İbrail'e varınca Tuna Yalıları'nda bulunan Sancakbeğleri ile Kadılar'a gönderilen hükümde Eflak reayasının yaşanan ihtilal sırasında kutluk olması nedeniyle iskelelerden zahire almalarına müsaade edilmesine dair emrin çıkarılması ve bu sırada halkın elde edeceği hâsılatı tecavüz edilmemesi gerektiğinin bildirilmesi.

Efendi Sa'id

Bâ hatt-ı

Yazıldı

Fethü'l İslam'dan İbrail'e varınca Tuna Yalıları'nda olan Sancakbegleri ve Kadılar'a hüküm ki; hâliyâ vilâyet-i Eflâk Voyvodası olan Reval Voyvodası mektubı âdeme gönderüb vilâyet-i Eflâk'ın re'âyâsı ihtilâl sebebiyle yerlerinde olub zirâ'atı³⁵⁴ daşte³⁵⁵ eylemegden kaldıklarından gayri Bosna vilâyeti Eflâk'da berâdan İnşâ'a'llâhü ziyâde maħatt olub vilâyet-i Budin'in olan re'âyâsı ğanim mezbûr olmağla akçaları ve müte'adiyle iskelelerden varub zâd u zevâd almak istediglerine ehl-i kazâsına ve mübâşerete mani' olmak için emr-i şerîfümün ba'zısına i'lâm eylemegin memnû' 'atiden bir nesne verildüğüne rızây-ı şerîfüm yokdır. Zâd u zevâd huşûşunda olmaduğı üzre 'amel olmana emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bunlar karyenin olageldüğü üzre 'amel idüb olageldüğü üzre Eflâk re'âyâsı iskelelerden varub akçe ve müte'adiyle zâd u zevâd alub görmeg istediglerinde o iskelesine muħalif kimesneyi daħl ü farz ve ta'addî vü tecâvüz etdirmeyesin. Amma bu bahâne ile memnû' 'atiden bir nesne virilmeyüb hilâf-ı 'aday-ı müşar-ı emr-i hümâyûna iş almakdan ihtiyât eyleyesin.

Hk. 175

İspelet Kinezleri, Zadra, Turgud ve Şibenik Kaleleri'nin Zabidleri'ne gönderilen hükümde Hızır Paşa'nın Venedik'e ulaştırılmasına emrin verilmesi ve bu konuda herhangi bir ihmalin yaşanmamasının istenmesi.

³⁵⁴Ekincilik, çiftçilik, tarım (Devellioğlu, s. 1385).

³⁵⁵1. Köhne, eskimiş, yıpranmış, 2. Malik ve sahip olmuş (Devellioğlu, s. 190).

Mim hattıyla

Yazıldı

Seferde a'yan milleti'l mesîhiyye İspelet Kinezleri ve Zadra ve Turgıd ve Şibenik Qal'aları Zabiîleri'ne hüküm ki; hâliyâ düstûr-ekrem müşîr-i efham nizâmü'l 'âlem Vezîr-i a'zâm Serdâr Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehûnun çapucıbaşı olub Dergâh-ı Mu'allâm serdârdan olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hızır zîde müceddedühû nâme-i hümayûnum ile Venedik cânibine irşâl olunmağla oınageldüğü üzerine mezbûrı Venedik'e ulaştırmagtalar emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre mezbûrıñ mani' olmadugı üzre âdeme koşub emîn ü salih Venedik'e ulaştırub ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

Hk. 176

Dubrovnik Beğlerbeğisi 'ne gönderilen hükümde Eskok adlı eşkiyâların Hersek sancağına tabi olan nahiyelerine saldırmaları, şehirleri yağma etmeleri ve fesatlık çıkarmaları üzerine merkezin tedbir almaya başlaması, bu kişilerin dikkatle ve gizlice araştırılarak merkeze bildirilmelerinin emredilmesi.

Dubrovnik Beglerbegisi'ne hüküm ki; kadim-i deyyanımdan³⁵⁶ Asitâne-i Sa'âdetime 'arz u 'avdet³⁵⁷ idüb memleketler halkı aşûde olub deryanuzdan bir hareket vâki' olub memleket ü mahrûsendedir. Erişmeg ihtimâli olursa def' u ref' itmeg 'ahdunuza lâzım igen hâlâ Eşkoğ eşkiyası Dubrovnik Qal'ası onatından geçüb Hersek sancâğına tâbi' nahiyesine ve bu bâbda vaktiyle nâhiyeleri halkından nicesinde emir ü esbâb ve erzâklarına nehb³⁵⁸ ü gâret eylediglerinden soñra alınan esirleri Dubrovnik Qal'ası hizmetde nihâda göre kefilleriyle memleketlere gönderdüb bu huşûşun ve kat'î siziñ kadre tekrar varar gibi 'adem takyidleri ile 'azim-i şenâ'at olduğı mesmû şerîfüm olmağın cümleñüz mesûl ve muâ'teb olmışsızdır. İmdi bu makûle fesâd idenler kimlerdir ve buna sebep ne olmışdır haşşasiyet ile mâlûm idüb dahı Südde-i Sa'âdetime 'arz eylemenize emrüm olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân celîlü'l kadrüm bu makûlde fesâd-ı mübaşeret idenler kimlerdir ve memleketlerin zabiîlerinden gitmeg ihmâli sebep ile bu huşûş vâki' olmışdır hakîken ve 'aliyyen tettebbuu' ve tecessüs idüb dahı o makûlelerden aşlâ emân u zamân virilüb bir-vechile aqıbet u siyâset idesiz ki sâir mevcûd gayri kaim ola ve bu bâbda eşkiyâyâ ba'de ü zâhire olanlar dahı kimlerse itibanca mâlûm itdirüb mu'accelen Südde-i Sa'âdetime 'arz u i'lâm eylesin ki ana göre tedarükleri görüle. Şöyle bu huşûşda ihmâl u müsahâle üzre olan anlar eyle ittifâk -ı hamil olunub cümleñüz mesûl olunursa bu bâbda ne vechile tedarük eyledüglerin yazub 'arz idesin.

³⁵⁶Mükâfatlandırılan veya cezalandırılan hâkim, Tanrı (Devellioğlu, s. 207).

³⁵⁷Geri gelme, dönme, dönüş (Devellioğlu, s. 59).

³⁵⁸Yağma, çapul (Devellioğlu, s. 959).

Hk. 177

Kurdan Ayan'a ve Veziriazam Mehmed Paşa'ya gönderilen hükümde Hızır Paşa'nın Venedik'e ulaştırılmasına dair emrin verilmesi ve firar eden kişilere karşı bazı yerlerin koruma altına alınması.

Mim hattıyla

Yazıldı

Kıdvetü'l- a' yân milleti'l mesîhiyye hüküm ki; düstûr-ekrem müşîr-i efham nizâmü'l- âlem Vezîr-i a' zâm Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehûnun kapucıbaşı olup Dergâh-ı Mu'allâm mutaşarrıflardan olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hızır zide müceddedühû nâme-i hümâyûn ile Venedik'e irşâl olınmışdır olınageldüğü üzre müşârün-ileyhi Venedik'e ulaştırmaga emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda olınageldüğü üzre mezbûrîñ yanına âdem koşub emin ü salim Venedik'e irşâl eyleyüb mahruk ve muhafaza yerlerden firar ve kendü erişdirmegden ziyâde hâzer eylesesin.

Hk. 178

Boğdan ve Eflak Voyvodaları'na gönderilen hükümde top arabaları için bargir tedarik edilmesine dair emrin verilmesi ve bu emrin suretlerinin gönderilmesi.

Sefer-i hümâyûna giden

Efendi hattıyla

Yazıldı

Boğdan Voyvodası'na hüküm ki; kadimden olageldüğü üzre Boğdan'dan top 'arabası mühimmâtıçün işbu zadları bargir tedarük idüb vakt ü zamânı ile irşâl olunman emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât geregi gibi mukayyed olup top arabası ise mühimmât için Boğdan'dan irşâl oluna geldüğü üzre vakt ü zamân ile meşûr 'araba bargiri tedarük idüb irşâl eylesesin. Amma ve top çekmekle kâdir olmayan bargir göndermegden ziyâde hâzer eylesesin top çekmekle yarâr nevat ve aliyye bargirler gönderesin.

Bir şûreti Eflâk'dan Üngürüs'e re's bargir gelmesi için Eflâk Voyvodası'na yazıldı.

Hk. 179

.....

.....

Hk. 180

Eflak Voyvodası'na gönderilen hükümde düşman eline geçen kalenin kurtulması için sancakbeglerinin askeriyle birlikte mücadele edilmesine, kale halkına yardım yapılmasına dair emrin verilmesi.

Bâ hatt-ı Hâzreti Efendi'ye

Yazıldı

Ali

Eflâk Voyvodası'na hüküm ki; hâliyâ muharebe kal'asına düşmen aldığı istimâ' olmağın halâşî için Sancakbegleri ve 'asker götürülmüştür. Anun gibi begler tarafından âdem varub imdâd u mu'âvenet taleb itdiglerinde Şark taifesiyle beraber biri diyâra gönderüb kal'a-i mezbûranın halâşına sai' ü ikdâm itmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda anun gibi müşârün-ileyh begleri tarafından sana âdem varub imdâd u mu'âvenet taleb itdiglerinde Şark taifesiyle biri diyâra gönderüb kal'a-i mezbûrlar tahziz bâbında sai' ü ikdâm eylesin. Südde-i Sa'âdetime halûş bu hizmetden mâlûm olur ana göre muqayyed olub elbet ve elbet kal'a-i mezbûranın halâşî bâbında muqayyed olub ikdâm u ihtimâmın zuhûra getüresin.

Hk. 181

Fetihler sırasında askerlerin ve fethedilecek yerlerin korunması için hükmün çıkarılması, fetihlerde muvaffak olanlara hilat ve rütbe verilmesi, küffârın elinde olan şehirlerin alınması amacıyla elçiler ile esnaf arasındaki ilişkinin korunması ve gerekirse sadaka toplanmasının bildirilmesi.

Asitâne-i Sa'âdetimden Poçkayı'ya gelen nâme-i hümayûn şûretidir

Hâliyâ sefer-i nuşrete erişmezde def' u ref' a' day-ı bederleri ile ol serhaddlarıñ hıfz u hırâseti ve 'askeriñ zabt ü sıyânetine de vâkı' olan fütuhât cemîlen zuhûra gelen hidâmed virüb ve sai' meşkûrenüz mesâ'î-i âliye-i husrevânemde ilkâ emr-i şerîf huşûş Vezîr-i A'zâm ve serdâr ekremimiz olan düstûr-ekrem müşîr ü efham nizâmü'l âlem mütedebbir umûru'l-zuhûra bi'z-zât alınub mütehhem mühim ola nâm-ı yalıları alşan mühimmât bilesin alu devlete ala iqbâl-i müşîr onat ve 'alâ'il-iclâl el-mahfûf bi-şunûfi 'avâtıf itmektedeler Ali Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehü veya bî'l-hayr-ı ahâli sizden kemâl-i mertebede 'arz-ı şakirden ve hizmet-i kayyımınız kethudâ ile i'lâm u beyân itmekle şadaqat ü hizmetiniz murât-ı himmed-i hurşid-i nazarınızdan cây-gîr³⁵⁹ olub tevcîb 'âtıfta şehir-yâri³⁶⁰ ve müstelizim vakitte

³⁵⁹Yer tutan, yerleşen, yerleşmiş (Devellioğlu, s. 143).

³⁶⁰Hükümdara, padişaha mahsus, padişahla ilgili, şehriyarlık, hükümdarlık, padişahlık (Devellioğlu, s. 1151).

kâm-kârî³⁶¹ vâki' olmağla hakkınızda mertebe-i 'av-ı 'ıtaf-ı aliyye-i şahane ve müretteb-i 'avâreğ? celîle padişahınıza zuhûra getirilüb hamî kaşırımızdan iki güne hilatı Muraş Elçiciler ile eşnaf-ı kaim alalar küffârınızdan bir kayz şimşir zafere taşır 'inâyet olunub irşâl olınmıştır. Gereğdir ki nâme-i hümâyûndan müddet-i müstehavinizle vuşûl buldukda 'inâyet-i ihsân olunan hilâf kaşır u keyfiyyet envâ'-ı nizâmü'l-ekrem ile istikbâl idüb alub geçüb ve Şemşir 'ad u tedbîrimizi eşnaf tevki'd ü ikdâm ile kuşanub dağı kayyima bi'at Asitane-i maħalde alalar kâne voyvoda han hilafet-i tebaayanızdan olan vüfûr-ı şadâkat u ihlâş kemâl u mürted ve ihtîşasınız mücebince ve cebelilerinde mezkûr u nihâd-ı şecâ'at mütetadi gören mezbûr olan vüfûr-ı gayret ve cemiyyet ü farş şadâkat u celâdet muktezâsınca gayret kuşanman miyânınızdan nice yerden tir³⁶² idüb dağı müşârün-ileyh medar-ı 'azim ve serdâr-ı neferât serdârımız vech-i münâsib gördüğü üzre 'asker kavz-i maşer ilehüsni ittifâk ve ittihâdla bu sâl-ı ferhatda kalman a'yân-ı hûda-yı müteâl³⁶³ ile envâ'-ı fütuhat cemilen ve yüz aklıkları zuhûra getirmegle sefer-i cemil ve hüsni ihtimâm eyleyesiz İnşâ'a'llâhü'l te-âlâmı min-ba'd dağı zuhûra gelen şadâkat u hizmetlerin hatalı olmayub envâ'-ı inâyet-i 'âliye ve hüsni tevcîhine mazhar olursa ana göre a'dayı bir yerlerden ali vakfa almalarıyla ahz u intikâm ve sizleriñ hayra itimâmına sai' ü ihtimâm eyleyesin ve nâme-i sa'âdete hitamamıza ne gün varub vâli alasın a'da tarafından ne vechile haber alub ahvalleri mihan olduğun sâir lâzim'ül i'lâm olan ahval ü emânız ile Südde ü Alâmet-i memnû' i'lâmından hali olmayasın fi evasit cemaziyelaħir sene 1013.

Hk. 183

Boğdan Voyvodası Eremiya'ya gönderilen hükümde hizmetlerine karşılık hilat verilmesi, Poçkayı'ya yardım edilmesinin bildirilmesi ve voyvodaların kuvvet hazırlamaları yönünde talimatların verilmesi.

Yevmü'l Sülâsâ fi 5 Safer sene 1014

Sa'id Efendi hattıyla

Yazıldı

Boğdan Voyvodası Eremiya Voyvodası'na hüküm ki; hâliyâ Macar Meclisi ve Erdel Voyvodası Poçkayı kırala imdâtda ve sâir guramâ-yı hümâyûna bezl-i maqđûr idüb hidmet-i meşkûr olmağın mua'kide³⁶⁴ mezîd-i³⁶⁵ 'inâyet Pâdişâhânem ve mezîd-i âtıfet mulûkâneme zuhûra getirüb hali hazırımdan erişüb hil'at murat'ıl-ciħetim

³⁶¹Kâm-kârlık, mutluluk, murâdaermeklik, merâma nail olmak (Devellioğlu, s. 559).

³⁶²Tirendaz, sehem, ok, ok atan, ok çeken, (Sami, s. 456).

³⁶³Yüksek hal, Hudâ-yı müteâl, Rab müteâl (Sami, s. 1280).

³⁶⁴Birbiriyle anlaşma yapan, anlaşan, sözleşen (Devellioğlu, s. 764).

³⁶⁵Artma, arttırma, çoğalma, artmış, arttırılmış, büyütölmüş, çoğaltılmış (Devellioğlu, s. 744).

erzâkı alub irşâli n () ta'yîn olmuşdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduda zikr olunan ali azır  envâ'-ı emîru'l-kirâm istikbâl idüb daı alub göresin bir uur-u hümâyûna bezl-i mad r ve sai' n -maş r eylesin lâzım'ul-vasi olan uş şları yazub 'arz u i'lâmdan ali olmasın.

Bir ş reti Eflâk Voyvodası ile şirman Voyvoda'ya, bir ş reti sabıa Eflâk Voyvodası olan Semu Voyvoda'ya.

Hk. 184

Eflak Voyvodası'na gönderilen hükümde Eflak'a cizye bakiyesinin nasıl  deneceine dair malumatın verilmesi ve Belgrad'daki karyelerden ake tedarik edilmesine yönelik fermân gönderilmesi.

B  a -ı azreti Efendi'ye

Yazıldı

Eflâk Voyvodası'na hüküm ki;  sit ne-i Sa'âdetim tarafından cizyene bezl-i bal aleb olunduı i'lâm olunub imdi vilâyet-i Eflâk'a cizyeyi adimden aleb olunan bal ok ake eylemez. Balı ta'y n ve aleb olunduı midarı  sit ne-i Sa'âdetime g nderd ğinden so ralarından m -ad    bin bakiyyesinden serdârım yanında olan ul mevacid i n Belgrad'da olan cizye-yi ' mireme on y k ake göndermeg bâbında fermânım ş dır olmuşdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduda emrüm üzre ta'yîn olunan balı b -uş r  sit ne-i Sa'âdetime g nderd ğdenso ra serdâr-ı zafer-i ři' rum yanında olan ul mevacidi i n Belgrad'da olan cizye-yi ' mireme on y k ake gönderesin ihmâl   müsahâleden  sit neye bal gönderdüm diyü tea'll l ve bir-vechile mevacibe m tezaddi olmakdan ziyâde azer idesin elbet ve elbet zikr olunan on y k ake ber-vech-i isti'c l göndermiş olasın.

Hk. 185

Bosna Belerbeisi ve Kadılar'a gönderilen hükümde Dubrovnik ile Hersek olu Ahmed Paşa arasında anlaşmazlık halinde olan nahiyelerin akıbetiyle ilgili malumatın verilmesi, gerektiinde belerbeleri, sancaklar ve mutasarrıflardan ake göndermeleri i n ferman ıkarılması, ıkarılan fermana karşı muhalif edilmemesi yönünde tedbir alınması gerektiinin bildirilmesi.

Yevmü'l S l s  fi 13 Ramazan sene 1014

Efendi a yla

Yazıldı

Ali'ye

Bosna Beglerbegi'ne vilâyet-i mezbûrda olan Sancâkbegleri'ne ve Kadılar'a hüküm ki; Dubrovnik Beglerbegisi tarafından 'arz u hâl şunulub ebâ³⁶⁶ u ecdâd-ı 'ızâmum İnşâ'a'llâh fermân-ı şerîflerinden berü kemâl-i sadâkat ve istikâmet eyle mutaşarrıf idegeldikleri Dubrovnik vilâyetlerinden Kuna ve Oğruş nâm-ı tacirlerin Hersek oğlu Ahmed Paşâ'nın mutaşarrıf olduğu yerlerindendir var ise munkarız olmanla mîrî re'ayâdadır Dubrovnik Begleri kazâ ve illeri mutaşarrıf itmişlerdir diyü kendü de sancâk olmak üzere üçüne de müteveccih isen sana yüz yük akçayı ikdâm idüb berât itdirüb gene mezbûrlardan nâhiyeler mütekadimden³⁶⁷ Dubrovnik Beglerbegi'ne mutaşarrıflarında olan yerlerinden olmağın mezbûrlarına hâli dahl itdirmeyüb huşûs-ı mezbûr tokuz yüz toksan tokuz tarihinde dedem Sultan Murat Hân'a tâbi' şeriata fermân-ı şerîflerinde divân-ı hümayûnda vüzerâ-i 'ızâm ve kâdîy-ı 'askerlerim huzûrlarında elçileri ile müdâfa' olub ahvalleri görüldiğinde mezbûrlardan nâhiyeler ecdâd-ı 'ızâmum fermânlarından berü Dubrovnik Begleri zabt u tahrik idegeldikleri yerlerinden olduğu 'arz olunduğda 'ahdnâme-i hümayûn mücebince 'amel oluna diyü hatt-ı hümayûnları şâdir olub bu bâbda her biriniz gereği gibi muqayyed olub Dubrovnik Begleri'ne mütekadimden zabt u mutaşarrıf idegeldiklerin mezbûrlardan Kuna ve Oğruş nâm-ı nâhiyelerin min ba'd hatt-ı hümayûndan ve 'ahdnâme-i kıryeye muğâir³⁶⁸ beglerbeglerinden ve sancâkbegi vâsita-i 'amelden ve gayriden yerlûsi aslâ ve ka' a dahl ü ta'arruz itdirmeyesin ebâ u ecdâd-ı 'ızâmum fermân-ı şerîflerinden berü mutaşarrıflarında olan vilâyetlerinde ne vechile zabt idegelmişler ise yine ol vechile zabt u mutaşarrıf eyleyüb fermân-ı şerîfüm ve 'ahdnâme-i hümayûna muhalif iş olmakdan ziyâde ihtiyât eyleyesin diyü emr-i şerîfe ve ----- zıkr olunan Kuna ve Oğruş nâm-ı nâhiyelerine vech-i meşrûh üzere mutaşarrıfları igen hâliyâ Dergâh-ı Mu'allâm mutaşarrıflarından Hızır nâm-ı kimesne ve zıkr olunan Kuna ve Oğruş nâhiyesine sancâk olmak üzere bir tarîkle almağla ve dahl itmişdir diyü vech-i meşrûh üzere virilen emr-i şerîfenün kâdîy-ı 'asker imzâsıyla 'arz-ı şûrete itirâz idüb sancâk olmakdan ref' olunmak bâbında 'inâyet-i vech eyledikleri ecilden mukeddema vech-i meşrûh üzere virilen emr-i şerîf mücebince 'amel olunmak emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda mukeddema vech-i meşrûh üzere virilen emr-i şerîf mücebince 'amel idüb o emr-i şerîf ve 'ahdnâme-i hümayûn muhevasınca zıkr olunan Kuna ve de Oğruş nâhiyelerin mezbûr mutaşarrıf hazırı ve ezarı dahl itdirmeyüb kaldırub itrak idegeldikleri üzere kemâ-kân mutaşarrıf itdirüb fermân-ı şerîfüm ve 'ahdnâme-i hümayûnuma muhalif iş olmakdan bî-'inâyet ihtiyât eyleyesin.

³⁶⁶Mübarek, mesud (Sami, s. 62-63).

³⁶⁷Mazi, takdim eden şey, geçmiş şey, geçmiş zaman, evail (Sami, s. 1253).

³⁶⁸Başka türlü, farklı, gayri muvafık, muhalif, söz, adl, nizam (Sami, s. 1379).

Hk. 186

Bosna Beğlerbeğisi, Hersek Beği ile buradaki kadılara gönderilen hükümde Dubrovnik vilayetine teftiş vesair bahaneyle müdahale edilmemesi, buradan gelen elçilerin devlete itaat etmelerinde devamlılığın korunması için emrin verilmesi, Eskok adlı eşkiyâların yağmacılık yaptıkları ve buna karşı önlemler alınması gerektiğinin bildirilmesi.

Yazıldı

Ali'ye

Bosna Beglerbegisi ve Hersek Begi'ne ve livâ-i mezbûrda vâki' olan kadılara hüküm ki; Dubrovnik Begleri tarafından gelen elçileri 'arz u hâl şunub ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı 'ızâm enârallâhu te-âlâ bir ehemm fermân-ı şerîflerinden berü şadâkat ve istikâmete tâbi' âdem varmana rem olub hâllî itâ'atdan inhîraf³⁶⁹ göstermediglerince mezbûrların vilâyet ü memleketlerin ve hisarların ve kendülerin sancâkbeglerinden ve subaşlarından ve zü'amâ ve erbâb-ı timârdan veya bî'l-cümle Südde-i Sa'âdetlerimde olan kimesnelerden ve cümlesinde olvücûddan dahl ve zarar u ziyân erişdirilmeyüb bundan evvel kal'aları ve vilâyetleri ne vechile imdâd u emân için olagelmış ise girü ol vechile emn ü emân içinde olalar ve bunların cevabında olan eyâletlerden ba'zı vilayetlerin olunan korudan ve başdan olunan mezbûrların kal'alarına geleler kendileri hem fesâda mani' olmayub dahl ü ta'arruz kalmaya diyü 'ahdnâme-i hümayûnda mutaşarrıfım ka'id olunub mezbûrlar dahl vech-i meşrûh üzre hâllî itâ'atdan revakidden³⁷⁰ olmayub Südde-i Sa'âdetlerime kemâl-i itâ'at ü inkiyâdları üzre olub ve düşmeni düşmen igen bir kaç seneden berü Eskok (Uskok) eşkiyası zuhur idüb gelüb bunların memleketleri serhaddına gâret itdiglerinde nice defa' mukâbele³⁷¹ ya mukâtele³⁷² işbu igen ve kal'aları onatdan geçüb Hersek vilâyetine ve aliyyeme ve livâsına iskeleleri gâret itmeg için gittiklerinde kadimden olmaduğı ve ahdnâme-i hümayûnda kayd olduğı üzre habere cevabın atub memleket-i maehrûseme haber virdüler igen hâliyâ mezbûrlar için zıkr olunan Eskok eşkiyası ile esnaf üzredir diyü haber ve ana fesâdı bulunmakta vilâyetleri teftiş olunmak için emr-i şerîfe ihrâc itmegle ellerinde olan 'ahdnâme-i hümayûnuma muhalif memleketlerin dahl olduğunu bildirdikleri ecilden Dubrovnik livâsının memleketi için teftiş nâmıyla kimesne varub 'ahdnâme-i hümayûnda muğayir kimesne rencîde eylememeye emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda

³⁶⁹1. Münharif olma, dönme, sapma, 2. Doğru yoldan çıkma, 3. Değişme, bozulma, 4. Kırıklık, 5. Açılım, 6. Sapma, 7. Kırılma, gücenme (Devellioğlu, s. 504).

³⁷⁰Duran, durgun olan şeyler (Devellioğlu, s. 1039).

³⁷¹1. Karşılık verme, karşılama, 2. Karşı gelme, 3. Birbiriyle karşılaştırma, karşılıklı yapılan okuma, 5. Camilerde halka karşı Kuran okuma, 5. Mevlevî ayinlerinde tarikat mensuplarının cezbe haliyle ayakta dönmesi (Devellioğlu, s. 789).

³⁷²1. Birbirini öldürme, vuruşma, 2. Savaş, kavga (Devellioğlu, s. 792).

bu babda bi'z-zât muqayyed olub dahı Dubrovnıklünün memleketi için teftiş nâmıyla kimesne varub ellerinde olan 'ahdnâme-i hümâyûnuma muhalif min-ba'd kimesne rencîde vü remîde eylemeye memnû olmayub girü 'ahdnâme-i hümâyûnuma muhalif kimesne rencîde iderse vukûa' üzre yazub 'arz idesin ki haklarından gelinmeg için emr-i şerîfüm gönderile veya bî'l-cümle bu bâbda 'ahdnâme-i hümâyûnuma muhalif iş olmağdan ziyâde hâzer edesin. Teftiş lâzım geldig de memâlik-i mahrûseme neşûretde olub hilâf-ı emr-i şerîfe iş olmağdan ihtiyat idesin.

Hk. 187

Ahkâm cüzlerinin olduğu tarihin yazılması.

1 Şaban sene-i mübarekde serhaddan vâkı' olub yazıdan ahkâmıñ cüzidir fî'l-vâkı' ... 15 Muharrem sene erbaa 'ışrîn ve elf.

Hk. 188

Niğbolu Beğisi ile Akıncıbeği Musa Beğ'e gönderilen hükümde askeriyle birlikte Silistre Beğlerbeğisi Ali'nin Poçkayı'da buluşup buraya yardım edilmesine dair emrin verilmesi ve Poçkayı'da hizmet etme konusunda bir anlık gecikme bile yaşanmaması için fermân çıkarılması.

Yevmü'l İsneyin fî 15 muharrem sene 4 mezbûr Edirne

Kethüdâ Begi'ne virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Nigboli Begisi'ne hüküm ki; hâliyâ me'mûr olduğın üzre sancâğın 'askeriyle varub yollarındañ hîdmetde bulunmadüğün ecilden külli muâ'tab olmışsındır. İmdi mu'accelen yürüyüb me'mûr olduğın üzre Silistre Beglerbegisi Ali dâme iqbâlühû ile Poçkayı'ya mülâkî olub iktizâ itdüğine göre hîdmetde bulunmañ bâbında fermânım şâdır olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda fermân-ı celilü'l-ğadrüm üzre bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevakkuf itmeyüb sancâğın 'askeriyle müşârün-ileyh Ali dâme iqbâlühû ile hemân varub müşârün-ileyh Poçkayı'ya mülâkî olub iktizâ itdüğine göre uğur-ı hümâyûnda hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai' ü iqdâm eylesin şöyle ki berü ihmâl eylesin kazânıza alınmağla konulmayub sâir mevacide 'ibret için hakkından gelünir ana göre aşlâ tevakkuf ve iqdâm itmeyüb bu emr-i şerîfüm varduğı gibi yere giden kalkub vech-i meşrûh üzre erişüb hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunasın.

Bir şûreti Akıncıbegi Musa Beğ'e kemâlü'l-ümerâ'i'l Akıncıbegi'yle üzerinedir me'mûr olduğın üzre hîdmete bırakan diyü yazıla.

Hk. 189

Tuna Yalıları'nda Müfettiş-i Emval olan Çatalzade Mahmud'a gönderilen hükümde Üngürüs Seferi için hazırlıkların başlaması, sefere memur edilen askerlerin ihraç edilmesi yönünde emrin verilmesi ve bu seferde oluşturulacak taife için gerekirse insanların evlerinden alınmasının bildirilmesi.

Bu dağı

Bu dağı

Yazıldı

Tuna Yalıları'nda Müfettiş-i Emvâl olan Çatalzâde Maḥmud'a hüküm ki; ḥâliyâ Üngürüs Seferi'ne me'mûr olan eli emirlü ve ehl-i berât ve ma'zûl olanların ihrâcına ve vaktiyle me'mûr oldukları maḥale varmamalarına ba's olduğın ecilden külli muâ'tab olmuşsındır. İmdi taife-i mezbûrayı mu'accelen evlerinden ihrâc idüb me'mûr olduğu maḥale göndermeg bâbında fermânım şâdır olmuşdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre taife-i mezbûrayı evlerinden ihrâc idüb cümlesine me'mûr oldukları maḥale gönderüb ahlâ ber-vech-i ḥımâyet eyleyesin. Şöyle ki taife-i mezbûrayı mu'accelen evlerinden ihrâc eylemeg bâbında ihmâl eylesin veyaḥûd ber-vech-i ḥımâyet idesin. Olbâbda beyân ideceg 'özriñ maḥbûl olmayub anlardan olacak it'âb ü 'ıḳâb sana olmak muḳarrerdir. Ana göre muḳayyed olub vech-i meşrûh üzre şâdır olan emr-i şerîfünün icrâsında daḳıḳa fevteylemeyesin.

Hk. 190

Tuna Yalıları'nda olan Kadılar'a gönderilen hükümde Üngürüs Seferi'ne memur olan zuama ve timâr sahibi olan kişiler, mutasarrıflar, çavuşlar, çavuş oğlanlarının oluşturduğu taifenin acilen buluşup sefere katılmalarının emredilmesi.

Bu dağı

Sa'id ḥaṭṭıyla

Virildi

Tuna Yalıları'nda vâḳi' olan ḳadıllara hüküm ki; ḥâliyâ taḥt-ı ḳazânuzda zû'amâ ve timâr mutaşarrıfı olan Dergâh-ı Mu'allâm mutaşarrıfları ve çavuşları ve çavuş oğlları Üngürüs Seferi'ne me'mûr olmağla mezbûrlar mu'accelen gelüb orduy-ı ḥümâyûnda mülâḳî olmalarına emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduk bu emr-i şerîfüm ḳaşabât u ḳurâda bî'l-cümle nâs³⁷³ olan maḥalerde muḥkem tenbîh ü tedbîr

³⁷³İnsanlar, halk, herkes (Devellioğlu, s. 946).

itdiyesin ki vech-i meşrûh üzre cümlesi bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaḳḳuf itmeyüb gelüb orduy-ı hümâyûnda serdâr-ı zafer-i şî'ârum mülâkî olalar aşlâ ber-vech-i taa'llül ü bahâne itdirilmeyüb evlerinden ihrâc idüb gönderdiğinle şöyle ki beri Tuna Yalıları muhafazasına me'mûruz veyahûd sefere daḥı zamân vardır diyü ta'yîn ideler veyahûd kime geleler olbâbda beyân olacaḳ 'özirleri maḳbûl olmayub ḥaḳlarından gelinmeg muḳarrerdir diyü ana göre her birine i'lâm eylesin taa'accül âle'lesâmî gelüb erişmeg üzre olasın.

Hk. 191

Tuna Yalıları muhafazasında olan Vezir Hızır Paşa'ya gönderilen hükümde tayin edilen çavuşların Üngürüs Seferi'ne gönderilmesinin emredilmesi ve bu konuda bahaneler olursa haklarından gelinmesinin tenbih edilmesi.

Bu daḥı

Efendi ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Tuna Yalıları muhafazasında olan Vezîr Hızır Paşâ'ya hüküm ki; ḥâliyâ senle Tuna Yalıları muhafazasına ta'yîn olunan altmış beş Dergâh-ı Mu'allâm çavuşları muhafazadan ref' olmuşlardır. Cümlesini Üngürüs Seferi'ne göndermege emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduḳda emr-i celîlü'l ḳadrüm üzre zıkr olunan altmış beş Dergâh-ı Mu'allâm çavuşların Üngürüs Seferi'ne gönderib emrûme muḥalif ber-vech-i tea'llül ü bahâne itdirmeyesin şöyle ki taa'llül ü bahâne iderlerse ḥaḳlarından gelinmegin muḳarrerdir ana göre tenbîh idüb cümlesin taa'accül âle'lesâmî Üngürüs Seferi'ne gönderesin.

Hk. 192

Sabıka Hersek Kanije Beğlerbeğisi olup hala Hersek Sancağı'nın Mutasarrıfı olan Mustafa Paşa'ya gönderilen hükümde Pojega sınırında bulunan küffarlara karşı mücadele edilmesine dair emrin verilmesi ve alınan yerlerin korunmasının tenbih edilmesi.

Bu daḥı

Tekrâr Ağa'ya yazıldı

Efendi ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Sâbıḳâ Hersek Kanije Beğlerbegisi olup ḥâliyâ Hersek sancâğına mutasarrıf olan Muştafa Paşâ'ya hüküm ki; ḥâliyâ Pojega serḥadında küffârîñ cemiyyet ü harekete ya bir getiri olmaḡla ol cânibin hıfz u hırâseti lâzım ü mühim olmaḡda serdâr-ı zafer-i

şî'ârûm serhâda varub ve dahl olanı livâ-i mezbûra tâbî' zû'amâ ve erbâb-ı timâr ve sâir 'asker taifesiyle mu'accelen erişüb Pojega Serhadı muhafazasında olmak fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda aşlâ te'hîr ü tevaqquf itmeyüb livâ-i mezbûrîñ zû'amâ ve erbâb timârıyla ve sâir 'askeriyle mu'accelen kalkub iki konağı bir idüb varub Pojega muhafazasında olub zıkr olunan Serhadı a'da tarafından geregi gibi hıfz u hırâset eylemeg üzre olan Serdâr-ı zafer-i şî'ârûm dahı 'asker-i menşûrım ile varub erişmeg üzredir hemân erkâbı olub müşârün-ileyh varub serhâda vâkı' olunca a'da tarafından memâlik ü mahrûsemde bir cümle hazırınıza erişdirmeg bâbında ikdâm ü ihtimâm eyleyesin eger fırsata el virür ise küffâr u akın idüb a'dayı bir yerlerinden ahz u intiķâm eyleyesin ve yalılarda olan kal'a-i neferâtı dahı mevcûd idüb ve cümlesine muhkem tenbîh idesin ki her biri Qalalu Qal'ası'nı muhkem hıfz u hırâset idüb ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eyleyesin zıkr olunan huşûşlarda senden külli hıdmet ü tedarük mâmûldür ki ana göre muqayyed olasın.

Bir şûreti sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan Ahmed Paşa ma'zûl ve eli emîrlü ve sâir gönüllü taifesiyle imdâdlarda diyü yazıla.

Bir şûreti Silistre Begi'ne livâ-i mezbûr 'askeriyle ve ma'zûl ve eli emîrlüleriyle varmak için yazıla.

Hk. 193

Bosna Beğlerbeğisi Kaymakamı ile Bosna ve Klis sancaklarında bulunan Kadılar'a gönderilen hükümde Bihke Kale'si ile başka kalelerin tamir edilmesi gerektiğinin fermanla bildirilmesi ve bu kaleler tamir edilirken herhangi bir kusurun olmaması için özenle çalışılmasının emredilmesi.

Bu dahı

Kethüdâ Beg'e yazıldı

Efendi hattıyla

Yazıldı

Bosna Beglerbegisi Qâ'im-makâmına ve Bosna ve Klis sancâklarında vâkı' olan kadılara hüküm ki; hâliyâ Bihke Qale'sinin ba'zı yerleri harâbe-i meşref olub ta'mîr³⁷⁴ ü termîmi³⁷⁵ ziyâde lâzım u mühim olmağla Bosna ve Klis re'âyâsı varub kal'a-i mezbûranun zandığını kazub ta'mîr ü termîme muhtâc olan yerlerde ta'mîr ü hürmed eylemeg bâbında fermânım şâdir olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub emrüm üzre Bosna ve Klis sancâklarının re'âyâsı

³⁷⁴Onarma, düzeltme, bozuk şeyi düzeltme, eski şeyi düzeltip yeni haline getirme(Devellioğlu, s. 1202-1203).

³⁷⁵Tamir etme, onarma, iyi etme (Devellioğlu, s. 1266).

kaldırıb Bihke Qal'ası'na gönderesiz ki varub qal'a-i mezbûranun zandıkları kazub ta'mîr ü termîme muhtâc olan yerleri tamâm-ı mekânât ü istihdâm üzre ta'mîr ü hürmet idüb kuşûr u nokşân üzre komayalar zikr olunan qal'anın ta'mîr ü termîmi ve zandıklarının kazılması mühimmâttandır . İhmâl ü müsâheleden ve zikr olunan re'âyâ kimi göndermeyle almayanlar yankî qal'a-i mezbûraya Dimaşk tarafından hazırunıza erişdirilmekten ziyâde rahat idesin. Şöyle ki ihmâl olan beyân olacak 'öziniz maqbûl ve cevabınız mesmû' olup ve memnûniyetinizi almağa konılmayub başınıza alınmak muqarrerdir ana göre muqayyed olup qal'a-i mezbûranun ta'mîr ü termîmi bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesin.

Hk. 194

Kırka Sancakbeği'ne gönderilen hükümde asker taifesinin belirlenen yerlere gönderilmesi, timâr sahipleri ile gönüllü insanların ordunun tedariklerini karşılamaları ve adı geçen yerleri korumalarına dair emrin verilmesi.

Bu dağı

Bu dağı

Yazıldı

Kırka Sancâğıbeği'ne hüküm ki; orduy-ı hümayûnuma mektub gönderüb livâ-i mezbûr ziyâde serhadd olup ve ba'zı Ağalıkları ve dağı ref' olmağa hıfz u hırâseti i'raz mıdır diyü Klis sancâğı 'askeriyle livâ-i mezbûr muhafazasına gönderilmeğe ricâ eylemişsin. İmdi Şemdilli ol cânibe 'asker göndermeyle 'avk vardır. Sancâğa tâbi' olan zü'amâ ve erbâb-ı timâr ile ve dağı re'âyâ ve gönüllü taifesinden tedarük idüb livâ-i mezbûrî gereği gibi hıfz u hırâset eylemeğe emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda sancâğa tâbi' olan zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve dağı re'âyâ ve gönüllü taifesinden ve azar 'asker tedarük idüb livâ-i mezbûrî Dimaşk tarafından gereği gibi hıfz u hırâset itdiresin livâ-i mezbûrîn muhafazası mühimmâttandır ihmâl ü müsâheleden hazer idesin.

Hk. 195

Silistre Beğlerbeği olan Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Poçkayı İstovan'a yapılacak yardım için ferman çıkarılması ve asker taifesine başbuğ alımların yapılmamasına yönelik emrin verilmesi. Hizmette bulunmayan kişilerin ellerindeki dirliğler alınarak hizmet eden kişilere verilmesinin arz edilmesi.

Emri haş devlet olup gitmişdir

Mim hatııyla

Yazıldı

Silistre Beglerbegisi olan Ali Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Erdel Hakimi olan Poçkayı İstovan imdâdına me'mûr olan 'asker hâlkına sen başbuğ olman fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre zıkr olunan 'asker taifesine sen başbuğ olub dahı bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevaqquf itmeyüb varub müşârün-ileyh Poçkayı'ya mülâkî olub iktizâ eylediği üzre karakol ve sâir hizmetlerde zıkr olunan 'asker hâlkı istiğdâm eylesin. Vech-i meşrûh üzre hizmetde mevcûd olmayanların timâr ve dirliğlerin çıkmak da mevcûd olub müsteħak olanlara 'arz u i'lâm eylesin ki 'arz eylediğin üzre teveccüh olunur. Seninle müşârün-ileyh Poçkayı'ya imdâda me'mûr olan 'asker hâlkın kendüsü başbuğ bulub sözine muhalefetden virdiği mu'avenetden ziyâde hâzer idüb vech-i münâsib gördüğü üzre uğur-ı hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkta bulunasız ihmâl ü müsâhele idüb hizmete varmayanların timâr ve dirlikleri vech-i meşrûh üzre hizmetde bulunanlara 'arz idesin ya bî'l-cümle seninle Poçkayı'ya imdâd u mu'avenete ta'yîn olunan eger sancâkbegleri ve eger sancâklarında olan 'asker taifesidir ve gayri seninle hizmete me'mûr olanlardır cümlesiz âdem üzre yalnız getürdüb birine emrûme muhalefet itdirmeyüb cümlesine me'mûr oldukları mahale alıb gidmeye istiğdâm eylesin. Varub seninle hizmet itdigleri 'arzin mücebince ria'yet olmayıb itâ'at emre inkıyâd her kimde olursa olsunlar mecâl virilmeyüb haklarından gelinür ana göre muqayyed olub sendahı me'mûr olduğın hizmete mücedded ü sai' olasın. İnşâ'allâhü te-âlâ vücûda gelen hizmetin meşkûr olmağla ria'yet olunmuş. İhmâl iderlerse muâ'teb olañ muqarrerdir. Bu huşûşundan külli hizmet ü himayetdir mâmûldir var yazub hemân gönderüb olmuş hem sözün bezl-i maqdûr ve sai' mevķûr idesin.

Hk. 196

Sabıka Bosna Beglerbeğisi Duğalu Ahmed Paşa'ya gönderilen hükümde eli emirliler ve mazullerle birlikte Kaniye Kalesi'nin alınması için yapılacak mücadeleye gitmesi ve Kaniye Kalesi muhafaza edilirken hizmet edilmeyip gösterilen bahanelerin de asla kabul edilmeyeceğine dair emrin verilmesi.

Bir şûreti virildi

'Amir Çâvuş'a virildi

Ba hatt-ı Memi Efendi

Fî 9 Sad sene 4

Virildi

Sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan Duğalu Ahmed dâme ikbâlühûya hüküm ki; bundan âkdem sana hükm-ü hümâyûnum gönderilüb eyâlet-i Bosna'da sakin olan eli emirlü ve ma'zûlleri ile vech-i münâsib gördüğün mahalde derkân u cemiyet idüb iktizâ eylediği mahalde hizmette bulunmañ fermânım olmuş idi. Hâlâ emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Kaniye Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühû tarafından mektub ve âdem gelüb

Ḳanije Serḥadında külli ‘askerdesin ve cemiiyyet üzre olması lâzımdır diyü ‘arz idüb senin ol serḥadlarda vuḳûf u şuûriñ sâirlerden ziyâde olduğı ma‘lûm-ı hümâyûnum olub Ḳanije Serḥadınun niḥayet ḳarye muḥafazası müḥimmâtı dîn-i devletden olmağın Bosna Beglerbegisi’nde sakın olan eli emirlü ve ma‘zûlleri ile mu‘accelen ḳalkub Ḳanije Ḳal‘ası’na varub muḥafaza ḥidmetinde olmañ bâbında fermân-ı şerîfüm şâdır olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduḳda aşlâ te’ḥîr ü terâḥî itmeyüb şâdır olan fermân-ı şerîfüm mücebince Bosna Beglerbegisi’nde sakın olan eli emirlü ve ma‘zûlleri ile mu‘accelen Ḳanije Ḳal‘ası’na varub ḥidmet-i muḥafazada envâ‘-ı mesâ‘î cümle zuḥura getüresin. İnşâ‘a’llâhü te-âlâ ḥidmetin muḳâbelesinde mâmûl ü maslahatdan ziyâde envâ‘-ı aliyye-i ḥusravaneme mazḥar olursın bilmiş olasın ve muḳeddema gönderilen fermân-ı şerîfüm mücebince henüz evlerinden ve yerlerinden ḥareket itmeyüb yanında mevcûd olmayan eli emîrlü ma‘zûlleri ile aşlâ mecâl vormeyüb ḥaḳlarından gelüb ḳal‘a-i mezbûr muḥafazasına küllî ‘asker ile varmağa iḳdâm idesin. Amma şöyle ki bu bâbda taa’llül ü baḥâne idüb cevaba müteşaddi³⁷⁶ olasın ber vech-i ‘özriñ maḳbûl ve cevabın mesmû‘ olmayub muâ‘teb u mua‘ḳḳib olursa ana göre muḳayyed olub ‘avḳ u te’ḥîr ve ihmâl ü müsâheleden bî-niyyet ḥazer idesin.

Hk. 197

Ḳanije Beğlerbegisi İbrahim Paşa’ya gönderilen hükümde Poçkayı İstolni’ye yardımında bulunmak için Peçuy, Moḥaç ve Sigetvar askerinin tayin edilen serdara varmalarının emredilmesi ve müḥimmat tedarikine özen gösterilmesine dair hükümün verilmesi.

Efendi Ḥazretleri ile Kethudâ Beğ’e gönderilmiştir

Sa‘id ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Ḳanije Beglerbegisi İbrahim Paşa’ya hüküm ki; ḥâliyâ Erdel Ḥakimi olan Poçkayı İstolni’ye imdâd u mu‘avenet lâzım olmağın iḳtizâ iderse Peçuy ve Moḥaç ve Sigetvar ‘askeriyle müşârün-ileyh tarafından ol cânibde olan nimet gör ki nâm-ı serdârına varub imdâd u mu‘avenet eylemege emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduḳda bu bâbda bi’z-zât muḳayyed olub daḥı iḳtizâ iderse müşârün-ileyh serdâra ta’yîn olunan mezbûr nimet gör ki ya zıkr olunan ‘asker ḥalkıyla varub imdâd u mua‘venet idüb defa‘ neferat a’dada ḥidmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai‘ ü iḳdâm eylesin. Mezbûr imdâd u mu‘avenete müḥimmât-ı dîn ü devletindir ihmâl ü müsâheleden ziyâde ḥazer eylesin.

³⁷⁶Bir işe girişen (Sami, s. 1278).

Hk. 198

Sirem ve Semendire Alaybeği'ne gönderilen hükümde kendisiyle birlikte zuama ve erbab-ı timâr sahiplerinin haberleşip Peço'da Kanije Beğlerbeğisiyle buluşmaları, münasib görülen yerlerde hizmet edilmesi ve mühimmatın karşılanması için özen gösterilmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Yevmü'l İsneyin fi 10 Safer sene 4 mezbûr Kurray-ı Çeşm?

Kanije Beglerbegisi âdemiyle İbrahim Ağa'ya yazıldı

Efendi hattıyla

Sirem Alaybegi'ne hüküm ki; hâliyâ Kanije serhâdına derkân u cemiyet olmak lâzım ü mühimmât olmağın livâ-i mezbûrîñ cümle zü'amâ ve erbâb-ı timârla Peço'ya varub dağı Kanije Beglerbegisi ile haberleşüb vech ü münâsib gördüğü üzre hidmetde bulunmanuz bâbında fermânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince 'amel idüb dağı livâ-i mezbûrîñ cümle zü'amâ ve erbâb-ı timârı ile Peço'ya varub Kanije Beglerbegisi ile haberleşüb vech ü münâsib gördüğü üzre uğur-ı hümayûnda hidmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai' ü ikdâm idesin huşûş-ı mezbûr mühimmâtıdır. İhmâl ü müsâheleden ve maḥal-i mezbûra gice varmakdan ziyâde hâzer eyleyesin. Şöyle ki maḥal-i mezbûra vardukda ihmâl eylemesin veyahûd cevaba müteşaddi olasın dirliğleri alınmağla konılmayub başına alınmak muḥarrerdır ana göre aşlâ tea'llül ü baḥâne itmeyüb ber-vech-i isti'câl varub vech-i meşrûh üzre hidmetde ve yoldaşlıkda bulasın.

Bu dağı

Bir şüreti Semendire Alaybegi'ne yazıldı.

Hk. 199

Sabıka Bosna Beğlerbeğisi olan Ahmed Paşa'ya gönderilen hükümde eli emirliler ve mazullerle birlikte Kanije Beğlerbeğisi İbrahim'in Erdel Hâkimi Poçkayı'ya yardım yapılmasına yönelik emrin verilmesi ve bu emrin önem arz etmesi.

Efendi haşlardan Kethüdâ Beg'e yazıldı

Bâ-ḥatt-ı Memi

Yazıldı

Sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan Aḥmed Paşâ'ya hüküm ki; bundan aḳdem sana ḥükm-ü hümayûnum gönderilüb eyâlet-i Bosna'da olan eli emîrlü ma'zûlleri ile vech ü münâsib gördüğü maḥalde derkân u cemiyet üzre olub iḳtizâ eyledüğü maḥalde hidmetde bulunmañ fermânım olmuş idi. Hâlâ Kanije Beglerbegisi olan İbrahim dâme iḳbâlühû tarafından mektub ve âdem gelüb Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan

cânibinden gelüb Macar ‘askeri müşârün-ileyh kethüdâsı Mehmed Kethüdâ ile Şadvar Kal‘ası semtinde ‘ası muhalifiyle eyle ceng üzre olmağla imdâd için ‘asker lâzım olduğın i‘lâm eylemegte bundan aқdem sen Bosna vilâyetinden yanına cem‘ aldığın ma‘zûl ve eli emirlü ile Poçkayı ‘askerine imdâd u mu‘avenet eylemege emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduқda kat‘a te‘hîr ü tevaққuf itmeyüb mûmâ-ileyh Kanije Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühû ile haberleşüb Poçkayı ‘askerine ne maḥalde varub imdâd u mu‘avenet itmeg lâzımsa ber-vech-i isti‘câl yanına cemiyyet üzre olan ma‘zûl ve eli emirlüler ile varub Poçkayı ‘askerine Kanije Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühû ile istikâmet eyledim iktizâ eyledüğü üzre mu‘avenet ü muzâheret eyleyesin. İnşâ‘allâhü te-âlâ bu bâbda vücûda gelen ḥidmetinün muḳâbelesinde ve yanında olan eli emirlü ve ma‘zûl gayri ri‘âyet olunub me‘mûrlerinden ziyâde iltifât-ı ali-şânuma mazḥar düşmen muḳarrerdir . Ana göre mu‘accelen varub erişüb Poçkayı ‘askerine imdâd u mu‘avenet eyleyesin.

Hk. 200

Dyakova ile Ösek’de olan müteferrikalar, çavuşlar, zuama ve timâr sahiplerine gönderilen hükümde devlete hizmet etmeleri yönünde emrin verilmesi, adı geçen kişilerin daha sonra bu emri duymadıkları ve bilmediklerini dememeleri için tedbir olarak beğlerbeğlerinin yanına acilen gitmelerinin istenmesi.

Kanije Beglerbegisi âdemiyle İbrahim A‘ğa’ya yazıldı

Bu daḥı

Yazıldı

Dyakova ile Ösek’de olan Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikaları ve çavuşları ve zü‘amâ ve erbâb-ı timârına hüküm ki; ḥâlâ cümlenüz kalkub iğaz ile Beglerbegisi nâmına varub ḥidmette bulunmanız mühimmât-ı dîn ü devletden olmağın ber-vech-i isti‘câl kalkub Beglerbegisi nâmına varub ḥidmette bulunmanız emr idüb buyurdum ki () varduқda kat‘â ve te‘hîr ü tevaққuf olan itmeyüb sizle Dyakova ile Ösek’de olan Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikaları ve çavuşları ve zü‘amâ ve erbâb-ı timârdan iğaz ile mu‘accelen kalkub Beglerbegisi nâmına varub ḥidmetde bulunasın . Şöyle ki varmayana âdem göndermeyüb yoklatılıb varmayanlarıñ maḥşûlleri mîrî alman feş olunur bilmediñ ve işitmediñ dimeyesin ana göre mu‘accelen Beglerbeginizün yanına varasız.

Hk. 201

Kopan Sancakbeği’ne gönderilen hükümde hemen Kanije serdarına varıp Kanije Beğlerbeği’nin münasip gördüğü yere gitmesi için emrin verilmesi, burada hiç durmadan hizmet ve yoldaşlık etmesinin istenmesi.

Bu daḥı

Yazıldı

Çopan Sancâğibegî'ne hüküm ki; hâliyâ sen mu'accelen kalkub Kanije Serhadına varub Kanije Beglerbegisi vech ü münâsib gördüğü üzre hizmette bulunmañ mühimmât-ı dîn ü devletden olunmağla kaç'â te'hîr ü tevaqquf itmeyüb emrüm üzre Kanije Serhadına varmana emr idüb buyurdum ki () kaç'â te'hîr ü tevaqquf ve ikdâm itmeyüb bu emr-i celîlü'l-ıadrüm sana varduğı gibi ber-vech-i isti'câl Kanije Serhadına varub Beglerbegisi vech ü münâsib gördüğü üzre hizmetde ve yoldaşlıkda bulunasın şöyle ki varub veyahûd ihmâl üzre olduğın i'lâm oluna cevabın mesmû' olmayub sü'âl u muâ'tab olursa ana göre mu'accelen Kanije Serhadına varub hizmetde ve yoldaşlıkda bulunasın.

Yevmü'l İsneyin fî 11 Safer sene 4 mezbûr

Hk. 202

Bosna'da bulunan kadılara gönderilen hükümde Kanije sınırında bulunan küffârlara karşı Bosna eyaletindeki Ana ve Tunak adlı gönüllü kişilerin akın etmelerine dair emrin verilmesi, bir an evvel akına başlamalarının istenmesi ve gerekirse kimin elinde kaç tane adam varsa göndermeleri için özenle çalışılmasının bildirilmesi.

Kethüdâ Beg'e virildi

Sa'id Efendi hattıyla

Latif'e

Bosna eyâletinde vâki' olan kadılara hüküm ki; hâliyâ Kanije serhadında olan küffâr vilâyetine akın olmak fermânım olmağla Bosna eyâletinde Ana ve Tunaklar nemikdar gönüllü varsa cümlesi Kanije Beglerbegisi yanına varub akın eylemeleri bâbında fermânım şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda cümleñüz muqayyed olub dahı bu emr-i şerîfüm kaşabât u kûrâda ve bî'l-cümle nâs olan mahâlerde muhkem tenbîh ü nidâ itdüresiz ki eyâlet-i mezbûrda nemikdar Ana ve Tunaklar gönüllü varsa cümlesi Kanije Beglerbegisi yanına varub dahı vech ü münâsib gördüğü mahâlde akın idüb her biri malı i'timâm ile ni'metim olduklarından gayri hâllerinde münâsib dirlig ile behre-mend olurlar ana göre her birine i'lâm u i'lândan eyleyesiz ki bir ân ve bir sâ'at te'hîr itmeyüb dîn ü mabeyne ve uğur-u hümayûna hizmette buluna o huşûş-ı mezbûr mühimmâttandır ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eyleyesin tayife-i mezbûraya mu'accelen göndermeg bâbında ikdâm ü ihtimâm idesin ve ellerine giren her ne olursa olsun kendüleri gider ki ellerinden almaz ana göre her birine tâbi' ve i'lân eyleyüb vech-i meşrûh âdem göndermeg ardınca olasın.

Virildi

Bir şûreti Hersek sancâğında olan kâdîlara yazılmışdır.

Hk. 203

Bosna’da olan kadılara ve beğlerbeğine gönderilen hükümde Dugalı Ahmed Paşa’nın eli emirliler ile mazullerin yanına gitmesine ve kendisinden Kanije Beğlerbeğisi ile buluşup devlet için hizmet etmelerinin istenmesi, bu konuda gayretle çalışılmalı, ihmal ve gevşeklik gösterilmemesinin bildirilmesi.

Yevmü'l Aḥad fî 16 Safer sene 4 mezbûr ---

Kethudâ Beği’ne yazıldı

Sa‘id Efendi ḥattıyla

Mehmed’e

Bosna eyâletinde olan kadılara hüküm ki; Bosna’nun eli emirlü ve ma‘zûlleri ve sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan emîru'l ümerâ’i'l-kirâm Duḡalu Aḥmed dâme iḳbâlühû üzerine varub müşârün-ileyh daḥı mezbûrları ile hemân Kanije Beglerbegisi olan emîru'l ümerâ’i'l-kirâm İbrahim dâme iḳbâlühûya mülâkî olup uğur-u hümâyûna ḥidmetde ve yoldaşlıkda bulunmaları bâbında fermânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince ‘amel idüb daḥı Bosna’nun eli emîrlüsü ve ma‘zûl ve Eflâḳ’dan tâ‘ifesini mu‘accelen evlerinden iḥrâc idüb müşârün-ileyh Aḥmed dâme iḳbâlühû üzerine gönderesiz ki müşârün-ileyh ile hemân varub mûmâ-ileyh Kanije Beglerbegisi’ne mülâkî olup uğur-u hümâyûna ḥidmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai‘ ü iḳdâm eyleyeler mezbûrları mal ni‘metime müstefid³⁷⁷ olduklarından gayri ḥallerine ve müsteḥaḳ olduklarına göre dirliğleri ile ri‘âyet ve behre-mend olurlar . Ana göre her birini takḥîm ü i‘lâm itdürüb mu‘accelen cümlesi evlerinden iḥrâc idüb gönderesiz ḥuşûş-ı mezbûr müḥimmâtandır ihmâl ü müsâheleden ziyâde ḥazer eylesin.

Hk. 204

Sabıka Bosna Beğlerbeğisi olan Dugalı Ahmed Paşa’ya gönderilen hükümde Kanije sınırında olan küffârlara karşı eli emirlü ile mazuller, Ana ve Tunak adlı gönüllülerin akına çıkması için emrin verilmesi ve hizmet edenlere lütuf olarak mal verilmesi.

Bu daḥı mezbûra virildi.

Bu daḥı

³⁷⁷İstifade, kaide göre, kazanan, istifade eden (Sami, s. 1339).

Mehmed'e

Sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan Duğalu Ahmet Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Kaniye Serhadında olan küffâr vilâyetine akın olmak fermânım olmağla Bosna eyâletinde olan ma'zûl ve eli emirlü ve Eflâk'dan taifesi ve Ana ve Tunağlar ne miqdar gönüllü taifesi ve ayanım qadr kimesne var ise senin üzerine varub hemân Kaniye Beglerbegisi'ne mülâkî olub uğur-u hümâyûnda hizmetde bulunalar diyü eyâlet-i mezbûrda olan kazâna hüküm ki; ahkâm-ı şerîfüm gönderilmiştir. İmdi senün bu vecihle ras u tedbîr aşhâba tedarüki külli i'timâd-ı hümâyûnum olmağla tayife-i mezbûr ile vech-i meşrûh üzre Kaniye Beglerbegisi'ne varub uğur-u hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmak bâbında fermânım şâdır olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan fermânım mücebinece 'amel idüb fermân olunan tevaif-i mezbûr ile ve dahı gönüllü tâ'ifesi ve sâirden kimi götürmeg mümkün ise götördüb cümlesi ile hemân Kaniye Beglerbegisi'ne mülâkî olub uğur-u hümâyûnda iktizâ itdigüne göre hizmetde ve yoldaşlıkda bulunman sai' ü ikdâm eyleyesin ve çıkardıkları mal-ı 'inâyetden ellerine giren her ne olursa olsun kendülerinindir kimesne ellerinden almaz cümlesi kendülerin olur ellerine giren mal-ı 'inâyetden gayri her birinün hallerine ve müsteħak olduklarına göre virilmeg ile ri'âyet ve behre-mend olurlar ana göre i'lâm u i'lân eyleyesin.

Hk. 205

Kaniye Beğlerbeğisi İbrahim Paşa'ya gönderilen hükümde Kaniye ve Sigetvar Kaleleri'ne yapılacak mücadele için yarar adamların sağlanması ve askerlere tayin edilecek olan başbuğa itaat edilmesine yönelik emrin verilmesi.

Yevmü'l Sülâsâ fî 18 Safer sene 4 mezbûr 'Urdan

Kethüdâ Begi'ne verilmiştir.

Kaniye Beglerbegisi İbrahim Paşâ'ya hüküm ki; hâlâ Kaniye ve Sigetvar Qal'aları muhafazası için yarâr âdemler tedarük idüb sen kendün ise gerekli imdâdı için mevcûd olan 'askere başbuğ olub itâ'at-i hâk ile hizmetde bulunmanı emr idüb buyurdum ki () vardukda kaţ'â te'hîr ü tevaqquf itmeyüb ol çavuş mevcûd olan 'askere başbuğ olub itâ'at-i hâk ile sen gerekli imdâd u mua'venet eyleyüb ugûr-ı hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunasın bu bâbda senden külli hizmet me'mûldür ana göre mukayyed olub ulaştır hümâyûna envâ'-ı yüz aklıkları Serhadına mücedded ü sai' olan İnşâ'a'llâhü te-âlâ vücûda gelen hizmetinün muqâbelesinde sen ve seninle bile uğur-u hümâyûna hizmetde ve yoldaşlıkda bulunanlardır ki terfî ala behre-mend vire ve âdemledir ana göre mühim ü vâridat olub envâ'-ı yüz aklıkları Serhadına ikdâm u ikram üzre olasın.

Yevmü'l Cumâ fî 21 Safer sene 4 mezbûr kıllar

Hk. 206

Hersek’de bulunan kadılara gönderilen hükümde zuama ve timâr sahibi kişiler ve asker halkının acilen Pojega muhafazasına varmaları yönünde emrin verilmesi ve bu konuda bahane ileri sürerek evlerinde oturup sefere gitmeyenlerin haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Efendi Hâzretleri haş devlet olub gitmişdir

Efendi hattıyla

Mehmedler’e

Yazıldı

Hersek sancâğında vâkı’ olan kadılara hüküm ki; bundan akdem livâ-i mezbûrda zü’amâ ve timârı olanlardan sâir ‘asker halkı mu’accelen Pojega Serhadı muhafazasına varmaları bâbında defâ’le ahkâm-ı şerîfüm gönderilüb şâbıkâmda beglerbegisi olub bi’z-zât livâ-i mezbûrda müteferrika olan emîru’l ümerâ’i’l-kirâm Muştafa dâme ikbâlühû kendü âdemleri kalkub ‘arz-u isti’câl üzre varub Pojega Serhadına vaşıl olub zıkr olunan ‘asker halkı henüz yerinden hareket itmedikleri i’lâm olundu. İmdi serhad-ı mezbûr muhafazası mühimmâtandır zıkr olunan ‘asker halkı mu’accelen evlerinden ihrâc idüb serhad-ı mezbûr muhafazasına göndermegine emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince ‘amel idüb dağı zıkr olunan ‘asker halkı mu’accelen evlerinden ihrâc idüb serhad-ı mezbûr muhafazasına gönderüb ber-vech-i taa’llül ü bahâne itdirmeyesin. Şöyle ki girü kalkmayub evlerinde oturalar o maqûlleri resm ü resimleri yazub ‘arz eylesin haklarından gelinmeg için emr-i şerîfüm gönderile serhad muhafazası mühimmâtandır. Bu bâbda cümleünüz bi’z-zât muqayyed olub serhad-ı mezbûr muhafazasına göndermegte ikdâm u ihtimâm eylesin.

Hk. 207

Eğri Beğlerbeğisi Sinan Paşa’ya gönderilen hükümde Erdel Hâkimi Poçkayı İstovan’a yardım edilmesi için emrin verilmesi, Bihke Kalesi’ne yapılacak mücadeleye tayin işlerinin yapılması, tedarik ve hizmet işlerinin aksamaması için dikkatle çalışılmasının istenmesi.

Yevmü’l Aḥad fî 23 Safer sene 4 mezbûr maḥrûse-i Belgrad yevm mezbûrdır

Efendi Hâzretleri’ne virildi

Serdar Hâzretleri’ne Belgrad’da

Terk itmeyenler üze

Mim hattıyla

Eğri Beglerbegisi Sinan Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Erdel Hâkimi olan Poçkayı İstovan nice milletiyle harb u katl üzre olmağla mûmâ-ileyh imdâd u mu'avenet-i mühimmât asude-i devletden olmağın her ne zamân lâzım olursa eyâletine tabi' olan 'asker ile sür'at u isti'câl üzre varub erişmeg bâbında fermânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dahı mûmâ-ileyhe müşârün-ileyh tarafından her ne zamân mektub ve emr gelürse Bihke Kal'ası muhafazasında bir yarâr ve müte'madi aliyye kimesneyi ta'yîn idüb sen eyâletine tâbi' olan 'asker ile sür'at u isti'câl üzre bulunub müşârün-ileyh mülâkî olub iktizâ itdigüne göre uğur-u hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai' ü ikdâm eylesin. Müşârün-ileyhe imdâd u mu'avenet umur-u mühimmâttandır ihmâl ü müsâheleden ve müşârün-ileyh tarafından mektub ve âdem geldüğde gice varmağdan ziyâde hâzer eylesin İnşâ'a'llâhü te-âlâ bu bâbda vücûda gelen hizmetinün muqâbelesinde envâ'-ı 'inâyet aliyye-i husravaneme mazhar düşmen muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub müşârün-ileyhe imdâd u mu'avenet eylemeg bâbında envâ'-ı ikdâm u ihtimâm eylesin. Şöyle tedarük eyledüğü ve ol cânibinün ahvâline yazub 'arz idesin.

Hk. 208

Pojega Beği, Hersek, Klis, Bosna, Erdel, Dubrovnik Beğleri'ne ve Kadıları'na gönderilen hükümde Kaniye Beğlerbeğisi İbrahim Paşa'nın yanına varılması için emrin verilmesi ve görevlendirilen kişilerin hizmette bulunmalarının istenmesi.

Yevmü'l İsneyin fî 24 Safer sene 4 Bağdad said Muştafa Çâvuş Paşâ'ya gönderilmiştir

Çâvuşbaşı'na gönderildi

Sa'id hattıyla

Yazıldı

Pojega Begi'ne hüküm ki; hâliyâ Kaniye tarafından ba'zı umûr-ı mühim olub nâzır olmağla ferhatı fevt olmak ihtimâli olmağın sen mu'accelen Pojega garyenin cümle 'askeri ile kalkub Kaniye Beglerbegisi olan emîru'l ümerâ'i'l-kirâm İbrahim dâme ikbâlühûya varub mülâkî olub vech-i münâsib gördüğü üzre uğur-u hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmana emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb Pojega garyenin cümle 'askeri ile kalkub iki konağı bir idüb müşârün-ileyh İbrahim dâme ikbâlühûya mülâkî olub vech-i münâsib gördüğü üzre uğur-u hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunman serdâr-ı zafer-i şî'ârüm cümle itâ'at-i me'sûrim ile Âsitâne-i Sa'âdetimden çıkub Belgrad'a dahl olub sen serhâda garib igen henüz hareket itmedüğün ecilden 'itâb u ı'kâba müstehak olmuştır. Şöyle ki bu defa' fermân-ı hümâyûnuma muhalif kim varub erişmegle fırsat fevt ola 'özriñ maqbûl olmayub yanına almak muqarrerdir.

Ana göre mukayyed olub mu'accelen kalkub varub müşârün-ileyh mülâkî olmak bâbında ikdâm u ihtimâm eylesin.

Bir şûreti Hersek Begi'ne yazıldı, bir şûreti Klis Begi'ne yazıldı, bir şûreti Bosna eyâletde olan kadılara ve alaybeglere ve Dubrovnik ve Dira Yörükleri cümle Bosna 'askerine Kanije Beglerbegisi İbrahim Paşâ'ya gönderüb hîdmete teveccüh olandır.

Hk. 209

Kanije Beglerbegisi İbrahim Paşâ'ya gönderilen hükümde irsal olunan bölükbaşlarına Kanije'deki toplardan bir kısmının ayrılıp verilmesinin istenmesi ve bu talimat sırasında herhangi bir ihmalin olmamasına dikkat edilmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Kethüdâ Beg'e virildi

Sa'id hattıyla

Yazıldı

Mehmed'e

Kanije Beglerbegisi İbrahim Paşâ'ya hüküm ki; Kanije Kal'asın'da olan toplardan on kıt'a top ihzâr olunmak lâzım olmağın irşâl olunan bölükbaşlarıñ münâsib gördüğüleri topları ayırub boyundırağ ve sâir levâzım ü mühimmâtları götürmeg emrüm olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr eylemeyüb irşâl olunan bölükbaşları münâsib gördüğüleri topları ayırub dağı boyundırağ ve sâir mühimmâtların mu'accelen hazır-ı mahuzâ eylesin ve nemikdar topları ayırub ne vecîhle tedarük olduğın 'aynıyla yazub 'arz u i'lâm eylesin 'avķ u te'hîr ü ihmâl ü müsâhele eylesin.

Hk. 210

Rum ilinde Müteferrika olup Budin Muhafazasında olan Vezîr Hasan Paşâ'ya ve Budin Monlası'na gönderilen hükümde Budin'e yerleşen reayanın baskı ve rencide görmeden yaşaması için emrin verilmesi ve bu emre ehemmiyet gösterilmesi.

Çâvuşbaşı'na virildi

Mim hattıyladır

Fî 5 Ra sene 14

Yazıldı

Rum ili eyâletine müteferrika olub Budin muhafazasında olan Vezîr Hasan Paşâ'ya ve Budin Monlasına hüküm ki; hâliyâ Darülharb'den gelüb Budin etrâfında sakin

olan re'âyâya istimâlat virilüb her birine geregi gibi hassasiyet lâzım igen zü'amâ ve erbâb-ı timârdan ba'zıları üzerlerinde hâkkımız vardır ra'yyetlerimizdir diyü ta'addî ü rencide eyledüğüleri i'lâm olunmağın ol ma'kûlden re'âyâya ve zü'amâ ve erbâb-ı timârın kapum kulu ve sâirden bir-vechile bir fedai dahl olunduğuna rızay-ı şerîfüm yoktur teklîf nâmesine dağı üç yalıya varınca değin nesne-i teklîf olunmağa emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şâdir olan fermân-ı şerîfüm müktezasınca Darülharb'den gelüb Budin'daeve ol e'trâfda sakin olan re'âyâya istimâlat ile istiḥdâm itdirilüb Rum re'âyâmız olub üzerinde hâkkımız vardır diyü zü'amâ ve erbâb-ı timârdan min-ba'd kimesneyi dahl itdirmeyüb kapum kulu ve sâirden dağı ber-vechile bir fedai ta'addî vü tecavüz itdirmeyesin ve anuñ gibisi teklîfnâmesine dağı üç yalıya değin bir nesne teklîf eylemeyüb re'âyâya ta'ciz ü tazyîk eylemeyesin. Huşûş-ı mezbûrda geregi gibi muḳayyed olub vech-i meşrûh üzre şâdir olasin emr-i şerîfenin mefhûmun³⁷⁸ re'âyâya envâ'-ı istimâlat ile iz'ân³⁷⁹ itdirüb ol cânibi ihmâl eylemeg bâbında daḳıka tam ve ihtimâm mala şalim eylesin.

Bir şüreti Budin Kâdîsı'na mes'ul yazılmışdır.

Hk. 211

Timişvar Beğlerbeğisi Hasan Paşa'ya gönderilen hükümde Lipova Kalesi'nin muhafazasında cebecilerin bölükbaşlarıyla birlikte gitmesine dair emrin verilmesi, bu emrin mühimmâtı sağlayan önemli bir unsur olduğunun ve ihmâl edilmemesi gerektiğinin bildirilmesi.

Kadıza'de'ye virildi

Efendi hattıyla

Fî 8 Ra sene 4

Şerîfe yazıldı

Timişvar Beglerbegisi Hasan Paşâ'ya hüküm ki; ḥâliyâ bi-inâyeti'llâhi te-âlâ fethi müyesser olan Lipova Kal'ası'nın muhafazasında olmağın bi'z-zât Timişvar'da ḥidmet-i muhafazada olan Dergâh-ı Mu'allâm cebecileri bölükbaşlarıyla hemân kaldırub kal'a-i mezbûr serḥada olan muhafazasına irşâl olunmaları emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'ḥîr eylemeyüb Timişvar'da olan cebecileri bölükbaşlarıyla kaldırub zıkr olunan Lipova Kal'ası muhafazasına gönderüb ḥidmet-i muhafazada istiḥdâm itdiresin kal'a-i mezbûr serḥadda olan muhafazası

³⁷⁸1. Feholunmuş, anlaşılmış, 2. Sözen çıkarılan mana, kavram (Devellioğlu, s. 694).

³⁷⁹1. Anlayış, kavrayış, akıl, 2. İtaat, söz dinleme, boyun eğme, 3. Terbiye, edep (Devellioğlu, s. 542).

mühimmâtandır sâir kıyas eylemeyüb mezbûrları ber-vech-i isti'câl kal'a-i mezbûra irşâl eylesin 'avķ u te'hîr ve ihmâl ü müsâhele eylemeyesin.

Hk. 212

Eğri Beğlerbeğisi ve ()Kadı'sına gönderilen hükümde Dubraçin reayasına yapılan baskı, zulüm ve rencide edici hareketleri bertaraf etmek için orduy-ı hümayunun çıkarılması, ayrıca Eğri ile Solnak Kaleleri'ne yiyecek ve mühimmatın araba ile taşınmasının bildirilmesi.

Dimago Mehmed Beg'e virildi

Yazıldı

Baki

Eğri Beglerbegisi'ne ve () Kâdîsı'na hüküm ki; kazâ-i mezbûrda vâķi' olan Dubraçin Varoşı yol üzerinde olup 'askeriñ ve sâir ibtidâdır ve nerenün envâ'-ı ta'addî vü tecavüzlerinden mâ-adâ Poçkayı İstovan zuhûr edilenden ber-vech-i mühimmâtı varoş mezbûra gönderilüb ve mûta'mati kadimden ziyâde kimesnelerine virüb ve Eğri ve Şolnak Kal'aları'na zahire ve sâir mühimmâtı 'araba ile taşıdırıb ve bunun emşatı hizmet ü teklîf olunmağdan hali olmayub fakr ü müzayaķaları ve her vecihle elem ü ıztıraıları ziyâde igen zü'amâ ve sipâhiden ba'zıları varoş-ı mezbûrda ba'zı kimesne için bizim re'âyâmızdır diyü cebren sorub getirüb ziyâde ta'addî ve rencide olındıkları ecilden Haleb re'âyâsıyla orduy-ı hümayûnuma gelüb kazaetim itmegde varoş-ı mezbûr re'âyâsı yol üzerinde olup keşt teklîflerden hâlleri düşevardır. İki cânibe hizmet eylemeyüb geregi gibi sıyânet olunmaları bâbında fermân-ı şerîfüm şâdır olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda muķayyed olup zıkr olunan Dubraçin Varoşı re'âyâsını geregi gibi himâyet idüb min-ba'd iki cânibden hizmet-i teklîf itdirmeyesin ve zü'amâ ve sipâhiden anuñ gibi nâm-ı re'âyâmızdır diyü rencide idenleri men' ü def' idüb min-ba'd olvecihle fuķarây-ı kimesneye dahl-ı rencide ve ta'ciz ü remide itdirmeyesin de vâķi' olan kimesneleri dahi iltifât-ı serdâr-ı ali-miķdarım serhâda vardukda münâsib olan vech-i üzre gidüb eger kimesneleri ve eger sâir vergileri huşûşunda ta'addî olunsa gereğdir sefer dahi ana göre vâķi' olan zulm ü te'addîleri de katında ve sâir ahvallerinün nizam ü inñizâmında daķıķa tam ve ihtimâm mala şalim eylesin. Şöyle ki zü'amâ ve sipâhiden anuñ gibi ta'addî ve rencide idenler memnû' olmayub girü rencide iderlerse ehem virmediyse 'arz eylesin ki soñradan haķlarında ne vecihle emrüm şâdır olursa mücebince 'amel idesin.

Bir şûreti Naşuh nâm-ı ķarye ahâlisiçün yazıldı.

Hk. 213

Saray Mollası, İzvornik, Hersek ve Klis sancaklarında vaki olan Kadılar'a gönderilen hükümde eli emirliler, mazuller, Ana ve Tunak adlı gönüllülerin Kaniye serhadında küffarlara karşı yapılacak akına gitmelerinin emredilmesi, burada hizmette bulunmayanların haklarından gelinmesi yönünde fermân çıkarılması.

Akdem haş devlete

Virilmiştir

Saray Mollası'na ve İzvornik sancâğına vâkı' olan kâdîlarına hüküm ki bundan akdem taht-ı kazânuzda hâne-i 'avârızdan mâ-adâ 'umûmen ma'zûl ve eli emirlü ve sâir Ana ve Tunağlar olan kaşabât u kurâ halkı ile ve nâhiyelerde olan voyvodalar ile cümlenüz bâlâ kalğub sâbıkâ Bosna Beglerbegi olan emîru'l ümerâ'îl-kirâm Ahmed dâme ikbâlühû yanına varub küffâr-ı hâksârîñ memâlikte begin eşrâfî aqın ide siz diyü ol emr-i şerîfüm götürülmüş idi. İmdi ol emr-i şerîfüm ma-kâh muqarrerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub bir ân tevakkuf itmeyüb taht-ı kazânuzda haney-i 'avârızdan gayri kaşabât u kurâda olan 'umûmen ma'zûl ve eli emirlü ve sâir Ana ve Tuna ve ayanıma qadr gönüllü taifesiyle ve nevaşib olan voyvodaları ile mühimmâta siz ile muhkem cümlenüz kalğub ber-vechi-isti'câl müşârün-ileyhe mülâkî olub muhafaza-i Kaniye serhadına doğru aqın idüb uğur-u hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai' ü ikdâm eylesin. Şöyle ki mu'accelen kalğub gitmeyüb 'özü bahâneye sakin olasız 'özriniz maqbûl olmayub haklarından gelinmek muqarrerdir. Ana göre bir ân tevakkuf itmeyüb mu'accelen kalğub müşârün-ileyhe mülâkî olasız. İnşâ'allâhü te-âlâ bu bâbda vücûda gelen hizmetinüz muqâbelesinde envâ'-ı 'inâyet aliyye-i huşrevaneme mazhar olduğundan gayri bile hizmette bulunan erbâb-ı istiḥkâkı³⁸⁰ müstehak oldukları üzre terfî ve dirlig ile behre-mend olduklarından gayri ellerine giren malın tamâmı dahl olunmayub kendülerin olur ana göre her birine müttehim³⁸¹ itdirüb himâye ve karar tahriş³⁸² itdiresin.

Bir şüreti Hersek ve Klis sancâklarında olan kâdîlara.

Hk. 214

Pojega Beği'ne gönderilen hükümde alaybeği, eli emirli, mazul, zuama ve timâr sahibi kişilerden oluşan taifenin Tomaşire Köprüsü'nün yanında buluşup burada

³⁸⁰ 1. Hakkı olma, hak kazanma, 2. Hak kazanılan şey. (Devellioğlu, s. 525).

³⁸¹ Töhmetsiz, kabahatsiz, suçlu görülen, suçlanan (Devellioğlu, s. 925).

³⁸² Hırslandırma, hırslandırılma (Devellioğlu, s. 1192).

gerekli hizmetlerin yapılmasının emredilmesi ve yapmayanların da haklarından gelinmesine dair ferman çıkarılması.

..... Beği'ne virilmiştir

Sa'id

Yazıldı

Pojega Begi'ne hüküm ki; hâlâ sen livâ-i mezbûrîñ alâybegisi ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve eli emir ü ma'zûl kâdînun mücedded-i kadir ra'yyet taifesiyle Tomaşire Köprüsi yanında derkân u cemiyet üzre olmañ mühimmâtından olmağın buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb mu'accelen kalkub livâ-i mezbûrîñ Alâybegisi zü'amâ ve erbâb-ı timârı ve eli emirlü ve ma'zûl kâdînun mücedded-i kadre ra'yyet taifesiyle Tomaşire Köprüsi yanında derkân u cemiyet üzre olub muhafaza hizmetinde olasin. Şöyle ki serhadımız ta'yindedir vakf-ı hacete erişüriz diyü cemiyete gelmeyüb ihmâl ideler olmağdasa da aslâ mecâl vermeyüb ba'de's-sübût fermân-ı şerîfüme itâ'at itmeyenleriñ muhkem haklarından gelesin.

Hk. 215

Dergâh-ı Ali Müteferrikalarından Ösek Muhafızı olan Bekir Ağa'ya gönderilen hükümde Pojega Sancakbeği ile birlikte Tomaşire Köprüsü'nün muhafazasına katılmasının istenmesi ve bu muhafazad bir anlık ihmalin olmaması için gayretle çalışılmasının istenilmesi.

Bu dağı virildi

Yazıldı

Sa'id

Dergâh-ı Ali müteferrikalarından Ösek Muhafızı olan Bekir Ağa'ya hüküm ki; Pojega Sancakbeği'ne hüküm-ü hümâyûnum gönderilüb livâ-i mezbûr askerî kâdînun mücedded-i kadir ra'yyet taifesiyle Tomaşire Köprüsi muhafazasında olmağ fermânım olmuş idi. Lâkin sen dağı müşârün-ileyh ile hemân muhafazada olmañ fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı celîlül'-kadrüm mücebinde sen dağı bir müşârün-ileyh ile Tomaşire Köprüsi muhafazasında olub avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleden bî-ni'yet hâzer idesin.

Hk. 216

Hersek sancağında vaki olan Kale Ağaları'na gönderilen hükümde Hersek sancağına deniz tarafından gelen baskı ve tecavüzlerin önlenmesi için emrin verilmesi, Uskok eşkiyâsının burada zulüm, yağmacılık ve fesâd işleriyle

uğraşmaları üzerine devletin harekete geçip reayayı korumak amacıyla fermân çıkarması.

Kethüdâ Beg'e

Virilmiştir

Hersek sancâğında vâki' olan Qal'a Ağaları'na hüküm ki; hâliyâ derya üzerinden ba'zı Uskoğ eşkiyası gelüb Hersek sancâğının derya tarafından olan re'âyâsına gâret idüb envâ'-ı ta'addî ve fesâd üzre oldukların istimâ' olunmağın bi'z-zât Hersek sancağına Müteferrika olan Muştafa dâme ikbâlühûnun Qâ'im-makâmı ol cânibi muhafaza itmegine fermân olunmağla sen dahı müşârün-ileyh tarafından i'lâm olındıkda neferâtınızla kalkub mu'avenet eylemenüz emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda her birine muqayyed olub müşârün-ileyh Qâ'im-makâmı tarafından i'lâm olındıkda neferâtınızla kalkub vech-i münâsib gördüğü üzre ol cânibinün hıfz u hırsati ve zıkr olunan Uskoğ eşkiyasının haklarından gelinmeg bâbında ikdâm u ihtimâm idüb ihmâl ü müsâhele eylemeyesin.

Hk. 217

Bosna Beğlerbeğisi'nin Kaymakamı Mahmud ile Bosna'da vaki olan Kale Ağaları'na gönderilen hükümde kalelerde efradın yoklanmasının istenmesi, dirliğ sahibi olanlar ile olmayanların teftiş edilmesi, savaşa her an hazır ordunun sağlanması, yapılacak mücadelelerde ihmale ve geri çekilmeye karşı tedbir alınması.

Bu dahı Kethüdâ Beg'e

Virilmiştir

Bosna Beğlerbegisi'nün Qâ'im-makâmı Mahmud'a ve Bosna'da vâki' olan Qal'a Ağaları'na hüküm ki; küffâr-ı hâksâr Bihke Qal'ası'nda ve ol etrâfında muzırrat kaçında olduğundan gayri neferât-ı qal'alarda hazır olmayub her biri kendü olmağla biri zarar erişmedigden ihtirâz vardır diyü i'lâm olunmağın sancâkbegleri veya vekilleri cümle neferâtı yoklayub görüb qal'ada hazır olmayub kendü sırasında olanları ele getirüb sâir 'ibret için haklarından gelinmegin bâbında fermân-ı şerîfüm şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda sen ki Qâ'im-makâmsın bi'z-zât muqayyed olub vech-i meşrûh üzre sancâkbegleri veya vekilleri qal'aların neferâtlarını yoklayub mevcûd bulunandan her kim ise ele getirüb haklarından gelindigden sonra dirliğlerin müstahak olanlara 'arz eyleyesin ve Bihke Qal'ası Ağaları başınız size gerekli ise neferâtınızla qal'ada hali hazır olasın. Yeniçeri gönderen qal'aların hıfz u hırsati bâbında ikdâm u ihtimâm eyleyesin. Kendü sırasında olan nevatı himâyet eyleyüb fermân-ı şerîfüm üzre haklarından gelinmegde ihtimâm idüb ihmâl ü müsâhele ve bir dürlü hâzer eylemeyesin.

Hk. 218

Bosna Beğlerbeğisi'nin Kaymakamı'na gönderilen hükümde Bosna'da olan mazul ve eli emirliler Kanije Beğlerbeğisi İbrahim'in yanına varıp küffarların elindeki memleketlere akına çıkmaları için emrin verilmesi, akınlarda verilen emre itaat edilmesinin istenmesi ve itaat etmeyenlerin de haklarından gelinmesi.

Kethüdâ Beg'e

Virilmiştir

Bosna Beglerbegisi'nün Kâ'im-makâmına hüküm ki; bundan akdem defâ'tle o emr-i şerîfüm gönderilüb Bosna eyâletinde olan ma'zûl ve eli emirlüler emîru'l ümerâ'i'l-kirâm Kanije Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühûnun yanına varub küffâr hâksârîñ memleket ü vilâyetlerine akın eylemeg fermânım olmuş idi. Lakin şimdiki halde taife-i mezbûranun ekseri itâ'at-i emr itmeyüb evlerinde oturub kendü heva ve heveslerinde oldukları i'lâm olunmağın bu huşûş için sipâhi oğlanları çavuşla İbrahim Çavuş'a zîde kadruhû irşâl olunmıştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub taife-i mezbûrdan bir ferdi evlerinde ve yerlerinde komayub cümlesini mîrîmîran müşârün-ileyhin yanına gönderüb maḥal-i me'mûre irşâl u işâl eylesin. Şöyle ki ba'de's-sübût tenbîh olmayub taife-i mezbûrdan ba'zıları evlerinde bulunub fermân-ı hümâyûna itâ'at eylemeyeler olmakûle itâ'ate emr itmeyenlerin muḥkem haklarından gelüb daḥı emvâl-i erzâkların biri için zabt u kaşb eylesin.

Hk. 219

Hersek Beği'ne gönderilen hükümde kapı kulları, yeniçeri ağası ve askerden oluşan taifeye Klis, Lika, Mohaç, Peçuy, Pojega Beğleri'nin katılmasıyla birlikte acilen Kanije Beğlerbeğisi İbrahim Paşa'nın yanına gidip akın etmelerine dair emrin verilmesi.

Bu daḥı müşârün-ileyhe

Virilmiştir

Ba ḥaṭṭ-ı Sa'id Efendi'ye

Hersek Begi'ne hüküm ki; işbu maḥı rebiyül-evvelin yigirminci gününün yevmü'l-sebtdir serdâr-ı ali-mikdarım 'umûmen kapım kulları ve yeniçeri ağası ve sâir 'asakir-i zafer-i me'serüm ile Ösek Köprüsi'ni geçüb beraber nâm-ı maḥale nüzûl eyleyüb sür'at u isti'câl ile serḥada teveccüh ü gâret eylemiştir. İmdi muḳeddema sana hükm-ü hümâyûnum gönderilüb sancâğının 'askeriyle mu'accelen Kanije Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühûnun yanına varub vech-i münâsib gördüğü maḥalde derkân u cemiyyet idüb ḥidmetde bulunmañ fermânım olmuş igen henüz sancâğında oturub ḥidmet üzerinde olmadığının i'lâm olunmamasına me'sûl

olmuşsındır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevak্কuf itmeyüb 'umûmen sancâğının 'askeriyle mîrimîran müşârün-ileyhin yanına varub küffâr-ı hâksârîñ memleket ü vilâyetlerine akın eylemeg bâbında veya bî'l-cümle fırsata el virüb maḥal-i iktizâ itdügi üzre vech-i münâsib gördügi hizmetlerde bezl-i maḥdûr sai' meşkûr idüb envâ'-ı hidâmet ile vücûda getüresin veya bî'l-cümle bu bâbda senden külli hizmete mâ'mûldür. Ana göre muḳayyed olub mu'accelen mîrimîran müşârün-ileyhin yanına varub hizmetde bulunasın.

Cümlesi Kethüdâ Beg'e

Virilmiştir

Bir şûreti Klis Begi'ne, bir şûreti Liķa Begi Ḥalîl Beg'e ve eli emirlü ma'zûl ile, bir şûreti Miḥaç Begi'ne, Peçuy Begi'ne, bir şûreti Pojega Begi'ne, bir şûreti sâbîķâ Ḳanije tâbî' sancâķ varisi cümlesine fermân olunmıştır.

Hk. 220

Bosna Kadısı ile Bosna Beğlerbeğliği'nde vaki olan Kadılar'a ve Bosna Kaymakamı'na gönderilen hükümde sabıka Bosna Beğlerbeğisi Ahmed Paşa ile birlikte Kanije serhadına ve küffarların bulunduğu memleketlere akın etmelerinin bildirilmesi, akına katılmayanların haklarından gelinmesi ve miri malların korunup zarar görmemesine dikkat edilmesine dair ferman yazılması.

Yazıldı

Bosna Serḥad Ḳâdîsı'na ve Bosna Beglerbegligi'nde vâķi' olan Ḳâdîlar'a hüküm ki; sâbîķâ Bosna Beglerbegisi olan emîru'l ümerâ'i'l-kirâm Aḥmed dâme iḳbâlühû mektub gönderüb eyâlet-i Bosna'da olan eli emirlü ve ma'zûlleri ile Ḳanije serḥadından küffâr-ı hâksârîñ memleket ü vilâyetlerine akın eylemeg fermânım olmağla mîrimîran müşârün-ileyh Ḳanije serḥadın ḳaryeye varub lakin Bosna'dan henüz me'mûr olan 'asker gelüb erişmedügin i'lâm eylemiş. İmdi serdâr-ı zafer-i şî'ârum Ösek Köprüsi'ni geçüb hemân Budin serḥadına daḥl olmaḳ üzre olub Ḳanije Serḥadından akın olunmanun zamânıdır bundan aḳdem her birine defâ't ü kerrât ile mûkid ü müşîr olub şerîfe gönderilüb Bosna vilâyetinde olan voyvodalar ve ḳâdîlar ve yazlukda olan Beglerbegi müsîm yazluk ḳâdîsı ve bir ḥarabeleriyle Ḳopaş Eflâķ'da ve serḥad ḳapudanları ve ḳal'a ağaları ve cümle neferât ile mu'accelen ḳalkub Ḳanije Serḥadına varub erişmeg fermânım olmuş idi. Vaḳt-i zamânıyla 'asker iḥrâc olunmadügi sizûñ ihmâl ü taḳşirinüzden olmağın me'sûl ü muâ'teb olmuşsındır. Bu fermân sâir fermân gibi olmayub niceleri ile Macar ṭaifesi 'adâvet üzre olmağla ba'zısına sen te-âlâ a'daları ilimizden eḥaz-ı intîķâm olunmagının tamâmı maḥaldir bu fırsat maḥalinde mûlagat ḥasırının memleket ü vilâyetlerine akın olub emvâl-i erzâķları baḥâne ü ğâret ve amil ü aliyyeleri mezâret olunub Ḥersek iline giden mal-ı 'inâyeme ve hemân olvücûddan ḥasıl-ı temz olunman vech-i meşrûh üzre me'mûr olanlar bu def'a daḥı tenbîh olunub ba'de's-sübût olmayub evlerinde bulunanlara aşlâ

emân u zamân virilmeyüb fermân-ı hümâyûnuma itâ'at itmedügleri ecilden kendüleriñ muhkem haklarından gelünüb emvâl-i erzâkları mîrî için zabt u kazb olmak fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda muqeddema vech-i meşrûh üzre me'mûr olan 'askeri mu'accelen Kanije Beglerbegisi'nün yanına gönderüb ba'd-il tenbîh fermân-ı şerîfûme itâ'at itmeyenler her kimler ise aşlâ emân u fermân virmeyüb muhkem haklarından gelüb emval-i erzâkların mîrî için zabt ü kabz itdiresin ve aķında Hersek iline giren mal-ı 'inâyeme aşlâ tecâvüz olunmayub Hersek ilinde kalmak fermânım olduĝın kaşabât u kûrâda ve bî'l-cümle nâs olan mahâlerde i'lan eylesin ki mal-ı 'inâyetden muhafâzasında olanlar bu vechile fermânım şudurını bilüb mu'accelen varub erişmeg ardınca olasın.

Bir şûret-i eyâlet-i mezbûrda olan Kâdisı ve Bosna Kâ'im-makâmına kal'a-i Paşalmaz Pojega Serhadına gelüb itimad idesiz diyü Begler'e yazılmışdır.

Hk. 221

Saray Mollası, Bosna vilayetindeki Kadılar ve Bosna Beğlerbeğisi'nin Kaymakamı'na, Hersek ve Klis sancaklarındaki kadılara ve kaymakamlara gönderilen hükümde Kanije Beğlerbeğisi ile küffar vilayetlerine akın yapılmasına dair emrin verilmesi, Ana ve Tunaklar adlı kavimlerde kim varsa akına katılmaları, oluşturulan asker taifesiyle birlikte akınlarda muvaffak olmak amacıyla gayretle mücadele edilmesinin istenmesi.

Kethüdâ Beg'e virildi

Saray Mollası'na ve Bosna vilâyetinde vâki' olan Kadılara ve Bosna Beglerbegisi'nün Kâ'im-makâmına hüküm ki; Kanije Beglerbegisi ve bir kaç Sancâkbegleri Pojega mevacibinden küffârîñ vilâyetine girüb akın için ta'yîn olunmaĝla taht-ı kazânuzda Ana ve Tunaklar kim varsa kalkub akına gelüb hîdmetde bulunmaları bâbında bir iki def'a mütevekkid ahkâm-ı şerîfüm irşâl olınmışdı. Hâliyâ serdâr-ı ali-mikdarım bi'z-zât 'umûmen 'asker-i nuşret-me'serûme ile serhad-ı mezbûrdan girüb akın eylemeg vech-i münâsib görülmegin bi-iznillahü te-âlâ işbu rebîyülevvel ayının yigirmi üçüncü gününde bir nevad menzilden kalkub Peçuy'a toĝru teveccüh ü 'azimet itmegte fermân-ı sâbıkâ üzre taht-ı kazânuzda vâki' kaşabât u kûrâda sâkin ma'zûl ve eli emirlüden vegayriden Ana ve Tunaklar kim varsa bir ân karâr u ikdâm eylemeyüb ilgar³⁸³ ile Serdâr-ı zafer-i şî'ârum'atebesine³⁸⁴ gelüb erişüb hîdmette bulunmaları bâbında fermân-ı şerîfüm şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda işbu emr-i şerîfünün şûretini yazub mu'accelen birbirinize irşâl idüb daĝı kaşabât u kûrâda muhkem zevad tenbîh eylesin ki ma'zûl ve eli emirlüden Ana ve Tunaklar ve gönüllü yigitlerden ve gayriden kim varsa bir ân ve bir sâ'at

³⁸³ (İyaĝar) 1. Başiboş atın dörtnala koşması, 2. Eskizsiz hücum, akın (Sami, s. 248).

³⁸⁴ 1. Basamak, kademe, paye, 2. Eşik, astan (Sami, s. 927).

eglenmeyüb salt u sebük-bâr³⁸⁵ kalķub iki ķonagı bir idüb sür‘at u isti‘câl üzre Serdâr-ı zafer-i şî‘âruma gelüb erişüb hıdmette bulunanlar ki İnşâ‘a’llâhü te-âlâ gelüb erişmeğle mal-ı i’nâyemdem külli nesne ile ni‘metin olduklarından gayri hıdmet ü yoldaşlıkı zuhur idenlere zü‘amâ ve timârlar ve sâir dirligler virilüb külli ra‘iyyet olunmaları muķarrerdir ‘asker Tatar ve Macar taifesi dahı bir cânibine yürüyüb bî-‘avnillah hâlâ ‘aynı hasirinin memleket ü vilâyetleri ġâret olunmaķda her vechile ‘idareden intikâm alınmaķa mecâldir bu fırsatlar dahı ele girmeg yokdır. Serdâr-ı zafer-i şî‘ârum‘umûmen Peçuy’ı ve sâir ‘asker-i İslâm ile mütevekkilen ‘amillerin sür‘at u isti‘câl üzre teveccüh ü ‘azimet eylemeğle i’tibanca murad u müstev³⁸⁶‘askeri yetiştirib vâķi‘ olan aķında geregi gibi imdâd u mu‘avenet eylemeniz bâbında dakıķa tam ve ihtimâm malı şalim eyleyesin.

Bir şûreti Hersek ve Klis sancaķlarında vâķi‘ olan ķadırlara ve Kâ‘im-maķâmlar’a.
Hk. 222

Dergâh-ı Ali kapıcıbaşlarından Belgrad Muhafızı olan İbrahim Aġa’ya gönderilen hükümde Belgrad muhafazası sırasında ortaya çıkan eşkıyâlara karşı tedbir alınması, fesatlık ve eşkıyâlık faaliyetlerinde bulunan kişilerin yakalanıp haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Yevmü‘l ahad fi 23 Rebiyülevvel sene 4 mezbûr

Kethüdâ Beg’e virildi

Yazıldı

Bir şûreti

Dergâh-ı Ali Kapucıbaşlarından Belgrad muhafazasında olan İbrahim Aġa’ya hüküm ki; hâliyâ Belgrad’da ba‘zı ehl-ifesad ü eşkiyâ zuhur idüb evler ve düġġânlar açub Müslimânların esbâbu erzâķları sarf itdigleri i‘lâm olundu. İmdi bu maķûle ehl-i fesadın zuhurı senle âdem takyidinden fermânım olmaġın külli mu‘teb olmışsındır. İmdi vech-i meşrûh üzre zuhur iden ehl-ifesadı haķ tedbîr ü tedarükle ele getirüb aşlâ emân u zamân vermeyüb şer‘ ali ile haķlarından gelinmeg fermânım olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduķda bu bâbda bi’z-zât muķayyed olub vech-i meşrûh üzre zuhur iden ehl-ifesadı haķ tedbîr ve tedarükle ele getirüb dahı üzerine şer‘ ali çerim başın olan muhtâķ-ı ‘arz olanlardan ise hesap eyleyesin muhtâķ-ı ‘arz olmayanların şer‘ ali ile haķlarından gelesin ki sâir eşkiyâyâ munaşib ‘araba ve ba‘aş naşihata vâķi‘ olan bu bâbda kimesneye i’timad itmeyüb gice de gündüz de bi’z-zât gideñ muķayyed olub ehl-i fesadı ele götürüb şer‘ ali ile haķlarından gelinmeg bâbında ikdâm ü ihtimâm eyleyesin. Şöyle ki serdâr-ı zafer-i şî‘ârum dahı bu maķûl-

³⁸⁵Yükü hafif, eşyası az olan (Devellioġlu, s. 1081).

³⁸⁶İstifal, kâfi, vafi yetişir, tam, mükemmel (Sami, s. 1341).

u huşûş'arz alması olbâbda beyân olacak 'özriñ maqbûl olmayub hâklarından gelinmeg muqarrerdir bilmiş olasin.

Hk. 223

Yayçe Kalesi'nin Dizdarları'na gönderilen hükümde kale ve palangalarda yapılacak mücadeleler için barutu olmadığından Yayçe Kale'sinin Veziri'nden barut vermesinin emredilmesi ve Palangalar'a teslim etmesinin bildirilmesi.

Bu emr virildi

Efendi hattıyla

Yayçe Kal'ası Dizdârları'na hüküm ki; hâliyâ İpene Kal'asın serhadda vâki' olub livâ-i mezbûrda vâki' olan kal'a ve palangaların barûtı olmayub ziyâde barût lâzım olmağın on kaşar barût virilmesini emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre livâ-i mezbûrda olan Palangalar'dan on kaşar barûtı teslim idüb dizdârlarından 'asker alub hıfz eyleyesin.

Hk. 224

Eğri Beğlerbeğisi Sinan'a gönderilen hükümde Uyvar Kalesi'nin muhafaza edilmesi için başbuğ tayinin yapılması, asker taifesinin bir an bile beklemeden mücadele etmesi gerektiği ve muhafaza sırasında hizmet etmeyenlerin defterlere yazılmasının emredilmesi.

Yevmü'l Ahad fî 6 Rebî'u'l-evvel sene 4 sûret-i Hamid Begi'ne

Kethüdâ Beg'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Eğri Beglerbegisi Sinan dâme iqbâlühûya hüküm ki; sen yarâr u sancâğda şî'ar olduğundan gayri nice yıldan berü serhadlarda uğur-u hümâyûnda hizmetde olub ahvâl düşmenden haberdâr olub eşaşınca bi-'inâyeti'llâhi te-âlâ senden külli işar cemîl-i zuhûrî mâ'mûl olmağla hâlâ kalğub Uyvar Kal'ası'na muhafaza iden Cünûd-ı Müslimân mülâkî olub dahı cümlesine başbuğ olub kal'a-i mezbûranun feth ü teslimadı bâbında hizmetde olmañ fermânım olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü ikdâm itmeyüb zîkr olunan 'asker varub başbuğ olub ecdâd-ı hûday-ı kâdîr ile kal'a-i mezbûranun feth ü teslimadı bâbında varğula yazdı himmete getüresin ve zîkr olunan 'asker halkı seni kendülerden başbuğ bulub vech-i münâsib gördüğüleri üzre uğur-u hümâyûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunalar anun gibi senle muvâfaqat idüb eyleyüb yoldaşlıkda bulunan eger ümerası nâmdâr ve eger zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve eger erbâb-ı istiḥkâkdır yazub

defter idüb 'arz eylesesin ki hallerine göre ra'yyet olunub her biri alınmağda aliyye-i husravaneme mazhar olurlar anla ki hoşnut idüb hıdmete lâzımsan adâlet-i takşirata uğraşalar her kimler ise vukû'a üzre yazub bildirsin ki sâir mûcib-i 'ıbret için haklarından geline amma sendahı celîlü'lünde mezkûr olan vüfûr-u fehîm ü firâsetde ve kemal-i kiyâset muktezâsınca her birine emîn ü istimâlat virüb tamâma sen bölük itmeğle cümlesine hakîkası istiğdâm sai' cemîl ve hak-ı ihtimâm eylesesin ki İnşâ'a'llâhü te-âlâ zuhûra gelen hıdemât-ı mîrürüñ muqâbelesinde mâ'mûlinden ziyâde itikada aliyye virmedüğine mazhar olacağın muqarrer bilesin.

Hk. 225

Budin Beğlerbeğisi, Defterdarı ve Eğri Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümde Peşte Muhafazası'nda görev alan askerlere ulufe dağıtılması ve sipahi ile silahtarlara da icazet verilmesinin emredilmesi.

Khuloğlanları Ağası Ali Ağa'ya virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Budin Beglerbegisi'ne ve Defterdârı'na hüküm ki; hâliyâ Peşte muhafazasında birer kıta 'ulûfeleri hâlâ virilüb terakki ile kalan khuloğullarınun varoş mevaciblerin zinneye? kalmağ üzre rûz-ı kâsımuñ Ağaları olan Ali zide kadruhû ile muhafaza hıdmetinde olub rûz-ı kâsımdanşoñra müsteħak oldukları 'ulûfeleri Ağaları kâpusında olmağ üzre mezbûrlara icâzet virilmesine emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda emrüm üzre mezbûrlar rûz-ı kâsımuñ muhafaza hıdmetinde olub müsteħak oldukları 'ulûfeleri Ağaları kâpusında olmağ üzre rûz-ı kâsımdan şoñra mezbûralara icâzet viresiz.

Muhafaza dahı virildi

Mim hattıyla

Bir şûreti Eğri muhafazasında olan sipâhi ve silaħdârlara sü'ûd? icâzet verilmeğ için Eğri Begleri'ne yazıldı.

Hk. 226

Klis Beği İbrahim Beğ'e gönderilen hükümde Klis Piyadesi'nin Kanije Beğlerbeğisi İbrahim'in yanına gitmelerinin bildirilmesi ve yapılacak seferin gecikmemesine dair hümâyûn gönderilmesi.

Yevmü'l Cuma' fi 11 Rebiyülevvel sene 1014 mezbûr Mehdi Beg'e

'Amir Çavuş'a virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Klis Begi İbrahim Beg'e hüküm ki; livâ-i mezbûrîñ piyâdesi bundan aqdem yerüne gelme için emr-i şerîfüm irşâl olunmış idi. Lâkin Kaniye cânibindekileri münâsib olmağın cümlesi Kaniye Beglerbegisi İbrahim dâme iqbâlühûya varub hizmetde bulunmaları bâbında fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub livâ-i mezbûrda vâki' olan piyâde taifesi cümle ne vaz malıyla mu'accelen yerlerden müşârün-ileyhe gönderesin ki varub vaqtiyle mülâkî müşârün-ileyh vech-i münâsib gördüğü üzre uğur-u hümâyûnumda hizmetde veyoldaşlıkda bulunalar huşûs-ı mezbûr mühimmâtandır 'avk u te'hîrden ihmâl ü müsahâleden ziyâde hazer eyleyesin.

Hk. 227

Eğri Beglerbegisi'ne gönderilen hükümde Uyvar Kalesi'nin fethedildiği haberinin verilmesi, Novigrad'a doğru harekete geçilerek bu mücadeleye büyük önem ve gayret gösterilmesinin bildirilmesi.

Ûzûn Efendi'nin birâder zâdesine virilmiştir

Efendi hattıyla

Yazıldı

Mehmed'e

Eğri Beglerbegisi'ne hüküm ki; İnşâ'a'llâhü te-âlâ Uyvar Kal'ası feth ü teslimad olunduğ da kıdvetü'l ümerâ'i'l-kirâm Tırhala sancâğın olan Piyâde Ağası Mehmed dâme 'izzühûya beglerbegisi payesiyle muhafazaya alıkoynub dağı sen kendüñ nev³⁸⁷ Belgrad Kal'ası mağâşa itmek fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince 'amel idüb İnşâ'a'llâhü te-âlâ mâlikî'l-kadr Uyvar Kal'ası feth u fütûhın olunduğ da müşârün-ileyh Beglerbegisi payesiyle muhafazada alıkoynub dağı kendüñ Novigrad Kal'asını mağâşa idüb andağı feth u fütûhını götürmeg bâbında ikdâm u ihtimâm eyleyesin Budin nev Estergon ve sâirden iktizâ idüb haber gönderdüglerinde ve emân için tenbîh olunmuştır. Hemân gayra koşub iki yerden kuşatub bu hizmetleri ecdâd-ı huday-ı te-âlâ eyle vücûda getüresin İnşâ'a'llâhü te-âlâ sana dağı mâmûline mertebe eyle ra'ıyyet olandır. Ana göre ikdâm u ihtimâmda dağı fevteylemeyesin .

³⁸⁷Yeni, son zamanlarda çıkmış, taze, körpe (Devellioğlu, s. 967).

Hk. 228

Akıncıbeği Musa Beğ'e gönderilen hükümde Silistre Beği Ali Paşa'nın yanına gidip hizmette bulunmasına dair emrin verilmesi ve buna mukabil çeşitli yardımlar göreceklerinin bildirilmesi.

? Çavuş'a virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Akıncıbegi Musa Beg'e hüküm ki; Akıncıbegliğe gelmeyle kemâ-kân üzerindedir emîru'l-ümerâ'i'l-kirâmla Silistre Beglerbegisi Ali dâme ikbâlühûnun yanında hizmetde olman emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre müşârün-ileyhiñ yanında hizmetde olub uğur-ı hümayûnda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai' ü ikdâm eylesin. İnşâ'allâhü te-âlâ vücûda gelen hizmetinün muşkâbelesinde envâ'-i i'nâyet aliyyey-i husravaneme mazhar düşmen muşkarrerdir. Ana göre müşârün-ileyh ile hemân hizmetde teveccühsün.

Hk. 229

Budin Beğlerbegisi ile Kaniye, Eğri, Bosna Beğlerbeği'ne gönderilen hükümde askerin her zaman hazır olmasının istenmesi, mutasarrıf, müteferrika, çavuş ve serdar gibi zuama ve timâr sahibi olanlara ihtiyaç duyulduğundan bu kişilerin olası tehlikelere karşı tedbir almaları gerektiğinin bildirilmesi, sınır bölgelerinde devlete hizmet edenlere timâr ve zeamet verilmesinin emredilmesi.

Yevmü'l İsneyn fi 26 Zilkade sene 1014

Bâ hatt-ı Hâzret Efendi'ye

Budin Beglerbegisi'ne hüküm ki; bundan akdem ecdâd-ı ızâmum İnşâ'allâhü te-âlâ bir ihsanıma fermân-ı şerîflerinde serhaddan olan ze'amet ve timârlar serhaddarda sâkin olanlarıñ mutasarrıflarında olmağla serhaddar me'mûr olub 'asker her zamân hazır u emânda olmağla a'daları yaverleri ber-vechile fırsat bulmadüğundan gayri a'daya gereği gibi gûş-mâl³⁸⁸ virüler ki hâliyâ birkaç seneden berü serhadda olan ze'amet ve timârlara elçi eylesin ki sâkin olanlardan virilmegle serhadda serdâr ve çavuş ve de küttâbdan kimesne kalmayub ve hizmete zamânında kimesne bulunmağla sizleriñ meştat olmasına ba's olmağın eyâletlerine tabi' sancâklarda müteferrika ve çavuş ve küttâb taht eyâletlerde ve serhadda olub vaqt-i heşaba cümlesi hazır olub dirliği olan sancâkda mezbûranıñ evvelde hizmetde sâkin

³⁸⁸1. Kulak bükme, terbiye, te'dib, 2. Çalgılarda verilen düzen (Sami, s. 1205).

dirlikleri serhadda sâkin olub hîdmetde mevcûd olan yarâr yigitlerden aklamında mevcûd bulunmaların 'arz olunmak fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdir olan emrüm mücebince 'amel idüb eyâletlerine tabi' olan sancâklarda ze'amet ve timâr mutaşarrıf olan müteferrika ve çâvuş ve küttâb taht-ı eyâletlerde bulunmaları ve lâzım oldukda mevcûd ve serhadda sâkin olan şöyle ki eyâlet ilinde veyahûd serhadda sâkin olmağ ihtiyâd itmeyeler o makûllerin dirliklerin serhadda sâkin olub hîdmetde mevcûd olan yarâr yigitlerde ve bu hâl-i 'arz eylesin ki 'arzin mevcûdda olub berât-ı şerîfüm virile amma bu bahâne ile ahz u celb olunmağla veyahûd 'arz u ta'sil ile serhadda sâkin olanların ze'amet ve timârları 'arz olunmağdan ziyâde hâzer eylesin ve bu hükm-ü hümâyûnuma Budin hazinesinde hıfz eylesin ki mezbûr için birisü şöyle 'amel eylesin.

Bir şûreti Kanije Beglerbegi'ne yazıldı, bir şûreti Eğri Beglerbegi'ne, bir şûreti Bosna Beglerbegi'ne yazıldı.

Hk. 230

Budin Beğlerbeğisi ve Defterdarı'na gönderilen hükümde atlı olmayan bazı kişilere at ulufesinin verilmesine, habis olanlara ise verilmemesine dair emrin çıkarılması. Bu emrin birer suretlerinin Eğri, Kanije ve Bosna Beğlerbeğisi'ne de gönderilmesi.

Bu dağı

Yazıldı

Budin Beglerbegisi ve Defterdarı'na hüküm ki; Budin gönüllüleri kadimden atlu olub hâliyâ ba'zıları atlu olmayub ve ba'zıları dağı habis olub lâkin atlu 'ulûfesi virildüğü ihtimâm olundu. İmdi atlu olmayanlardan ve habis olanlardan atlu 'ulûfesi virildüğüne rızây-ı şerîfüm yokdur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dağı atlu olmayanlardan atlu 'ulûfesi ve habis olanlardan gidene virmeyesiz. Şöyle ki emrüm muhalif atlu olmayanlardan atlu 'ulûfesi veyahûd habis olanlardan gidene virdüğüne ihtimâm oluna külli bi'at olmanız muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub emr-i şerîfümün icrâsında dağka fevteyleyemesin.

Bir şûreti Eğri Beglerbegisi'ne, bir şûreti Kanije Beglerbegisi'ne, bir şûreti Bosna Beğlerbegisi'ne.

Hk. 231

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde bir anlık gecikme bile yaşanmaksızın Novigrad Kalesi'nin muhasara edilmesi için emrin verilmesi ve bu emrin ihmal edilmemesi gerektiğinin bildirilmesi.

'Amir Çâvuş'a virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Silistre Beglerbegi olan Ali Paşâ'ya hüküm ki; yanında mevcûd nemikdar 'aded varsa cümlesiyle hemân bir ân ve bir sâ'at aslâ te'hîr itmeyüb varub Novigrad Kâl'ası'nı muhaşara eylemege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb yanında nemikdar mevcûd 'asker varub cümlesiyle hemân kalkub varub Novigrad Kâl'ası'nı muhaşara idüb bi-inâyeti'llâhi te-âlâ feth ü fütûhuta götürmeg bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesin 'avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 232

Budin Beğlerbeğisi Boşnak Mustafa Paşa'ya gönderilen hükümde Erdel Hâkimi Poçkayı İstovan'da buluşulup Novigrad Kalesi'nin alınması için Budin'e acilen gidilmesi ve buranın muhafaza edilmesi için harekete geçilmesi gerektiğinin emredilmesi.

Bâ hatt-ı Hâzreti Efendi'ye

Yazıldı

Budin Beglerbegisi Boşnak Muştafa Paşâyâ hüküm ki; hâliyâ Novigrad Kâl'ası'na Macar taifesiyle girdüğü i'lâm olunmağın huşûş-ı mezbûr Erdel Hâkimi Poçkayı İstovan serdâr-ı zafer-i şî'ârum mülâkî oldukda müşavere olunub görmegle havale olunmuşdır. Sen te'hîr itmeyüb mu'accelen 'asker külli kalkdı mezbûra varub Budin'in hıfz u hırâsette olmağ emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî itmeyüb yanında mevcûd olan 'asker külli mu'accelen kalkub Budin'e varub Budin'in hıfz u hırâsetiyle mukayyed olasın.

Hk. 233

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Poçkayı ve Novigrad'ın alınmasından sonra Uyvar'a varıp buraya yardımda bulunmaları için emrin verilmesi.

Bu dahı

Bâ hatt-ı müşârün-ileyhe

Yazıldı

Silistre Beglerbegisi olan Ali Paşâ'ya hüküm ki; bundan aqdem sana Novigrad'a varasın diyü fermânım olmuştır. Lâkin Novigrad'a Macar taifesiyle girmegle ol huşûşa Erdel Hâkimi Poçkayı İstovan serdâr-ı zafer-i şî'ârum mülâkî oldukda müşavere olunır. Sen mu'accelen yanında olan 'asker ile kalkub Uyvar üzerine varub

İnşâ‘a’llâh ‘askere mu‘avenet eylemeg emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te’hîr ü terâhî eylemeyüb yanında olasin cümle ‘askeriyle mu‘accelen kâlkub Uyvar’a varub bi-inâyeti’llâhi te-âlâ kal’a-i mezbûranun kabz-i müteferrika götürülmesi bâbında sai‘ muqarrer vecd-i nâ mahşûr eylesin.

Hk. 234

Estergon Beği’ne gönderilen hükümde Estergon Muhafazası’nda yararlılık gösteren cebecilere hizmet etmelerinin karşılığında icazet verilirken, başka işler için verilen emirlere muhalif eden kişilere icazet verilmemesi yönünde talimatın verilmesi.

Cebeciler Çavuş’a virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Estergon Begi’ne hüküm ki; hâliyâ Estergon muhafazasına ta’yîn olunan cebeciler bir sene-i kâimde muhafaza eylediglerinden sonra İnşâ‘a’llâhü te-âlâ yerlerine az kimesne ta’yîn olunur. Mezbûrlar kaç nefer ise birisi âdeme hizmet itdiglerinden sonra icâzet virilüb ihrâc olunmağa emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrlar kaç nefer ise birisi Hamit’e muhafaza eylediglerinden sonra mezbûrları kal’a muhafazasından ihrâc eylesin. Amma bu bahane ile emrümüne muhalif birisi hâli olmadı icâzet virilmegden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 235

Budin Beglerbeği’ne gönderilen hükümde Novigrad’ı veren Nemçe taifesinin sağ salim istedikleri yere gönderilmesine dair emrin verilmesi.

Ahmed Çavuş’a virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Budin Beglerbegi’ne hüküm ki; Novigrad’da olan Nemçe keferesi her kimin viresiyle kal’aya virmişler ise mezbûrları kal’adan çıkarub vire virdigleri üzre emân ü sâlim istedigleri yere irşâl olunmağa emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı hümayûnum üzre kal’a-i mezbûradan virelerse Kal’a-i Vidin Nemçe taifesin emân ü sâlim çıkarub istedigleri yere gönderdüb câniblerine fermânlarındır kendü eriştirmegden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 236

Silistre Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde acilen bir ordu kurup Uyvar'a göndermesinin emredilmesi, burada görevli serdarın yanına gidilerek bir Uyvar Kalesi için özenle ve sabırla mücadele edilmesi, dirliğleri olanların dirliğlerinin hakkaniyetle alınması ve bu konuda zulüm yaşatılmamasına dikkat edilmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Yevmü'l Ahad fî 'Aşr Muharrem sene 1014 mezbûr Estergon

Sinan Çâvuş'a virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Silistre Beglerbegi olan Ali Paşâ'ya hüküm ki; mektub gönderüb yanında olan 'askeriñ ekser gönüllü ve eli emirlü ve ma'zûl olub bu sene-i mübarekde ziyâdelerse farğında olmak ile ekseri piyâde kalub bu maḥale gelince niceleri yollarda tağlarda düşüb yerlerinden olmuşlardır diyü i'lâm idüb ve sen daḥı 'askeri Uyvar'a gönderüb kendiñ serdâr-ı zafer-i şî'ârum huzûruna gelmege ricâ eylemişsin. İmdi Uyvar Qal'ası'nın bii'nâyeti'llâhi te-âlâ kabza mutaşarrıfa götürülmediyse iktizâsı murâd-ı hümâyûnum olub ve bu bâbda senden külli hîdmete me'mûr olmaḡda yanında mevcûd olan 'askerler ile mu'accelen Uyvar'a varub erişmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduḡda emrüm üzre bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî itmeyüb yanında olan 'asker ile iki konaḡı bir idüb mu'accelen varub Uyvar muḥaşarasından olan 'asker-i İslâm ta'yîn olub bi-nâyeti'llâhi te-âlâ kal'a-i mezbûraya fetḥ ü fütûhata götürmege iḡdâm ü ihtimâm eylesesin. Bu zamânda gelince niceleri meskûr olmuşdır bu defa' daḥı var kuvveti yazub himmet getirüb uğur-u hümâyûnda envâ'-i yüz aḡlıkları zuḡura ne sai' cemîl eylesesin ve 'asker ḡalkından ermeyüb orduy-ı hümâyûnum veyahûd az vilâyete kaçub gider varsa defter eyleyüb göndermeḡle dirliğleri olanlarıñ dirliği ana virilüb dirliği olmayanlarıñ ḡaḡlarından geline bu bâbda bi'z-zât muḡayyed olub 'arz u ta'sîl eyle ber-vech-i zulm ü ta'addî olmaḡdan ziyâde ḡazer eylesesin.

Hk. 237

Budin Muhafazası'nda Kuloğlanları Ağaları'ndan olan Parmaksız Ali Ağa'ya gönderilen hükümde kul oğlanlarından bir bölük kurmalarının istenmesi ve bu bölükle birlikte Budin Muhafazası'na katılmalarının emredilmesi. Budin için özenle ve gayretle mücadele edilmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Mezbûr Ağa tarafından gelen âdeme virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Budin muhafazasında olan Kuloğlanları Ağalarından Parmaksız Ali Ağa'ya hüküm ki; sana tabi' olan kul oğulları seninle bir sene dahı Budin muhafazasında olub İnşâ'a'llâhü te-âlâ andan sonra mezbûrlar ile bölügi tevzi³⁸⁹ olunmağa fermânum olmuştır mezbûrlar ile bir sene dahı Budin muhafazasında olmana emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda emrüm üzre sana tabi' olan kuloğulları ile bir sene dahı Budin muhafazasında İnşâ'a'llâhü te-âlâ andan sonra mezbûrlar diyen bölügi tevzi' olurlar. Ana göre mezbûrlar ile bâb-ı muhafazada ikdâm ü ihtimâm eyleyesin.

Hk. 238

Rum ili Beğlerbeği'ne gönderilen hükümde sancak ve nahiyelerdeki zuamanın miktarlarından bahsedilmesi, zuamalarla ilgili teftişin yapılması, yağmacılık yapan eşkiyâlar ile bazı insanların ellerinden dirliğlerinin alınıp haklarından gelinmesi için ferman çıkarılması.

Kethüdâ Beg'e yazıldı

Efendi hattıyla

Yazıldı

Hasan

Rum ili Beglerbegi'ne hüküm ki; Avlonya sancâğında Boğuniye nâhiyesinde mürasele nâm vire ve tahrîren 24500 akça ze'ameti olan Ali ve yine livâ-i mezbûrda ve nâhiye-i mezkûrda kırye-i mezbûra ve tahrîren 19622 akça timârı olan Mehmed'e ve yine livâ-i mezbûrda ve nâhiye-i mezkûrda kırye-i mezbûra ve tahrîren 14328 akça timârı olan Hamid Voyvodası sancâğa ve nâhiyesine der-i uğurda nâm-ı kıryede tahrîren 29000 akça timârı olan Ahmedî Sinan Çâvuş ve yine Avlonya sancâğda ve nâhiyesinde nâm vire tahrîren 30891 akça ze'ameti olan Cafer Çâvuş oğlanları Ali ve Mehmed ve livâ-i mezbûrda ve nâhiye-i mezkûrda bulursa küçüg nâm kırye ve tahrîren 24555 akça timârı olan Ali ve yine livâ-imezbûrda Belgrad nâhiyesinde mürasele nâm-ı kırye ve tahrîren 21400 akça ze'ameti olan hazır Cafer'e bu defa' Estergon merasında sabit olan Piri Paşa oğlu Ali Beg'le muhâlefetde yağmâ ve tâlân idüb Estergon Kal'ası Varoş ve Palangası fethinde mevcûd olmayub firâr itdigleri ecilden dirliğleri alınub haklarından gelinmesi bâbında fermânum şâdır olmağın mezbûrların ze'ameti ve timârları himema³⁹⁰ yüz altmış dört bin iki yüz altı akçalık alub destûr-ekrem müşîr-i efham nizâmü'l âlemüm

³⁸⁹ Dağıtma, dağıtılma, herkese payını dağıtma, üleştirme (Devellioğlu, s. 1286).

³⁹⁰ Gayretler, emekler, çalışmalar, yüksek idareler, ermiş olanların tesirleri (Devellioğlu, s. 426).

Vezîr-i A'zâm Serdâr Mehmed Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehûnun tekâ'üd³⁹¹ kuşûr-ı nokşânîçün virilmege fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda zıkr olunan yüz altmış dört bin iki yüz toksan altı akça ze'ameti müşârün-ileyh serdârım edâma'llâhü te-âlâ iclâlehûnun tekâ'üdi olursa kim nokşânçün teveccüh idüb zabt itdiresin ve mezbûrları bâb-ı vech-i kâh ele götürüb dahı aşlâ emân u zamân virmeyüb fermân-ı şerîfüm üzre haklarından gelesin ki sâir eşkiyâyâ mevâcib 'araba ve ba'sına ve şıhâte vâki' ola.

Hk. 239

Budin Beğlerbeği'ne gönderilen hükümde Tunaklar olarak bilinen insanlara karşı dikkat edilmesinin ve Tunaklar arasında yaşanan gelişmelerden haberdar olunup sükûnetin sağlanmak istenmesi. Ayrıca Müteferrika Mehmed'in teslim edildiğinde tutsak bedelinin ödenmesinin bildirilmesi.

Serdâr Mehmed Beg'e yazıldı

Efendi hattıyla

Yazıldı

Budin Beglerbeği'ne hüküm ki; Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikâlarından Mehmed dâme müceddedühû Tunaklardan maḥal demekle dolaşman Budin 'e ihtimâm Sehan Ağa nâm-ı kimesne livâ-i bu şe'adet? nâm-ı İskele ve âdemiyle itlâf³⁹² idüb lâkin kul eyledügları maḥalde teslîme ü irsalinde ihmâl idüb kuşûr gidermege kendüsi gadr olduğın bildirüb mezbûrına bahâne gelmesi varid-i tarihden gelen Tunaklar'dan biri alınur bilmek için emr-i şerîfûme rızâ etmege buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zat muḳayyed olub müşârün-ileyhin zıkr olunan Tunag'ı katl itdügi bahâne her ne ise gönderüb bî'l-tamâm adları teslîm edince varid-i tarihden gelen Tunaklar'dan biri asulub itilâf itdirmeyesin huşûş-ı mezbûrda muḳayyed olan müşârün-ileyhin hakk-ı hûlaşına bezl ü haset eylesin.

Hk. 240

Sabıka Tımışvar Beğlerbeği olub Ohri sancağında Müteferrika olan Süleyman'a gönderilen hükümde Estergon Kalesi için yapılacak fetihde ümera ve asker taifesine başbuğ tayin edilmesi, ayrıca Eğri Kalesi'nin de muhafazasında askerin hiç durmadan gece ve gündüz gayretle çalışmasının ve küffârlarla yapılan mücadelenin hiç bırakılmamasının bildirilmesi.

Yazıldı

³⁹¹1. Karşılıklı oturma, 2. Emekliye ayrılma, 3. Emeklilik (Devellioğlu, s. 1241).

³⁹²1. Telef etme, mahvetme, öldürme, 2. Lüzumsuz yere harcama, 3. Yok etme, bozma (Devellioğlu, s. 539).

Sâbıkâ Tımişvar Beglerbegi olub hâliyâ Ohri sancâğında ber-vech-i arpalıka müteferrika olan Süleyman dâme ikbâlühûya hüküm ki; hâliyâ sen yarâr u şecâ'ate şî'ar olub bundan akdem vâki' olan seferlerüñ her birine envâ'-i hizmetde bulunub bu sene-i sâbıkâda Budin'e irşâl olunan 'asker-i İslâm'a başbuğ ta'yîn olunduğın haq-ı tedbîr ve tedarükle 'asker kalmışsa Budin'e işâl itmegle hidamâtına meşkûr olub kemâl ü şecâ'at ve şehâmetle min ü faqr tedbîr-i firâsetle külli i'timad-ı humâyûnum olmağın Estergon Qal'ası'nda muhafazaya ta'yîn olunan ümerâ ve sâir bir neferâta başbuğ olman emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduqda fermân-ı şerîfüm üzre qal'a-i mezbûrda olan ümerâ ve sâir bir neferâta başbuğ olub qal'a-i mezbûranun hıfz u hırâsetinde ve muhafazasında olan taifenün zabt u şıyânetinde mücedded ü sai' olub gicede ve gündüzde qal'a-i mezbûranun muhafazası bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesesin veya bîl-cümle bu bâbda senden külli hizmete mâmûldür. Ana göre Eğri Qal'ası'nun hıfz u hırâsete ve Eğri muhafazasına ta'yîn olunan 'asker halkının zabt u rabtıdır onat muqayyed olub bâb-ı muhafazada dakika fevteylemeyesin ve qal'a-i mezbûr muhafazasında olan Eğri emir ve Eğri zü'amâ ve erbâb-ı timârdır ve kapucı kulları ve yeniçeri ve cebeci ve topçı ve qal'a neferâtı ve gönüllü taifesiyle ve eğer gayridir veya bîl-cümle bir akçadan bin akçaya varınca dirliği olanlardır seni kendülerden başbuğ bulub sizden muhalefet var igen bi'atdan eylemeyeler senün gibi hizmet-i muhafazada mütekâmil idüb sözüne muhalefet idenlerüñ gene haşlarına göre te'dib lâzım olanları te'tib ü haqlarından gelinmen lâzım gelenleriñ haqlarından gelüb muhasırında vech-i münâsib gördüğüleri üzre istihdâm eylesesin. İnşâ'a'llâhü te-âlâ vucûda gelen hizmetinün muqâbelesinde envâ'-ı i'nâyete aliyye-i husravaneme mazhar düşmen muqarrerdir. Ana göre ikdâm u ihtimâma hâlâ kelâm eylesesin amma muhafaza bâbında onat muqayyed olub aşhâbların yakında? sû-i tedbîr ve gaflet ile düşmen tarafından qal'a-i mezbûraya zâdu kendün erişdirmegden ta'yîne hazer eylesesin.

Hk. 241

Anadolu Beğlerbeğisi Ahmed Paşa'ya gönderilen hükümde İstolni Belgrad Kale'si için zuama ve timâr sahipleri ile eyaletlere tabi olanların bir an bile beklemeden muhafaza yerine varmalarının emredilmesi.

Kethüdâ Beg'e virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Anatoli Beglerbegisi Ahmed Paşa'ya hüküm ki; hâliyâ İstolni Belgrad Qal'ası'nun muhafazası mühimmâtandır olmağın eyâletlerine tabi' olan zü'amâ ve erbâb-ı timâr ile varub qal'a-i mezbûr muhafazasında olmağa emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduqda emrüm üzre bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî eylemeyüb mu'accelen varub eyâletlerine tabi' olan zü'amâ ve erbâb-ı timârları qal'a-i mezbûr muhafazasında olan

bâb-ı muhafazada dakika fevteylemeyesin. Kâl'a-i mezbûranun muhafazası mühimmiâtandır aşlâ ve kaç'a tea'llül ü bahâne eylemeyüb varub muhafazada olasın.

Hk. 242

Kanije Beğlerbeğisi İbrahim'e gönderilen hükümde Rum ili eyaletinde olan Vezir Hasan Paşa'nın Tatar askerleriyle birlikte o taraflara irsal olunduğunun bildirilmesi, burada gayret ve sebat ile çalışmaları gerektiğinin emredilmesi.

Bâ hatt-ı Efendi'ye

Fî 10 mim sene 14

Yazıldı

Kanije Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühûya hüküm ki; hâliyâ Rum ili eyâletinde mutaşarrıf olan destûr-ı kerem Vezirim Hasan Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâlehö müstevfî asker ile ve ol câniblere irşâl olunan Tatar askerî dahı hemân gönderilmiş hemân varduğu yazub himmete gönderüb bi-inâyeti'llâhi te-âlâ yüz aklıklarına sai' ü ihtimâm üzre i'lâmıñ oldurub buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı celîlül' kadrüm üzre muqayyed olasın İnşâ'a'llâhü te-âlâ vezîr müşârün-ileyhe irşâl olunan 'asakir doğraş? ile varduğların mahale iktizâ idüb vech-i münâsib gördüğün üzrehareket idüb naşibü'llâhi te-âlâ yüz aklıkları zuhûruna ikdâm u ihtimâm eyleyesin ve i'nâyet-i hakla ele getirilen 'amel esirlerinden eğer kapudan ve eğer sâir rikâb-ı hümâyûnum eyâletlerin hareketde bulundursa alub serdâr-ı ali-mikdarım tarafından irşâl eyleyesin ki serdârım mevkit ile Asitâne-i Sa'âdetime irşâl olunan İnşâ'a'llâhü te-âlâ uğur-u hümâyûnumda vücûda gelen hîdmetinün muqâbelesinde envâ'-ı i'nâyete aliyye-i husravaneme mazhar düşmen muqarrerdir.

Hk. 243

İstolni Belgrad Beği'ne, Yeniçeri Zabitî ile Anbar Emîni'ne gönderilen hükümde İstolni Belgrad Kalesi'ne zahire tevzi edilmesi ve Murad Paşa'nın komutanlığında oluşturulacak olan kul taifesinin fetihlerde üstün mücadele vermelerinin emredilmesi.

Hırasete tabî' Ramazan Çavuş'a yazıldı

Bâ hatt-ı Efendi Hâzreti'ne

10 Mim sene 14

İstolni Belgrad Beği'ne ve Anbar olan Yeniçeri Zabitî ve Anbar Emîni'ne hüküm ki; hâliyâ İstolni Belgrad Kâl'ası'na irşâl olunan zahire İnşâ'a'llâhü te-âlâyâ varub vuşûl buldukda kâl'ada olan kul taifesine işbu sene erbaa 'ışrîn ve elf cemaziyelâla ayının guresinde tevzi' olmağa emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu

bâbda fermân-ı celîlül'î kâdrüm muktezâsınca 'amel idüb irşâl olunan hüsniye-i kal'a-i mezbûrda Murad Paşa taifesine vech ü fetḥ üzre tarihini diyendir 'adl maḥak üzre tevzî' eyleyüb daḥî nimetdâr zaḥire tevzî' olunub 'ayan ile yazub defter itdüresin. Şöyle ki kûl taifesi gidişatı zaḥire firârlardır diyü tea'llül iderlerse mevacibe deḡin zaḥiredir berüde bir-vechile tea'llül ü i'ḳad itdirmeyesin.

Hk. 244

Siksar Beḡi'ne gönderilen hükümde daḡlardan ve sazlıklardan giren reayanın bazısının devlete teslim edilmesi, bazısının da istedikleri varoş ve köylere yerleştirilmesi, devlete karşı kendini küçülten ve yerini terk edenlerin de haklarından gelineceğine dair emrin verilmesi.

Yazıldı

Siksar Beḡi'ne hüküm ki; bu sene-i mübarekde Darülharb'den gelen ve a'day-ı yerden gelen re'âyâ muḥâlif ise daḡlardan ve sazlıklardan girdükleri ve ba'zıları tûfenginü aldırub teslîm getürdükleri i'lâm oldu. İmdi taife-i mezbûraya istedikleri varoşlarda ve köylerde nevt itdirüb ve min-ba'd alaydan ve tûfenginü teslîm götürmemeye emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda vech-i meşrûh üzre olan re'âyâ taifesi istedikleri varoş ve köylerde iskân itdirüb min-ba'd daḡlarda ve sazlıklarda ḳomayasın ve mezbûrları muḥkem ba'd ü te'ḳid idesin ki min-ba'd tûfengini teslîm götürmeyüb sâir re'âyâ ile zirâ'at ü ḥarâset idüb kendü kârı ve keyiflerinde olalar şöyle ki ba'de's-sübût-u tenbîh olub girü daḡlarda ve sazlıklarda sâkin olub devletden götüresin o maḳûl re'âyâ taifesinin şer' ali ḥaḳlarından gelesin. Amma bu baḥâne ile kendü ḥalinde ve kâr deḡiller men olanlardan ḡadr olmaḳdan ziyâde ḥazer eyleyesin.

Hk. 245

Estergon Beḡi'ne ve Anbar Emini'ne gönderilen hükümde cebecilere ve kul taifesine zahireleri verilirken bir kusurun olmamasına dair emrin verilmesi.

Mehmed Çâvuş'a virildi

Efendi ḥattıyla

Yazıldı

Estergon Beḡi'ne ve Anbar Emini'ne hüküm ki; Dergâḥ-ı Mu'allâm Cebecileri Ağası İbrahim'e tedarük gönderüb ḳal'a-i mezbûrda olan olan cebecilerin zaḥireleri 'adet-i ḳadim üzre verilmesini ricâ itse mezbûrın zaḥireleri olmadığı üzre verilmesini emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince 'amel idüb daḥî ḳal'a-i mezbûrda olan kûl taifesinün zaḥireleri tedarükde olmadığı üzre mezbûrların daḥî zaḥireleri virüb ḳuşûr u nokşan üzre virmeyesin.

Hk. 246

Süleyman Paşa ile Estergon'da Yeniçeri Ağa'sı olan Süleyman Ağa'ya gönderilen hükümde Estergon Muhafazası'nda yer alan kul taifesi, yeniçeri ağası, şorbacı ve bölükbaşlarına zahire tevzi edilmesi ve bu konudaki itirazların kabul edilmeyeceğinin bildirilmesi.

Mehdi Ağa tarafından gelen âdeme virildi

Efendi Efendi'ye

Yazıldı

Süleyman Paşa ve Estergon'da Yeniçeri Ağası Süleyman Ağa'ya hüküm ki; Estergon muhafazasında olan kul taifesine zahire verildikde Yeniçeri Ağası müşârün-ileyh Süleyman zîde kadruhûya âît yigirmişer ve şorbacıbaşlardan sekizer ve bölükbaşlardan yedişer ve neferâta birer kile zahire verilmege fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı şerîfüm mücebince 'amel idüb Estergon'da kalan kul taifesine zahire virdikde yeniçeri taifesine ta'yîn olunduğı üzre tevzî' eyleyesin. Amma muqayyed olub ziyâde sine veya nokşân üzre virilmegden ihtirâz eyleyesin.

Hk. 247

Süleyman Paşa ve Estergon Sancağibegî'ne gönderilen hükümde Estergon Muhafazası'nda yer alan kul taifesi, cebeci ağası, şorbacı, çavuş ve kâtiplere zahire tevzi edilmesi ve bu konudaki itirazların kabul edilmeyeceğinin bildirilmesi.

Hala Bölükbaşı'na virildi

Efendi Efendi'ye

Yazıldı

Süleyman Paşa ve Estergon Sancâğibegî'ne hüküm ki; Estergon muhafazasında alıkonulan kul taifesine zahire virildikde Dergâh-ı Mu'allâm Cebecilerine Ağa nâmında olan beşer ve şorbacıbaşlardan dörder çavuş ve küttâb üçer ve nefere âît birer kile zahire virilmege fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı şerîfüm üzre taife-i mezbûraya ta'yîn olunduğı üzre zahire tevzî' idüb emr-i şerîfûme muhâlif ziyâdesine veya nokşân üzre virilmegden ihtirâz eyleyesin.

Hk. 248

Eğri Beğlerbeğisi ile Budin, Tımışvar, Estergon Beğlerbeğleri'ne gönderilen hükümde Eğri Muhafazası'nda yer alan yeniçeri taifesine kışlak ve at verilmemesi, ayrıca reayanın bundan sonra baskı ve zulümden kurtulmasının emredilmesi.

Yevmü'l Ahad fî 13 Muharrem sene 1013 mezbûr-ı Kâl'a-i Estergon

İbrahim Kethüdâ 'ya virildi

Ahmed Efendi bâ hatt-ı

Yazıldı

Eğri Beglerbegisi'ne hüküm ki; Budin ve Tımışvar ve Estergon Kâl'aları muhafazasında olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerine ili alan kışlak ta'yîn olunmayub ve at virilmez igen huşûş-ı re'âyâ ahvâli gidiş teklîfine muktedir igen Eğri muhafazasında olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri kışlak ve at taleb idüb re'âyâ ta'addî üzre oldukları i'lâm olunmağın min-ba'd ve mezbûrlara kışlak ta'yîn olunmayub ve at verilmemege emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı celîlül' kadrüm muktezâsınca 'amel idüb Eğri muhafazasında olan yeniçerilere min-ba'd at virilmedi ve kışlak ta'yîn olunmayub re'âyâya bir-vechile ber vechile haberve ta'yîniolmağın ihtiyât idüb re'âyâ ve berâyânun şıyânet ü himâyetde ise mukayyed olasın.

Hk. 249

Eğri Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümde Eğri Kalesi'nde olan Eğri Gönüllüleri'ne ve oluşturulan nefere maaş olarak ne kadar akçe verilmesinin kararlaştırılması, Eğri Kalesi için yapılacak mücadeleye gönüllü insanların katılması, kimlerin ne kadar hizmet ettiğine dair defter tutulması ve bu defterlerden birinin mühürlenerek serdara götürülmesine dair emrin verilmesi.

Bu dağı mezbûra virildi

Bâ hatt-ı müşârün-ileyhe

Yazıldı

Eğri Beglerbegisi'ne hüküm ki; bundan akdem sana emr-i şerîfüm gönderilüb Eğri Kâl'ası'nda olan Eğri gönüllüleri Estergon Kâl'ası'na ihrâc olanlara da fermânım olmuşsa lâkin mezkûrlar yerlü ve yurtlu olub ihrâcları 'aid olduğundan gayri Eğri Kâl'ası'nun dağı hıfz u hırâseti mühim olmağın mezkûrlar sana varub Eğri'de kalmak şartıyla fütühadına yerü virilen terağğilerimizden zâhmet? idüb kadîm-i 'ulûfelerimiz ile hîdmet iderüz diyü cevap virdiglerine vefa itmege ve mezbûrların Eğri'de sâkin olub anda hîdmetde mevcûd bulunmaları evli olduğın 'arz eyledigleri ecilden taife-i mezbûraya fütühadına yerü virilen 'umûmen terağğileri ref' olmak üzre kemâ-kân Eğri'de sâkin olub ve Ağaları kadîm-i 'ulûfeye kimesne müteferrika olub ve Kethüdâlar Begi'ne müteferrika olduğu yetmiş sekiz akça 'ulûfesinün yigirmi sekiz akçası ref' olunub ve bölükbaşlarının mevacicleri yevmi yigirmi beşer ve nezâketen yigirmişer akça alub ve yigirmi bölükbaşı ref' olundu ve cümle gönüllü taifesi üçyüz nez olmak bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştur. Buyurdum ki (

) vuşûl buldukda vech-i meşrûh üzre şâdır olan fermân-ı şerîfüm muktezâsınca 'amel idüb taife-i mezbûraya olan yerlû yerinden yoklayub görüb cümle gönüllü taifesine üçyüz nez olmak üzre hîdmete kadir yerler ve maħal olanları defter idüb Ağaları kemâ-kân kâdim-i 'ulûfesine müteferriķa ve Kethüdâlar Begi'ne 'ulûfesinden yigirmi sekiz aķķası ref' olundı elli aķķa ile ķalub ve bôlûkbaşlarının yigirmi beş nezâketen yigirmi beş aķķa olmak üzre kemâ-kân Eğri'de bir karar sâbık hîdmetlerinde istihdâm eylesesin. Vech-i meşrûh üzre taife-i mezbûraya yazub daķid eyledüğden soñra bir şûretin alıķoyub bir şûretin mühûrleyüb serdâr-ı nuşret-i şî'arımā irşâl eylesesin ki zaķilerine 'âmirende hıfz olunub mütemadi oldukları mevacibleri ana göre virile.

Hk. 250

Eğri Beği'ne gönderilen hükümde Eğri Kale'sinde bulunan kul taifesinin aldıkları akķe miktarlarının belirlenerek defterlere yazılıp kaydedilmesi ve bu defterlerin birer suretlerinin serdara gönderilmesinin emredilmesi.

Bu daķı mezbûra virildi

Bâ haţţ-ı müşârün-ileyhe

Yazıldı

Müşârün-ileyhe hüküm ki; Eğri Kal'ası'nda olan ķul taifesinin mevacibleri bir tarikķle serhaddan ziyâde olmağın min-ba'd Eğri Beg'in evvelki ķaryeleri Ağasının mevacibi yevmi kırķ aķķa ve sâir Ağalarının otuz beşi ve odabaşlarının yigirmişi ve nez igen on beş aķķa alub ziyâdeleri ref' olunub ve müsteħazatda ve gariblerden ve martoloslardan tahta ta'yîn olunan kâdim-i mevacibleri derleyüb tarikķleri ref' olunmak bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuşdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı celîlû'l kâdrüm muktezâsınca 'amel idüb vech-i meşrûh üzre evvelki ķaryeler Ağasının mevacibi yevmi kırķ aķķa ve sâir Ağasının otuz beşer ve odabaşlarının yigirmişi nezâketen on beşer müsteħazatda ve gariban ve martolosun tarikķleri ref' olunub müstaħaķ ta'yîn olunan mevaciblerine müteferriķa olmak üzre tevaif mezbûranun mevaciblerini bir tarikķle yoklayub defter idüb defteriñ bir şûretin alıķoyub bir şûretin daķı mühûrleyüb serdâr-ı zafer-i şî'ârım tarafından irşâl eylesesin hıfz-ı hırâsetiana göre müstaħaķ oldukları mevacibleri virile.

Hk. 251

Eğri Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümde Eğri'de sakin olan Eğri Yeniķerisi'nin Estergon Kalesi'ne irsal edilmesine dair emrin verilmesi, burada hizmet etmeyen neferlerin lağvedilmesi, asker taifesine hizmetleri karşılığında belli miktarda akķe dağıtılmasının bildirilmesi.

Bu daķı mezbûra virildi

Efendi Sa'îd bâ hatt-ı

13 Mim sene 14

Yazıldı

Eğri Beglerbegisi'ne hüküm ki; bundan akdem sana emr-i şerîfüm gönderilüb Eğri Qal'ası'nda sâkin olan Eğri Yeniçerisi Eğri'ye ihrâc olunub Estergon Qal'ası'na irşâl olmağa fermânım olmağın mezkûrlar yerlû yurtlu olub ihrâc olunmana 'avk olduğunuz garîb Eğri Qal'ası'nun muhafazası mühimmâtdan olmağla mezkûrlar kemâ-kân Eğri'de sâkin olub hizmetlerinde mevcûd bulunması evli olduğun i'lâm eylemişsin. İmdi taife-i mezbûra girü üslûb-ı sâbık üzre Eğri'de qalub lâkin oturur ise yayabaşı ve bölükbaşının on ikisi bölüğü ref' olunub mâ-adâ kalan on yayabaşının min-ba'd mevacibleri yigirmişer bölükbaşların on üç ve sâir yeniçerilerin yevmiyeleri altışar akça olub ve üç yüz neferden ziyâde olmağın ve hizmete kâdr olmayanları ref' olundı ve orta geçitleri mevacib üzerinde müsteḥak olanlarına virilüb mevacibe verilmeg lâzım geldik de mevcûdları yoklayub ba'zı mevacibi tevzi' olmağa fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda vech meşrûh üzre şâdir olasin fermân-ı şerîfüm müktezasınca 'amel idüb zıkr olunan Eğri yeniçerisini yerlû yerinde yoklayub gidüb otuz iki yayabaşı ve bölükbaşının on iki bölüğü ref' olunduktanşoñra kalan on yayabaşının mevacibleri min-ba'd yigirmişer ve bölükbaşlarının on üçve sâir yeniçeri taifesinün altışar akça olmak üzre hizmete kâdr ü müsteḥak olanlarını defter idüb defterin bir şûretini alıkoyub bir şûretini dağı mühürledib serdâr-ı ali-mikdarım cânibine irşâl eylesin ki her biri 'âmiremde hıfz olana müsteḥak oldukları mevacibleri ana göre verirse ve mezkûrların mevacibleri verilmeg lâzım geldiğinde mevaciblerim qalub bazen ana göre mevcûd olana istihkakları³⁹³ üzre 'ulûfeleridir durasın nâ-mevcûd olanlarına kaç'a bir daha bir akça verdirmeyesinve orta geçitleri dağı mevacib üzerinde müsteḥak olanlara virdirüb fermân-ı şerîfüm muḥalif kimesneye bir-vechile tea'llül ü baḥâne itdirmeyesin.

Hk. 252

Tımışvar Beğleri'ne gönderilen hükümde Tatar eşkıyâlarının reayayı soyup zulüm ve baskı altında tutarak şehri yağma etmelerinden dolayı Tatarlara hayvan sattırıl原因aması için emrin verilmesi ve bu emre muḥalif olanların haklarından gelinmesinin bildirilmesi. Bu emirlerin birer suretlerinin Segedin, Solnak, Gule, Paçka ve Eğri Beğleri ile Kadıları'na da gönderilmesi.

Bâ hatt-ı Efendi

³⁹³Hakkı olma, hak kazanma, hak kazanılan şey (Devellioğlu, s. 525).

Timışvar Begleri'ne hüküm ki; hâlâ Tatar eşkiyasından ba'zı re'âyâsinun soyulan Tatarı yağma idüb ol cânibde itdügleri i'lâm olunur imdi re'âyâ taifesine olvechile zulm ü ta'addî olduğuna kazâya şerîfüm yokdır Tatar ilinden ber-vech-i hayvanlık almayıb alanun da hâsılatındañ haqqından gelinmesine ol emrüne buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda yazılana geregi gibi muqayyed olub Tatar taifesi ilinden ber-vech-i hayvanatını aldırmayıb emrüne muhalif Tatar ilinden hayvanat alıb hıdamâtına mecâl vermeyüb ber-vechile haklarından gelesin ki serdârlarıma erdirilmiş olasın.

Bir şûreti Segedin sancâğı ve qadırlara, bir şûreti Solnak Begi'ne ve qadırlara, bir şûreti Gule Begi'ne ve qadırlara, bir şûreti Paçka Kâdîsı'na, Eğri'ye Vezîr Paşâ'ya.

Hk. 253

İstolni Belgrad Begi'ne gönderilen hükümde İstolni Belgrad'ın muhafazasında üç seneden beri Tuna Garipciler'in hizmet ettikleri ve artık ihraç edilmelerinin emredilmesi.

Yevmü'l İsneyn fî 20 Muharrem sene 1014

..... Bölükbaşları'na yazıldı

Bâ hatt-ı Hâzret-i Efendi

Yazıldı

İstolni Belgrad Begi'ne hüküm ki; İstolni Belgrad muhafazasında olan top 'arabacıları üç seneden berü kal'a-i mezbûr muhafazasında olub âdemi hizmet itdigleri ecilden muhafazadan ihrâc olanlarına emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrları muhafazadan ihrâc eyleyeler.

Hk. 254

Nigbolu Sancakbeği'ne gönderilen hükümde timâr sahibi olan kişilerin Budin Muhafazası'na çağırılması, bir anlık gecikme yaşanmaksızın Budin'de buluşulması, burada hizmet edenlere icazet verilirken, etmeyenlerin hakkından gelinmesinin emredilmesi.

Bâ hatt-ı

Yazıldı

Nigbolu Sancaklarıbegi'ne hüküm ki; Beglerbegi Ali dâme ikbâlühûya mektub gönderüb Nigbolu sancâğının cümle zü'amâ ve erbâb-ı timârı müşârün-ileyhle Budin muhafazasına me'mûrlar olub lâkin cümlesi hâlâ mevcûd olmakla kendüsiyle yetmişinizi hâlâ ol tarafından Estergon Kal'ası'na gelüb mevcûd olub mâ-adâsıyla seninle Kanije cânibinde olduğun bildirüb geçen sene Budin muhafazasında kışlayan

altmışınızdan gayrisi mu‘accelen Budin ’ e gelüb hîdmet ü muhafazada olmalarıçün emr-i şerîfüm verilmeg ricâsına ‘arz itmeyle buyurdum ki () vuşûl buldukda te’hîr ü terâhî eyleyüb seninle bile olan cümle zü‘amâ ve erbâb-ı timârlarla Budin ’e varub Budin Beglerbegisi müşârün-ileyh Ali dâme ikbâlühûya mülâkî olub dahı geçen sene Budin muhafazasına kalan altmışınızdan mâ-adâsıyla Budin’de muhafazada kalub hîdmet-i muhafazada olan mîrîmîran müşârün-ileyhin şûkr ü şikâyeti ve ‘arzı mesmû’ ve maqbûl-i hümâyunumdur. Şöyle ki ihmâl idüb gice varub yahûd zü‘amâ ve erbâb-ı timârın ba‘zısına celb ü ahz veya himâyet ile icâzet virüb fermân-ı şerîfûme muhalif kâdîsına i‘lâm oluna hâkkından gelinür. Ana göre mukayyed olub cümle zü‘amâ ve sipâhilere Budin meclisi Budin muhafazasına erişsin yer derlü dahı eylemesin.

Hk. 255

Şimontorna Beği’ne gönderilen hükümde Polatka’da bulunan Polat Dizdarları ve Neferat Ağaları’nın Polatka’ya gönderilmesinin emredilmesi, kalenin muhafazasında ihmalden çekinilmesi ve gerekli mühimmatlarla mücadele edilmesinin bildirilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Şimontorna Begi’ne hüküm ki; hâliyâ Polat Qal’ası bi-inâyeti’llâhi te-âlâ feth ü teşhîrde gelüb muhafaza lâzım ü mühim olmağın mukaddema qal’a-i mezbûr Dizdârı ve Neferât Ağaları cümle neferâtı ile livâ-i mezbûra tabi’ itdirmeg nâm-ı palankada olmağla cümlesi yine qal’a-i mezbûraya göndermeye emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda zıkr olan palankada olan Polat Dizdârları’na ve Neferât Ağaları cümle neferâtı ile yine qal’a-i mezbûraya gönderesin ki varub qal’a-i mezbûr muhafazasında olalar qal’a-i mezbûranun muhafazası mühimmâtandır ihmâl ü müsâheleden de zıkr olunan neferât ü ağaları ve dizdârı geç varmakdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 256

Sonbur, Bac ve Futuk Kaleleri’nin Neferat Ağaları’na gönderilen hükümde Estergon Kalesi’nin muhafazası için martaloslar, garibanlar, efrat ile atlı piyadelerin gönderilmesinin emredilmesi, bu emir için akçe tedarik edilmesi gerektiği, bir anlık gecikme yaşanmaksızın buna dikkat edilmesi ve bu iş sırasında özrü olan kişilerin özürlerinin kabul edilmeyerek haklarından gelinmesinin bildirilmesi. Ayrıca bu emrin Ardud, Varadin, Hotin, Köstence, Ösek ve Pemovar’a da birer suretlerinin verilmesi.

Mezbûr Efendi Hâzret’e bâ hatt-ı

Yazıldı

Şonbur ve Bac ve Futuk Kāl'aları' nun Neferât Ağaları'na hüküm ki; Estergon Kāl'ası'nun hıfz u hırâseti mühimmât-ı dîn ü devletden olmağla atlu neferâtı ikişer akça piyâdeye birer akça terfî dirliğ üzre Şonbur Kāl'ası martoloslarından altmış beşiniz ve evvelki karyelerinden elli beşiniz ve ikinci karyelerinden elli biriniz ve Bac Kāl'ası karyelerinden tokşan tokşunuz ve garibanlarından tokşan sekizinüz ve Futuk Kāl'ası'nun cedîd-i karyelerinden tokşanız ve garibanlarından tokşan yedinüz Bac'daysa dahı mu'accelen ihrâcı ve serdâr-ı zafer-i şî'ârum kâl'a-i mezbûr altından kalkmadıysa cümle pâye dirliğleriyle kâl'a-i mezbûraya irşâl ü işâl eyleyesiz ki mutaşarrıf oldukları mevacibi ve fermân olunan tarikleri sâir serhadlu mevacib virildüğü üzre virile diyü bundan akdem yine size mevakid-i hüküm-ü şerîfüm gönderilmiştir. Ala olana varub kâl'aya dahl olmadıkları ecilden me'sûl ve muâ'teb olmuştur imdi ol emr-i şerîfüm kemâ-kân muqarrerdir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'atte'hîr ü tevaqquf eylemeyüb huşûş-ı voyvoda geregi gibi bi'z-zât muqayyed olub dahı zıkr olunan neferâtı taa'accül âle'lesâmî cümle pâye ve dirliğleriyle ihrâc ve kale'-i mezbûraya irşâl ü işâl eylemenüz bâbında sai' ü ikdâm ve cer ü ihtimâm eyleyesin. Huşûşundur umûr-ı mühimmâttandır 'avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâhelenüz sebeb ile gice nokşân üzre gelmegden ziyâde ihtirâz idesin. Şöyle ki âdem-i takyîdler sebeb ile gice veyahud nokşân üzre geleler sonra aşlâ 'özinüz maqbûl ve cevablarınız mesmu' olmayub muhkem haklarından gelinmeg muqarrerdir. Ana göre bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin.

Bir şûreti

Ardud Garibanlardan safer 50, ve Varadin'e virildi 30, ve Ketbir Şam Garibanlardan 104, ve Hotin nun 46, ve Köstence 98 ve Ösek Garibanlardan 49 ve Pernovar 58, Martolos Garibanlardan 73 ve Martoloslarından 38.

Hk. 257

Eğri Beğlerbeğisi Vezir Sinan Paşa'ya gönderilen hükümde Hitvan Kadısı Mevlana Mustafa'ya verilen mektub mücebince Varoş Küngüş reayasının ve Hitvan Kalesi'nin muhafaza edilmesinin bildirilmesi, bu mücadelede yeniçerilerin bulunması ile müteakib araba, otlak gibi mühimmatın sağlanması.

Mezbûr

Efendi Efendi'ye

Yazıldı

Eğri Beglerbegisi Vezîr Sinan Paşâ'ya hüküm ki; Hatvan Kâdîsı Mevlana Muştafa zîde fazlühû mektub gönderüb havâşş-ı humâyûnumdan olub kazâ-i mezbûra tabî' olan ve Varoş Küngüş re'âyâsı kadimden Hatvan Kāl'ası'na hîdmet idegelmeğle

min-ba'd daħı ƙal'a-i mezbûraya ĥidmet idüb Eğri tarafından ĥidmet ve anuñ gibi teklîf ile rencide olunmayalar diyü ellerine emr-i şerîfe verilmişgen Eğri'de olan yeniçeri ƙaifesinin ĥidamâtına ta'yîn olunmağla 'arabayla odun çeküb ve otlak içün daħaca yün 'arabaları alınub ve bunun emnâyâ? teklîf ile ziyâde ta'addî ü rencide olunmağla tahmin itmeyüb perişan olmaz muƙarrerdir diyü men' ü def' olunub üslûb-ı sâbık üzre Hattvan Ƙal'ası'na ĥidmet itmeleri bâbında emr-i şerîfûme ricâ eyledikleri i'lâm eyledüğüñ ecilden buyurdum ki () vuşûl bulduğda zıkr olunan Kungüş Varoşın re'âyâsı üslûb-ı sâbık üzre Hattvan Ƙal'ası tarafından istiĥdâm olub Mal Emîni Rızâ ile Eğri'ye varmayanlar min-ba'd sorub götürüb Eğri'de bir-vechile istiĥdâm etdirmeyüb re'âyâsı daħl ve rencide ü ta'addî vermeye itdirmeyesin.

Hk. 258

Tımışvar Beğlerbeğisi Hasan Paşa'ya gönderilen hükümde Tatar taifesi ile Pandorların gördükleri zulüm ve baskılardan kurtulmalarına dair emrin verilmesi, halktan zorla alınan erzak ve davarların insanlara dağıtılması ve bu sırada reaya rencide idilirse edenlerin haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Yevmü'l Hamis fi 24 Muharrem sene 1014

Bâ hatt-ı Memi Efendi

Yazıldı

Tımışvar Beglerbegisi Hasan dâme ikbâlühûya hüküm ki; mektub gönderüb Tatar ƙaifesi Tımışvar vilâyetine varub re'âyâ-ı berâyânun esbâb u erzâk ve ƙavarlarından gâret eylediklerinden gayri meskenleri daħı izaƙ idüb de bu maƙûle zûlm ü te'addîlerinün nihâyeti olmaduğunu i'lâm eylemişsin. İmdi re'âyâ ve berâyâyı ve dâi'ma ĥalîğda ibrâyadır eyyâm-ı sa'âdetleri encâmumda bir-vechile rencide olduklarına rızây-ı hümâyûnum yokdır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda gereği gibi bi'z-zât muƙayyed olub daħı zıkr olunan Tatar ƙaifesinin meni' ve ol diyârdan 'avdet itdirilmesin her ne ƙarîğle ƙayl ise men' ü def' idüb ellerinde esbâb u erzâk ve ƙavardan ne bulunur ise alub girü aşhâbın red eyleyüb re'âyâ ve berâyâyı aşlâ rencide itdirmeyüb dâi'ma şıyânet ve ĥimâyet üzre olub ĥas istimaleti ile asûde-i ĥâl olmaların sai' ü ihtimâm üzre olan ve bundan gayri ol câniblerde Pandora ƙaifesiyle daħı ƙarye ƙarye gezüb re'âyâyâ ta'addî üzre oldukları istimâ' olundu ĥuşûş u mezbûrda daħı muƙayyed olub anun gibi zûlm ü ta'addî olanları ele götürüb daħı muĥkem ĥağlarından gelesin ki zûlmi daħı mûcib-i 'ibret ve ba'sa naşihat ola veya bîl-cümle re'âyâ ve berâyânun her vechile şıyânete ve ĥimâyete muƙayyed olub bir ferde rencide vermeye itdirmeyüb dai'ma istimâletden ĥali olmayasın.

Hk. 259

Silistre sancâğında vâki olan Kadılar'a gönderilen hükümde Budin Muhafazası'na katılan kişilere zuama ve timar verilmesi için emrin çıkması, halka dağıtılan haraç ve öşürlerin defterlere kaydedilmesi.

Silistre Sancâğı'nda vâki' olan kadılara hüküm ki; Budin Beglerbegisi Ali dâme ikbâlühû mektub gönderüb Silistre sancâğında 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timârı hâlâ Budin muhafazasına me'mûr olub kalmağla mutaşarrıf olduğu ze'amet ve timârları mahşûlatdan haraçlıklarına evvel bahârda mezbûrlara göndermeg için içlerinden ba'zı defter ile de halkı ta'yîn olunub ellerine emr-i şerîfüm verilüb lâkin her birine 'öşri bazarlardan bey' olunmağa tevaşkuf itmeg lâzım gelürse haraçlıklar eglenüb fermânı ile kendüleri ve sen ve hîdmete erişmediglerinden gayri muhafazada kalanlara dahı müzayâka ve 'ibret lâzım gelürse zıkr olunan zü'amâ ve erbâb-ı timârıñ.

Hk. 260

Silistre sancaklarına vâki olan kadılara gönderilen hükümde Budin Muhafazası'na katılan sipahilerin öşürlerini halkın satıp harçlıkçıya vermelerine dair emrin çıkarılması ve halka bazı defterlerle haraçların gönderilmesi.

Silistre sancâğında vâki' olan kadılara hüküm ki; Budin Beglerbegisi Ali dâme ikbâlühû mektub gönderüb Silistre sancâğında 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timârı hâlâ Budin muhafazasına me'mûr olub kalmağla mutaşarrıf olduğu ze'amet ve timârları mahşûlatdan haraçlıklarına evvel bahârda mezbûrlara göndermeg için içlerinden ba'zı defter ile halka ta'yîn olunub ellerine emr-i şerîfüm verilüb lâkin her birine bazarlarda bey' olunmağa tevaşkuf itmeg lâzım gelürse haraçlıkçı egleyün. Fermân ile kendüleri sen ve hîdmete erişmediglerinden gayri muhafazada kalanlara dahı müzayâka ve 'ibret lâzım gelürse zıkr olunan zü'amâ ve erbâb-ı timârıñ re'âyâsı üzerlerinde olan terekenün terakki cârî üzre akça ile re'âyâdan alıvirilenve haraçlıklar egletdirmeyüb ber-vech-i taa'accül Budin'e irşâl olmak için emr-i şerîfüm verilmeg ricâsına 'arz itmegin de halkı egletdirmeyüb re'âyâ sipâhilerinün dahl ü hırâsetde olan 'öşri kânûn üzreler kıyey-i Bazar'a iledüb terakki ruzi üzre bey' idüb dahı akçasına sizün ma'ruzatınız ile haraçlıklar teslîm iden muhafazada olan sipâhilerine göndermelerine emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda sizün kâdîlarınız taht-ı kazânuzda sipâhi taifesinindir anbar olan mahşûlin gayret ve cemiyet eyleyüb dahı her sipâhinün re'âyâsı ile mahşûline kânûn üzereler kıyey-i Bazar'a iletirüb vech-i bey' itdirüb dahı akçasına varılan haraçlıklara sahibiiile teslim eyleyüb sipâhilere gönderdüb haraçlıklar ekletdirmeyüb ve re'âyâdan bir ferde ta'lîl ü terai' itdirmeyüb mahşûllerini sipâhilerine gönderdüb ama bu bahane ile re'âyâ zulm ü ta'addî olmağdan aşılınca idesin.

Hk. 261

Peçuy Sancağibegî'ne, Kadılar'a ve Dizdarlar'a gönderilen hükümde Darülharb'den çıkarılan esirlerden pençik alınmasına dair emrin verilmesi, yeniçeriler ile gariban esirlerin kasabalara alınması, ayrıca mîrî mallara yönelik devletin tedbirler almasının bildirilmesi. Bu emirlerin birer suretlerinin Sigetvar, Kaniye Beglerbeğisi, Kaymakamı ve Kadısı ile İskele Eminlerine de verilmesi.

Mezbûra yazıldı

Efendi

Yazıldı

Mehdi

Peçuy Sancâğibegî'ne ve livâ-i mezbûrda olan Kâdîsı'na ve Dizdârlar'dan Yalıları'nda olan İskele Zabitleri'ne hüküm ki; Kaniye ve sâir câniblerde Darü'l-harb'den çıkan esirleriñ nicesiyle muqeddema defterim üzre alınmak emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûrda her birine gereği gibi muqayyed olub Darü'l-harb'den çıkub iskelelere ve sâir yeniçerilere o gariban esirleriñ nicesinün mîrî için kabz-ı me'mûrlerinden olmadugı üzre aldırub pençigi alınmadan bir esiri geçirmeyüb bu bâbda mal-ı mîrîye 'özür olmakdan ziyâde ihtiyât eyleyesin. Şöyle ki bir ferdi himâyet oluna anlardan ahz-ı hakka esirime sen ta'yîn etdirilüb ana göre muqayyed olasın.

'Osman mezbûra yazıldı bir şûreti Sigetvar'da Kaniye Beglerbegisi Kâ'im-i makâm ve Kâdîsı ve ol tarafda Yalılarda olan İskele Eminleri'ne.

Ali mezbûra yazıldı bir şûreti sâbık Yalısı'nda olan kadılara ve İskele Eminleri'ne.

Hk. 262

Kaniye Beglerbeğisi ile Defterdarı'na gönderilen hükümde tüccarlar içinde zuama ve timâr tarzında uygulama gören bazı kişilerin kurtuluşa ermeleri yönünde emrin verilmesi. Kaniye canibinde itaat edenlerin tahrir edilip defterlere yazılması ve bu defterlerin de serdara arz edilmesi.

Mezbûra yazıldı

Mim hattıyla

Yazıldı

Ali'ye

Kaniye Beglerbegi'ne ve 'amiremin Kaniye cânibi Defterdarı'na hüküm ki; hâliyâ Kaniye'ye tabi' olan varoş ve kurâmınız tahrîr olunub kimesnenün hakkı

degiller igen ba'zısı ber-vech-i tahrîre ze'amet ve timâr tarîkle virilüb olan kimesneler dahı haraç yerde sâkin olmağla kal'ada kimesne kalmayub hâzer olasin anun gibi itâ'at eden varoş ve kurâ başka başka defter olunub havaşş-ı hümayûnum bir eyâletleri havaşş-ı hümayûnum için ve bir eyâletleri kal'ada sâkin olmak üzere zü'amâ ve erbâb-ı timârdan ve erbâb-ı istiḥkâka teveccüh olasin. Ber-vech-i tahrîre mücedded degil eyâlet-i mezbûr tahrîr olunca vech-i meşrû' üzere defterleri serdâr-ı zafer-i şî'ârüm huzûruna gönderilmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdır olan emrüm mücebince 'amel idüb dahı eyâlet-i mezbûraya tabi' olub anun gibi itâ'at eden varoş ve kurâ başka başka defter olunub havaşş-ı hümayûnum bir eyâletleri havaşş-ı hümayûnum için ve bir eyâletleri mücedded degil eyâlet-i mezbûr tahrîr olunca ber-vech-i tahrîre kal'ada sâkin olmak üzere zü'amâ ve erbâb-ı timârdan erbâb-ı istiḥkâka teveccüh idüb defter iden serdâr-ı zafer-i şî'âruma irşâl eylesin. Hûşûş-ı mezbûrda bi'z-zât muḳayyed olub ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer idesin.

Hk. 263

Budin Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya gönderilen hükümde Budin Beğlerbeğliği'ne tabi olan ve Budin Muhafazası'nda hizmet edenlere zuama ve timâr tevcih edilmesi için emrin verilmesi.

Yevmü'l Şaban fî 26 Muharrem sene 1014

Çâvuş'a yazıldı

'amel Ahmed Ağa'ya virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Budin Beglerbegisi Ali Paşâ'ya hüküm ki; mektub gönderüb Budin Beglerbegligi'ne tabi' olan ve Budin muhafazasında olanlar livâda maḥlûl³⁹⁴ düşen ze'amet ve timârlar seninle ḥidmetde ve yoldaşıklıkarda bulunanlar senün tarafından teveccüh olunmak bâbında i'nâyet idene 'arz eyledügleri ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda 'arz eyledüğün üzere eyâletine tabi' olan muḥbirden Muhafazası'nda olanlar livâda maḥlûl düşen ze'amet ve timârlar seninle ḥidmetde ve yoldaşıklıkarda bulunanlara sen teveccüh eylesin.

³⁹⁴Boş kalan herhangi bir devlet hizmetine verilen isim. En fazla münhal bulunan tımar ve zeamet nevinden dirlikler hakkında kullanılırdı (Ünal, s. 438).

Hk. 264

Kastamonu Sancağibegi Pir Mehmed Beğ'e gönderilen hükümde asker ve adamlarıyla İstolni Belgrad Muhafazası'na katılmalarının istenmesi, bu muhafaza için herhangi bir gecikmenin yaşanmadan mevcut olan zuama ve timârların defterlere yazılıp mühürlenerek serdara gönderilmesi ve muhafazada olan kişilere icazet verilmesinin bildirilmesi.

Kapucıya virilmiş

Bâ hatt-ı Memi Efendi

Mim gurre-i ehad sene 1014

Kastamonı sancâğibegi Pir Mehmed Beg'e hüküm ki; sancâğına tabi' zü'amâ ve erbâb-ı timârlarıyla İstolni Belgrad muhafazasına me'mûr olduğın ecilden mu'accelen sancâğın 'askeriyle ve âdemlerinle kal'a-i mezbûraya varub dahl olub sâir me'mûr olan evlad 'askeriyle muhafazada olmañ fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı şerîfüm üzre yerine bir ân te'hîr ü tevaqquf eylemeyüb sancâğa tabi' zü'amâ ve erbâb-ı timârda âdemlerinle mu'accelen İstolni Belgrad Kal'ası'na varub dahl olub hizmet-i muhafazada mevcûd bulunasın 'avķ u te'hîr eylemeyesin ve İnşâ'a'llâhü'l te-âlâyâ varub dahl kal'a olduğın gibi sancâğına tabi' olub dahl kale'lerden zü'amâ ve erbâb-ı timârın mevcûdları defter idüb mühürleyüb Serdâr-ı zafer-i şî'ârûm tarafına irşâl eyleyesin veya bîl-cümle sancâğına tabi' 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timâra seninle kal'a-i mezbûr muhafazasına me'mûrlerdir. Zamânla bir daħa icâzet vormeyüb ve şalıvirmeyesin ba'zen şoñra aliyyesiyle sana râci³⁹⁵ olur bilmiş olasın . Ana göre muķayyed olasın.

Hk. 265

Hüdâvendikâr Sancağibegi Rıdvan Beg'e gönderilen hükümde zuama ve timâr sahibi kişiler ile alaybeğlerinin İstolni Belgrad Muhafazası'na katılmalarının emredilmesi, muhafazada hizmet edenlere icazet verilmesi, muhalif kazalara karşı tedbirler alınması ve ihmalin yaşanmaması için bu işi sıkı tutmanın istenmesi. Ayrıca bu emrin birer suretlerinin Bolu Beği, Hamid Beği ve Ankara Beği'ne de gönderilmesi.

Cümlesi --- yazıldı

Bu daħı virildi

³⁹⁵Rica eden, yalvaran, ümitli (Devellioğlu, s. 1019).

Hüdâvendikâr Sancâğibegi Rıdvan Beg'e hüküm ki; sen sancâğa tabi' cümle zü'amâ ve erbâb-ı timâra ve alâybegi ile İstolni Belgrad Kâl'ası Muhafazası'na me'mûr olduğın ecilden varub dahl-i kâl'a olub lâkin sancâğın 'askerinden dizi âdem kaldığı i'lâm olundu. İmdi cümle sancâğınun 'askeri seninle me'mûrlar igen kalmayub gitdigleri senün âdem-i takyidinden bilmeyüb me'sûl u mua'teb olmuşlardır. Buyurdum ki () vuşûl bulduk dame'mûr olduğın üzre sancâğına tabi' olan 'umûmen zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve yarâr âdemlerinle elbett ve elbett kâl'a-i mezbûr muhafazasında mevcûd bulunub harem muhafazasında bezl-i maqdûr eylesin. Şöyle ki bir ferde icâzet verildiğine istimâ' oluna aliyyesiyle sana râcî olub mua'teb almañ muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub ihmâl ü müsahâleden ve adem-i muhalif kadîsına ihtiyât eylemeyesin.

Bir sûreti Bolı Begi Mehmed Beg'e, bir sûreti Hamid Begi Muştafa Beg'e, bir sûreti An kara Begi'ne.

Hk. 266

Belgrad ve Üsküb Kadıları'na, Tuna ve Sava Kadıları'na, İskele Eminleri'ne ve Köprü Zabıtları'na gönderilen hükümde Anadolu'daki askerlerin Belgrad Muhafazası'nda firar etmeleri üzerine yakalanıp habs edilmeleri yönünde emrin çıkarılması ve hapsedilenlerin adlarının yazılıp serdara arz edilerek gereğinin yapılması.

Memi Efendi

Belgrad ve Üsküb Kâdılarını ve Tuna ve Sava Yalıları'nda olan Kadılara ve İskele Eminleri'ne ve Köprüy-i Zabitleri'ne hüküm ki; hâliyâ Ana toli eyâlet-i 'askeri 'umûmen İstolni Belgrad muhafazasında fermân olmağın ber-vech-i kalmayub cümlesi firar itdügleri i'lâm olundu. İmdi köprilerden ve iskelelerden mürûr iden Ana toli 'askerinden ne miqdâr kimesne ele girürse cümle sen tutub kâl'ada habs itmeleri emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre cümleñüz onat muqayyed olub ve dahl köprilerden ve iskelelerden Ana toli 'askerinden ne miqdâr kimesne geçerse cümlesin ahz idüb kâl'alarda habs eylesin ve nemikdâr kimesne habs itdüglerin yazub serdâr-ı zafer-i şî'âruma 'arz u i'lâm eylesiz ki şöñra haklarında ne vechile emr-i şerîfüm şâdir olursa mücebince 'amel eylesiz.

Hk. 267

Eğri Beğlerbeğisi Vezir Sinan Paşa'ya gönderilen hükümde Belgrad Sancağı'nın Budin Eyaletlerine ilhak edilmesiyle değışen livalara dair bilgilerin tutulduğu defterlerin devlete arz edilmesi, bu konuda bahane ve muhalefetden kaçınılması.

Bu dağı virildi

Efendi hattıyla

Eğri Beglerbegisi Vezîr Sinan Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Belgrad sancâğı Budin eyâletine ilhâk olmağla defterlerin emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Budin Beglerbegisi Ali dâme ikbâlühûya göndermeğle emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzrelivâ-i mezbûrîñ defterleri müşârün-ileyhe gönderüb tea'llül ü baḥâne ve 'inâd u muḥalefetden ziyâde ḥazer eylesin.

Hk. 268

Novigrad Beği Hüseyin Beğ'e gönderilen hükümde zuama ve timâr sahiplerinin de bulunduğu neferlerin Budin Muhafazası'na acilen katılmaları ve herhangi bir gecikme yaşanmaması yönünde emrin verilmesi.

Bu daḥı mezbûra verildi

Efendi hattıyla

Novigrad Beği Hüseyin Beğ'e hüküm ki; hâliyâ livâ-i mezbûr Budin'e ilhâk olunmağın livâ-i mezbûrîñ zü'amâ ve erbâb-ı timâra ve sâir neferâtı ile gelüb Budin muḥafazasında olmana emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre livâ-i mezbûrîñ zü'amâ ve erbâb-ı timârı ve sâir neferâtı ile mu'accelen kalkub varub Budin muḥafazasında olub yaya muḥafazada daḳıḳa fevteylemeyesin. Budin Ḳal'ası'nun muḥafazası mühimmâttandır ihmâl ü müsâheleden ziyâde ḥazer eylesin.

Hk. 269

Budin Beğlerbegisi Ali Paşâ'ya gönderilen hükümde Çirmen Sancağıbeği'nin sipahilerden aldığı paraları miri için geri tahsil etmesi yönünde emrin verilmesi, bazı livalarda sipahilere akçe tahsil edilmesi ve bunun defterlere yazılıp devlete arz edilmesi.

Bu daḥı mezbûra verildi

Efendi hattıyla

Budin Beglerbegisi Ali Paşâ'ya Çirmen Sancâğıbegi zü'amâ ve erbâb-ı timârları Budin muḥafazasına fermân olunmağın sancâğın olan livâ-i mezbûrdan altmış nefer sipâhinin aḳçasını alub bedel-i ḥaraçlığı nâmına icâzet ve mühirlisini virüb şaluvirdüğü i'lâm olundı. İmdi mezbûr sancâğıyla şaluvirdüğü sipâhilerden her ne almış ise mîrî için alub ḳabẓ eylemen emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr sancâğın ihzâr idüb daḥı aḳçasın alub şaluvirdüğü sipâhilerden mezbûr her ne almış ise müsellim itdigdensoñra bîl-tamâm mîrî için alub ḳabẓ eylesin ana göre muḳayyed olub mezbûr taifeyle ḥimâyet ve 'arz u taḥşil ile ḡadr olmağdan ziyâde ḥazer eylesin ve mezbûrlardan ne miḳdar aḳça aldığın yazub 'arz eylesin.

Hk. 270

Budin Beglerbeği'ne ve Reval Kadısı'na gönderilen hükümde Darülharb'den gelen reaya ile varoş ahâlisinin muaf olmalarından dolayı onlara dokunulmamasının emredilmesi, bağları, tarlaları ve haneleri olan kişilerin eskisi gibi bunları tasarruf etmeleri, ayrıca nüzul ile davar taleb edildiğinde kimsenin asla rencide edilmeyip korunması gerektiğinin bildirilmesi.

Cümlesi re'âyâyâ yazıldı

Emir Efendi

Fî 2 Nun sene 14

Yazıldı

Budin Beglerbeği'ne ve Reval Kâdîsı'na hüküm ki; kazâ-i mezbûra tabi' ferdler varoşunun re'âyâsı bundan akdem perişan olmuşsa hâliyâ Darü'l-harb'den gelüb girü yerlerine temekkün itmeyle sair gelen re'âyâ mu'af oldukları üzre varoş mezbûr re'âyâsı dahı mu'af olub kadimden ellerinde olan bağlarına ve tarlalarına ve balık hânelerine kemâ-kân mutaşarrıf olub hâricden dahl olunmak ve mezbûrlar yol üzerinde olmağla kendülerden nüzul tavarı taleb olunmayub olbâbda çâvuşlar ve aza? katdan dahl olunmak emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşul buldukda zıkr olunan ferdlere varoşunun re'âyâsı vech-i meşrûh üzre Darü'l-harb'den gelmeyle sair re'âyâ mu'af oldukları üzre mezbûrlar dahı mu'af olub min-ba'd himâyetlerine muhâlif teklîfiyle nüzul tavarı taleb ile ahlâ kimesneyi dahl rencide ve ta'ciz vermeye itdirmesin huşûş-ı mezbûrda muqayyed olub re'âyâsına sıyânet ü himâyetleri bâbında daқиқа fevteylemeyesin.

Latif'e bir şûreti Siksar Begi ve Kâdîsı Cafer'e nâm-ı kıarye ahâline yazıla, bir şûreti Siksar Begi ve Siksar Kâdîsı'na tabi' nâm-ı kıarye ahâline yazıla, Ali'ye bir şûreti mahale nâmı kıarye ahâline vech-i meşrûh üzre Eğri Beglerbegi ve Kâdîsı ve Defterdârlarıma

Hasan'a bir şûreti kazâ-i mezbûra tabi' vech-i nâm-ı kıarye re'âyâsına yazıldı, Hasan'a bir şûreti Sudan nâm-ı kıarye re'âyâsına yazıldı, ... bir şûreti Simkolas re'âyâsına vech-i meşrûh üzre Begi'ne yazıldı.

Hk. 271

Budin Beglerbegisi ve Kadısı'na gönderilen hükümde düşmanlar ile gayrimüslim (zimmî) ahâlinin Darülharb'den çıkarılması, müslim ile gayrimüslim arasında akçe davasının yaşanması üzerine gayrimüslimin rencide ve baskı görmemesine yönelik emrin verilmesi. Bu emirden memnun olmayanların da yazılıp merkeze arz edilmesi.

Re'âyâyâ virildi

Yazıldı

Ali'ye

Budin Beglerbegisi ve Kâdîsî'na hüküm ki; bundan akdem Budin sâkinlerinden Yusuf Ağa nâm-ı kimesne kazâ-i mezbûra tabî Şabalar Şalaşa tabî kıyeden kişiye masûna nâm u zimmiye bir miqdâr akça ve ba'zı esbâb-ı emânda tarîk ile virüb kendüsi kıyey-i mezbûrda igen harbi küffâr gelüb emân u vaza olunan akça ve esbâbı cebren zimmiy-i mezbûrdan alub ve kıyey-i mezbûr ahâlisiyle zimmiy-i mezbûrî dahı Darü'l-harb'den kaldırub ahâlisi ve zimmiy-i mezbûra girü vireler yine gelüb tevattu itmeg üzre igen mezbûr Yusuf zimmiye mezbûrî rencide itdüğü i'lâm olundu. İmdi re'âyâyâ istimâlet verilüb firârunuz dahı me'mûr ve âbâdân olmak lâzım olmağın zimmiy-i mezbûr olvecihle ta'addî ü rencide olmasın emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre zimmiy-i mezbûrî mezbûr Yusuf'a olvecihle rencide vermeye itdirmeyesin memnû' olmayanları yazub 'arz eylesin.

Hk. 272

Bakşe Kalesi'nin Neferat Ağaları'na gönderilen hükümde kalenin etrafına korlat yapılmasına dair emrin verilmesi, reayanın işi olmadığı zaman bahane üretmeden çalışması ve reayanın rencide edilmemesi gerektiğinin bildirilmesi.

Kal'a-i mezbûra yerlerine virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Bakşe Kal'ası Neferât Ağaları'na hüküm ki; hâliyâ kal'a-i mezbûr etrâfına bir korlat bina olunmak lâzım ü mühim olmağın re'âyânun işleri olmadığı zamânda kal'a-i mezbûr etrâfına mücedded değil bir korlat bina eylemeniz lâzım emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emr-i celîlül-kadrüm üzre re'âyâsının işi olmadığı zamânda kal'a-i mezbûr etrâfına mücedded değil bir korlat bina etdiresiz. Amma bu bahâne ile re'âyâ ve berâyâ rencide olunmağdan ve ahz -ı celîl olmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 273

Redhal Palenkası Ağası Ahmed Ağa'ya gönderilen hükümde kendisinden alayı ile birlikte Estergon Kalesi için yapılacak olan mücadeleye gitmelerinin emredilmesi, bir an bile gecikme yaşanmadan mücadele edilmesi ve halkın korunmasına önem verilmesi gerektiğinin bildirilmesi.

Çavuşbaşı'na virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Redhal? Palangası mezbûrları Ağası Ahmed Ağa'ya hüküm ki; hâliyâ Estergon Palengası'nun Kal'ası'nın muhafazası mühimmâtdan olmağın neferâtın ve alâyı bir ağa ile varub kal'a-i mezbûr muhafazasında olman emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî eylemeyüb ağalığına tabi' olan neferât u alâyı bir ağa ile mu'accelen kalkub iki konağı bir idüb varub kal'a-i mezbûr muhafazasında olub bâb-ı muhafazada daķıķa fevteylemeyesin. Kal'a-i mezbûranun muhafazası mühimmâttandır. Sen neferâtın ile kal'a-i mezbûraya ihrâc olmuşsındır. Aşlâ tea'llül ü bahâne eyleyüb Kaniye erişmeyesin varub kal'a-i mezbûranun hıfz ü hırâsetinde iķdam ü ihtimâm eyleyesin.

Hk. 274

Kaniye sınırında askerlerin kışlaması için gerekli olan çalışmaların, tayin ve nakil işlerinin yürütülmesi yönünde emrin verilmesi ve hizmet eden askerlerin korunmasında iltizam gösterilmesinin bildirilmesi.

Bu daķı müşârün-ileyhe virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

..... sâkin Vali Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Kaniye serhadında hîdmet üzre olan nimeti gördüķi nâmında ziyâde âdem lâzım olub kendüsi tabi' olan neferât ve bir ağa ile mu'accelen varub mezbûrın yanında hîdmetde olub ne maķhalde kışlamaķa iķtizâ iderse ta'yîn olunduğın yerde kışlayub muhafazada olmağın emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü terâhî eylemeyüb kendüsi tabi' olan neferât ve bir ağa ile iki konağı bir idüb mu'accelen varub müşârün-ileyhin yanında hîdmetde olub uğur-u hümâyûnda envâ'-ı yüz aķlıķları zuhuruna sai' iķdâm eyleyesin. İnşâ'allâhü te-âlâ vücûda gelen hîdmetinün muķâbelesinde sana ve seninle bile yoldaşlıkda bulunanlardan envâ'-ı ra'ıyyet-i ilhâķ muķarrerdir. Ana göre muķayyed olub ve ne maķhalde kışlamaķa iķtizâ iderler ta'yîn olduğın yerde kışlayub hîdmet ü muhafazada gereķi gibi iķdâm ü ihtimâm eyleyesin.

Hk. 275

Kaniye Kalesi'nin Muhafazası'nda olan yeniçeriler için tayin edilen İskender Subaşı'ya gönderilen hükümde hizmette bulunan yeniçerilere elli akçe tevzi ile terfi almalarının bildirilmesi.

Mihâd Ağa Begi

İbrahim'e

Virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Ali'ye

Ḳaniye Ḳal'ası Muḥafazası'nda olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerine yine başbuğ ta'yîn olunan İskender Subaşı'ya hüküm ki; ḳal'a-i muḥafaza-i mezbûrda olan yeniçerilerine ḥidmet-i muḥafazada mevcûd olanlardan yine kendü mahalerinden elli akçaya varınca terfî virmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre muḥafaza-i mezbûrda ḥidmete mevcûd olub yoldaşlıkda bulunanlardan yine kendü mahalerinden elli akçaya varınca terfî-i teveccüh eylesin. Amma ḥidmet-i muḥafazada mevcûd olmayanlardan terfî ve ta'yîn olunan elli akçadan ziyâde virmegden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 276

Bosna Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümde Bihke Kalesi'nin etrafında olan hendeğin temizlenmesi için Una Nehri'nin hendeğe akıtılmasının emredilmesi, ancak defalarca emr-i şerife gönderildiği halde bazı kişilerin bu işe mani olmalarından dolayı gerekli ilgi ve çalışmanın yapılmasının bildirilmesi.

Ḳal'a-i mezbûranın

Berâyâ virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Bosna Beglerbegisi'ne hüküm ki; hâliyâ Bihke Ḳal'ası'nun etrâfında olan hendeğin tevsi³⁹⁶ ve tetahhur³⁹⁷ olub Una nâm-ı nehri hendeğe akıtmak lâzım olmağla defâ'etle o emr-i şerîfüm gönderilmişgen ümerâ ve zü'amâ ve erbâb-ı timârdan ve gayriden ba'zılardan mani' oldukları i'lâm olunub. İmdi nehr-i mezbûrın ḳal'a-i mezbûr hendeğine akması lâzım ü mühim olmasına buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât imdi muḳayyed olub ḳal'a-i mezbûranun mu'accelen ḥidamâtına tevsi' ü mazḥar iden dahı nehr-i mezbûr hendeğde ihtimâm bâbında iḳdâm ü ihtimâm eylesin nehr-i mezbûr ḳal'a-i mezbûr hendeğine akıtmak bâbında tabi' olanları yazub 'arz eylesin ki emrûme muḥâlif itdigleriçün maḥal

³⁹⁶Genişletme, genişletilme (Devellioğlu, s. 1286).

³⁹⁷Temizlenme (Devellioğlu, s. 1279).

virilmeyüb haklarından geline bu bâbda onat muqayyed olub ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 277

Kanije Beğlerbeğisi İbrahim'e gönderilen hükümde Kanije serhadında Zirrinoğlu'na gönderilen bedelin esiri gelinceye kadar bu taraftan esir alımının durudurulması ve Tunakların bırakılması için bedel olarak yüz yirmi kuruş istenmesi.

Mezbûr Beglerbegisi'ne virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Ƙanije Beglerbegisi İbrahim dâme ikbâlühûya hüküm ki; Siksar sancâğın Mehdi dâme 'izzühû mektub gönderüb Ƙanije serhadından Zirrinoğlu Tunaklardan nâm-ı martalosa yüz yigirmi 'aded gurusı hâlaş idüb akçasıyla mezbûr Mehdi Tunagi gönderib hâliyâ ne Tunagi ve ne bahâne gönderüb mezbûrın yerine bir Müslimân Tunagi alikonulmak bâbında emr-i şerîfüm verilmeg ricâsına 'arz eylesin. Buyurdum ki () 'arz eylediği üzre mezbûr Zirrinoğlu'nun Tunaklardan bir Müslimân Tunagi Turgut'da sizin mûmâ-ileyhe hâlaş itdği martalosı veyahûd bahânesi gelüb müşârün-ileyhe vâsıl olmayınca şalıvirmeyesin. Amma bu bahâne ile qadimden olagelene muhalif-i vaza olmakdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 278

Kamar Kapudanı ile sabık Bosna Beğlerbeği Dugalı Ahmed Paşa, Kopan Beği Nureddin, İbrahim ve Ahmed Çavuş'a gönderilen hükümde Kopan Beyi'nin emanet bıraktığı esir kaptanı serdara göndermesinin emredilmesi ve Emin Mahmud Çavuş'a bu emre dair haber gönderilmesi.

Sahire? ili Kethüdâ'ya götürüldü

Efendi hattıyla

Yazıldı

Ƙamar Ƙapudası'na hüküm ki; hâliyâ Ƙopan Begi olan Nureddin dâme 'izzühû nice kapudanlarından bir nefer kapudan Ƙamar Ƙal'ası'ndan kovduğu i'lâm olundu. İmdi mezbûr kapudan rikâb-ı hümâyûnuma yarâr kapudan olmağla yarâr Yunaklar'dan koşub serdâr-ı zafer-i şî'âruma göndermege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre mezbûr kapudanı mezbûr Nureddin dâme 'izzühûya virmeyüb yarâr Yunaklardan koşub serdâr-ı zafer-i şî'âruma gönderesin. Mezbûr kapudanun rikâb-ı hümâyûnuma gelmesi lâzımdır elbet ve elbet mezbûr serdâr-ı zafer-i

şî‘âruma gönderesin gönderilen Yunaklardan ra‘iyyet olmaz ana göre tekid³⁹⁸ ü tâkib eyleyesin ki yolda ve izde gaflet ile gaybet itdirmegden ziyâde hâzer eyleyesin.

Bu dahı mezbûr ile Kethüdâ Beg’e gönderilmiştir, bir şûreti sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan Dugalı Ahmed Paşa ve sâbıkâ Kapan Begi olan ‘Arabla mezbûr Nureddin’ün igen nefer-i kapudatda olub göndermeg içün yazılmışdır, bu dahı mezbûr Kethüdâ Beg’e gönderilmiştir, bir şûreti mezbûrı aldı Bege zıkr olunan kapudanları göndermeg içün yazılmışdır.

Müşârün-ileyhe yazılmışdır, bir şûreti mezbûrları göndermeg içün İbrahim ve Ahmed Çavuş yola çıkmaya başlamıştır çavuşlar Emin Mahmud Çavuş’a haber göndermiştir.

Hk. 279

Mohaç Beği ve Berendar Kadısı’na gönderilen hükümde Berendar’da bulunan kervansarayların tamir edilmesi için emrin verilmesi, ayrıca reayanın zulüm ve baskıdan korunmasının bildirilmesi.

Kal‘a-i mezbûr Kethüdâsı’na virilmiştir

Mim hattıyla

Yazıldı

Mohaç Begi’ne ve Berendar Kâdîsı’na hüküm ki; Berendar’da olan kârbânsarâyı harabe-i meşref olub ta‘mîri lâzım ve mühim olub imece tarîkiyle mevcûd olan re‘âyâyâ lâzım gelen yerlerine ta‘mîr ü termîmi itdirmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi’z-zât mukayyed olub dahı zıkr olunan kârbânsarâyın ta‘mîr ü termîmi lâzım yerlerde mevcûd olan re‘âyâyâ imece tarîkiyle ta‘mîr ü termîmi itdiresin. Amma bu bahâne ile re‘âyâ ve berâyâ zulm ü ta‘addî ve ta‘mîri olmağdan ve ahz u celîl olmağdan ziyâde hâzer eyleyesin.

Hk. 280

Pojeka Beği Kaymakamı’na ve Müteferrika olan Behlül’e gönderilen hükümde ulûfelerini almayan askerlere bir mikdâr harçlık verilmesi, bundan sonra İstolni Belgrad’a efrat gönderilmesi ve askerlerin Polatine Muhafazası’na katılmalarının emredilmesi.

Çavuşlar Kâtibi

Zîde Sinan Halis’e virilmiştir

³⁹⁸Kuvvetleştirme, sağlamlaştırma, üsteleme, bir iş için evvelce yazılan yazıyı tekrarlamak, pekiştirme (Devellioğlu, s. 1243).

Efendi hattıyla

Yazıldı

Pojeķa Begi ve Kâ'im-makâma ve Dergâh-ı Ali müteferriķalarından Behlül zîde müceddedühûya hüküm ki; orduda ve o sâkin ķal'alardan Polati'ye ihrâc olunan neferât 'ulûfeleriniz virilmedi diyü ķalkub gitmegte ihmâl u muķâlefetin üzre oldukları i'âm olmağın imdi dinorlara bir miķdar ģaraķlık virilüb mâ-adâ 'ulûfeleri İstolni Belgrad'a irşâl olunmağla varub 'ulûfelerini alub Polat Muķafazası'nda olmaları emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduķda te'hîr eylemeyüb orduda ve o sâkin ķal'alarından ihrâc ve irşâli fermân olunan neferâtı mu'accelen ķaldırub Polat Kâl'ası'na gönderesin. 'Ulûfeden verilmediyse aşlâ bir-vechile bir daķa 'özü ü baķâne ve 'inad u muķâlefet itdirmeyesin. 'Ulûfeleri İstolni Belgrad'a irşâl olunmağla cümlesin ber-vech-i isti'câl maķal-i me'mûre irşâl eylesesin ihmâl idenlerle ģaķ virmeyüb ģaķlarından gelesin.

Bu daķı yazıldı

Ali'ye

Bir şûreti müşârün-ileyh Pojeķa sâncagında olan Kalaman Estergon Muķafazası'na ta'yîn olunan neferât için 'ulûfeleri Estergon'a irşâl olınmışdır diyü yazıla.

Hk. 281

Sigetvar ile Belgrad arasındaki yol güzergâhında bulunan kadılara ve ağalara gönderilen hükümde esirlerin nakli ve muķafazası için arabayla yeniķeri tedarîğinin yapılması ve bu esnada herhangi bir ihmalin yaşanmamasına önem verilmesi.

Yazıldı

Sigetvar'dan Belgrad'a gelince yol üzerinde olan Kadıllara ve Kâl'a Ağaları'na hüküm ki; ģâliyâ Sigetvar'dan Belgrad'a gelecek ba'zı esareti için yol üzerinde 'arabalar ve geçicileriyle ķonakda yeniķeri görölüb emîn ü sâlim irşâl olunmaķ babında ta'ķid ü ihtimâm lâzım olmağın buyurdum ki () vuşûl bulduķda bu bâbda her biriniz muķayed olub zıkr olunan esirleri Sigetvar'dan ķaldırılıb Belgrad'a gelirken vech-i meşrûh üzre 'araba ve yeniķeriler tedarüki alman ve ķal'alardan neferât ihzâr olmanı emîn ü sâlim Belgrad'a îşâl olunmaķ bâbında sai' cemîl eylesesin. Huşûş-ı mezbûrda muķayyed olub ihmâl ü müsâheleden ve bir-vechile yolda ve izde bir ģaķa olmaķdan ziyâde ihtiyât eylesesin.

Hk. 282

İstolni Belgrad Beği'ne gönderilen hükümde Kale Muhafazası'ndaki bölük halkına Hüseyin Amir'in tayin edilmesi ve bölüklere kırk dört akçelik yevmiye verilmesinin emredilmesi.

Mim hattıyla

Yazıldı

İstolni Belgrad Begi'ne hüküm ki; hâliyâ kal'a-i mezbûr muhafazasında olan bölük halkına bir ağa ta'yîn olmak lâzım olmağın ittibâ-i sipâhiyândan defa nice bölüğde yevmi kırk dört akça 'ulûfesi olan Hüseyin 'Amire size yarâr olman mezbûrlara ağa olmanı emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr kal'a-i mezbûr muhafazasında olan bölük halkı üzerine ağa ta'yîn idüb taife-i mezbûranun ağalık-ı hîdmetinde istihdâm eyleyüb emrûmi hâzer idersin.

Hk. 283

Eğri Beğlerbeğisi Vezir Sinan Paşa'ya gönderilen hükümde varoş ve köylerde bulunan zuama ve timâr sahiplerinin tahrir edilmesi ve defterlere yazılıp mühürlenerek serdara gönderilmesi.

İbrahim Kethudâ'ya yazıldı

Mim hattıyla

Yazıldı

Eğri Beglerbegisi Vezîri Sinan Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Hatvan ve ----- Novigrad sancâklarında vâki' olan havaşş-ı hümâyûn ve emîrler zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve hışarları ve garib taifesinün köyleri re'âyâsında ne miqdar varoş kura re'âyâsı yerinde var ise ve halî az ra'ıyyet ne miqdar var ise ve soñradan ne miqdar varoş ve kura itâ'at etmiş ise ve zü'amâ ve erbâb-ı timârdan kaç kimesne mevcûd ise cümle ma'lum olmak lâzım ü mühim olman her biri acele iderse ve zü'amâ ve erbâb-ı timârı âle'l esamî yazub defter idüb serdâr-ı zafer-i şî'âruma i'lâm eylemege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dahı vech-i meşrûh üzre alivire mezbûrda vâki' olan havaşş-ı hümâyûnum köyleri re'âyâsına başka ve esirler ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve hışarları garib taifesinin köyleri re'âyâsında ne miqdar varoş ve kura re'âyâsı yerinde var ise başka ve ne miqdar halî az ra'ıyyet karye var ise başka ve soñradan ne miqdar varoş ve kura itâ'at etmiş ise başka defter idüb ve zü'amâ ve erbâb-ı timârdan kaç kimesne var ise âle'l-esâmî yazub defterlerde mühürleyüb serdâr-ı zafer-i şî'âruma 'arz u i'lâm eyleyesin. Huşûs-ı mezbûrda onat muqayyed olub cümlesi acele ile yazub ahvâllere meskûn u muhitte bir nesne kıomayub salıviresin ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eyleyesin.

Hk. 284

Bosna Beğlerbeğisi, Klis Beğlerbeğisi ve Kadıları'na gönderilen hükümde Klis Kalesi'ni düşmana veren müteveffa Ali'nin evlatlarına senet verilmemesi, varoşa dört bin sikke florinin tahsil edilmesi yönünde emrin çıkarılıp serdara gönderilmesi.

Kapudanbaşı Hazreti Ağa'ya yazıldı

Efendi hattıyla

Yazıldı

Bosna Beglerbegisi ve Klis Begi'ne ve Kâdîları'na hüküm ki; Klis Kal'ası'nun sâkinlerinden mu'keddema kadimden olub Klis Kal'ası küffâr hâksârına viren müteveffa Ali'nün evlâd u tevabi'n itdügi cümle muaf bilesin min-ba'd bir diyarına verilmeye diyü mütemadi o emr-i şerîfüm vâridler kalmışsa müteveffanın oğulları kal'a-i mezbûrda birisinin ağalıka müteveffa olanlar tahvillerinden birer tarikle alub hizmetlerinde mevcûd olmadıklarından gayri müteveffası mezbûr Ali Beg'e zatında dört bin sikke filori varoşının tahşîli bâbında emr-i şerîfüm varid olmuşken henüz tahşîl olmadığı i'lâm olmayub zıkr olunan ağalıklara gitmeg üzerinedir ve hizmetlerinde mevcudalar mıdır ve meblağ-ı mezbûr şu cânibinün zatında kalub tahşîl olmayub kalmış mıdır nicedir vu'ûa'sı üzre serdâr-ı zafer-i şî'âruma 'arz u i'lâm olasin emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdir olan emrüm mücebince 'amel idüb dahı müteveffası mezbûrın oğullarında ağalıkları var mıdır ve hizmetlerinde mevcûdlar mıdır ve meblağ-ı mezbûr müteveffanın zatında kalub tahşîl olunmuş mıdır tamâm-ı ma'lûm idindigden soñra vu'ûa'sı üzre yazub üzre serdâr-ı zafer-i şî'âruma 'arz u i'lâm eyleyesin bu bâbda onat mu'kayyed olub ehaz u celil sebep ile mal-ı mîrî zai' olmağdan ve 'arz u tahşîl ile hilâfa vâki' vech-i i'lâmından ziyâde hâzer eyleyesin ve idrak oluna seferâtda kal'asının ahvâli dahı ma'lûm olmağ lâzım olmağın imdi dahı vech-i meşrûh üzre teftîş idüb vu'ûa' üzre yazub 'arz eyleyesin ve mezbûr müteveffası Ali'nün evlâd u tevabi'ne dirliğ verilmemesi bâbında emr-i şerîfüm verilmişse hâliyâ emr-i şerîfüm muhâlif-i dirliğe virmeğden beyâna ihtirâz eyleyesin.

Hk. 285

Kopan Sancakbeği Nureddin'e gönderilen hükümde elindeki düşman kaptanını acilen göndermesi için emrin verilmesi ve Toktamış Giray Sultan'a lazım olan tedariğin ulak ile gönderilmesinin bildirilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Çopan Sancâğibegi Nureddin dâme 'izzühûya hüküm ki; hâliyâ küffârın altmış bir kapudan bi'z-zât senünle illerde alub mu'accelen îrşâl olunmak emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr eylemeyüb zıkr olunan kapudanı mu'accelen îrşâl eylesin ki giderilüb Toktamış Giray Sultân dâme 'ulüvvuhûya ta'yîn oluna ve tedarük îrşâli lâzımdır ihmâl ü müsâheleden hâzer eylesin.

Hk. 286

Kaniye Beglerbegisi'ne gönderilen hükümde kendisine itaat eden Macar taifesinden bahsedilmesi ve esir olanların kurtuluşa ermesi yönünde emrin verilmesi.

Mezbûra virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Çaniye Beglerbegisi'ne hüküm ki; Macar taifesi itâ'at u itikayd itmegle kendü canlarından mu'keddema esir olanlar hâlaş olub bahânesiz şalıvirilüb Macar ilinde dahı bulunan Müslimân Tunaqları şatun aldıkları bahâ ile hâlaş olmak emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr eylemeyüb fermân-ı şerîfüm üzre Macar ilinde olan Tunaqlar nicesine şatun aldıkları mücahidiyle hâlaş eylesin emri-i şerîfüme muhalif kimesneyi tea'llül ü îgad itdirmeyesin.

Hk. 287

Çaçaka Kâdîsı'na gönderilen hükümde Mehmed Çavuş'un kayd u bend ile serdarın huzuruna çıkmasının emredilmesi ve çavuşu götüren adamların tenbih edilmesi.

Çâvuş Beg'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Çaçaka Kâdîsı'na hüküm ki; ıl'a-i mezbûrda sâkin Dergâh-ı Mu'allâm çâvuşlarından Mehmed Çâvuş'a serdâr-ı zafer-i şî'ârum huzûrunda ihzârı lâzım olunub mezbûr ele getirilüb vâli kayd u bend ile müşârün-ileyh serdâr-ı zafer-i şî'ârum huzûrunda gönderilmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr ele getirüb dahı mümkün kayd u bend idüb yarâr âdemlerden koşub serdâr-ı zafer-i şî'ârum huzûrunda gönderesin ve koşub gönderdügleri âdemlere mümkün tenbîh eylesin ki bulmak var rızada niyet itdiglerin izahı olasın.

Hk. 288

Varna'da bulunan Ahmed Çavuş'a gönderilen hükümde Varna Kalesi'nin tamir edilmesi için merkezden emrin gönderilmesi ve bu konuda ihmalin olmamasına özen gösterilmesinin istenilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Ali'ye

Dergâh-ı Mu'allâm çâvuşlarından Varna'da sâkin Ahmed Çavuş'a hüküm ki; bundan aqdem Varna Qal'ası zai' meşref olub ta'mîr ü termîmi üzre olub ve sen müstâkîm ve dindâr ve ehl-i vakuf olduğın ecilden qal'a-i mezbûraya mücedded değil ta'mîr ü termîmi eyleyesin diyü Südde-i Sa'âdetimden emr-i şerîfüm verilmegine mücebince 'amel eylemege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda vech-i meşrûh üzre şâdır olan emrüm mücebince zıkr olunan qal'aya ber-vech-i isti'câl metin ve müstahkem ta'mîr ü termîmi eyleyesin. İhmâl ü müsâheleden ve bu bahâne ise kullardan ağız-ı celîl olmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 289

İzvornik Sancağıbeğiyle Kaymakamı'na ve Kadılar'a gönderilen hükümde Kopan Muhafazas'ına başbuğ tayinin yapılmasının emredilmesi, askerlerden oluşan taifenin acilen mücadeleye katılması ve sefere dair bilgilerin defterlere yazılıp mühürlenerek serdara gönderilmesi.

Müşârün-ileyh mezbûra virildi

Yazıldı

Osman'a

İzvornik Sancâğıbeğiyle Kâ'im-mağâmına ve livâ-i mezbûrda olan kadılara hüküm ki; hâliyâ livâ-i mezbûrda olanıza ve yermekür ve müselleme ve yermekür eli emirlü ve mezûllerin başbuğ ta'yîn olunan 'amir ile Kōpan muhafazasına varmağa ta'yîn olub qal'a-i mezbûranun muhafazası mühimmâtıdan igen henüz yerlerinden hareket itmedikleri ecilden siz ki kâdîlarsız bu bâbda külli mes'ûl olmuştırsınız. İmdi taife-i mezbûraya mu'accelen evlerinden ihrâc idüb berüde iskelesinden geçirüb me'mûr oldukları üzre qal'a-i mezbûr muhafazasına göndermenizi emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre taifeye mukeddema şâdır olan emrüm mücebince cümlesine mu'accelen evlerinden ihrâc idüb dağı berüde iskelesinden geçirüb ber-vech-i isti'câl qal'a-i mezbûr muhafazasına gönderesiz qal'a-i mezbûranun muhafazası mühimmâtıdır. İhmâl ü müsâhele eylemeyüb cümlesini evlerinden ihrâc idüb gönderesiz berü iskeleye mukayyed kimesneler koşub taife-i mezbûrdan

ne mıkdar kimesne geçüb gitdigleri her nev'in başka defter idüb bir şûretini yazub ve mülhürleyüb serdâr-ı zafer-i şî'âruma gönderesin.

Hk. 290

Kaniye Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümde sınır bölgelerinde kışlayan Tatar taifesinin başka kışlalara ve yerlere geçmesinin kabul edilmemesi ve eğer geçerlerse geçtikleri yerleri harap edeceklerinden dolayı haklarından gelinmesinin emredilmesi.

Hala Kethüdâ 'ya virildi

Yazıldı

Ali'ye

Qaniye Beglerbegisi'ne hüküm ki; bundan akdem Qanijeserhaddan kışlamak için beş mıkdarı Tatar gönderilüb zâd u zevâdelerin tedarük idersin diyüfermân-ı şerîfüm şâdır olmuşsa zıkr olunan Tatar taifesi henüz yerleşmeyüb câniblerden külli vekilleri i'lâm olundu. İmdi bu cânibde Tatar kışlahında yer yokdur taife-i mezbûraya muqeddema verilen emr-i şerîfüm mücebince Qaniye Serhadında kışlayub bir ferdi bu cânibe şalıvirmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre taife-i mezbûrası muqeddema şâdır olan emrüm mücebince ol cânibde kışla ta'yîn idüb ola emr-i şerîfede ta'yîn olduğu üzre bargirler begine ve kendülerinün begine zâd u zevâdelerin tedarük idüb bir-vechile müzayâka çektermeyesin taife-i mezbûranun bu cânibe geldiglerine rızây-ı şerîfüm yokdur. Aşlâ bir ferdi bu cânibe göndermeyesin amma ita'at eyleyen ve Qaniye'ye tabi' olan kıyeleriñ ahâl ü 'ayânlarına ve tavarlarına tecâvüz itdirmeyesin isimleri yazub 'arz eyleyesin ki haklarından geline zıkr olunan Tatar taifesi berâyâsının öte başka kışladan zinhâr berü yakaya geçürse bu cânibe kimesne gelmeyüb ol cânibde kışlasunlar ve berü yakaya gicerlerse Sirem ve Sigetvar ve bu cânibleri hârâb iderler. Ana göre berü yakaya Tatar'dan bir ferdi geçirmeyesin.

Hk. 291

Kaniye Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümde Kaniye'de bulunan asker taifesinin burada kışlamaya devam etmesi için emrin verilmesi ve gönderilen emre ihtimamla hizmet etmelerinin istenmesi.

Yevmü'l Ahad fî 2 Şaban sene 1013

Mezbûrları Qapudan Qapıcı'ya virildi

Efendi Efendi'ye hattıyla

Yazıldı

Ḳanije Beglerbegisi'ne hüküm ki; hâliyâ sen ve İskeleyiyle olan Eğri Beglerbegleri ve eger ümerâ ve erbâb-ı timâra ve sâir 'asker halkıdır bu sâl-i Ferhunde falde kıarye-i Ḳanije serhaddan 'azim yüz aklıkları idüb a'day-ı mezbûrlarından geregi gibi ihaz-ı intikâm eyledüğlerin mesmû' hümâyûnum olub hizmetiniz meşkur olmuştır. Yörük ağa evvelinden senden bu ma'ûle hizmet itdiği vucûda getirmiştir imdi müşârûn-ileyh Beglerbegleri ve Sancâkbegleri ve zü'amâ ve erbâb-ı timâra ve sâir 'asker halkından bir ferdi Ḳanije'den berü geçüb ol câniblerden kışla ta'yîn eylemege fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre mezbûrlardan bir ferdi Ḳanije'den berü geçirmeyüb her ne ma'halde ma'ıyyet ile kışla ta'yîn idüb dahı her birine emîr ü istiḥâl³⁹⁹ viresin ki uğur-u hümâyûnum hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sai' ü iḳdâm ve i'ade-yi eyyâmıdan aḥz-ı intikâm itmegde ihtimâm eyleyeler. İnşâ'a'llâhü te-âlâ sana ve iskeleyiyle hizmetde olanlardan mâ'mûllerinden ya da ra'ıyyet olunmak muḳarrerdir. Ana göre her birine emîr ü istiḥâl vermeyüb ol câniblerde ma'hal ü ma'ıyyet olan yerlerde kışladasın.

Hk. 292

Ḳanije Beğlerbeğisi'ne gönderilen hükümda emrindeki askerleriyle birlikte eyaletlerde hem kışlaması hem de kışladıkları yerleri muhafaza etmelerinin istenmesi ve buna gerekli önemin verilmesinin bildirilmesi.

Çâvuş Begi'ne virildi

Memi Efendi

Yazıldı

Ḳanije Beglerbegisi'ne hüküm ki; eyâletlerine müteallik 'asker ile ve mu'âvenet için soñradan sana ta'yîn ü îrşâl olunan sâir 'asker ile dahı fermân olduğu yerde kışlayub ol cânibinün hıfz u hırâsetde takîd eylesin bâbında fermân-ı ali-şânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda fermân-ı şerîfüm muḳtezâsınca 'amel idüb eyâletlerine tabi' olanlar ve mu'aveneteta'yîn ü îrşâl olunan 'umûmen 'asker ile bundan âḳdem fermân olunduğı ma'halde kışlayub dahı vech-i münâsib gördükleri üzre ol cânibleriñ muḳafâzasında bezl-i maḳdûr eylesin. Şöyle ki aḥer⁴⁰⁰ semte hareket ile 'aya zikrillahu te-âlâ küffâr fırsat bulub bir ma'ale hazırınızdan erişdire kaç'a 'özriñ maḳbûl ve cevabın mesmu' olmak ihtimâli yokdır. Ana göre bu fermânı sâir kıyas eylemeyüb fermân-ı şerîfüm üzre 'umûmen 'asker ile ol cânibin muḳafâzasında hizmetde tâm ve ihtimâma mal-i kelâm eylesin.

³⁹⁹ Bir şeye ehil olma, bir şeye layık olma (Devellioğlu, s. 524).

⁴⁰⁰ Başka, diğar, gayrı (Devellioğlu, s. 18).

Bosna Beğlerbeği Vezir Hüsrev Paşa'ya gönderilen hükümde Tatar ve Macar taifesiyle birlikte gönüllerin Kanije'de kışlayıp buranın muhafazasına katılmalarının emredilmesi, tüfeng ve sâir mühimmatın sağlanması, Klis ile Kırk sancaklarına ve başka kalelere askerlerin emir gereğince gitmesi.

Kethüdâ Beg'e virildi

Sa'id Efendi

Yazıldı

Mehmed'e

Bosna Beglerbegisi Vezîr Hüsrev Paşa Hâzretleri'ne hüküm ki; bi'z-zât Kanije Beglerbegisi emîru'l ümerâ'i'l-kirâm İbrahim dâme ikbâlühû Reval serhâdlu ve gayriden 'askeri yaşamaz ve yedi sekiz bin mikdârı Tatar ve taifey-i Macar ile hâlâ Konita'dan? öte kışlada olun eytâm-ı şenah süvari ve ba'zı köleler koruyub fırsata el virmegle teg durmayub gece varınca akınlar virüb bi-inâyeti'llâhi te-âlâ eylemeg ihtimâm 'idareden ahz-ı intikâm eylemeg bâbında ikdâm üzre olmaları fermân olmuştur. Lâkin yanlarında olan 'asker-i ekser atlu olub bâbda tüfeng-endâzda külli ihtiyaçları olmağın Klis ve Kırk Sancâkları'nda ve sâir elçi Qal'aları'nda olasin neferâtından tüfeng-endâz iki bin âdem ve mal i'nâyeden mahzûz olan gönüllü taifesinden ve az ve müstevfî kimesneler ihzâr olub zıkr olunan iki bin nefer âdem ile on beş güne degin mîrîmîran müşârün-ileyhe irşâl olunmak bâbında fermân-ı ali-şânum şâdır olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr eylemeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrüm muktezâsınca 'amel idüb zıkr olunan Klis ve Kırk Sancâkları'nda ve sâir elçi Qal'aları'nda olan neferât iki bin tüfeng-endâz âdemleri ve gönüllü taifesinden tuymak istinâdı mu'accelen cem' ü ihzâr idüb dahı on beş güne degin Kanije'den cânibine virmelisin. Mûmâ-ileyh yanına irşâl eylesesin fırsat fevt olmasın varub erişmegle i'nâyet-i hak ile akında olub mal i'nâyetimde oluna bu fermânı ve sâir ve bu hizmeti 'aynı kıyas eylemeyüb fermân olunan iki bin nefer âdemleri be-her-hâl her ne vechile mümkün isetüfeng ve sâir mühimmâtlarıyla mükemmel ihzâr idüb ber-vech-i isti'câl irşâl idesin ve gönüllü taifesinden hazır olanlar şormayub zıkr olunan neferât ile kalkub girüb sâirleri dahı firâr ü ikdâm eylemeyüb mîrîmîran müşârün-ileyh cânibine varub erişmeg bâbında hizmet tâm ve ihtimâm mala kelâm eylesesin ki İnşâ'a'llâhü te-âlâya varub her biri envâ'-i re'âyâsında olduğundan ma-adâ mal i'nâyeme müstevfî olmaları mukarrerdir. Ana göre tergîb ve tahrîr-i 'arz idüb ve az ve müstevfî âdem göndermegle sai' cemîl ü cihada buyura tabi' eylesesin ve ne vechile tedarük ve ne gün irşâl oldukların 'aynısı ile yazub 'arz eylesesin.

Hk. 294

Valpovo’da bulunan Ahmed Çavuş’a gönderilen hükümde Tomaşil Köprüsü ile Tombaz adında bir grubun korunmasına dair emrin verilmesi.

Çâvuş Begi’ne virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Valpovo’da sâkin Ahmed Çâvuş’a hüküm ki; hâliyâ Tomaşil Köprüsi’ndeñ Tombazları hıfz olunmak lâzım olmağın her mezbûrñ Tombazları Tomaşil neferâtı muhkem itdirmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre zıkr olunan köprisinün Tombazların Tomaşil neferâtı ile muhkem hıfz itdirüb zâi’ ve telef olmağdan ziyâde hâzer eyleyesin. Şöyle ki Tombazlara zıd erişürse sana tekmin itdirilür. Ana göre muqayyed olasin muhkem hıfz u hırâset itdiresin.

Hk. 295

Sefer-i hümayûnda fesatlar ve eşkiyâlar hakkında çeşitli emirlerin yazıldığı ahkâmın suretidir.

Sefer-i hümayûnda ehl-ifesad ve eşkiyâ hakkında ve ba’zı umûr-ı muhtelif içün tahrîr olunan ahkâmñ cüzîyesidir el-vâkı’ fî 18 Muharrem sene 1014 rub-u temkin bî’l-hesab.

Hk. 296

Ohri Beği ile Debre Kâdîsı’na gönderilen orduy-ı hümayûnda Bali Oğlu Mehmed’in eğer birini katletmişse bu konunun iyice araştırılıp cezaî işlemlerin başlamasına dair emrin verilmesi ve adı geçen kişinin hakkından gelinmesinin istenmesi.

Yevmü’l İsneyn fî 18 Muharrem sene 4 mezbûr Beg Alaya

Timârı ba’zısı olunan kimesnelere virildi

Mim hattıyla

Mehmed’e

Ohri Begi’ne ve Debre Kâdîsı’na senle Debre Kâdîsı’nda orduy-ı hümayûnum mektub gönderüb livâ-i mezbûrda ve nâhiyesinde serdal nâm-ı karye ü gayriden Debre Begi akça timârı olan Bali oğlu Mehmed nâm-ı kimesne kazâ-i mezbûra tabi’ baledanca nâm-ı karyeden irşâlden oğlu sâir nâm-ı kimesneyi katl itmişdir diyü i’lâm eyledüğün ecilden mezbûrñ timârı az virilüb kendüsünün hakkından gelinmege

fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr hizmette ele girür ise yaya vech-i kaş ele götürüb dahı onat vechile hak üzere teftiş idüb mezbûrın katl olduğu şer' ali şayet ve zahir olur ise ba'dellâhü şer' ali hakkından gelesin amma haberi teftiş-i hak üzere olub ahz u celil sebebiyle mezbûra himâyet u 'arz ve ta'sîr⁴⁰¹ ile gâdr olmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Timârı ba'zısı olunan kimesnelere virildi

Mehmed'e

Bir sûreti livâ-i mezbûrda ve nahiyesi Uyvar nâm-ı karye ü gayriden üç bin akça timârı olan muhderem mezbûr irşâlen oğlu hâin katl itmişler ise hışara vech meşrûh olana yazıla.

Hk. 297

Babaeski Kadısı'na gönderilen hükümde Mahmud Çavuş'un zuaması elinden alınarak havas-ı hümayuna ilhak edilmesi ve serdara havalesinin yapılmasının bildirilmesi.

Defterdâr Efendi'ye virildi

Defterdâr Efendi

Yazıldı

Babaeski ve () Kâdîsı'na hüküm ki; Diner sancâğında Babaeski nâhiyesinde 4896 akça pezir toluca 3104 akça yazar arpa ve 6000 akçaların olması nâm-ı karyeler Paşa sancâğında () nâhiyesinde 14400 akça pazir bir Selim nâm-ı karye ve gayriden zü'amâ mutaşarrıfı olan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Maḥmud Çavuş'a şakiri olmağla zü'amâtı alınub erbaa 'ısrîn ve elf muharrem on yedinci gününden havaşs-ı hümayûnum almak ve emnâyadır ve 'ahd u iltizâm verilüb mâliye tarafından mülzemin berât-ı şerîfe verilmegin buyurdum ki () vuşûl buldukda zikr olunan ze'ameti havaşs-ı hümayûna ilhâk olunduğı tarihinden emnâya şahib ü mutaşarrıf itdiresin min-ba'd mezbûr Maḥmud Çavuş'ı ve Ohri dahl itdirmeyesiz bir tarîkle muḥarrer olur ise girü emniyedini zabt itdirüb ve Ohri Maḥmud Çavuş'ı dahl itdirmeyesin emr-i mahlûl iderlerse serdâr-ı zafer-i şî'arıma havale idesin.

Hk. 298

Edirne Kadısı'na gönderilen hükümde Edirne'de bulunan Sultan Bayezid'in Evkâf Mütevellisi olan çavuşlarından Ahmed Çavuş'un sefere memur edilmesine ve hizmette bulunmasına dair emrin verilmesi.

⁴⁰¹Güçleştirme, güçleştirilme (Devellioğlu, s. 1211).

Kendüye virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Edirne Kâdîsı'na hüküm ki; Muheymin-i Edirne'de vâki' Sultan Bâyezîd Evkâf Mütevellisi olan Dergâh-ı Mu'allâm çâvuşlarından Aḥmed Çâvuş'a seferlü olan çâvuşlardan olmağla kemâ-kân tevlîd-i ḥidmetde olub sefere girmedi diyü bir ferdi rencîde itdirilmemege fermânım olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr vech-i meşrûh üzre sefere me'mûr olan çâvuşlardan olub kemâ-kân mütevellid ḥidmetde olub sefere gitmedi diyü 'asker ihrâcına me'mûr olanlardan bir ferdi daḥl itdirmeyesin.

Hk. 299

Karasu Yenicesi Kadısı'na gönderilen hükümde Emine adlı bir hatunun evini kimin basıp yağma ettiğini öğrenmek için orduy-ı hümayuna mektup gönderilmesi, bulunan kişilerin cezalandırılması için kanunî sürecin başlatılmasına dair emrin verilmesi.

Yevmü'l İsneyn fi 26 Muharrem sene 4 Bursa Kâl'a'ya üç gün uzaktadır

Çâvuş Beg'in âdemine virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Laṭîf'e

Karâşu Yenicesi Kâdîsı'na hüküm ki; orduy-ı hümayûnumdan mektub gönderüb kazâ-i mezbûrdan ḥâlifesi nâm-ı kimesne kazâ-i mezbûra tabi' yenicesi nâm-ı karyeden evḥad ve Sovyalı Süleyman ve Sovyalı Selim nâm-ı 'Arab ve cebeci nâmına olan Maḥmud ve 'Arabî ve Kızalı köyi nâm-ı karyeden varoşa tabi Pîrî nâm-ı kimesnenün üç 'Arabî ve Koca Sinan Beg'le bir 'Arabî ve Beḥlül oğlu Muştafa'nın bir 'Arabî ve Pîrîsî nâm-ı kimesnenün mübarek nâm-ı 'Arabî ve mercî-i 'aid ve erbâb-ı timârdan Şah vâli oğlu Muştafa ve Beḥlül oğlu Muştafa degil çanı nâ kimesnenin 'Arabî ve Aḥmed ve Ḥamit nâm-ı yeniçerilerin 'Arablari ve Kölesiyle muḳedde ma zevcesi igen kıtlık itdügi Emine nâm-ı hatunun kim ile evini basub kapuları ve yeniçerileri kırub bir cariyesine ve yetmiş seksen bin akçalık esbâbda ğâret idüb meclis-i şer' da'vâda olduğda erbâb-ı timârdan olanlar ve yeniçeriler 'Arablari ḥabse virmeyüb şahâdet idenleri daḥı taşar da tahrik itmegle mezbûr hatuna

külli gâdir olur diyü i'lâm eyledügin ecilden huşûş-ı mezbûr şer' ali görülmeg bâbında orduy-ı hümayûnumda yeniçeriler mahzer başısı tarafından mektub verilmegde buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr mahzer tarafından virilen mektub mücebince mezbûrları meclis-i şer' ihzâr idüb gayb ider ise şer' ali buldurması lâzım olanlardan buldurub götürdüb huşûş-ı mezbûr bundan aqdem bir defa' şer' ali görölüb faşıl olmayub üzerinden on beşi mürûr itmiş degil ise onat vechile hak üzre teftiş idüb göresin kâdîya 'arz olunduğı üzre ise olbâbda muktezâsınca şer' koma 'amel idüb ba'de's-sübût mezbûr hatununa müteveccih olan hişar alıvirdigdensoñra ehl-ifesad muhtaç-ı 'arz olanlardan ise yazub 'arz eyleyesin degiller ise şer' ali haklarından lâzım geleni icra eyleyesin. Amma habse taşar da tamâm hak üzre olub ahz u celîl-i sebebiyle ehl-ifesad himâyetde ve kendü hâlinde olanlardan gâdir olmağdan ziyâde hazer eyleyesin.

Hk. 300

Filibe Kadısı'na gönderilen hükümde Başkapıcıbaşı İbrahim'e verilen arz-ı hal gereğince Sivas şehri ve civarının alınması için hâsulat ve akçenin tedarik edilmesi için hükmün çıkarılması.

Çâvuş mezbûra virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Filibe Kâdîsı'na hüküm ki; Başkapıcıbaşı İbrahim zide mecdühû orduy-ı hümayûnuma 'arz-u hal gönderüb mukeddema validesi haşlarından olan başında degilse sefer ü ve emlakları olmağla mücedded-i memâlik himâyeti için Şivaş mezbûranun tahvîline iki yüz otuz bin akçayı ildâm eyleyeler..... aliyyedir 'amelde eyletdirüb berât ile zabt itdirüb ve'ta-i ikdâm üzre mal-ı mîrî ta'arruz u 'amireme teslim ü irşâl olunurgen emnâ u 'amelden veya da ellerden ba'zı kimesneler dahl ü ta'arruz idüb zabtına mani' olurlar berât-ı şerîfüm mücebince zabt itdirilmeg bâbında emr-i şerîfe ricâ eyledig de zikr olunan haşları elinde olan 'âliye-i hümayûnum mücebince mezkûr 'âliye zabt ü ta'rik itdirmeyüb emnâ u 'amelden ve nazâr u gayriden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin diyü hâlâ cânibinden eline hüküm-ü şerîfe verilüb mücebince divân-ı hümayûnum tarafından dağı hüküm-ü hümayûn virilmeg ricâlarına buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât tarafından virilen hüküm mücebince 'amel idüb hilafeti Şivan'a götürmeyesin.

Hk. 301

Samakolu Ali Çavuş'a gönderilen hükümde hizmetkârının Sofya'da ele geçirilip serdara götürülmesinin emredilmesi ve bu emre özen gösterilmesinin istenmesi.

Yevmü'l Erbaa' fi 28 Muharrem sene 4 Ramazan

Şan u serdârı ile haş devlete gönderildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Şamaşolu Ali Çavuş'a hüküm ki; nâm-ı hitmetkârın sipâhi nâmına gezüb fesad üzre olduğu i'lâm olunmağın mezbûr ele götürüb Şofya'da serdârıma götürmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dağı emrüm üzre mezbûr herkanda ise başka beg gerek ise buyurub ele götürüb Şofya'da serdârıma getüresin. Şöyle ki mezbûra himâyet itmegle ele götürmegde ihmâl itmeyesin veyahûd hevana naşb olasın. Ana göre veyahûd hışarda sana almak muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub mezbûr ele götürmegde iqdâm ü ihtimâm idesin.

Hk. 302

Modava Beği'ne gönderilen hükümde devlete itaat eden Eflak taifesinin suçlarının affedilmesi, esirlerin bırakılmasına dair emrin verilmesi ve bu emrin muhalefete karşı korunmasının bildirilmesi.

Sa'id İbn-i Ahmed

Bâ hatt-ı Hazret-i Efendi'ye

Yazıldı

Mehmed'e

Modava Begi'ne hüküm ki; hâliyâ Eflâk taifesi Âsitane-i Sa'âdetime itâ'at ü inkiyâd üzre olmağla cürmleri 'afv olunubmin-ba'd taife-i mezbûrayı dağı olundığına ve rızây-ı şerîfüm olmadığı ecilden taife-i mezbûralar esir olmayub ve esir olanlar dağı itâ'at olunmak bâbında fermânum şâdır olub ve defâ'etle ahkâm-ı şerîfüm gönderilmiş hâliyâ sen varub Eflâk vilâyetdeler varduğın i'lâm olundu. İmdi emrüm muhalif taife-i mezbûra yaya varmağa sebebindir külli muâ'teb olmuşsındır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm muhalif min-ba'd Eflâk taifesine dağı ü ta'arruz eylesin ve taife-i mezbûrdan hilâf-ı emr-i şerîfe esir eylediglerini itlâf eylemeyüb emrüm muhalefetden ziyâde hazer eylesin. Şöyle ki taife-i mezbûraya girü dağı eylesin ve esir olanları itlâf eylemeyesin hakkında gelmen muqarrerdir ana göre muqayyed olub emr-i şerîfümü muhalefetden ziyâde hazır eylesin.

Hk. 303

Sofya, Şehirköy ve Breznik Kadıları'na gönderilen hükümde İstanbul Patriği için papaslara bir miktar akçe verilmesinin emredilmesi ve bu emre muhalif eden kişilere iş verilmeyerek haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Şofyalı Aḥmed Çâvuş'a virildi

Efendi ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Şofya ve Şehürköy ve Breznik Kâdîları'na hüküm ki; zıkr olunan kâdîlarına vâkı' papaslar ve sâir küffârla taifesi orduy-ı hümayûnuma 'arz-u ḥal şunub kadimden İstanbul'da olan patrik için papaslardan altmışar akça ve re'âyâdan altmışar akça virmişler igen ḥâlâ zıkr olunan akça ni'mete gelenler kadimden olinagelene muḥalif ve bî-tariğine sen muğayir papaslardan dörder yüz akça ve sâir küffârdan on ikişer akça alub zulm itmegle kadimden olinageldügi üzre alınub ziyâde alına diyü ḥâlâ olan bî-tariğden serḥadları var igen kanâ'at itmeyüb ziyâde şalıb itdiglerin re'âyâya olinagelene muḥalif-i ta'addî olunduğına rızây-ı şerîfüm yokdır fil-vâkı' re'âyâdan olinagelene muḥalif akça aldıkları vâkı' ise men' u def' idüb kadimden olinagelene muḥalif kimesneye iş itdirmeyesin. İ'tibar u muḥalefet idenleri vukûa'sı üzre yazub 'arz idesin ki getirülüb ḥaḳlarından geline diyü papaya ḥüdâvendikâr taleb-i şerden zamânında hüküm-ü şerîf verilip ḥâliyâ tecrîd⁴⁰² olunmak vech eyledigleri ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda müsemma şâdır olan fermân-ı şerîfüm mûcebince 'amel eylesin dahı kadimden olinagelene muḥalif kimesneye iş itdirmeyesin 'ahd ü muḥalefet idenleri yazub 'arz eylesin.

Hk. 304

Şofya Kadısı'na verilen hükümde Boğdan ve Eremia Voyvodaları'na mektup gönderilip Boğdan tüccarından alınan akçenin iade edilmesinin emredilmesi ve bu emir için insanların zulüm ve baskı görmemelerinin bildirimesi.

Yevmü'l Hamis fi 2 Safer sene 4 şûret-i Şofya

Sudan Begi'ne serdârına virildi

Mim ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Laṭif'e

Şofya Kâdîsı'na hüküm ki; Boğdan Voyvodası Eremia Voyvodaya mektub gönderib sâbıkâ âdemleri ile Boğdan ticaretinden ba'zı kimesneler mütâ' almak için Şofya'ya varduklarında gümüş eraḥisi tarafından gitse nâm-ı yaḥudiye varub 'adetlerinden

⁴⁰²1. Soyma, soyulma, 2. Ayırma, bir tarafta tutma, 3. Her şeyden el ayak çekip Allah'a yönelme, 4. Soyutlama, 5. Yalıtma, 6. Bir şairin kendini mücerred bir şahıs, yani ayrı bir adam farz ederek ona hitap etmesi, 7. Noktasız harflerden oluşan kelimelerle cümle veya mısra yapma (Devellioğlu, s. 1226-1227).

ziyâde akça taleb itdüğinden gayri cümlesi sürüb gümüş erahisinin evine alub gidüb katl eylemeg kaştında igen Müslimânlar haber alub üzerine varub 'av itdiglerinde mezbûrların yanlarında üç yüz yigirmi bini hasat altunlarını alıkoya defterlerinde Müslimânların şahibüyle zıkr olunan üç yüz yigirmi elli bin yüz altını yüz altını girü virüb baksa mezbûr gibisine yahudi virmegle meşr olduğu bâbında sahib olunub aliverilmeg bâbında emr-i şerîfüm verilmeg ricâsına 'arz eylesin. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dahı mezbûr-ı yahudiye ya meclis-i şer' ali ihzâr ide ve onat vechile haq üzre müfettiş ve muhaşşıl idüb göresin huşûs-ı mezbûr 'arz olduğu üzre olub mezbûrdan ticaretin ol miqdar akçaları aldığı şer' ali şayet ve zahire olursa ba'de's-sübüt teveccüh olanlardan hükm idüb bî-kuşûr alıveresin onat muqayyed olub bu bâbda hilâf-ı şer' şerîfde berâtda zulm u ta'addî olunmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 305

Yenipazar Kadısı'na gönderilen hükümde Belgrad'a bir miktar filori gönderilmesinden bahsedilmesi, mahalleleri basan eşkiyalara karşı halkın ellerinden zevadların alınmaması ve zulüm görmemesinin emredilmesi, eşkiyâların kanunî işlem görmelerine dair ferman çıkarılması ve bu fermana mukayyed olunmasının istenmesi.

Bu dahı mezbûra virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Yenipazar Kâdîsı'na hüküm ki; senle kâdîsı orduy-ı hümâyûnuma mektub u itham ve eşraline mahzar gönderüb hâliyâ kazâ-i mezbûrdan tevzi olunan Estarı Eflâk Kâdîsı Mevlana 'ayan illeri zîde fazlühû bu defa' fermân olunan bedele tevaffuka endâzı emr-i şerîfe mücebince cem' ü 'aşlı mübaşeret idüb iki bin sekiz yüz miqdarı filori ta'sîl idüb kesilüb ve mühürlenüb Belgrad'a göndermeg üzre igen kazâ-i mezbûr sakinlerinden fesad ü şekâvet⁴⁰³ üzre olan bî-tamâmı diyülerine haq nâm-ı kimesne kendü hevasına tabi' ide iki yüz nefer zimmi ile mezbûr kâdîsinun mahkemesin basub zıkr olunan zînneti ve mezbûrın ma'kûd u esbâbda ve sâirlerde ve zevadları gaşb idüb mezbûrı dahı katl eylemeg sadedinde igen bir tarikke hâlaşa olub külli zulm ve cefâ idüb erişib ahalisi vilâyetde cem' olub mezbûrın üzerine varub hücum itdiglerinde zıkr olunan altını çıkartub 'adl olunduğ da mezbûr altun egşig ikisine gelüb sü'al olunduğ da kuşûrda azl iderse diyü ağırlık idüb dahı haşa kefe müellefince sözler söylemişdir ve mezbûr divân haq-ı sadedde ehl-i fesad ü eşkiyâdan ve mezalim ü'l-tarîkdir vilâyetden def' ü azad ise lâzım ve mühimdir diyü

⁴⁰³1behtbahlık, bahtı karalık, kutsuzluk, 2. Eşkiyalık, haydutluk (Devellioğlu, s. 1151).

‘arz-ı i‘lâm eyledüğüleri ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dahı mezbûr-ı meclisi şer‘ ihzâr idüb onat vechile haq üzere müfettiş ve muhaşşıl idüb göresin mezbûrın vech-i meşrûh üzere fesad ü şenâ‘atı şer‘ ali şayet ve zuhûr olursa meblağ mezbûrı bî-tamâm tahşîl idüb ve kâdî-yı mezbûrın dahı ne miğdar esbâb ve erzâkı ğâret olmışsa şer‘ ali şayet ve zuhûr olduğdan sonra alıvirüb dahı sefere mezbûra ahlâ emân u zamân vormeyüb şer‘ ali haqqından ki gelesin. Sâir eşkiyâyâ mevâcibe ‘ibret ü ba‘sa naşihata vâki‘ ola amma bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub ahzu celîl sebeb ile ehl-i fesad himâyet olmakla mal-ı mîrîyi ğadr olmakdan ve kazâ-i mezbûrın ğâret olunan esbâbı zâyi‘ ü telef olmakdan ve söz-ü hilâfet olanlara ğadr olmakdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 306

Tırnova Kadısı olup Tuna Yalıları’nda Müfettiş ve Muhassıl olan Vezir Çatalzade Mevlana Mahmud’a gönderilen hükümde Tuna aklamındaki taifelere ait düzenlemelerin yapılacağı defterlerin hem merkeze hem de orduy-ı hümâyûna gönderilmesinin emredilmesi.

Yevmül İsneyin fi 3 Safer sene 4 mezbûr Şofya

Çatalzâde’ye virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Latîf’e

Tırnova Kâdîsı olup Tuna Yalıları’nda müfettiş ve muhaşşıl emvâl olan Çatalzâde Mevlana Mahmud Vezîr zîde fazlühûya hüküm ki; hâliyâ bir kaç seneden berü kadimden olan ve taifeden çavuş ve zaifler ihrâc olunub ba‘zı kimesneye virmeğe karyey-i ‘amireme külli nokşan müterettib⁴⁰⁴ olmağla Tuna aklamından sonra hallü çavuş taife var ise cümlesi ref’ olunmağa fermânım olmağla o makule ref’ olunub olvehile hiddet-i vazifeye mutaşarrıf olanlar âle’lesami defter olunub defteri orduy-ı hümâyûnum gönderilmeğe emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdir olan emrüm mücebince ‘amel idüb dahı Tuna aklamında kadimden ta‘yîn olunan ve zaifenden mâ-adâ soñradan nemikdar ve zaife icâzet olınmış ise zîkr olunan hiddet-i vezifeye emrüm idüb dahı mutaşarrıf olanlar ne vecihle mutaşarrıflardır âle’lesami defter idüb dahı zîkr olunan defteri mühürleyüb orduy-ı hümâyûnuma gönderesin amma bu bahâne ile kadimden ve zaifesi olanlara dahı ü

⁴⁰⁴1. Sıralanmış, sıra ve tertibe girmiş, 2. Aid ve müteallik olan, düşen, 3. İcap ve iktiza eden (Sami, s. 1276).

aḥz u celîl sebebi ile ḥiddet-i vazifeye mutaşarrıf olanlar cümlesin olmaḡla her karyey-i ‘amiremedir müterettib olmaḡdan ziyâde ḥazer eylesin.

Hk. 307

Tırnova Kadısı olup Tuna aklamında Müfettiş ve Muhassıl olan Mevlana Mahmud’a gönderilen hükümde önceki kazalara verilen tahsilât hakkında bilgi verilmesi, halka zulmeden fesad ve eşkiyâların hakkından gelinmesinin emredilmesi.

Mustafa Aḡıncı âdemi Ḥamit nâm-ı kimesneye virildi

Efendi ḡaṡṡıyla

Fî 4 Sad sene 4

Yazıldı

Tırnova Kâdisı olub Tuna aklamında müfettiş olan Mevlana Mahmud’a hüküm ki; Memutaliḡ? Kâdisı’na mektub gönderüb bundan aḡdem ḡazâ-i mezbûra kâdiy-ı sâbık zamânında yigirmi dokuz bin duḡaya ṡuz tevzi’ olunub cem’ ü taḡşîl-i mübaşeret olunduḡ da ḡazâ-i mezbûra tabi’ ḡişâr begleve aḡıncılar ve Ali Kâdisı o denli ve zuşen? nâm-ı karyeler ahâlisiyle cümle nâḡiye re’âyâsını iḡlâl idüb beş altı yüz re’âyâ ile muḡkem-i şaḡaneyi basub ṡuz aḡçasın virmedüğinden ḡayri Semendire Reval’e ḡazırda şer’ şerîfûme itâle idüb ve ittibâ-i sipâhinden İbrahim nâm-ı kimesneyi ḡatlı itmeg fırsat igen vecihle ḡûlaşa olub câmi’ şerîfe ḡaçub mezbûrı aḡz idmedikleri ecilden câmi’ şerîfû taşlayub ve vâḡi’ olan teklife ḡıymeti virmeḡe mani’ olmuştır ehl-i fesad u eşkiyâdandır her vechile ḡaḡlarından gelinmesi aḡz -i ḡadr diyü ‘arz igen buyurdum ki () vuşûl bulduḡda bu bâbda bi’z-zât muḡayyed olub daḡı vech-i meşrûḡ üzre fesad üzre olub re’âyâyı iḡlâl idenler nemaḡûl kimesnelerdir tamâmı ḡaḡ olan müfettiş idüb üzerlerine yine şer’ ali tâleb ve zahir olduḡdanşoḡra ehl-ifesad muḡtâḡ-ı ‘arz olanlardan ise ḡesab idüb ‘arz eylesin vekillerini aşlâ ḡimâyet ü şıyânet itmeyüb ḡör ki ḡötüresin. İhmâl-i müsahâleden bu baḡâne ile kendü ḡalinde olanlardan ḡadr olmaḡdanve aḡz celîl sebeb ile ehl-i fesada muḡalif itmegden ḡazer eylesin.

Hk. 308

İvraca Kadısı’na gönderilen hükümde tekâlif ve avarızdan muaf olanların yazılıp eski ve yeni defterlere kaydedilerek bu defterlere mukayyed olunmasının istenmesi ve derbentçilere aḡce talep edilmesi.

Aḡmed Efendi’ye gönderilmiştir

Yazıldı

İvraca Kâdîsı'na hüküm ki; mektub gönderüb kazây-ı mezbûra tabî' yolu yurdu nâm-ı karye tahakkuk u muhaza-i maħalde ve istimad nâm-ı nihad-ı 'azim küffârda olmağla şeb-i neħâr on beş nefer âdem gitse biri kalmayub ittibâ-i sebeble geçirüb ve kolçuzluk idüb ħidmetde olmağla kadimden 'avarız diyülerine ve tekâlif-i 'örfiyeden mu'af olduklarıdır yine daħı olmağla 'atik ü cedîd defterlere muķayyed olub 'azadın bedeli birer kilearpa ve birer kile ka'idey-i ka'ide olunub lâkin ka'id olan kim İstanbul mıdır veyaħûd vilâyetde cârî olan kimmişdir müteveccüh olmayub şehridağına zabit başına sekizer akça virüb ve bağların daħı resm-i dönüm oluna gelinüb ħâlâ zabitleri terk-i baħâneye çıkmağla vilâyetde cârî olan birisin ki yigirmi İstanbullı gelür evvel kim ile tereke taleb idüb bağlarından daħı 'öşr taleb itmegle rencide idüb şehridağına zabit başına sekizer akça ve bağlarından resm-i dönüm virmedüğlerin bildirüb şöyle ki bağlarından resm-i dönüm alınmayub ve bazen olınageldüği zabit başına seksen akça virilmez ise cümlesin varlıkları muķarrerdir diyü Ėayb-ı ricâyâ 'arz eylemişsin. İmdi eger dönüm eger muķâbelesinde bilesin ki ħîn-i taħrîrden berü zabit başına seksen akça virmedüğleri vâkı' ise olınageldüği üzre 'amel olunmasını emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda ziyâde muķayyed olub ħîn-i taħrîrden bu zamâna gelince mezbûrlar resm-i dönüm ve zabit başına nemiķdar nesne vire gelmişlerse min-ba'd daħı olınageldüği üzre aldırıp olmasın muħâlîf ve kanûn-u daķıkada muğayir kimesneye iş itdirmesin.

Hk. 309

Tırnova Kadısı olup, Tuna aklamında Müfettiş olan Çatalzade Mahmud'a gönderilen hükümde Tırnova'da bulunan Kara Ali Çavuş'un yakalanıp serdara gönderilmesinin emredilmesi ve eğer Kara Ali Çavuş ele geçirilip de serdara gönderilmezse, bu konuda merkeze muhalif olunursa kanunî işlemlerin başlatılacağıının bildirilmesi.

Kethüdâ Beg'e gönderildi

Efendi ħatııyla

Fî 5 Sad sene 4

Yazıldı

Tırnova Kâdîsı olup Tuna aklamında müfettiş emvâl olan Çatalzâde Maħmud'a hüküm ki; Tırnova sâkinlerinden Kara 'Âli Çâvuş düstûr ekrem müşîr-i efħam nizâmü'l-âlemüm Vezîri a'zam ve serdârü'l-ekrem Paşa edâma'llâhü te-âlâ iclâleħû Rum ili eyâletinde mutaşarrıfın kal'a-i voyvoda olup ħidmetde altmış bin akçadan ziyâde akça kalub taleb olunduğ da virilmekde tea'llül itmegle mezbûr ele getirülüb daħı mezbûr bî-tamâm taħşîl olunub 'inâd-ı muħalefet iderse kayd ü bend ile tabî' ķullarına teslim olunub orduy-ı ħümâyûnuma gönderilmesini emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda bi'z-zât muķayyed olub mezbûr Kara 'Âli Çâvuş'ı ele getirüb meblağ-ı mezbûrî bî-tamâm taħşîl eylesesin eger virmegde 'inâd-ı muħalefet

ider ise emrüm mûcebince muhkem kayd ü bend idüb tabi' kullarına teslim idüb orduy-u hümayûnuma yollarsın ve koşub gönderdügün ba' kulların teslim etmegle yolda ve izde gaybet itdirmegden ziyâde hâzer eylesin mezbûr ele getürmegde ihmâlden ve mezbûr 'amel itdirilmegle müşârün-ileyh sai' zai' olmakdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 310

Orduy-ı Hümayun'dan Belgrad'a varıncaya kadar olan yerlerdeki kadılara gönderilen hükümde yeniçeri taifesinden bazılarını araba tedarik edilmesine dair emrin verilmesi ve bu emrin bir an bile ihmaline izin verilmemesi.

Yevmü'l Cuma fî 5 Safer sene 4 Şofya

Maḥmud Ağa'ya virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Orduy-ı Hümayûndan Belgrad'a varınca yol üzerinde vâ'ki' olan kadılara hüküm ki; hâliyâ sefer-i hümayûnda olan yeniçeri taifesinden ba'zıları hasta ---- ve maḥza-i müzâyâka üzre olmağla o maḥûle hasta olan yeniçerileri kadılıktan kadılığa ulaştırmak bâbında 'araba lâzım olmağın her mu'tekidiñ taht-ı kazâsına ve aḥz olurlar ise kifâyet miḳdarı 'araba tedarük olunmak bâbında fermânım şâdır olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda yeniçeri kullarım her mu'tekidiñ taht-ı kazâsına daḥl olur ise o maḥûle hatta olan yeniçerileri götürmeg içün taht-ı kazâsından re'âyâdan kifâyet miḳdarı 'araba tedarük ü ihzâr idüb birbirinizden ulaşırsız yeniçeri kullarıma 'araba tedarüki mühimmâtandır. İhmâl ü müsâheleden ve bu bahâne ile re'âyâdan aḥz u celîl olmakdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 311

Sofya Kadısı'na gönderilen hükümde Üngürüs Seferi için önemli bir mühimmat olan derilerin, yerli debbağlara gönderilmesinin emredilmesi. Bu konuda zorluk çıkarılmamasına dikkat edilmesi ve bundan sonra yerli debbağlar dışında hariçten olanların taleplerinin kabul edilmeyip hayvan derisi sattırılmamasının bildirilmesi.

Debbağlardan virildi

Bu daḥı

Yazıldı

Şofya Qâdîsı'na hüküm ki; kazây-ı mezbûrda vâ'ki' olan debbağ taifesi tarafından 'arz-u ḥal sunulub Üngürüs Seferi fermân olmandan berüvâ'ki' olan teklîfi çeküb her sene sefer-i hümayûna mühimmâtıçün bir kaç yüz başınızla cem' olmaz igen kazây-ı

mezbûrda nice olan sefer-i Kôpan ve Yenice Deryaları aher ü ihracatından rencîde taifesi gelüb almağla kendülerdenve sefer-i hümâyûndan mühimmâtı müzâyâka virürler diyü i'lâm olmağın yerlü olan debbağalarda deri lâzım igen aher kazâdan gelenlerden kazây-ı mezbûrda deri verilmemeğe fermân olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda şâdir olan emrüm mûcebince 'amel idüb taht-ı kazânuzda nice olunan eger Kôpan ve Yenice zimmileridir sipere yerlü olan debbağlardan virdürüb min-ba'dhâriç kazâdan gelen debbağlardan deri virdirmeyesin yerlü olan debbağlardan ziyâde deri kalur ise olvâkit hâriçden taleb olandan virdirüb emrüm e muhalif bir ferde tea'llül itdirmeyesin.

Hk. 312

Sofya Kadısı'na gönderilen hükümde eşkıyâlık yapan bazı yeniçerilerin cezalandırılması için kanunî işlemlerin başlatılmasının emredilmesi.

Ma'zûl mezbûrî karındaşına virildi

Mektub mûcebince

Mim hattıyla

Buyruldı

Mektub üzre yazdı

Yazıldı

Sofya Kâdîsî'na hüküm ki; muqeddema Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerden yigirmi üçüncü cemâ'atte yedi akça 'ulûfesi olan Mehmed bin Muştafa nâm yigirmi katta eşkiyâdan olmağla 'ulûfesi kaç'ı olunub zîde-i mezbûrda 'ulûfesi kalmayub şer' ile hakkından gelinmegin içün ağaları olan ifti'hârul-ümerâ ve'l-ekâbir Hüseyin dâme 'ulüvvuhû tarafından mektub virilmeğe buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dahı müşârün-ileyh tarafından virilen mektub mûcebince --- mezbûrî ele götürüb aşlâ emân ü zamân virmeyüb şer' ile hakkından gelesin.

Hk. 313

Ürgüp Kadısı'na gönderilen hükümde eşkiyâların fesatlık yapmaları, reayanın baskı ve tecavüzlere maruz kalmalarından dolayı yakalanıp cezalandırılmalarının emredilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Ürküb Kâdîsî'na hüküm ki; kazây-ı mezbûrdan Cafer ve Ali ve Ahmed nâm-ı kimesneler ehl-i fesad u eşkiyâdan olub dâi'ma kullardan ve yalılardan atub fetih-i

nüfus ve gâret-i emvâl itdiglerinden gayri kazây-ı mezbûrda timârı olan Hüseyn nâm-ı müteferrikanun ittibarı bozub terekesi serk (sırkat) idüb ve re'âyâ ve berâyâyâ dağı ta'addî ü tecâvüz üzre oldukları i'lâm olunmağın mezbûrlar ağız olunub şer' ali ile haklarından gelmegine fermânı olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrları hak tedbîr ü tedarikle ele getirüb dağı da'vây-ı hakk u ta'yîn-i mâdde haşımları ile berâber idüb bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerinden İnşâallahu mürûr itmeyen da'vâları onat vechile hak üzre teftîş idüb göresin. Mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesad-u şenâ'atları vâkı' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûk şer'le bî-küşûr hakları da alıvirdigdensoñra mezbûrları muhtâc-ı 'arz olanlardan ise yazub 'arz eylesin vekiller ise şer'le haklarından gelesin. Amma hîn-i teftîşde hak üzre ağız u celîl-i sebeble ehl-i fesad himâyetde ve kendü hâlinde olanlardan gâdir olmağdan ziyâde eylesin.

Şofya Kâdîsı'na hüküm ki; kazâ-i mezbûr olan Müslimânlar taifesinden ba'zıları.

Hk. 314

Şofya Kadısı'na gönderilen hükümde Şofya'da bulunan Fethiye Mescidi'nin etrafındaki Hristiyan evlerin satılmasıyla bu evlere yerleşen Müslüman ahâlinin herhangi bir zulüm ve baskı yaşamamasına dair emrin çıkarılması.

Yevmü'l Ahad fî 6 Safer sene 4

Mağmud mezbûraya virilmiştir

Yazıldı

Latîf'e

Şofya Kâdîsı'na hüküm ki; Şofya'da sâkin Müslimânlar orduy-ı hümayûnuma âdem gönderüb kaşaba-i mezbûrda vâkı' Fethiye Mescidi nâm-ı mescidiñ etrâfı küffâr evleri olmağla münacatları olub ehl-i feva fuğûrdan ve me'mûrden ba'zıları gelüb şer-i hida idüb mescid-i ezâna başlatdıkdâ haşa nice ikmâl-i kıyam idüb Müslimânlar müsaid oldukda zıkr olunanlardan evlerinün Müslimânlardan bey' olmasıcün fetvây-ı şerife ve mücebince emr-i şerife vârid olub Müslimânlar tamâmı bahâne erişüb talepleri igen zıkr olunan kişi taifesinden ba'zıları yeniçeri taifesine istinâd itmegle yeniçeriler dağı zıkr olunan evleri ziyâde bahâneye erişüb ba'd alınmayub girü küffâr ellerinde kalmağla vech-i meşrûh üzre Müslimânlardan te'addî iderler diyü i'lâm itdigleri ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dağı onat vechile hak üzre göresin. Mescid-i mezbûr kıyende küffâr evleri olmağla vech-i meşrûh üzre Müslimânlar mütezi⁴⁰⁵ oldukları vâkı' ise Müslimânlardan

⁴⁰⁵Eziyet içinde bulunan, eziyet çeken, incinen, sıkılan (Sami, s. 1271).

olbâbda nokşanı şerîfüm kavmim üzre ‘amel idüb amma bu bahâne ile hilâf-ı şer‘ şerîfe ber-vech-i zulm ü te‘addî olmağdan ziyâde hâzer eyleyesin.

Hk. 315

Berkofça Kadısı’na gönderilen hükümde fesad ve eşkıyâ ahalilerinin Müslümanları baskı altında tuttukları ve sonra katlettiklerinden bahsedilmesi üzerine gerekli tedbirler alınarak hepsinin yakalanıp kanunî şekillerde cezalandırılmaların emredilmesi.

Yevmü'l Cuma fi 6 safer sene 4

Mukabelede İbrahim Efendi’ye yazıldı

Efendi hattıyla

Yazıldı

Latîf’e

Berkofça Kâdîsı’na hüküm ki; mektub gönderüb kazây-ı mezbûra tabi‘ degil nâm-ı karyeden Turma nâm-ı karye ehl-i fesad ve eşkıyâdan olub hevasına tabi nice eşkıyâ ile gezüb dai‘ma katl-i te‘addî ve gâret-i emvâl idüb ve yollardan ve yalılardan inüb ittibâ-i seninle esbâb-ı erzaka nihâyet ü gâret itdüğinden gayri mahale bir fe‘al zamândan berü karyeleri başub katl itdüğü Müslimânların nihâyeti yoktur. Şöyle ki mezbûrın ve hevasına tabi‘ olanların haklarından gelince bi-l külli yollar kapanub ayende ü verende mürûr ve ‘ubûrdan kaçura diyü ‘arz eyledüğün ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda mezbûrı ve hevasına tabi‘ olub fesad-ı şenâ‘at üzre olanları hak tedbir ü tedarikle ele götürüb da‘vây-ı hak u ta‘yîn-i mâdde iden haşımları berâber idüb bir defa‘ şer‘ ali faşıl olmayub üzerinizden on beşine mürûr itmeyen da‘vâların onat vechile hak üzre teftîş ü tefahhuz⁴⁰⁶ idüb dahı aşhâb-ı hukûka bî-kuşûr hakların alıvirdigden sonra muhtâç-ı ‘arz olanları yazub ‘arz eyleyesin dayatanların şer‘ ali haklarından lâzım geleni icrâ eyleyesin. Amma hîn-i teftîşde hak üzre olub ahz celîl-i sebep ile ehl-ifesad himâyetde ve kendü hallerinde olanlardan gâdir olmağdan ziyâde hâzer idüb hîn-i hakdan ‘adul ü ihrâk göstermeyesin.

Hk. 316

İznepol ve Tristenik Kadıları’na gönderilen hükümde sürsat zahiresi olarak arpa, koyun, ekmek ve akçe tedarik edilmesinin emredilmesi.

Yevmü'l Ahad fi 9 Safer sene 4 mezbûr

⁴⁰⁶İnceden inceye araştırma (Devellioğlu, s. 1232).

Serdâr Efendi'ye virildi

Yazıldı

İznepol Kâdîsı'na hüküm ki bundan akdem sana hüküm-ü hümayûnum gönderilüb () sürşât zahîreyi getüresin diyü fermân-ı hümayûnum olmuştur. Fermân olunan zahîreyi getürmegde ihmâl eyledügin ecilden adl degil envâ'-ı ıt'âb u i'kâba müstahîk olmuştur. İmdi Murlivân Köprisi bozulmağla Şehirköyi nâm-ı menziline beş altı gün ikâmet lâzım gelmiştir muqeddema halinden sürşât-ı zahîresinden bin kile arpa yüz on koyun ve bin kile ikmek yetiştirmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mu'accelen taht-ı kazânızdan bin kile arpa yüz on koyun ve beş bin akça ekmek heman zıkr olunan menzile yetiştiresin. Şöyle ki getürmegden ihmâl eylemesin kazâlığının alınmağla ima' olunmayub mecâl virilmeyüb haklarından gelünir bilmiş olasın ve koyun çok salınmıştır diyüb be-her-hâl olmazları koyunı tedarük itdirüb kendüñ bi'z-zât getüresin.

Yevmü'l Cuma fi 12 Safer sene 4 mezbûrı yetişe

Bu dahı

Bir şûreti Tristenik Kâdîsı'na yazıldı.

Hk. 317

Belgrad Kadısı Musluhiddin'e gönderilen hükümde kendisinin askerî kassamlık işine tayin edilmesi ve askerî Belgrad'da toplanmasının emredilmesi.

Rûz-ı nâmına Mehmed Efendi'ye virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Belgrad Kâdîsı'na Kadiy-ı Musluhiddin zîde fazlühûya hüküm ki; hâliyâ sen müstahîm ü dindâr ve ehl-i alem olduğun ecilden sabıka Belgrad Kâdîsı olub kısımda 'askeri ile muqayyed olan Mevlana Mehmed zîde fazlühû birine 'askeri tarafından kaşşam olmana emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre Belgrad'da olan 'askeri müstevfi 'askerinün kadimden olmadığı üzre kısmetleri görüb dahı resm-i kısmetleri ile el-ulema'il Rum ili Kâz'askeri olan taht-ı varidât kazâsı içün alub kabz idüb ahzı dahl itdirmeyesin.

Hk. 318

Sabıka Bosna Beğlerbeğisi Dugalı Ahmed Paşa ile Bosna Defterdarı'na gönderilen hükümde Bosna'da bulunan Celâlî eşkıyâlarından satın alınan kıymetli zincirin kimde ise bulunup serdara getirilmesinin emredilmesi ve bu emrin ihmal edilmemesine önem verilmesinin bildirilmesi.

Kethüdâ Begi Hazretleri'ne virilmiştir

Efendi hattıyla

Yazıldı

Sâbıkâ Bosna Beglerbegisi olan Dugalı Ahmed Paşâ'ya hüküm ki; muqeddema bu seneye varan Celâlî'den bir ferdi kıymetli zinciri bir kimesneden alına düşdiği i'lâm olundu. İmdi zıkr olunan zinciri haşşa-i hümayûnum için alub mu'accelen serdâr-ı zafer-i şî'âruma göndermege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub dağı zıkr olunan zenciri her kimde ise buldurub mu'accelen emrüm üzere serdârıma gönderesin haşşa-i hümayûnuma Serdâr Paşa esbâb-ı omağûl kimesne emânda olmakda câiz degildir. Şöyle ki virmegde 'inâd u muhâlefet iderlerse muhkem tenbîh ü te'kîd idüb orduy-ı hümayûnuma gönderesin huşûs-ı mezbûr mühimmâtandır. İhmâl ü müsâheleden ve ber-vechile haqqıyla muqayyedi olmağdan hâzer eyleyesin.

Bir şûreti Şofya Defterdârı'na yazılmışdır.

Hk. 319

Köstendil Beği ile İvranya Kadısı'na gönderilen hükümde bazı kişilerin yolları kapatmaları üzerine yolların açılıp mürur etmelerine yönelik emrin verilmesi ve bu emre mukayyed olunmasının istenmesi.

Efendi Hazretleri'ne virildi

Bâ hatt-ı

Hazreti Efendi

Yazıldı

Latîf'e

Köstendil Begi'ne ve İvranya Kâdîsı'na hüküm ki; kazây-ı mezbûra tabi'lerdir ahvâlce nâm vire ahâlisi tarafından orduy-ı hümayûnuma'arz-ı hal sunulub erbâb-ı timârdan ve gayriden ba'zı kimesneler kadimden olan tarîk-ı 'âmmı kapayub kimi ferde yerleri kimi bağcı itmegle yol küffârında olan duran tuğyan idüb mürûr u 'ubûrlarından ittibâ-i sebeb 'avf çeğtiglerine i'lâm eylediler. İmdi tarîk-ı 'âmma kapanduguna rızây-ı şerîfüm yokdır. Zıkr olunan tarîk-ı 'âleme kemâ-kân işlemesen emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zât muqayyed olub göresin fi'l-vâkı zıkr olunan yol kadimden tarîk-ı 'âmm olub ba'zı kimesneler kaçub ittibâ-i sebeb mürûr u 'ubûrda 'avf çeğtigleri vâkı' ise men' u def' idüb zıkr olunan yolcu şer' ali lâzım gelene tahtîr itdirüb kemâ-kân mürûr u 'ubûrda olunan yerden mürûr itdiresin memnû' olmayanlar ise ve resimleri ve müşâhadetleri ile yazub 'arz idesin.

Bu huşûş için tekrâr şikâyet gelmelü eylemeyesin mezbûrî zıkr olunan yolu bozmağla Müslimânlar mürûr u 'ubûrda igen çekmegden ihtiyât idesin.

Hk. 320

Florina, İstarova ve Vodina Kadısı olup Ohri Mukataaya Müfettiş ve Muhassıl-ı Emval olan Hüsrev'e gönderilen hükümde bazı eşkiyâların toplanıp ayaklanmaları üzerine yakalanıp cezalandırılmaları ve fesatlık yapan ahâlinin hakkından gelinmesinin emredilmesi.

Yevmü'l Sülâsâ fî 13 Safer sene 4 sebt

Hıdır Begi Efendi âdemi 'İsa Beg'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Florina ve İstarova ve Vodina Kâdîsı olup Ohri mukataatı müfettişi olan Muhaşşıl-ı Emvâl olan süvarisi Hüsrev zîde fazlühûya hüküm ki; mektub gönderüb taht-ı kazâlığınıza Cuma' Bazar Kazâsı'na tabi' Hasan obası dimegle ma'ruf ---- sâkin Kurd Ali ve oğlu Derviş kendü hevasına tabi' ba'zı eşkiyâ yanına cem' idüb üzerlerine lâzım olan 'ibrete Ağamı ve menzili ve hân kavmini vormeyüb ve karye-i mezbûranun eşkiyâsına başbuğ olup ve irşâl olan o emr-i şerîfûmin icrâsına mani' olup ve andan mâ-adâ isen varoşa ve sâir ittibâ-i sebebin yollarına inüb katl ü ta'addî ve gâret-i emvâl itdiglerinden gayri mukeddema muhaşşıl-ı emvâl olan Maḥmud'ın daḥı yolına inüb tahşîl itdüğü malı elinden almak üzere nice emrîn mecrû' idüb ve tahşîl-i emvâl için gönderilen kimesneleri daḥı soymağa kaşd iderler kaṭ'a el-tarîk ve ehl-i fesaddır diyü mezbûrların haklarından gelinmeginün bâbında emr-i şerîfûm virilmeg ricâsına 'arz eyledüğün ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrları bâb-ı vech-i kâh ele götürüb daḥı da'vây-ı haḥḥ u ta'yîn-i mâdde haşımları berâber idüb bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerinden on beşi mürûr itmeyen ve da'vâları haḥḥ u 'adl üzere müfettiş-i muhaşşara idüb daḥı ba'd alınub ashâb-ı huḥûḥ bî-kuşûr hakların alıvirdigdenşoñra ehl-i fesada aşlâ rahat vormeyüb şer' ali haḥḥından gelesin. Amma hîn-i teftişde haḥḥ üzere olup aḥz-ı celîl-i sebebiyle olan fesad ve kendü hallerinde olanlardan daḥl olunmaḥdan ziyâde hâzer eyleyesin zıkr olunan şikâyedi ne tarikle ele götürüb ve ne vechile emrüm yerine vardüğünü yazub 'arz eyleyesin.

Hk. 321

Florina, İstarova ve Vodina Kadısı olup Ohri Mukataaya Müfettiş ve Muhassıl-ı Emval olan Hüsrev'e gönderilen hükümde Florina kasabasından olup Eğri Muharebesi'nden firar eden Solakzade Hasan'ın fesad ve eşkiyâ ahalisinden olduğu tespit edilmiş, kendisiyle birlikte ayrıca kasaba sakinlerinin evlerini basan

eşkîyâların yakalanıp cezalandırmaları yönünde emrin verilmesi ve bu emre mukayyed olunmasının bildirilmesi.

Bu dağı mezbûra virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Müşârün-ileyhe hüküm ki; mektub gönderüb Kaşaba-i Florina sâkinlerinden olub muqeddema Eğri muhârebesinden firâr iden Şolakzâde Hasan nâm-ı kimesne ehl-i fesad u eşkıyâdan olub kaşaba-i mezbûr sâkinlerinden kuzâtdan Muştafa Beg'in gice eyle iki defa' evi basub ta'addî itdügi şayet ve sahi olub ve andan mâ-adâ gice eyle dükkân açub ve ittibâ-i varoşunun ve sâir ittibâ-i sebeble yollarına inüb katl ü ta'addî ve gâret-i emvâl itdügi bundan aqdem Asitâne-i Sa'âdetime 'arz olunduğda hakkından gelinmeg için emr-i şerîfüm vârid olub hakkından gelinmeg üzre igen bir tarîkle firâr idüb hakkından gelmemegle fesad u şenâ'atı götüresüz ziyâde olmuştır diyü 'arz eyledikleri ecilden buyurdum ki () vuşûl bulduğda mezbûrî hakk tedbîr ü tedarikle ele getirüb gayb ider ise şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getürdüb da'vây-ı hakk u ta'yîn-i mâdde haşımları berâber idüb bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerinden on beşine mürûr itmeyen da'vâları onat vechile hak üzre ta'yîn ü maşâs idüb dağı ba'de's-sübût ashâb-ı hukuq bî-kuşûr hakları alıvirdigdensoñra aşlâ himâyet ü şıyânet itmeyüb emr-i sâbık mücebince şer'le hakkından gelesin bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub ahz u celîl sebebiyle ehl-ifesad himâyetde ve kendü hâlinde olanlardan haşıl olmağdan ziyâde hâzer eylesin. Şöyle ki sai'mezbûrî ele getürmegle ihmâl eylesin veyahûd tarîkle himâyet idesin muâ'teb olman mukarrerdir. Ana göre mukayyed olub be-her-hâl sai' mezbûrî ele getürmegle ikdâm ü ihtimâm idüb ne tarîkle getürüb ve ne vechile emrüm yerine varduğın yazub 'arz eylesin.

Hk. 322

Florina, İstarova ve Vodina Kadısı olup Ohri Mukataaya Müfettiş ve Muhassıl-ı Emval olan Hüsrev'e gönderilen hükümde Florina Kazası'na tabi olan cebecilerin eşkıyâlarla birlikte Çastevar ve Bazar Kazaları'nda cem etmeleri ve devlete itaat etmemeleri üzerine haklarından gelinmesi için emrin verilmesi.

Bu dağı mezbûra virildi

Bu dağı

Yazıldı

Latîf'e

Müşârün-ileyhe hüküm ki; mektub gönderüb Florina Kazâsı'na tabi' Cebeciler nâm-ı karyenün eşkıyâsı ve haramzâdesi çok olub ittibâ-i sebebin ve Çastevar Bazarı'na varan tüccarın yollarına inüb nicesin gayd u esbâb u erzâkların gâret idüb şer' şerîfûme itâ'at itmeyüb şakirleri gelmeyle birden feth-i ta'addî ahz olunub tahsîlül-şer'ül-şerife haklarından gelinmeyle sâiri bir Cuma' Bazar Kazâsı'na ilhak olunduk diyü itâ'ate şer' itmeyüb ve taife-i mezbûrdan yardım tam şaki? Rıdvan nâm-ı kimesnenün timârı kaştıyla zabt idüb ve firâr ahâlisiyle tahrik ve ihtilâl itmeyle mezalim mîrî ve gayrinün görünmene mani' olub şöyle ki karye-i mezbûra girü Florina Kazâsı'n ilhak olunub ve zikr olunan eşkıyânun haklarından gelmez ise bi-küllî müsalih mîrî 'avf olunmak muqarrerdir diyü 'arz eyledüğün ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda vech-i meşrûh üzre fesad-ı şenâ'at eden eşkıyâdan ele götürüb da'vây-ı hak u ta'yîn-i mâdde haşımları berâber idüb bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerinden on beşini mürûr itmeden da'vâları onat vechile hak üzre ta'yîn idüb dahı ba'de's-sübût aşhâb-ı hukûk bî-kuşûr hakların alıvirdigdenşoñra ehl-i fesadın şer' ali ile haklarından geline ama hîn- teftîşde hak üzre ola ahz u celîl-i sebep ile ehl-i fesad himâyetde ve kendü hâllerinde olanlardan gadir olmakdan ziyâde hazer eyleyesin zikr olunan şa'itleri ne tarikile ele getürmeyle ve ne vechile emrüm yerine vardüğün yazub 'arz eyleyesin.

Hk. 323

Sabıka Silistre Beglerbeğisi Ahmed Paşa'ya gönderilen hükümde Tuna Yalıları'nın Muhafazası'nda olmasına dair emrin verilmesi, halkın himayet edilmesi ve fesad ahalisine karşı tedbir alınmasının belirtilmesi.

Müşârün-ileyh âdemi nâm-ı kimesneye virildi

Sa'id Efendi hattıyla

Yazıldı

Mehmed'e

Sâbıkâ Silistre Beglerbegisi olan Ahmed Paşâ'ya hüküm ki; hâliyâ Tuna Yalıları'nun muhafazası mühimmatdan olub ve sen müstakim ve dindâr u ahâle vukûf olub senünle hak tedbiri vardı işabette geregi gibi külli 'itimâd-ı hümâyûnum olmağla Tuna Yalıları muhafazasında olman emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emri celîlül-kadrüm üzre Tuna Yalıları muhafazasında olub zikr olunan yalıları geregi gibi hıfz u hırâset idüb Tatar taifesinden ve ehl-i fesad ve eşkıyâdan ve sâir düşmen tarafından bir mahale hazer kendü erişdirmegden ziyâde hazer eyleyesin anun gibi zuhûr idüb ehl-i fesadı hak tedbir ve tedarük ele götürüb kazâdan müteferrikalarıyla üzerlerin fesada tabi' olan ehl-i fesadın ba'de's-sübût aşhâb-ı hukûk bî-kuşûr hakların alıvirdigdenşoñra muhtâç-ı 'arz olanları hesap idüb yazub 'arz idesin muhtâç-ı 'arz olmayanların toprak kâdîları ma'rifetiyle şer' ali haklarından gelesin ve sipâhi ve yeniçeri nâmında olan kimesneleri dahı zabıtları ma'rifetiyle muhkem zabt idüb

re'âyâ ve berâyâdan ve sâirden bir ferdi hilâf-ı şer'e mazhar ta'addî ü tecâvüz etdirmeyesin ve sen dahı bu bahâne ile mâ-adâ ve mecalen re'âyânun bir can almayub ve âdemlerin dahı alındırmayub bir ferdi şikâyet itdirmeyesin. Şöyle ki 'adâlet ü istikâmet üzre muhafaza-i hizmetde adl idesin mâ'mûl ve maşûlatdan ziyâde ra'yyet olunması muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub eger muhafaza-i hizmetidir eger re'âyâ ve berâyânun himâyet ü şıyânetidir ve eger eşkıyâsınun zabt u rabıtdır ki onat vechile ta'addî idüb mücedded ü sai' olasin.

Hk. 324

Dergâh-ı Muallâm Kapıcıbaşlarından olup Rumeli'de asker ihracına memur olan Cafer Ağa'ya gönderilen hükümde Zaim Hasan ile Kadı Mehmed'i orduya göndermesi için emrin verilmesi ve emri götüren adamların ellerinden geldiğince bu işi sıkıca tutmalarının bildirilmesi.

Mezkûr Ahmed Ağa'ya virildi

Bâ hatt-ı Sa'id Efendi

Yazıldı

Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbaşlarından olup Rum ilinde 'asker ihrâcına me'mûr olan Cafer dâme müceddedühûya hüküm ki; Dergâh-ı Mu'allâm müteferrihâlarından Ahmed zîde müceddedühûnun Ağrıboz sancâğında Modoniçe nâhiyesinde olan ze'ameti huşûşunda nâhiye-i mezbûrda sâkin Hasan nâm-ı Za'im ile nizamî ----- olub ze'ameti huşûşunda mukeddema Pâye-i Serîre i'lâm-ı muhaşara olasin ve 'arz olunduğ da hak mezbûr Ahmed zîde müceddedühûnun olmağla hatt-ı humâyûn se'âdete şer' ü ali müşârün-ileyh muqarrer kalıb emr-i şerîfüm virilüb varub zabt itmeg istediğün Modoniçe Kâdîsı olan Mehmed emr-i şerîfûme itâ'at ü sicille kayd itmeyüb hasmı olan mezbûr hak almak harabe hevasına tabi' eşkıyâ ile katl itmeg kaşdın üzerine cemîl idüb kendü yalısına varidatların mecrû' itdüğü i'lâm olmağın mezbûr kâdîsı ve hışımı olan mertebesi hakka kayd u bend ile orduy-ı humâyûnum gönderilmişse emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrları paye-i vech-i kah ele getirüb dahı muhkem kayd u bend idüb yarâr âdemlerden koşub muqayyed ü müceddedi orduy-ı humâyûnuma onat-ı zabt idüb gönderesin ve koşub gönderdiğün âdemlere muhkem tenbîh eylesin yolda ve izde gaybet itdirmegden ve bir tarikle himâyet olunmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 325

(boş) Kadısı'na gönderilen hükümde halkdan fazla para toplayan Çaçaka Kadısı'nın sipahilere teslim edilmesi için orduya gönderilmesinin emredilmesi.

Yevmü'l Ahad fî 20 Safer sene 4 mezbûr Hüseyin Paşa Palangası

Uyvar'dan virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

(boş) Kâdîsı'na hüküm ki; hâliyâ Çaçağa Kâzasına ahâlisi tarafından mahz gelüb Hassa Kâdîsı olan Sinan'a ferman olunan sekiz akçası haneden ziyâde beşer yüz altışar yüz akça cem' idüb ve sürşât u zahîresi ziyâde cem' itdügden gayri kazâ-i mezbûra on nefer hudad ta'yîn olmuşgen mücedded ü celîl ve ahz içün her karyeye üçer dörder hudad tevzi' itmeyle mukarrer bir nişan üzredir bu makûle hilâf şer' şerîfe zalimin nihâyeti yokdır diyü i'lâm eyledügleri ecilden ittibâ-i sipahinden Ramazan Hamid ve silahdarlardan Hüseyin Ramazan mübâşeretle kâdîy-ı mezbûr orduy-ı hümâyûna ihzâr olunmasın emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda kâdîy-ı mezbûr ahz idüb dahı müşârün-ileyhe teslîm idüb orduy-ı hümâyûna gönderesin sizki mübaşir mezbûrından yolda ve izde bir tarikle kâdîy-ı mezbûr gaybet itdirmegden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 326

İvranya Kadısı ve Meadin Emîni Hüseyin'e gönderilen hükümde Şırp taifesinin yaptığı eşkıyâlık, fesatlık ve şenaat faaliyetlerinin takip edilip kontrol altına alınmasına ve eşkıyâların haklarından gelinmesine dair emrin verilmesi.

Doğancıbaşı Mehmed Ağa'ya virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

İvranya Kâdîsı'na ve kazây-ı mezbûra Meadin Emîni olan Hüseyin zîde kadruhûya hüküm ki; senle kâdîsına mektub gönderüb bu defa' ba'zı yerlerde eşkıyâ ve haram zâde zuhûr idüb çıkalar ve biraşalar kaldırıub etrâf u ikâmetde fesad u şenâ'at üzre oldukların kazây-ı mezbûr ahâlisiyle üzerlerine varılduk da bî-i'nâyeti'llâhi te-âlâ cem' 'ıyyetleri perişan olub nicelerinin dahı haklarından gelinüb lakin kazây-ı mezbûrda vâkı' şamokolilerde ve dedigün yerde kaç tanesi tarafından Şırp taifesi gelüb üç dört ay madenlerde işleyüb gittiglerine fesad u şenâ'at idüb havaşş-ı hümâyûn karyelerine girüb patlak idilmeginle haklarından gelinmek senle fesad u şenâ'atleri ziyâde olub o makûller teftîş olunub şer' ali haklarından gelinmegün lâzımdır diyü 'arz eyledügleri ecilden o makûle şikâyeti zahir olanlar teftîş olunub şer' ali haklarından gelinmeni emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda senin kâdîsı ve emîni bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub o makûle fesad u şenâ'ati zahir olanları hak tedbîr ü tedarikle ele getirüb dahı da'vây-ı hak u ta'yîn-i mâdde haşımları berâber idüb bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerlerinden on beşini mürûr itmeden da'vâların onat vechile hak üzre teftîş itdiresin dahı ba'de'l-sübût aşhâb-ı hukûk bî-kuşûr hakların alıvirdügden sonra ehl-i fesad aşlâ himâyet istemeyüb şer'le haklarından gelesin amma 'amel-i teftîş memnû' 'idare içün dava'ları hak itdiglerin

şer‘ ali da‘vâların görüb bu bahâne ile kendü hallerinde olanlardan faşıl ve aḥz celîl sebeb ile ehl-i fesada ḥimâyet itmegden ziyâde ḥazer eyleyesin. Ehl-i fesada kat‘a ruḥşat caiz degildir. Fesad üze olunub bab-ı tarikle ele getürüb emân u zamân virmeyüb maḥaline şer‘ ali bir-vechile ḥaḳlarından gelesin ki ve sâirleri fesad idüb şerîfe vâkı‘ ola ve asıl ne vechile ḥaḳlarından getüresin yazub serdâr-ı zafer-i şî‘arına ‘arz u i‘lâm idesin.

Hk. 327

Pojega Kadısı’na gönderilen hükümde Çaçaka Kadısı Mevlana Sinan için kürekçiği ihraç ettikten sonra verilen orduy-ı hümayunla birlikte serdarın huzuruna getirilmesine dair emrin verilmesi.

Fesad mezbûrîñ âdemi birine virildi

Efendi ḥattıyla

Yazıldı

Laṭîf’e

Pojega Kâdîsı’na hüküm ki; hâliyâ Çaçaka Kâdîsı olan Mevlana Sinan için re‘âyâyâ zulm ü ta‘addî vardır diyü maḥzar gelmeḡle ittibâ-i sipâḥiyândan ve Rıdvân Ḥamit ve silahdarlardan Ḥüseyin Ramazan mübâşeretle orduy-ı ḥümâyûnuma ilḡzâr olması için sana ḥıtaben emr-i şerîfüm virilüb eger mezbûr-ı kazây-i mezbûrdan kürekçi ihraç eylemeg üze olmaḡla kürekçi ḥuşûsı müḥimmâtan olub ‘avf olunmak lâzım gelmegin mezbûr kürekçi ihraç itdigdensoñra vech-i meşrû‘ üze kürekçi ile hemân gelüb ecilde orduy-ı ḥümâyûnuda serdâr-ı zafer-i şî‘arum ḥuzûrunda görölmesin emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm mücebince ‘amel idüb mezbûrdan sipâhileri kâdîy-ı mezbûr daḡl itdirmeyüb kürekçi aḥvâlin gördügdensoñra vech-i meşru‘ üze kürekçi ile hemân gelüb aḥvâlde serdâr-ı zafer-i şî‘arum ḥuzûrunda görüle.

Hk. 328

Hersek Sancaḡıbeḡi Kaymakamı’na gönderilen hükümde Bali Voyvodası’nın ve şakirlerin kayd ü bend ile orduya gönderilmesinin emredilmesi.

Yevmü‘l Sebt fi 24 Sad sene 4 mezbûr Belgrad

Mim ḥattıyla

Yazıldı

Hersek Sancāḡıbeḡi Kâ‘im-maḡâmına hüküm ki; hâliyâ Casah ve Yereboy kazâlarında sâkin Bali Voyvoda nâm-ı kimesnenün orduy-ı ḥümâyûnuma şâkiri gelmeḡle mezbûr aḡz olunub kayd ü bend ile orduy-ı ḥümâyûnuma gönderilmeḡe

emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda mezbûrı ele getürüb dağı mümkün kayd ü bend idüb yarâr âdemlerden koşub orduy-ı hümâyûnum gönderesin ve koşub gönderdiğün âdemlerden mümkün tenbîh eylesesin. Yolda ve izde ğaybet itdirmegden ziyâde hâzer eyleyeler ve sendağı onat muqayyed olub bu bahâne ile ağız-ı celîl olmağdan ziyâde hâzer eylesesin.

Hk. 329

Avlova ve Kladna Kadısı'na gönderilen hükümde adı geçen kişilerin amel edilerek eşkıyâların üzerlerine gitmeleri ve onları yakalamaları yönünde emrin verilmesi.

Hüdaverdi nâmı kapucı sekiz Süvari Beğı'ne emr-i şerîfe mezbûra virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Avlova ve Kladna Kâdîsı'na hüküm ki; Avlova kazâsına tabî 'Karayeşin? nâm-ı karye sâkinlerinden olan Mehmed ve Mahmud ve Ali ve Mustafa ve Ahmed ve müezzin nâm-ı karyenin Mustafa Şaşıcah nâm-ı karyenin Hüseyin nâm-ı kimesneler bundan akdem Adlevan Kâdîsı sâkinlerinden beşir nâm-ı kimesnenün üzerine gelüb zulmen katl idüb ğadr u ta'addî itmegle hâliyâ karındaşı ve sâir akrabası orduy-ı hümâyûnum gelüb mezâlim eyledikleri ecilden içlerinde sipâhi nâmına olan mezbûr Mehmed için Ağası tarafından virilen mektub mücebince 'amel idüb celîlesi ber-vechile-isti'câl rızâ-i ali-mikdaruma irşâl olunmak emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduğda te'hîr eylemeyüb zıkr olunan eşkıyâyı ihzâr idüb müşârün-ileyhe koşub ber-vechi-isti'câl cümlesine irşâl eylesesin 'avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleden ve bir-vechile bir ferdi firâr u ğaybet itdirmegden ihtirâz eylemeyesin. Şöyle ki mezbûrların yerlisi zâd u te'mîn veya kalkub gelmegde 'inâd u muhalefet iderlerse şer' ali buldurması lâzım olanaları buldurub cümlesi muqayyed ve mücedded ü sai' müşârün-ileyhe teslîm ü irşâl eylesesin ve ayân mikdarı âdem yanlarına koşub gönderüb sen de bile koşub gönderdiğün âdemlere muhkem tenbîh eylesesin ki yolda ve izde firâr u ğaybet itmeg üzre alınmaları huşûs-ı mezbûrda ve onat muqayyed olub mezbûrların cümlesine ber-vechi-isti'câl irşâl eylemen bâbında ikdâm u ihtimâm eylesesin.

Hk. 330

Havale Kadısı'na gönderilen hükümde Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından Hüsnü Çavuş'un zeameti ve karyelerini havas-ı hümayuna ilhak etmesine dair emrin verilmesi.

Nâm-ı kûlına virildi

Yazıldı

Havale Kâdîsı'na hüküm ki; Dergâh-ı Muallâm çâvuşlarından Hüsni Çâvuş zea' meti re'âyâsına katdığı üzre olmaduğı i'lâm olunmağla zea' meti ve karyeleri havaşş-ı hümâyûn almak olunmağın kazâ-i mezbûrda zea' metine vâki' olan altı pare karyelerinün mahşûlât vermeyib mîrî için zabt u kabz ve dağıkâ olunmak için milleti tarafından virilen emr-i şerîfüm mücebince 'amel eylemiş emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda vech-i meşrû' üzre milleti tarafından virilen emr-i şerîfüm mücebince 'amel idüb hilâfına cevâ ne göstermeyesin.

Hk. 331

Valpova Kadısı'na gönderilen hükümde Semendire sancağında Zeamet Mutasarrıfı ve Alaybeği olan Musa Beğ'in zeamet ve karyeleri havas-ı hümayuna ilhak etmesine dair emrin verilmesi.

Nâm-ı kûluna virildi

Yazıldı

Valpova Kâdîsı'na hüküm ki Semendire sancâğında Zea' met Mutaşarrıfı olub Semendire Alaybegisi olan Musa Beğ'in zea' meti re'âyâsına hilâf-ı şer-i şerîfe zulm ü te'addîsi olduğı ecilden zea' meti karyeleri havaşş-ı hümâyûnuma almak olunmağın taht-ı kazânızda vâki' olanon bir pare karyelerinün mahşûli mîrî için zabt u kabz olunmak için milleti tarafından emr-i şerîfüm mücebince 'amel olunmak emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda vech-i meşrû' üzre milleti tarafından virilen emr-i şerîfüm mücebince 'amel idüb hilâfına cevâların göstermeyesin.

Hk. 332

Sabika Sigetvar Beglerbegisi olan Memi Beğ'e, Tımişvar Beglerbegisi olan Mehmed Beğ'e ve Dimitrofça Kadısı'na gönderilen hükümde fesad eşkıyânın hakkından gelinmesinin emredilmesi.

Yevmü'l Ahad fî 26 Safer sene 4 Belgrad

Memi Efendi hattıyla

Yazıldı

Sâbıkâ Sigetvar Beglerbegisi olan Memi ve sâbıkâ Tımişvar Beglerbegisi olan Mehmed dâme iqbâlühûya ve Dimitrofça Kâdîsı'na hüküm ki; sizün müşârün-ileyh Beglerbeginiz orduy-ı hümâyûnuma mektub gönderüb kâdîy-ı mezbûr sâkinlerinden ali halkı nâm-ı mu'adin oğlu turağ firârsan tilavet fermân-ı 'azim igen gidersen yine kâdîy-ı mezbûr sâkinlerinden Muştafa nâm-ı şîğar-ı gülîstan ile mezbûrî ati idüb mezbûr turağa üç günden soñra fevt olub mezbûrîñ ol harbden fevt olduğı şayet ve sahib olmağda mezbûr Muştafa zea' met itmeyüb mübâşeretle ali halkına dahı envâ'ı istinâd u iftirâ idüb her ağa rencîde itmegden hali degildir hîdavette ahal-i fesad ve

eşkiyâdandır bundan akladem sana nicedir bu fesad u şenâ'at taife olmuştır diyü kâdîy-ı mezbûrdan def' ü azâd ile lâzımdır diyü 'arz eyledüğüleri ecilden şer' ali hakkından gelinmen bâbında fermanım şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr meclis-i şer ihzâr idüb dahı onat vechile hak üzere teftiş idüb göresin me'zûl-ı mezbûr fî'l-vâki' mezbûr harbinden fevt olduğu şer' ali şayet ve sahib olmuşsa ve huşûs-ı mezbûr bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerinden on beş mürûr itmiş değil ise alınmış fâtih-i muhtâca 'arz olanlardan ise yazub 'arz eylesin değil ise aslâ rızâhat vermeyüb şer'le hakkından gelesin amma hîn-i teftişde hak üzere olub ahz u celîl-i sebeb ile ahal-i fesad himâyet ü 'arz u ta'sil ile ya küffâr olanlardan gadir olmakdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 333

Edirne, Vize ve Çirmen sancaklarında vaki olan Kadılar'a ve Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından Mehmed Çavuş'a gönderilen hükümde adı geçen sancaklarda zuhur eden eşkiyâların halka zulüm ve baskı yapmaları üzerine yakalanıp haklarından gelinmelerine dair ferman çıkarılması.

Memi Şam Ağa'ya virildi

Efendi bâ hatt-ı

Esirleri ise emri üzerinedir

Yazıldı

Edirne Kâdîsı ve Vize ve Çirmen sancâklarında vâki' olan kadılara ve Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından Mehmed Çavuş'a hüküm ki; zıkr olunan Sancâk Beglerbegisi ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr sefer-i hümâyûna müteveccih olmağla vilâyette hali kalub Edirne kazâsında ve Vize ve Çirmen sancâklarında her birinde eşkiyâ zuhûr idüb sefer-i hümâyûnuna giden 'asker-i İslâmın ve ittibâ-i sipâhin bu yollarına inüb katl ü ta'addî ve gâret-i emvâl idüb re'âyâya dahı zulm u ta'addî idüb fesad u şenâ'attan hali olmamağla olmakûllerin haklarından gelmen için muqeddema vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfe virilmegle seninle müşârün-ileyh çavuşu sen ele getirüb re'âyâ ve berâyâ emîn ü emân üzere igen hâlâ daha eşkiyâ zuhûr itmegle zabt u rabtına ve hıfz u hırâsetinde kadirdir diyü senün için muqeddema virilen emr-i şerîf mücebince kemâ-kâne muhafaza olmak ricâsına muqeddema Edirne Kâdîsı 'arz eyledüğü ecilden olmakûle zuhûr idüb eşkiyâ senin çavuşunu sen mübâşeretle ele getirilüb haklarından gelinmeg bâbında fermân-ı ali-şanum şâdir olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda her biriniz bi'z-zat mukayyed olub taht-ı kazânuzda zuhûr eyleyen eşkiyâ ve ehl-i fesadı müşârün-ileyh çavuşı esire erleri mua'venet eyleyib vech-i kemâ-kân ele getirüb hışım ise mevâcibi sende ahvâlleri hak üzere onat vechile hak üzere teftiş idüb ba'de's-sübût ashâb-ı huquq şer' ali müteveccih olan hakları alıvirdigden sonra ehl-i fesada aslâ mecâl vermeyüb fesad u şenâ'atları bâbında olanları muhkem haklarından gelesüz yerlerine mevâcib 'aidat ola voyvoda

sipâhi ve yeniçeri taifesi ehl-ifesadı himâyet idüb ele virmezler iş olmakûle sen dahı muhkem tenbîh idüb ehl-ifesada himâyet eyleyüb alıvirib haklarından gelinmegle mua'venet ü mazhar eyleyeler şöyle ki ba'de's-sübût memnû' olmayanları ehemmm virmedi ise bildigleriyle yazub 'arz eylesesin ki 'alim-mikdarı kat' olunub haklarından gelinmeg için emr-i şerîfüm virile ve senin müşârün-ileyh çâvuşımın zıkr olunan sancâklarda sâkin olan sefer bulub ihrâc idüb muhkem tenbîh ü ta'kîd eylesesin ber-vech-i isti'câl kalķub sefer-i hümayûnuma gideler. Şöyle ki sefer-i rikâbın geçüb dahı gitmeyüb emân olanları yazub 'arz eylesesin ki ber-vech-i isti'câl âdem gönderilüb kabûlleri onat-ı celîl olanlar amma 'umûmî teftîş maħalü ğadr igen fuķaranun igen malına ve cânibine hazır ve neferâtda olunmakdan ziyâde hâzer eylesesin bu bâbda ve vucûda gelen hîdmetin zai' olmayub i'nâyet-i aliyyeme mazhar olmañ muķarrer olduğundan mâ-adâ sâkin olunan timârın ve çâvuşlığına hazır olmak ihtimâli yokdır. Ana göre muķayyed olub amma bu baħâne ile re'âyâdan bir akķa ve bir hîbe almayub ve sefere me'mûr olanları ihrâc eylemegde ihmâlden ziyâde hâzer eylesesin.

Hk. 334

Teşene Kadısı Mevlana Mehmed'e gönderilen hükümde mufassal defterlerle birlikte kendisinin serdarın huzuruna gelmesi için emrin verilmesi ve bu emrin gerçekleşeceği sırada bir anlık gecikmenin yaşanmamasının bildirilmesi.

Ruz-ı nâmında Mehmed Efendi'ye virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Laţif'e

Teşene Kâdîsı olan Mevlana Mehmed zide fazlühûya hüküm ki; hâliyâ senin serdâr-ı zafer-i şî'ârûm huzûrunda ihzârîñ lâzım olunub mufaşşal defterlerinle hemân serdâr-ı zafer-i şî'arîma gelmen emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bir ân ve bir sa'at te'hîr ü tevaķķuf itmeyüb mufaşşal defterlerinle hemân gelüb serdâr-ı zafer-i şî'arîma gelüb mülâķî olasın ahâl ü fesaddan ziyâde hâzer eylesesin senünle çâvuş mezbûrın mezbûra gelmegde tea'llül iderse aşlâ ruķşat virmeyüb alub gelesin sen dahı ahâl ü fesaddan ziyâde hâzer idesin.

Hk. 335

Vulçitrın sancağında olan Kadılar'a ve Priştine Kadısı'na gönderilen hükümde halkın Arnavut taifesinden zulüm ve baskı görmeleri, mahsullerinin ellerinden alınması ve meralarına girilmesi sebebiyle orduy-ı hümayundan bu eşkıyâlık faaliyetlerini bertaraf etmek için emir çıkarılması.

Yevmü'l Cuma fî 28 Safer sene erbaa mezbûr Belgrad

Kapucı Ali'ye virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Mehmed'e

Vulçitrın sancâğında olan Kadılara ve Priştine Kâdîsı'na hüküm ki; hâliyâ taht-ı kazânuz re'âyâsı orduy-ı hümâyûnuma gelüb hizmetleri üzerine Arnavutlu taifesi gelüb de meraları yedirüb ta'addî iderler diyü nizâm eylediler. İmdi o ma'kûlelere ruşşat virülmeyüb muhkem tenbîh olunmana emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda o ma'kûllere ruşşat vormeyüb muhkem tenbîh itdiresin ki min-ba'd re'âyâyâ ve berâyânun ve meraları yedirüb ihtâr ile terakki ruzi üzre satanlardan alub ol vechile ve re'âyâyı ta'addî itmeleri ba'de's-sübût-ı tenbîh olmayanlarıña ehem vormeleri ve bölük ve şehadet parası ve timârları ile yazub 'arz eylesin ki haklarında sana ne vechile emr-i şerîfüm şâdır olunur ise mücebince 'amel oluna bu bâbda bi'z-zat mu'kayyed olub vech-i meşrû' üzre bir ferde zulm ü ta'addî itdirmeyesin.

Hk. 336

Prepol Kadısı'na gönderilen hükümde İstar Eflak Kadısı'nın topladığı sekban akçesinin miktarında fazlalık görülmesi sebebiyle bu kadının teftiş edilmesinin istenmesi ve halkın bu konudan zulüm ve baskı görmemesine dair emrin verilmesi.

Kapucı Çavuş'a virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Prepol Kâdîsı'na hüküm ki; İstar Eflak Kazâsı re'âyâsı tarafından orduy-ı hümâyûna 'arz u hal şunulub bundan akdem kazây-ı mezbûrdan sekban akçası fermân olunduk da cümlesi tahşîl olunub ehl-i vilâyetinün zimmetinde bir akça vireceği kalmamışgen sâbıkâ İstar Eflak Kâdîsı olan 'ayân alivire kuşûr akça kalmışdır diyü ehl-i vilâyetden toköz yüz altun cem' itmegle fuğara serdâr-ı zafer-i şî'ârum huşûruna gelüb nizâm itdigleri hûkûkda nâsı aşhâbın red olmağa fermân olmuşgen kâdîy-ı mezbûr kazây-i mezbûr gezenleri ve İsmâ'il voyvoda nâm-ı kimesne ile müttefik olub tekrâr seferlerden elli yük miğdarı akça cem' itdigleri i'lâm olunmağın Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () çavuş zîde kadruhû mubaşeretle hûkûka nas-ı aşhâbına red olmağ bâbında fermânım şâdır olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda senünle kâdîsına mubaşir mezbûr ma'rifetiyle kâdîy-ı mezbûr ve mezkûr İsmâ'il voyvodaya da gidenleri meclis-i şer' ali ihzâr idüb dahı kazâ-i mezbûr re'âyâsı mevâcibi sen hak üzre teftiş idüb göresin ki fi'l-vâki' cem' ü tahşîl-i fermân olunan tûfengçi akçasından ziyâde re'âyâdan akça aldığı şer' ali şayet ve

zuḥûr olursa ba'de's-sübût aşḥâb-ı ḥuḳûḳuna müteveccih olan ḥaḳların bî-ḳuşûr ḥükm idüb alıviresin amma ḥîn-i teftîş ḥaḳ üzre olub aḥz u celîl sebeb ile ḳuranun ḥaḳḳı zai' olmakdan ve 'arz u ta'sîl ile kâdîy-ı mezbûra ve ibret-i ḥilâf-ı şer' şerîfe zûlm u ta'addî olmakdan ziyâde ḥazer eyleyesin ḥal-i ḥaḳḳından 'adûl ü işrâf göstermeyesin.

Hk. 337

Üsküb Kadısı'na gönderilen hükümde yasaḳçıların ref olunarak yerine Mehmed Çavuş'un tayin edilmesinin emredilmesi ve ayrıca yeniçeri ile amir oğullarından kimler zulüm ve baskı yaparsa yakalanıp haklarından gelinmesinin bildirilmesi.

Yevmü'l İsneyn fi 29 Safer sene 4

Mektub mücebince

Mim ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Yeniçeri

Üsküb Kâdîsı'na hüküm ki; ḥâliyâ taḥt-ı ḳazânuzda olan yasaḳçılar ref olunub yerine Dergâh-ı Muallâm yeniçerileri çâvuşlarından ḳıdvetü'l-emâsil ve'l-aḳrân Mehmed Çavuş zîde ḳadruḥû naşb olunub geṣûb görüb ve azıḳ u tüfeng getirüb yeniçeri ve 'amca oḳlanı yanında geṣûb meralarına zûlm ü ta'addî idenleriñ şer'le ḥaḳlarından gelesin ki ve ol canibde olanla müḳaddema yeniçeri ve 'amca oḳlanlarının hür onatı zabṭ u ḳabz itmeg için müşârün-ileyh Mehmed Çavuş ta'yîn olunub Ağaları olan iftiḥârul-ümerâ'il-ve'l-ekâbir Hüseyin dâme ulüvvuhû tarafından mektub virmegin buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda yeniçerileri Ağası tarafından virilen mektub mücebince 'amel idüb min-ba'd ḥilâfete cevâ ne göstermeyesin.

Hk. 338

Köstendil ve Üsküb sancaklarında vaki olan kadılara gönderilen hükümde Dergâh-ı Muallâm yeniçerilerinin sefere memur olmaları ve Mehmed Çavuş'un orduy-ı hümayuna amil edilmesi.

Mektûb mücebince

Mim ḥaṭṭıyla

Yazıldı

Köstendil ve Üsküb sancâḳları vâḳi' olan ḳadıllara hüküm ki; taḥt-ı ḳazânuzda sâḳin olan Dergâh-ı Muallâm yeniçerileri sefer-i hümayûna me'mûrlerdir mu'accelen

gelüb orduy-ı hümâyûna dahl olub hîdmetde bulunmaları bâbında defâ'etle evvel irşâl olınmışgen henüz kimesne gelmeyüb ihmâl eyledikleri ecilden bi'z-zat Ağaları olan ifti'hârul'ümerâ'î'l-ve'l-ekâbir Hüseyn dâme ulüvvuhû tarafından Dergâh-ı Muallâm yeniçerileri çâvuşlarından Mehmed Çâvuş'a zîde kadruhû irşâl olunmağın olbâbda müşârün-ileyh tarafından virilen mektub mûcebince 'amel eylemenüz emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda her biriniz muqayyed olub taht-ı kazânuzda sâkin olan yeniçeri taifesinden kim var ise cümlesin kaldırub müşârün-ileyhin mektubı mûcebince ber-vech-i isti'câl orduy-ı hümâyûna irşâl olunmaları bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesin. İhmal ü müsâhele ve bir-vechile kimesneyi 'özl ü bahâne ve 'inâd u muhalefet ittirmeyüb müşârün-ileyh tarafından virilen mektub mûcebince 'amel idüb hilâfete cevâ ne göstermeyesin. Sefere çıkmakda 'inâd u muhalefet idenleri mûmâ-ileyhlerine mektub mûcebince 'arz idesin.

Hk. 339

Belgrad'dan Kırım'a varınca yol üzerindeki Kadılar'a, İskele Eminleri'ne, Kale Dizdarları'na ve Neferat Ağaları'na gönderilen hükümde Tatar Ağası Ferraş Mehmed'in elindeki esirlerden bahsedilmesi ve Kırım Hanı Gazi Giray Sultan Han tarafından Kırım'a asker gönderilip esirlere dâhil edilmesine dair emrin verilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Latîf'e

Belgrad'dan Kırım'a varınca yol üzerinde vâki' olan Kadılara ve İskele Eminleri'ne ve Kal'a Dizdârları'na ve Neferat Ağaları'na hüküm ki; hâliyâ Tatar a'yanından Ferraş Mehmed nâm-ı kimesne cem' şerîfûme gelmeg bâbında İskele Zabitî Emirhan Kırım Hanı Gazi Giray Han Hamid Yekdanun oğlu olan Toktamış Giray Sultan dâme 'ulüvvuhû tarafından mühürlü 'asker virmegle mûcebince Kırım'a varınca elinde olan esirlerin dahl alınmamağ bâbında emr-i şerîfüm virmeg ricâ igen buyurdum ki () vuşûl buldukda müşârün-ileyh tarafından virilen rikâb mûcebince elinde olan esirlerin bir ferdi dahl ittirmeyesin. Amma bu bahâne ile alınsa da serdârım emri olmayanlara mufaşşal virilmegden ziyâde hâzer idesin.

Hk. 340

Dukakin Beğlerbeğisi ve Kadıları'na gönderilen hükümde Leş adlı bir mahallde palanga bina yapılmasına dair emrin verilmesi ve bu inşaat işine önem verilip herhangi bir gecikme yaşanmamasının bildirilmesi.

Yevmül İsneyin fî 'ışrîn Rebi'ü'l-evvel sene 4 mezbûr Belgrad

Kethüdâ Beg'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Duĸaĸin Begi'ne ve Kâdîsî'na hüküm ki; hâliyâ livâ-i mezbûr nâm-ı leş nâm-ı maĸalde mücedded deĸil bir palanga binâ olunması lâzım olunub maĸal-i mezbûrda bir ma'iyet yerde bir palanga binâ olunmasına emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduĸda emrüm üzre maĸal mezbûrda bir münâsib yerde mücedded deĸil ba'd-ı istiĸkâm üzre bir palanga binâ idesin. Maĸal-i mezbûrda palangasıyla mühimmâtandır ihmâl ü müsâheleden ve bu bahane ile re'âyâve berâyâdan aĸz u celîl olunmaĸdan ziyâde ĸazer eylesin.

Hk. 341

Leskofça Kadısı'na gönderilen hükümde Panayır'da bulunan mîrî damgalı bargirlerin müsadere edilmesi ve ayrıca bargirlerin kasb edilmemesine dikkat edilmesi.

Mehmed Beg'le Muştafa'ya virildi

Efendi hattıyla

Leskofça Kâdîsî'na hüküm ki; hâliyâ ĸazâ-i mezbûrda vâĸi' olan Panayır'da mîrî tamĸalu bargirler marûzât olunduĸı i'âm olındı. İmdi olmaĸûle mîrî tamĸa ile şatılan bargirler aĸz olunub mîrî tarafından zabt ü ĸabz itdirilmesin emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduĸda bu bâbda bi'z-zat muĸayyed olub daĸı omaĸûle mîrî tamĸa ile zıkr olunan Panayır'da marûzât olunan bargirler her kimin ahâlinde bulunursa aĸz idüb daĸı mîrî için zabt ü ĸabz itdirmesin. Amma bu bahâne ile tamĸasuz bargirlerden daĸl olunmaĸdan ziyâde ĸazer eylesin.

Hk. 342

Belgrad Kadısı ve Belgrad Mukataa Nazırı olan Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından Osman Çavuş'a gönderilen hükümde Belgrad'da bulunan bazı kişilerin esir kaldıkları ve bu esirleri her kim bulursa serdara getirilmesinin emredilmesi.

Yazıldı

Belgrad Kâdîsî'na ve Belgrad Muĸataa Nazırı olub Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından Osman Çavuş'a hüküm ki; nefer-i Belgrad'da ba'zı kimesneler esirgen esir istiĸdam itmeĸle menfî lâzım olmaĸın silaĸdarlarım zü'âmâsından yigirmi altıncı bölük yevmi on yedi aĸça olan Aĸmed oĸlı kıdvetü'l-emâsil ve Aladdin ĸamid zîde ĸadruhûnun mübâşeretle anun gibi esirgen esir her kimler alındı bulunur ise alınub serdâr-ı alim-miĸdarum cânibine ihzâr olunmaĸ emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl bulduĸda bu bâbda bi'z-zat muĸayyed olub Belgrad'da anun gibi esirgen esir her kimler alındı bulunur ise tea'llül itdirmeyüb mezbûrın mübâşeretle serdâr-ı zafer-i

şî‘ârûm cânibine ihzâr eylesin. Amma hîlâf-ı şer‘ şerîfe bu bahâne ile kimesneye dahl ü taa‘rruz ve bir-vechile ta‘addî ü tecâvüz olunmağdan ihtirâz eylesin.

Hk. 343

Dukakin Beği İsmail Beğ’e ve adı geçen livada vaki olan Kadılar’a gönderilen hükümde önceki Dukakin Beği Sinan ve Mehmed’in Arnavud asileriyle bir olup fesatlık yapmaları üzerine bu kişilerin cezalandırılmaları için emrin verilmesi.

Kethüdâ Beg’e virildi

Bâ hatt-ı

Efendi’ye

Yazıldı

Dukakin Begi İsmail Beg’e ve livâ-i mezbûrda vâkı‘ olan kadılara hüküm ki; sâbıkâ Dukakin Begi olan Sinan ve Mehmed Arnavud ‘âşileri ile yekdil yekcihet olub fesad u şenâ‘at üzre oldukları ecilden mezbûrları haq tedbîr ve tedarükle getirilüb emân u zamân virilmeyüb haqlarından gelinmesini emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda sâbıkâ livâ-i mezbûr begi olan Sinan ve Mehmed be-her-hâl Dukakin ‘âşisi ve esirleri ittifaq ile ele getirüb kat’a emân u zamân vormeyüb ikisinin dağı haqkından gelüb habis eylesin. Mezbûrların ele getirilüb haqlarından gelmen lâzımdır ana göre muqayyed olasın. Şöyle ki mezbûrları ele getirüb haqlarından gelinmegde ihmâl veyahûd celîl-i ağız-ı sebep ile himâyet idesin anlardan olacak haqâret sizde icrâ olunmağ muqarrerdir. Ana göre mezbûrları ele getirüb haqlarından gelüb ve ne vechile ele getirilüb haqlarından gelindüğün yazub ‘arz eylesin.

Hk. 344

Krakofça Kadısı’na gönderilen hükümde Krakofça’da bölük halkın Kethüdası olan Mehmed adlı sipahinin ne kadar hizmeti, eşyası varsa defterlere yazılıp mühürlenerek gönderilmesinin emredilmesi.

Bölük Çavuş’a virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Halil’e

Krakofça Kâdîsî’na hüküm ki; Krakofça’da bölük halkına kethüdâ yeri olan Mehmed nâm-ı sipâhinün anda olan esbâb-ı tavarları ve hizmetdarları defter olunduktan sonra bölük halkı çavuşlarından () zîde kadruhû ile orduy-ı hümâyûnuma irşâl olunmağa

emrîm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr eylemeyüb mezbûrîñ Kırakofça'da olan esbâb-ı tavarların ve hizmetdarların yazub defter idüb ba'd cümlesi mahz ve memnû' defter ile yazub feth ü irşâl eylesin. Amma mukayyed olub defterin haric nesne kımayub gaflet ile bir nesneyi zâi' ve telef itmegden ihtirâz idesin.

Hk. 345

Kratova Kadısı'na gönderilen hükümde zimmetinde olan mîrî mukataasını acilen orduy-ı hümayuna göndermesinin istenilmesi ve bu konuda herhangi bir ihmalin yaşanmaması için dikkatle çalışılması.

Defterdâr virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Mehmed'e

Kratova Kâdîsı'na hüküm ki; hâliyâ zimmetinde olan mal-ı mîrî muqeddema gönderilüb emr-i şerîfüm mücebine mu'accelen orduy-ı hümayûnuma irşâl olunmağa emr olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr eylemeyüb hizmetde olan mal-ı mîrîyi ber-vechi-isti'câl orduy-ı hümayûnuma irşâl eylemeg bâbında ikdâm u ihtimâm eylesin. Şöyle ki mu'accelen göndermeyesin 'özin maqbûl ve cevabın mesmû' olmak ihtimâli yoktur. Ana göre mukayyed olub ihmâl u müsâhele ve 'avk u te'hîrden ziyâde ihtirâz idesin.

Hk. 346

Islankamen Kadısı'na gönderilen hükümde Dergâh-ı Muallâm yeniçerilerinden bazıları Islankamen'e varup Yasağcı namıyla halka zulüm ve baskı yaptıkları için yakalanıp cezalandırılmalarına dair emrin verilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Fî 3 Ra sene 14

Latîf'e

Islankamen Kâdîsı'na hüküm ki; Dergâh-ı Muallâm yeniçerilerinden ba'zıları Islankamen'e varub Yasağcı nâmında olunan re'âyâyâ envâ'ı ta'addî idüb şöyle ki men' olunub üzerinden ref olunmayalar perişân olmaz mukarrerdir diyü ahâlisiyle orduy-ı hümayûnuma gelüb mezalim itdikleri ecilden min-ba'd yasağcı olduklarına rızay-ı şerîfüm yoktur olbâbda yeniçerilerim Ağası iftiâru'l-ümerâ ve'l-ekâbir

Hüseyn dâme 'ulüvvuhû tarafından dahı mektub virilmiştir. Buyurdum ki () vuşûl buldukda müşârün-ileyh tarafından virilen mektub mücebince 'amel idüb min-ba'd yeniçeri 'taifesinden îşâl-i niķmetde yasaķcı nâmında kimesne re'âyâyı karışdırmayub bir-vechile bir ferde zılm ü ta'addî itdirmeyesin ķanâ'at eylemeyüb anun gibi yasaķcı olmak isteyenleri cümle i'lâm eylesin ki Ağaları haķķından gelesin.

Hk. 347

Varadin Kadısı'na gönderilen hükümde Kalesi'ne muhtahfız talep edilmesi için emrin verilmesi ve ordunun nefer ihtiyacı sağlanırken halkın rencide edilmemesine özen gösterilmesi.

Yevmü'l Ahad fî 4 Rebi'ü'l-evvel sene 4 Belgrad

Mezbûr müşârün-ileyhe virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Varadin Kâdîsı'na hüküm ki; Kâl'ası mustahfızları tarafından orduy-ı hümâyûnuma 'arz-ı hal şunub bundan aķdem emr-i şerîfle Tuna kapudanı yollardan toķuz nefer ihrâc idüb Piştine Kâl'ası Muhafazası'na alub gidüb ve kâl'a-i mezbûra yol üzerinde vâķi' olan hîdâmet-i mîrîde istiḥdâm olunurgen hâliyâ mezbûrlardan tekrar toķuz nefer dahı talep olundığı i'lâm itdigleri ecilden bir defa' virmişler ise tekrâr rencide olunmamasını emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zat muķayyed olub dahı mezbûrlar bir defa' nefer virmişler ise tekrar nefer talep itdirüb rencide itdirmeyesin. Amma bu baḥâne ile bir defa' virilmiş igen tekrar virmezler diyü hîdmete mu'azzal ķalmak ihtimâli eyleye.

Hk. 348

Pojega sancağında vaki olan kadılara gönderilen hükümde vilayetlerin güvenliğini sağlamak için karakolcu tayin edilmesine yönelik merkezden şeriflerin gönderilmesi ve seferlerde olan yeniçerilerin tedarik, mühimmat ve karakol gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına önem verilmesi.

Ol yerlü âdeme virildi

Yazıldı

Pojega sancâğında vâķi' olan kadılara hüküm ki; Pojega Sancâķa serḥadda olub muķeddema Eflak'dan 'taifesi karaķol gözetmeg şartıyla serḥadda idüb ve lâzım olan maḥalde karaķol gözetmeg ahâli memleketine asûde-i hal üzre igen re'âyâ perişân olmağla bundan aķdem ahâliyi vilâyete alınmağla livâ-i mezbûrda olan 'ayân u fuķaranun her on ḥanesinden bir nefer karaķoluncı ta'yîn ve tahrîr olunub ve

ba'zıları bedel diyeü bir miķdar aķça virmege rızâ virüb bu tarikle hıfz u hırâset lâzım olan yerlerde karakol gözedilüb derbent ve yeniçerilere sed olunmağla serhad hıfz olunur igen ba'zı kazâlıkların re'âyâları tea'llül ü 'inâd üzre olmağla muķeddema ta'yîn olunduğı üzre karakolbaşların tedarük ü ihrâcî lâzım ve mühimdir diyü i'lâm olunmağda buyurdum ki () vuşûl buldukda sizün kâdîlarınız bu bâbda geregi gibi muķayyed olub muķeddema taht-ı kazânuzdan ta'yîn ve tahrîr olunan ve karakolcıları üslûb-ı sâbık üzre zâhire ve sâir levazım u mühimmâtları ile mükemmel ihrâc idüb serhad tarafına gönderüb hıfz u hırâset lâzım olan derbent ve yeniçerilerini geregi gibi hıfz itdiresin ve karakol hıdamâtına varub hizmet itmeyenlerden olmaduğı vech üzre aķçaları cem' idüb kendülerin yerine karakolcî tedarük ve irşâl eylesin huşûş u tabür mühimmâtandır 'avķ u te'hîr ve ihmâl-i müsâheleden ve bu bahâne ile kimesneden celîl ü ahz ve ber-vechile bir ferdi ta'addî ü tecâvüz olunmağdan ziyâde ihtirâz eylesin.

Hk. 349

(Boş) Kadısı'na gönderilen hükümde İskenderiye Beği Hüseyin'e verilen mektupta Bar Kalesi'nin Dizdarı olan Derviş'in kaleden taşraya çıkması sonucu teftiş edilerek mecliste cezalandırılmasına dair emrin verilmesi.

Ahmed nâm-ı kimesneye virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

() Kâdîsı'na hüküm ki; İskenderiye Begi Hüseyin dâme 'izzehû mektub gönderüb livâ-i mezbûra tâbi' Ķal'a-i Bar ahâlisiyle ve ayn-ı kıta ü 'Azablar Ağası ve Kethüdâları ve Bölükbaşları ve sâir neferatla müşârün-ileyhe varub bundan aķdem Ķal'a-i mezbûr Dizdârı olan Derviş Ķal'a-i mezbûranun hazinelerinde igen ve tâbi' idüb ve nice defa' belalardan Ķal'adan taşib çıkub üç dört gün miķdarı beyân teftiş olunmağıçün emr-i şerîfüm vârid olduğda firâr idüb hâliyâ mîrî livâ-i seferde igen bir tarikle dizdârlığı neferatlı gelür ise Ķal'a-i mezbûrlar deryadan vâkı' olmağla Ķal'a-i küffâra virilmeg muķarrerdir geldük de mîrî livâ-i seferden gelince Ķal'aye sahib olunmak lâzımdır diyü i'lâm itdügleri ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda mesken-i kazâsına mezbûrdır teftiş-i meclis-i şer'le ihzâr idüb dahı onat vechile haķ üzre teftiş idüb gönderesin vech-i meşrûh üzre fesad-ı şenâ'atı vâkı' ise hesap ideler soñra ne vechile emrüm şâdir olur ise mevâcib ile 'amel idesin.

Hk. 350

Tuzla Kadısı'na gönderilen hükümde Lütfi Kadioğlu'nun serdarın huzuruna çıkarılmasına dair emrin verilmesi ve bu işle Viran Çavuş'un görevlendirilmesi.

Yevmül Cumâ fi 9 Rebiül-evvel sene 4 mezbûr Revan

Çâvuş Beg'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Laîf'e

Ṭuzla Kâdîsı'na hüküm ki; taht-ı kazânuzda sâkin olan Lûtfî Kadioğlu'nun serdâr-ı zafer-i şî'ârûm huzûratda ihzârı lâzım olmağın mezbûrî Viran Çâvuş koşub orduy-ı hümâyûnuma göndermege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda emrüm üzre mezbûrî Viran Çâvuş koşub orduy-ı hümâyûnuma gönderesin sâkin Çavuş'un mezbûrî tea'llül itdirmeyüb orduy-ı hümâyûnum alub gelesin ihmâl ü müsâheleden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 351

Saray Kadısı'na gönderilen hükümde Derviş adlı birinin orduy-ı hümayuna gitmesi için emrin verilmesi ve bu emrin önem taşıması.

Kâtib Mehmed'e virildi

Efendi hattıyla

Saray Kâdîsı'na hüküm ki; kazâ-i mezbûrdan Derviş nâm-ı kimesnenün şakirleri gelmege mezbûr kapıdanı ile orduy-ı hümâyûnuma ihzâr olunmanı emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrî ahz idüb dahı muhkem kayd ü bend eyleyüb ve yarâr âdemlerden koşub orduy-ı hümâyûnuma götüresin ve koşub gönderdügleri emrûme muhkem tenbîh eylesin yolda ve izde gaybet itdirmegden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 352

Hersek sancağında vaki olan Kadılar'a, Mirliva Kaymakam'a ve İskele Eminleri'ne gönderilen hükümde karada ve deryada bulunan birçok şeyin küffar tarafından zapt edilmesi üzerine merkezden emir gönderilmesi. Bu emrin birer suretlerinin Klis ve Kırka sancaklarına da verilmesi.

Çâvuş Begi'ne virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Hersek sancâğında vâkı' olan Kadılara ve Mîrlivâ Kâ'im-mağâmına ve İskele Eminleri'ne hüküm ki; livâ-i mezbûrda olan iskeleleri zabt olunmayub küffâra virilmedi ise memnû' olan çaim virildüğü i'lâm olındı. İmdi muqayyed olub eger karadan ve eger deryadan memnû' atıye müttefik küffâr bir nesne virmegle emr idüb

buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zat muqayyed olub dahı iskeleleri muhkem zabt idüb eger qaradan ve eger deryadan küffâra virilmesi memnû' olan müte'maden ve sâir esbâbdan küffâr-ı hâksârı bir nesne virdirüb şöyle ki bundan soñra memnû 'atiden bir nesne virildügi ihtimâm oluna aşlâ 'öziniz maqbûl olmayub haqlarından gelinmen muqarrerdir. Ana göre muqayyed olub ihmâl u müsâheleden ziyâde hâzer eylesin.

Bu dahı bir şureti Klis sancağda olan Qadırlara ve Kâ'im-makâma ve İskele Eminleri'ne, bu dahı bir şureti Kırka sancağda olan Qadırlara ve Kâ'im-makâma ve İskele Beglere.

Hk. 353

Eğri Beglerbeğisi ile Solnok Beği'ne gönderilen hükümde hileyle alınan ulufelerin toplanıp gerçek sahiplerine verilmesi için emrin çıkarılması.

Mim hattıyla

Yazıldı

Eğri Beglerbegi ve Solnok Beği'ne hüküm ki; Solnok kıyeleri Ağası Cafer'e bundan aqdem küffâr olub mezbûrı mecus igen mevâcib tevzî' olunduğ da mezbûrın baş neferâd ta'yını yerine az kimesne yoklayub mevâciblerin aldıkların bildirüb müzalim ittirenler imdi mezkûrların yerine hâricden yoklanub mevâcib aldıkları ve gayrisi hile ile 'ulûfeleriyle aldıkları buldurub 'ulûfelerin aşhâbına alıvirdikden soñra o maqbûllerin haqlarından gelinmegine fermânım olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zat muqayyed olub dahı dakika-i ihtimâm üzre teftîş idüb mezbûrların yerini yoklanub mevâciblerin ve olmaqule hile ile 'ulûfe alanları buldurub ba'de's-sübût aşhâbına 'ulûfelerin alıvirdikden soñra şer' ali haqlarından gelesin. Amma bu bahâne ile bir ferde zulm ü ta'addî olmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 354

Yenipazar Kâdısı'na gönderilen hükümde Deveci Sinan adlı birinin halka zulüm ve baskı uyguladığı öğrenilip bu kişinin yakalanıp hakkından gelinmesi için emrin verilmesi.

Kâtibe virildi

Yazıldı

Yenipazar Kâdısı'na hüküm ki; Yenipazar sâkinlerinden Deveci Sinan nâm-ı kimesne Yenipazar mağhalinde muhızırlık hizmetinde istiğdâm olunmağla hilâf-ı şer' re'âyâ ve berâyâyâ envâ'ı ta'addî ü tecâvüz itmeğle bundan aqdem Yenipazarı'na verilüb gitmişsen girü gelüb muhızırlık hizmetinde istiğdâm olunmağla nâm-ı

kimesneye hemz? idüb müteveccih ta'addî ü tecâvüz itmegden hâli degildir ber-vechile hâkından gelinmesi lâzımdır diyü i'lâm olunmağın buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûrî ihzâr idüb gönderdügi dahı ta'yîn da'vaları hâk ider haşları mevâcibe sende bir defa' şer' ali görilüb faşıl olmayub on beşine mürur itmeyen huşûşları hâk üzre teftiş idüb ba'de's-sübût aşhâb-ı hûkûk şer' ali müteveccih olanı hükm idüb alıvirdigden soñra mezbûrîñ vech ü meşrûh üzre te'addîsi vâki' ise sâir 'ibret için hâkından gelesin huşûş- mezbûrda muqayyed olub celb ü ahz sebebiyle şığar? voyvoda himâyet ü 'arz u mu'taşib ile hilâf-ı şer-i şerîfe iş olmağdan ihzâr idesin.

Hk. 355

Banaluka Kadısı'na gönderilen hükümde Bosna Beğlerbeğisi Hasan Paşa ve ahalisinin ceng ettiği neferde katledilen Hasan Çavuş'un dam ve diyet davasına dair bilgilerin verilmesi, bu kişinin suçlanmadan önce araştırılarak davalara bakılmasının emredilmesi

Memi Şan A'ğa'ya virildi

Yazıldı

Banaluka Kâdîsı'na hüküm ki; bundan aqdem Bosna Beglerbegisi Hasan dâme ikbâlühû ahâlisi memleket ile ceng eyledügi nefer-i Banaluka sâkinlerinden Hasan Çavuş nâm-ı kimesne müşârün-ileyh âdemleriyle nice gavğa ve fesadlarda mevcûd olan ekser-i fesadda ba'ış olunduğün ahâlisi vilâyet-i mezbûrî ittifakda katl itmegde hâliyâ varoşları ba'zı karye re'âyâsıçün arargen de katl olınmışdır diyü mezbûrîñ dem ü diyet da'vası ve taleb idüb ta'addî ü rencîde eyledügları i'lâm olunmağın zıkr olunan her kimde katl olunan kimesnelerin dem ü diyet da'vaları taleb olunmayub da'vaları istimâ' olunmaya diyü hatt-ı hümayûnum şâdir olmışdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda huşûş-ı mezbûrda muqayyed olub çavuş-ı mezbûrîñ dem ü diyet da'vası ve taleb iden varoşın da'vasına istimâ' itmeyüb ol bahâne ile re'âyâya kimesne dahıl ve rencîde ü ta'cîz vermeye itdirmeyesin.

Hk. 356

Belgrad'dan Akkırman'a kadar yalılarda olan Kadılar, İskele Eminleri ve Neferat Ağaları'na gönderilen hükümde Tatar taifesinin izinsiz esir almaları, bunları Kırım'a doğru götürmeleri üzerine bu taifenin yakalanıp haklarından gelinmesine dair emrin verilmesi.

Çavuş Beg'e virildi

Efendi hattıyla

Yazıldı

Belgrad'dan Akkirman'a varınca yalılarda olan Kazâna ve İskele Eminleri'ne ve Neferat Ağaları'na hüküm ki; hâliyâ ba'zı Tatar taifesi Hanzâde Toktamış Sultan Vâli izinsiz kazâsına muhalif köylerden esir koyub Kırım'a doğru firâr itdigleri müşârün-ileyh tarafından i'lâm olunmağın omağûleleri ağız olunub ellerinde olan esirleri alınub kendülerin hakkında gelinmeg fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda cümleñüz bi'z-zat mukayyed olub dağı omağûl esir ile varan Tatarların ellerinde olan esirlerin mîrî için katl idüb kendülerin haklarından gelinmeli. Amma bu bahâne ile müşârün-ileyh ve serdârım tarafından ellerinde icâzetnâmeleri olanlar dağı olunmağdan ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 357

Belgrad Kadısı ve Belgrad Mukataa Nazırı olan Osman Çavuş ile Sipahi Tabbah Osman'a gönderilen hükümde Belgrad'da bulunan bazı kişilerin illerindeki esirleri bulup serdarın huzuruna götürmelerine dair emrin verilmesi.

Yevmü'l Cuma' fi 12 Rebiül-evvel sene Ramazan mezbûra verildi

Mim hatıyla

Yazıldı

Belgrad Kâdîsı ve Belgrad Mukataatına Nazır olan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Osman Çavuş'a hüküm ki; nefi Belgrad'da ba'zı kimesneler illerine esir istiğdâm itmeğle tabbâh⁴⁰⁷ lâzım olmağın ittiba-i sipâhiyândan yüz on sekizinci bölükde ba'zı yigirmi elli akça 'ulûfesi olan 'asilerin oğlıyla kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed zîde kadruhû mübâşeretle anun gibi illerine esir her kimden alındı bulunursa alınub serdâr-ı zafer-i şî'ârumhuzûruna ihzâr olunmağ emrüm olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu bâbda bi'z-zat mukayyed olub Belgrad'da anun gibi esir igen esir her kimden alındı anda bulunur ise tea'llül itdirmeyüb mezbûrın mübâşeretle serdâr-ı zafer-i şî'ârumcânibine ihzâr eylesiniz. Amma hilâf-ı şer' şerîf bu bahâne ile kimesneye dağı ü taa'ruż ve bir-vechile ta'addî ü tecâvüz olmağdan ihtirâz eylesin.

Bir şûreti ittiba-i sipâhiyândan Osman'a tabi' mezbûra yazıldı.

Hk. 358

Varadin Kadısı'na gönderilen hükümde sabıka Varadin Kadısı'na tabi olan sipahi karyesindeki zimmîlerin alacağı cerimelerin tahsil edilmesi ve bu cerimelerin miktarları ile çeşitli düzenlemelerinden bahsedilmesi.

⁴⁰⁷ Aşçı (Devellioğlu, s. 1179).

Yazıldı

Varadin Kâdîsî'na hüküm ki; sâbıkâ Varadin Kâdîsî İbrahim kaçây-ı mezbûra tabî' nâm-ı kıaryede kıatlı olunmağla ehl-i 'avkıolan kıimesne kıarye-i mezbûr ahâlisini ahz u kıabs eyledüğde petkıat ve demyan ve kürd-i memleket-i varoşıda ve nâm-ı kıımmileri dağı ol zamânda kııkr olunan kıaryede sâkınl olmağla cümlesine kıkağı kıılına cerime diyü yüz on dört flori virilmeyüb ba'kımezbûrlarıñ üzerine lâkıım gelen akça-i mua'venet için taleb itdiglerine hâlâ ol kıaryede sâkınl degilsüz diyü virüb 'inâd itmeğle kıarye-i mezbûr ahâlisi orduy-ı hûmâyûnuma gelüb müzalîm itdigleri ecilden buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda mukıayyed olub göresin i'lâm olunduğı üzre ise kııkr olunan kıatlı hûşûşunda sâir ehl-i kıarye varduğı üzre mezbûrda dağı mua'venet itdirüb hilâf-ı emr-i şerîfe kıatlı u 'inâd itdirmeyesin.

Hk. 359

Uziçe ve Valpova Kâdîları'na gönderilen hükümde Vladika tayini ile ilgili beratın yer alması ve bu beratın önem arz etmesi.

Müsellem Kethüdâ'ya virildi

Mim hattıyla

Yazıldı

Uziçe ve Valpova Kâdîları'na hüküm ki; taht-ı kaçânuzda vâkı olan Kefe Beğı'ne Vladıkaları olan mütesabiğ nâm u ehl-i murâd olub yerine Vladika ta'yîni olunub kıızalına 'amireme on sekiz altun beş kıışisine teslîm itmeğle mâliye tarafından mufaşşal ve meşrûh berât-ı şerîfûm virilmegine buyurdum ki () vuşûl bulduğda bu bâbda mâliye tarafından virilen mufamşal u meşrû'da berât-ı şerîfûm mücebince kııkr olunan Vladika ta'yîn-i mezbûr ahâliyle zabtı u mutaşarrıf itdirüb min-ba'de's-sübût olan berât-ı şerîfûme muhâlîf-i ahirden bir ferdi dağıl itdirmeyesin.

Hk. 360

Vulçitrın Sancakbeğı olup Üsküp Nazırı Mehmed'e gönderilen hükümde Üsküp Emiri Recep'in fesatlık yapmasından dolayı sefer dönüşü yakalanıp serdara getirilmesinin ve hapsedilmesinin emredilmesi.

Vulçitrın Sancakbeğı olub Üsküp Nazırı olan Mehmed dâme 'izzühûya hüküm ki; hâliyyâ Nefer-i Üsküp Emiri olan Receb'ün fesad u şenâ'atı i'lâm olunmağla 'ulûfesi kıat'ı olınmışdır mezbûrı ahz idüb sefer 'avdet olunca kıabs idüb sefer 'avdet olunduktanşoñra mukıayyed ve mağıbûs serdâr-ı zafer-i şî'arıma göndermeğle emr idüb buyurdum ki () vuşûl bulduğda emrüm üzre mezbûrı ahz idüb seferi 'avdet idince kıabs idüb sefer-i 'avdetinden şoñra mukıaddem ü mağıbûs-ı yarâr âdemler

koşub serdâr-ı zafer-i şî'arîma gönderesin 'avk u te'hîrden ve mezbûrî bir tarîkle himâyet eylemegden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 361

Vulçitrın ve Yenipazar Kadısı'na gönderilen hükümde fesatlık eden ahalinin hakkından gelinip cezai işlem görmelerine dair emrin verilmesi.

Yevmü'l İsneyin fî 21 Rebiül-evvel sene 4 mezbûr Beg Palanga

Efendi hattıyla

Mehmed'e

Vulçitrın ve Yenipazar Kâdîsı'na hüküm ki; kazâ-i mezbûr sâkinlerinden nefer-i nâm-ı kimesne mukeddema silâhdârlar zimmisinden olub ehl-ifesad ve eşkıyâdan hevâsına tabi' nice eşkıyâsı yanına cem' idüb re'âyâ ve berâyânın emvâl-i erzâklarına gâret idüb mezbûrîñ ve kıyânen? verilmegle seferat? yoldaşın şikâyetine fesad-ı 'arz olunduğ da haklarından gelinmeg için şerîfüm vârid olub mezbûr kıyânen? hakkından gelinüb mezbûrî sefere firâr itmegle hakkından gelinüb hâliyâ fesad u şenâ'at hürden mütecâviz olmuştır 'arz u i'lâm olunduğ da mezbûr seferiñ 'ulûfesi kaç'ı olunub murâd-ı timâr olub timâra emr-i şerîfe virilmegle şer' ali hakkından gelmeginün bâbında fermânım şâdır olmağla olbâbda Silâhdârlar Ağası olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Mehmed zîde müceddedühû tarafından dahı mektub virilmege buyurdum ki () vuşûl bulduğda mezbûrî ele getirüb dahı hûkûka tabi' ba'de's-sübût aşhâbına Ağalık tarafından virilen mektub mücebince aşlâ emân u zamân vormeyüb alıvirdigden soñra şer'le hakkından gelesin ve nevehile şer' şerîfle varduğın yazub 'arz idesin.

Hk. 362

Malkara Kadısı'na gönderilen hükümde yeni icmal defterine göre timâr ve zeametlerin belirlenerek tasarruf edilmesine dair emrin verilmesi.

Mim hattıyla

Yazıldı

Malkara Kâdîsı'na hüküm ki; mektub gönderüb Gelibolı sancâğında Malkara nâhiyesinde ve Dergâh-ı Muallâm çâvuşlarına ve zua'masına vâki' olan timâr ve zea'metleri hışar erlerinün timârı mahlûl olmağın bundan âkdem tahîrad tarafından rızâ ile icmâllu zea'metleri hışar erlerine timâr ve anlarıñ timârları dahı icmâllu zea'met yazılub defter-i cedîdden kayd olunub herkes defter-i cedîd-i icmâl mücebince berât itdirüb igen hışar erleri defter 'atık ile 'amel oluna diyü bir tarîkle emr olmağla eski timârların dahı idüb mabetlerinde külli ihtilâl vâki' olmağın nâhiye-i mezbûrda zea'met ve timârı olan çavuş ve zua'mâ olbâbda emr-i şerîfüm

ricâ eylediklerine 'arz eyledüğden şofra ecilden defter-i cedîd-i icmâl mücebince timâr ve zea'metleri zabt itdirmegle fermânım olmuştur. Buyurdum ki () vuşûl buldukda nâhiye-i mezbûrda fermân-ı şerîfüm üzre zea'meti ve timârı olanlar defter-i cedîd-i icmâl mücebince kemâ-kân kendüne taşarruf itdirib min-ba'd olvehile hışar erlerine dahl ü taa'rruz itdirmeyesin.

Hk. 363

Peçuy Beği'ne ve Peçuy Kadısı'na gönderilen hükümde Tolna varoşundan Peçuy Varoşuna yapılacak iskân hakkında talimatların verilmesi, bu esnada halkın rencide edilmemesi ve taciz yaşamamasına özen gösterilmesi.

Varınca yol üzerinde vâkı olan

Hıdır Çavuş'a virildi

Efendi hattıyla

Fî 4 Ra sene 4

Yazıldı

Peçuy Begi'ne ve Peçuy Kâdîsı'na hüküm ki senünle kâdîsına mektub gönderüb bundan akdem varoş Tolna'dan Peçuy varoşuna gelüb idesin yigirmi beş nefer re'âyâ Seksâr kıryene ve Budin'e varınca yol üzerinde vâkı' olan köprileri binâ ü ta'mîr itmegde külli hizmetleri sebk eylemiştir diyü i'lâm eyledüğün ecilden buyurdum ki () vuşûl buldukda İnşâ'a'llâhü te-âlâ emin gelince zıkr olunan yigirmi beş nefer re'âyâsı Peçuy varoşuna kemâ-kân iskân itdirüb kimesneyi dahl ü rencide ta'cîz virmeye itdirmeyesin.

Hk. 364

Pirlepe Kadısı'na gönderilen hükümde Üsküp Sancakbeği Mustafa'ya verilen mektupta Süleyman Çavuş'un azledilip yapılacak seferlere geri dönmesine, orduya girmesine dair emrin verilmesi ve bu emre bir an bile gecikme olmaksızın önem verilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Pirlepe Kâdîsı'na hüküm ki; Üsküb Sancakbeğîñ Muştafa dâme 'izzühü mektub gönderüb livâ-i mezbûrda Pirlepe nâhiyesinde çavuş nâm-ı kırye ve gayriden tokuz bin akça timâr muqeddema mutaşarrıf olan Dergâh-ı Mu'allâm Çavuşları'ndan Süleyman Çavuş sefer 'avdetinde timârda oğlıyla Mehmed ferâgat idüb ve kendüsi Pirlepe nâm-ı kâdîda oturub sefere gitmeyüb gelüb harâçcılarîñ yanına varub kıryeden kıryeye yigirmi beş otuzar hane ziyâde tahmîl itdirmegle re'âyâ fuķarâsı

pâyân? ü terk-i diyâr eylemelerine sebep olduğundan gayri ma'zûlleri seferden fermân olunmağla mezkûr sefere me'mûr igen kendüsi itâ'ate emr itmedüğinen mâ-adâ sâir ma'zûlleri dahı ihlâl idüb sefere gitmelerine mani' olub Levkoce nâm-ı karyenün kaputları basub yayalıkları füzule zabt eyleyüb ve çobanları katl ü esbâb ü itikalleri? gâret ü hasarât idüb ta'addî ve müsâheden hâli degildir haklarından gelinmesi lâzımdır diyü 'arz itmegde kayd u bend ile Belgrad'a ihzâr olunmak emrüm olmuştır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda te'hîr ü terâhî eylemeyüb mezbûr Süleyman Çavuş harekâtı? ise ele götürüb dahı muhkem kayd u bend idüb mezbûr () koşub Belgrad'a irşâl eylesin 'avk u te'hîrden ve himâyet ile gıybet itdirilmegden ziyâde ihtiyât eylesin.

Hk. 365

Belgrad'da olan Kapıcıbaşı İbrahim Ağa'ya gönderilen hükümde gemiyle getirilen Yeniçerilerin korunması ve Rusçuk'a gönderilmemeleri için emrin verilmesi. Bu emre muhalif edilmemesinin bildirilmesi.

Efendi hattıyla

Yazıldı

Belgrad'da olan Kapucıbaşı İbrahim Ağaya hüküm ki; hâliyâ Estergon Kal'asında yürüyüşünde mahrûm olan Dergâh-ı Muallâm yeniçerileri kaç'a kim ile gönderilmişdir vardıkları gibi kimi alub hıfz idüb Rusçuk'a toğru vire kimi gönderilmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda zıkr olunan kimesneler mahrûm olan yeniçerilere vardukda emrüm üzre hıfz idüb Rusçuk'a toğru vire kimi gönderilmeyesin şöyle ki emrüm muhâlif birisi gittügi istimâ' oluna senden bilinüb aşlâ özrin maqbûl ve cevabına mesmû' olmayub külli muâ'teb olman muqarrerdir. Ana göre muqayyed olasin 'inâd u muhâlefet iderler ise kimi 'avk itdirmeyüb emrüm muhâlefetden ziyâde hâzer eylesin.

Hk. 366

Vidin Kadısı'na gönderilen hükümde Vidin'de sakin olan altı bölük halkına Hüseyin İlbasan'ın kethüda yeri lazım olduğundan kendisinin tayin edilmesi yönünde emrin verilmesi ve altı bölük halkına hizmet edilmesi.

Yevmü'l Ahad fi 29 Safer sene 1014 mezbûr ----

Mim hattıyla

Yeniçeri 'ye virildi

Kethüdâ'ya virildi

Yazıldı

Vidin Kâdîsı taht-ı kazânuza sakin olan altı bölük halkına bir kethüdâ yeri lâzım ve mühim olmağın ittiba-i sipâhiyândan akça 'ulûfesi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin İlbaşan zîde fazlühû ehl-ivoyvoda müsellemler ve dindâr olanlara taht-ı kazânuzda ve merâmında sakin olan altı bölük halkına kethüdâ yeri ta'yîn olan emâcid ve'l-ekârim Bölük Ağaları zîde müceddedühû tarafından mektub virilmegle mücebince 'amel olunması emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr Ağaları tarafından virilen mektub mücebince taht-ı kazânuzda voyvodasında sakin olan altı bölük halka kethüdâ yeri hıdamâtına istihdâm idüb bölük halkının şerîf-i da'vaları vâkî' olduğ da mezbûr mübâşeretle icrây-ı şer' şerîf eyleyesin hilâf-ı şer' şerîfe berâda ta'addî ve terâhî itdirmeyesin.

Hk. 367

İstolni Belgrad Muhafazası'nda olan Yeniçeri Zabitî Deveci Mehmed Subaşı'ya gönderilen hükümde Hızır Subaşı'nın İstolni Belgrad Dizdârı'na verdiği florinin kendisine verilmesinin ve ayrıca bu konuda zulüm ve baskıyla karşılaşmamasının bildirilmesi.

Hızır Subaşı'na

Virildi

Yazıldı

Hüseyin'e

İstolni Belgrad muhafazasında olan yeniçerilerin zabitî olan Deveci Mehmed Subaşı'na hüküm ki; bundan akdem yayabaşlardan on beşinci Hızır Subaşıyla kal'a-i mezbûr dizdârı küffâr hâksârda esirünüz içündir tiraz illere flori ferhata virüb hâliyâ mezbûr Deveci Subaşı bu defa' Estergon mütarebesinde şehri almağla meblağ-ı mezbûr itâmına intikâl itmegle meblağ-ı mezbûr mezbûrdan alıvirmeg için Yeniçeri Ağası olan iftihârul-ümerâ' ve'l-ekâbir Hüseyin dâme 'ulüvvuhû tarafından mektub virilmegle buyurdum ki () vuşûl buldukda müşârün-ileyh tarafından virilen mektub mücebince meblağ-ı mezbûr mezkûrîñ dizdârîñ hizmetinde olduğu şer'le baş u zahir olur ise bî'l-tamâm cem' ü tahsîl idüb müşârün-ileyh tarafından varan kimesneye teslim idesin. Huşûş-ı mezbûrda bi'z-zat muqayyed olasin hilâf-ı şer' şerîfi bir ferdi zulm u ta'addî olmağdan ziyâde hâzer eyleyesin.

Hk. 368

Tanrıdağı taifesi Yörükleri Beği'ne gönderilen hükümde Eşkinciler'den Dalbey isimli kişi emr-i hümayuna itaat etmeyerek sefere gitmemiş, hizmette bulunmamış ve hatta halk arasında fesatlık yapan ahaliyle hareket etmiş olduğundan dolayı kendisinin hakkından gelinmesi ve kanunî ceza alması için emrin verilmesi.

Yazıldı

Tanrıtağı Taifesi Yörükleri Begi'ne hüküm ki; mektub gönderüb Tanrıtağı taifesi nâm u Tanrıgüz Yörükleri'ne Eşkinciler'den Dalbey nâm-ı kimesne ehl-itimârdan bu sene-i mübarekden me'mûr ve nevatlu olduğu fermân-ı hümâyûnumu işiddüğinden gayri taife-i mezbûrdan nice kimesneleri ihlâl idüb ve vilâyet-i mezbûrdan ferhatda beş ehl-i fesad ve kuṭṭâ' u't-tarîk var ise şer'le ve refîk idene ber-vech-i şer' şerîf ü emr-i hümâyûnuma itâ'at itmeyüb şöyle ki mezbûrın hakkında gelmeye min-ba'd eşkinci yörük taifesin hizmeti ihrâc olunmana mümkün degildir diyü i'lâm eyledüğüleri ecilden mezbûrı ele getirüb şer'le hakkında gelinmege emr idüb buyurdum ki () vuşûl buldukda mezbûr ferhatda bulunur ise pâye-i vech-i kâh ele getirüb dahı aşlâ emân u zamân virneyüb emrüm üzre şer'le hakkında gelinmege sâir hizmete gelmeyen eşkinci yörük taifesine mevacib-i 'ibret vâkı' ola. Amma bu bâbda bi'z-zat muḳayyed olub aḫz-ı celîl-i sebep ile ehl-ifesad dahl itmeg ve kendü halinde olana ḡadr olmaḫdan ziyâde ḫazer eyleyesin.

Hk. 369

Gümülcine Kadısı'na gönderilen hükümde bazı eşkıyâların firar edip halka zulüm ve baskı göstermeleri üzerine yakalanıp haklarından gelinmesine dair emrin verilmesi ve bu eşkıyâların toplanmalarına müsaade edilmemesi için özenle bu konunun üzerinde durulması.

Bâ ḫaṭṭ-ı Ḥazreti Efendi'ye virildi

Yazıldı

Gümülcine Kâdîsı'na hüküm ki; erbâb-ı timârdan taḫt-ı ḳazânuzda () nâm-ı ḳarye ve gayriden timârı olan ise () ziyâde nâm-ı kimesne seferde iḡen ba'zı eşkıyâ timâr-ı firârlarına varub firâr ḫalkınun ba'zı ḳapudan ve memalik ü kavazi ve navet ü sâir masulatları? alduḳlarından gayri evleri idḫrâc idüb re'âyâsın ḫilâf-ı şer' şerîfe rencide vermeye itdiklerin bildirüb müzalim eyleyüb imdi eyyâm-ı mevalid-i itihamda? re'âyâ ve berâyâyı ve gayri bir-vechile zulm ü ta'addî olunduḡı rızây-ı şerîfüm yoḡdır. Buyurdum ki () vuşûl buldukda bu maḳûle fesad u şenâ'at üzre olunanları ele getirüb 'inâyet idenleri şer' ali buldurması lâzım olanlardan buldur diye getürdüb bir defa' şer' ali faşıl olmayub üzerlerinden on beşini mürûr itmeyen da'vaların ḫaḳ üzre tefṭîş idüb dahı ba'de's-sübût aṣḫâb-ı ḫuḳûḳa bî-ḳuşûr ḫaḳların alıvirdigdenşoñra ehl-ifesad muḫtâc-ı 'arz olanlardan ise yazub 'arz eyleyesin vekiller ise şer'le ḫaḳlarından lâzım geleni adl eyleyesin ve min-ba'd ḫilâf-ı şer' şerîf re'âyâ ve berâyâyı zulm ü ta'addî itdirmeyesin amma bu baḫâne ile kendü ḫallerinde olanlardan ḡadr ve ehl-i fesad ḫimâyet olunmaḫdan ziyâde ḫazer eyleyesin.

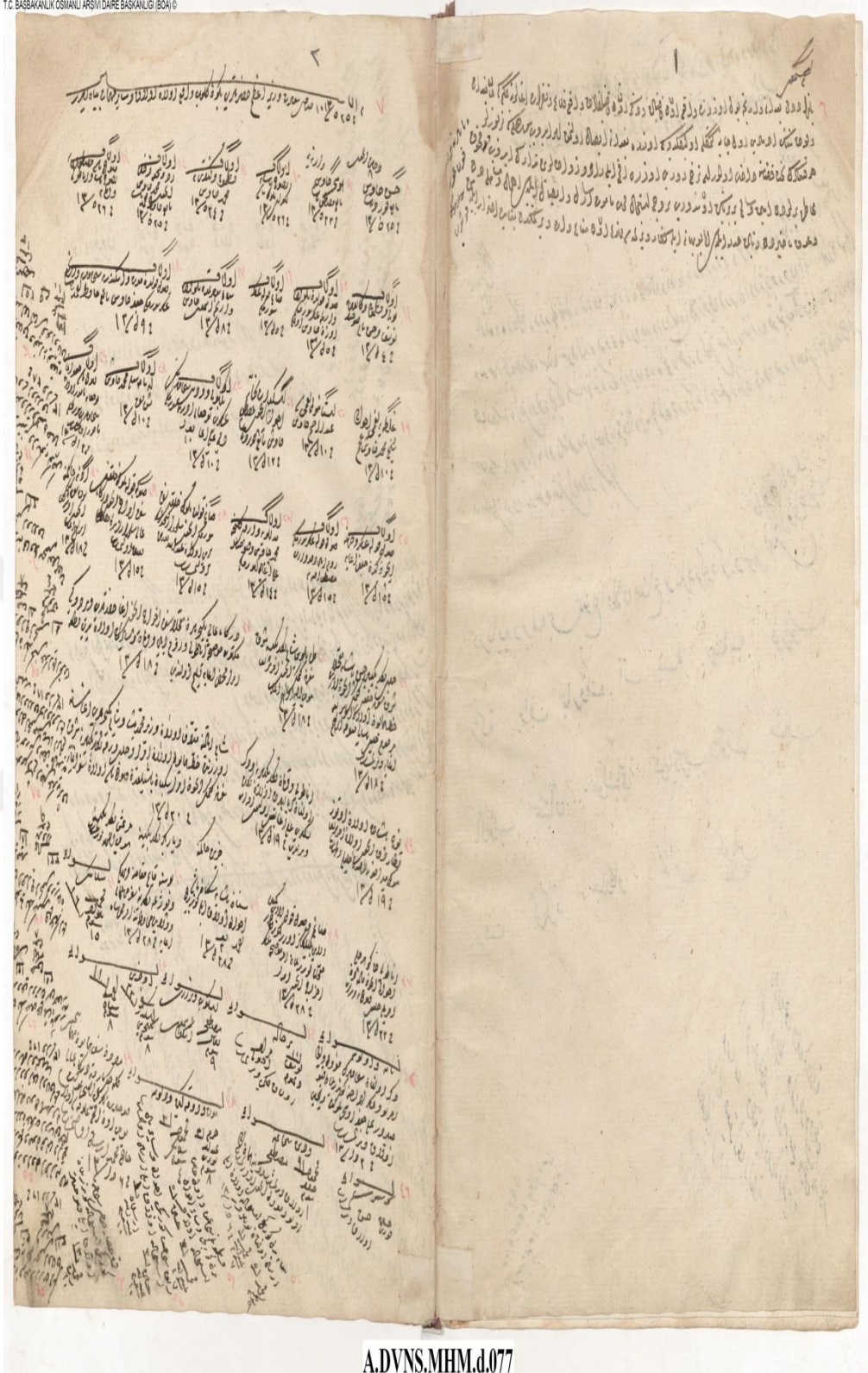
Hk. 370

Aḡrıboz Kadısı olub Mukataat tefṭîşinde Mevlana Şemseddin'e gönderilen hükümde Kirpas Yahılları'nda yapılacak hizmetler için görevli tayin edilmesine yönelik emrin verilmesi.

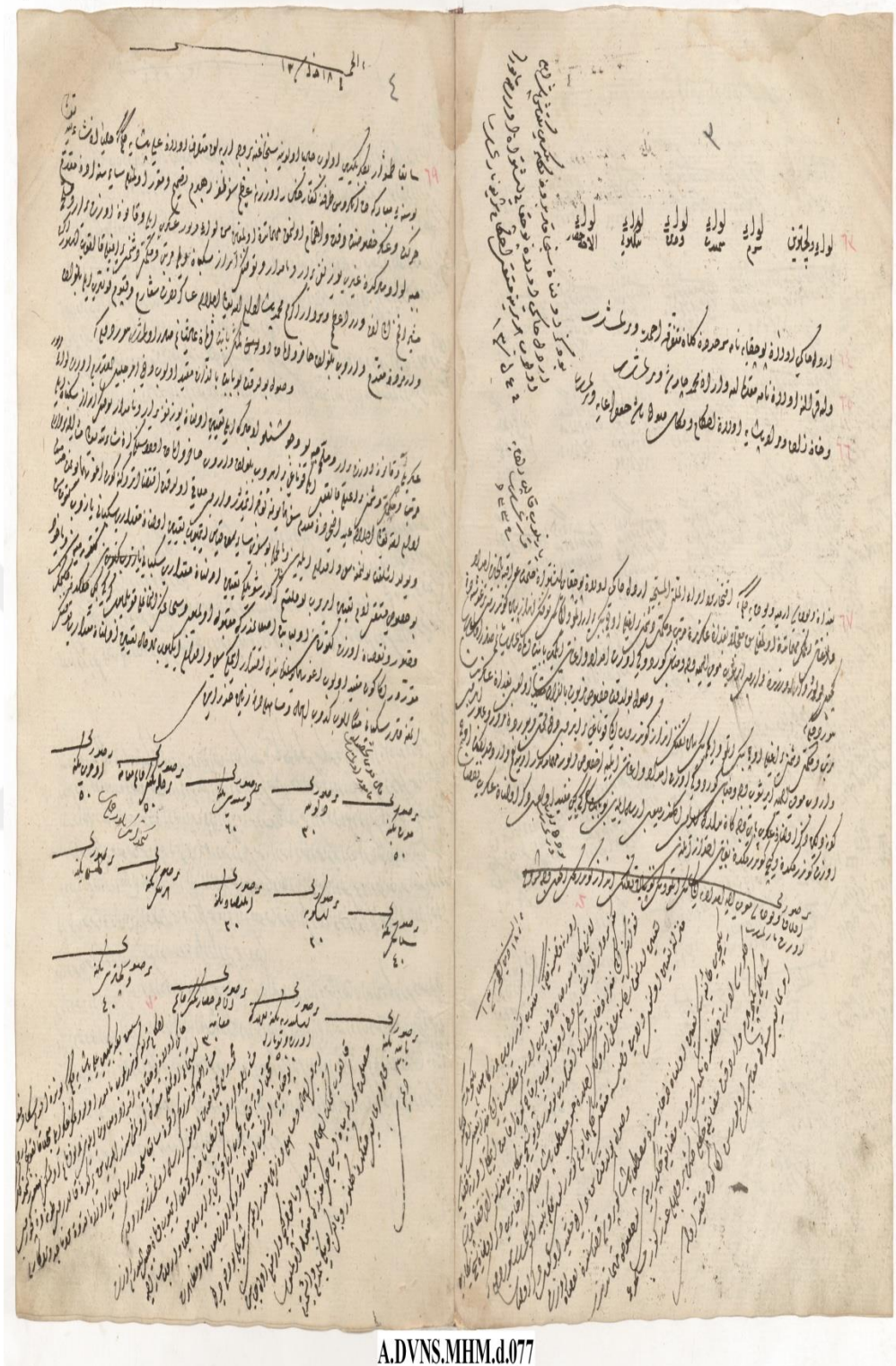
Efendi hattıyla

Yazıldı

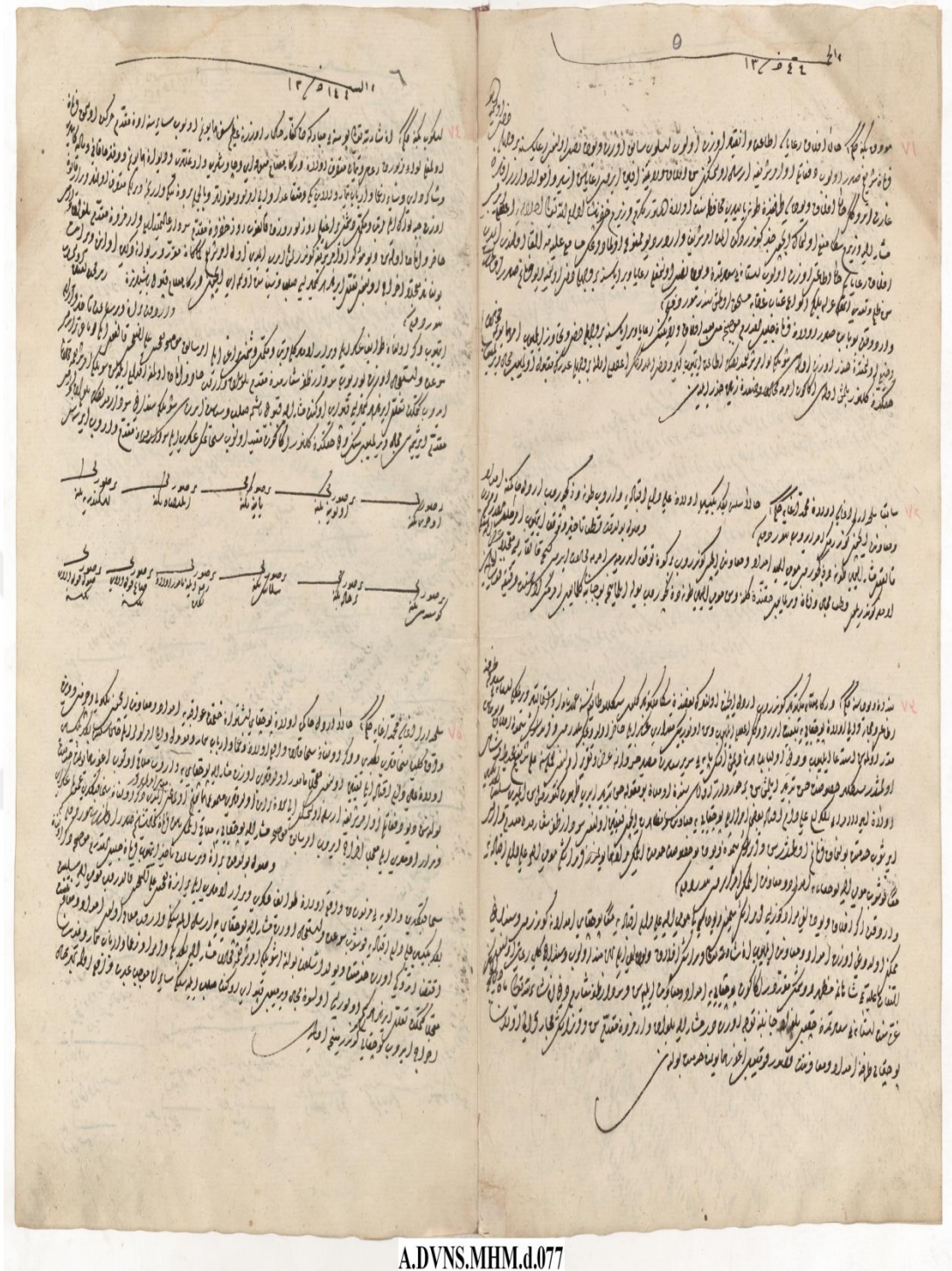
Ağrıboz Kâdîsı olub Muḳaṭaat teftîşinde olan Mevlana Şemseddin'e hüküm ki; livâ-i mezbûrda vâkı' Avarâzpoli Kâdîsı'na cem' olunan Kirpas Yalılara baḳi ḥidmeti tercîḥi senden berü ne ehl-ikimesneler gelmegle bir 'amireden bir ḥarabeye nesne gelüb müstâḳim kimesne ta'yîn olunmaḳlâzım olub Dergâh-ı Mu'allâm müteferriḳalarından kıdvatü'l-emâcid ve'l-ekârim Aḥmed zîde müceddedühû Aḡa'nuzîñ ehl-ifesadın müstâḳim ve dindâr olmaḡla 'ısrîn fî elf tarihinde vacib olan Kirpas Yalıları baḳi ḥidmeti müşârün-ileyhe ta'yîn olunmak ricâsına 'arz eyledüğün ecilden tarih-i mezbûranıñ ḥimâyeti lâzım olan Avarâzpoli Kirpas Yalılara baḳi ta'yîn olunan kâdîlıḳlardan emr-i sâbıḳ ve 'adet ü ḳadim mezbûra cem'ü muḥaṣṣıl 'amireme irşâl-i teslîm itdirüb ḥaricden bir ferdi daḡl itdirmeyesin diyü bi'z-zat tarafından emr-i şerîfüm virilmegine buyurdum ki () vuşûl bulduḡda bu bâbda bi'z-zat tarafından virilen emr-i şerîfüm mücebince 'amel idüb ḥilâfına cevâ ne göstermeyesin.

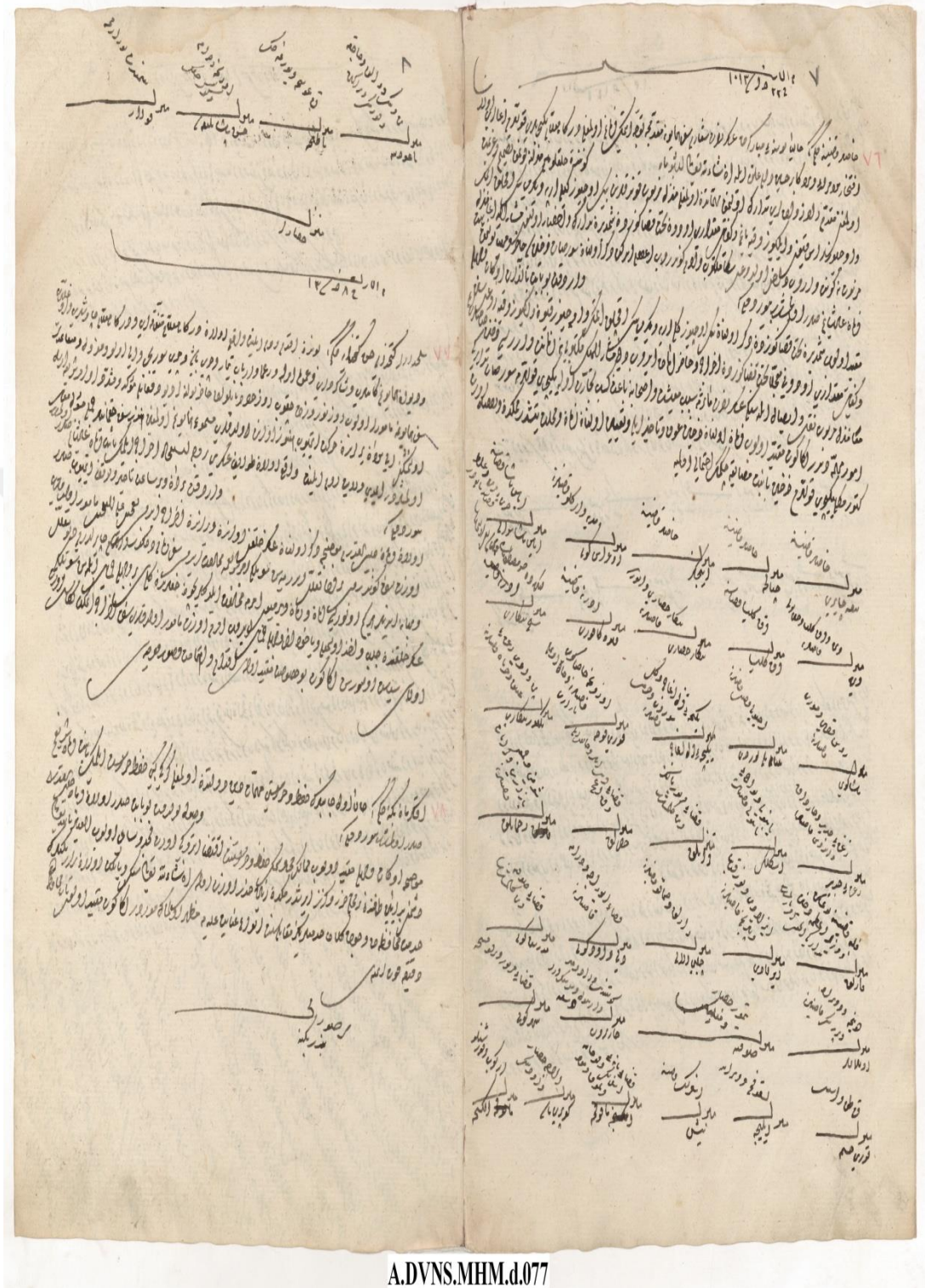
A.DVNS.MHM.d.077

A.DVNS.MHM.d.077

A.DVNS.MHM.d.077

A.DVNS.MHM.d.077

SONUÇ

Osmanlı Devleti arşiv malzemesi bakımından çok büyük zenginliğe sahip olup geçmiş ile gelecek arasında bir köprü vazifesi kurmaktadır. Ülkemiz Osmanlı Devleti'nden devraldığı mirasla, bugün dünyanın en zengin arşiv kaynaklarına sahip ülkelerinden biri olmaktadır. Arşiv kaynakları günümüzde Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilmektedir. Burası Osmanlı Devleti'ne ait arşiv malzemesinin en fazla bulunduğu müessesedir. Osmanlı Arşivi'nin en büyük önemi, günümüzde sadece Türkiye'yi değil pek çok batılı devletleri de ilgilendirmesidir. Yabancı araştırmacı ve tarihçilerin sıklıkla istifade ettiği bir kurum olma özelliğine sahiptir. Devletlerin, birbirleriyle ve ülke içinde yaşadığı iç ve dış meseleler, bütün siyasî, idarî, askerî, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer meselelerle ilgili alınmış her türlü kararlar arşiv malzemesinin değerlendirilmesiyle çözülebilmektedir. Bu açıdan her türlü konuda arşivler yararlanılacak en güvenilir ve objektif kaynak olmaktadır.

Küçük bir beylik olarak kurulan ve kısa süre içerisinde devlet haline gelen Osmanlı Beyliği, düzenli ve sistematik şekilde ilerlemiştir. Kurduğu idarî sistemleri sayesinde çok geniş alanlara sahip olup bunu uzun süre koruyabilmiştir. Osmanlı Devleti'ne idarî ve siyasî alanda büyük güç sağlayan en önemli siyasî organlardan biri Divân-ı Hümâyûn'dur. Burası Osmanlı Devleti merkezî teşkilatında, bugünkü Bakanlar Kurulu'nun görevlerini icra eden bir kurumdur. Devletin siyasî, idarî, askerî, malî ve içtimaî işleri burada görüşülürdü. Her türlü dâva ve şikâyetlerin halledilip padişah adına hükmün verildiği üst düzey karar organıdır. Divân-ı Hümâyûnda görüşülen konular birçok deftere kaydedilmekteydi. Bunlar arasında en önemlileri mühimme, ahkâm, tahvil, rûûs, nâme, ahidnâme gibi defterler sayılmakla birlikte başka defterler ve belgeler de mevcuttur.

Konumuz olan Mühimme Defterleri ise Divân-ı Hümâyûnda kararlaştırılan hususlar üzerine, padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdir. Mühimme Defterleri, Divan-ı Hümâyûnda müzakere edilen siyasî, içtimaî, malî, askerî, idarî konularla ilgili bilgiler vermektedir. Mühimme Defterleri, Osmanlı tarihinin aydınlatılmasında başvurulacak ilk kaynaklar arasındadır. Tez konusu olan 77 Numaralı Mühimme Defteri, Sultan I.

Ahmed (1603-1617) dönemindeki siyasî, askerî yapılanma ve faaliyetler, toplumsal hareketlilik ve sosyo-ekonomik faaliyetler hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Yapılan bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin 77 Numaralı ve (H.1013-1014/M.1605-1606) tarihli Mühimme Defterini incelenmiştir. Defterde Şark, Anadolu, Rumeli, Karaman, Belgrad, İstolni Belgrad, Poçkayı, Üngürüs, Edirne, Revan, Amediye, Palu, Bitlis gibi yerlerde yapılan savaşlar ile savaşlardan sonra devletin akıbeti hakkında bilgi verilmektedir. Bunun yanı sıra XVI. yüzyıldan itibaren etkisini hissettirmeye başlayan ve giderek artan eşkıyalık olayları ile ilgili olarak önemli bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca dönemin sosyal olayları, devlet görevlileri ile halk arasındaki münasebetler, merkez-taşra ilişkiler hakkında da bilgiler mevcuttur. Eşkıyalık faaliyetlerini bastırmak için asker teminine ihtiyaç duyan yerel yöneticilere yardım maksatlı hükümler çıkarılmış, civardaki yöneticilere asayiş olaylarına müdahale etmeleri yönünde emirler gönderilirken ayrıca, devletin aleyhine hareket eden yönetici ve başka kişilerin yakalanıp cezaî işlem görmeleri emredilmiştir.

KAYNAKÇA

I. ARŞİV KAYNAKLARI

A. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Ali Emirî Tasnifleri, (A.DVNS.MHM) “77 Numaralı Mühimme Defteri (H.1013-1014/M.1605-1606)”, ss. 1-120.

B. Yayımlanmış Tez Çalışmaları

ATABAY, Selma, “Mühimme Defterine Göre XVII. Yüzyıl’da Aydın Livası”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Aydın 2008.

BAYRAK, Serpil, “16 Numaralı Mühimme Defteri’nin (238-394) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum 2016.

BOAR, T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul 2010.

DURGUN, Hatice Çetin, “197 No’lu Mühimme Defteri’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), *Akdeniz Üniversitesi*, Antalya 2009.

KÜPELİ, Özer, “Osmanlı- Safevi Münasebetleri (1612-1639)”, (Doktora Tezi), *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Ana Bilim Dalı*, İzmir 2009.

“5 Numaralı Mühimme Defter (973/1565–1566) Özet ve İndeks”, *Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı*, Yayın Nu: 21, Ankara 1994.

II. KİTAPLAR

AFYONCU, Erhan, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu III*, (7. Baskı), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2007.

AKŞİN, Sina, *Türkiye Tarihi III*, (10. Baskı), Cem Yayınları, İstanbul 2009.

BAYKAL, Bekir Sıtkı, *Peçevi Tarihi II*, Kültür Bakanlığı Başvuru Kitapları.

CEZAR, Mustafa, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011.

ÇUHADAR, İbrahim Hakkı, *Mustafa Sâfi'nin Zübdetü't-Tevarih'i*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. 1, Ankara 2003.

DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlı Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2010.

GENÇ, Mehmet, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul 2012.

GÜNDÜZ, Tufan, *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.

-----, *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2013.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun Yayınları:33, İstanbul 1992.

İNALCIK, Halil, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar II Tagayyür ve Fesâd (1603-1656): Bozuluş ve Kargaşa Dönemi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

JORGA, Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 3 (1538-1640)*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009.

KIRAY, Emine, *Osmanlı'da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

MANTRAN, Robert, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I Kuruluş ve Yükseliş Yılları*, (Çev. Server Tanilli), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012.

-----, *XVI-XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu*, (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1995.

ŞİMŞİRGİL, Ahmed, *Kayı V*, Timaş Yayınları, İstanbul 2016.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1977, C. 3

-----, *Büyük Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1995, C. 4.

III. DİĞER KAYNAKLAR

ACUN, Fatma, “Celâlî İsyânları (1591-1611)”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 695-708.

AKÇAY, Mustafa, “Saîd”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, C. 35, ss. 543-544.

AKDAĞ, Mustafa, “Celâlî Fetreti”, *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S. 16, Ankara 1958, ss.53-107.

-----, "Celâlî İsyânlarının Başlaması", *Ankara Fak. DTCF Dergisi*, C. 4, S. 1, Ankara 1945, ss. 23-37.

-----, “Celâlî İsyânlarından Büyük Kaçgunluk”, *Tarih Araştırmaları Dergisi II*, Ankara 1964, ss. 1-49.

BARDAKOĞLU, Ali, “Eşkiyâ”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 11, İstanbul 1995, ss.466-469.

BEYDİLLİ, Kemal, “Uskoklar Hakkında İki Kitap”, *Osmanlı Araştırmaları*, S. 35, 2010, ss. 304-305.

DAVİD, Géza, “XVI. Yüzyılda Osmanlı-Habsburg Mücadelesinin Bir Kaynağı Olarak Mühimme Defterleri”, *Tarih Dergisi*, S. 53, İstanbul 2012, ss. 295-349.

-----, “Estergon”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 11, İstanbul 1995, ss. 438-440.

EMECEN, Feridun M, “Çağdaş Osmanlı Kaynaklarında Uzun Savaşlar ve Zitvatorok Antlaşması İle İlgili Algılama ve Yorum Problemleri”, *Osmanlı Araştırmaları*, S. 29, İstanbul 2007, ss.87-97.

-----, “Osmanlı Dîvânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 5, 2005, ss. 107-137.

ERAVCI, H. Mustafa, “Osmanlı-Safevî Münasebetleri ile İlgili Türkçe Kaynaklar”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, ss. 250-259.

GÖNENÇGİL, Barbaros-VURAL, Güneyi, “Çevre Tarihi Açısından Küçük Buzul Çağı ve Sosyal Etkileri”, *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, Ankara 2016, ss. 10-23.

GÜLER, Tahsin, “Osmanlı’da Siyaset ve Bürokrasi İlişkilerinin Tarihi Seyri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 19, S. 4, 2014, ss. 311-336.

İLGÜREL, Mücteba, “Ahmed I”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 2, İstanbul 1989, ss. 30-33.

-----, “Celâlî İsyanları”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 7, İstanbul 1993, ss. 252-257.

-----, “Osmanlılar’da Eşkıyalık Hareketleri”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 11, İstanbul 1995, ss. 467.

İŞBİLİR, Ömer, “Kuyucu Murad Paşa”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 26, İstanbul 2002, ss. 507-508.

İNALCIK, Halil, “Şikâyet Hakkı: Arz-ı Hal ve Arz-ı Mazharlar”, *Osmanlı Araştırmaları VII-VIII*, İstanbul 1988.

KURTARAN, Uğur, “XVIII. Yüzyıl Osmanlı-Avusturya Siyasi İlişkileri”, *Tarih Okulu Dergisi*, S. 17, Mart 2014, ss. 393-419.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S, “Mühimme Defteri”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 31, İstanbul 2006, ss. 520-523.

KOÇ, Yunus, “Osmanlıda Toplumsal Dinamizimden Celâlî İsyanlarına Giden Yol ya da İki Belgeye Tek Yorum”, *Bilig*, S. 35, 2005, ss. 229-239.

MUMCU, Ahmed, “Dîvân-ı Hümayûn”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 9, İstanbul 1994, ss. 430-432.

POLATCI, Türkan- BATMAZ, Alican, “Doğu- Batı İmajı Gölgesinde Konstantinopolis ve Beç: XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlı -Habsburg İlişkileri”, *Akademik Bakış*, C. 6, S. 12, 2013, ss. 51-77.

PUL, Ayşe, “Kuyucu Murad Paşa’nın Celâlî Mücadelesi Sürecinde Sarayönü ve Çevresi”, *Tarih, Kültür, Sanat, Turizm ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü*

Sempozyumu, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları:8, Konya 2014, ss. 124-137.

SOYER, Emel, “XVII. YY. Osmanlı Dîvân Bürokrasisi’ndeki Değişimlerin Bir Örneği Olarak Mühimme Defterleri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul 2007, ss. 1-110.

ŞİMŞİR, Nahide, “Ahkâm Defterinin Tarihi Kıymeti ve 107 No’lu Anadolu Ahkâm Defteri’ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 9, S. 1, 1994, ss. 357-390.

TEMELKURAN, Tevfik, “Dîvân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, C. 6, İstanbul 1975, ss. 129-160.

YILMAZ, Yusuf- KADIOĞLU, Yahya, “Küçük Buzul Çağı, Kuraklık ve Diğer Coğrafi Olayların Celâlî İsyanları Üzerindeki Etkileri”, *Studies Of The Ottoman Domain*, C. 7, S. 12, 2017, ss. 268-283.

TABLolar

Hükümlerin Gönderildiği Makamlar

Defterde geçen hükümlere bakıldığında beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, kazasker, çavuş, defterdar, kayyım, kaymakam, kral gibi yöneticiler ve muhtelif memurlar aşağıdaki tabloya işlenerek görülmektedir.

Makamlar	Makamların Bulunduğu Hüküm Numaraları
Ağa	13,22,24,25,27,30,31,32,35,36,66,72,97,107,162,166,192,198,200,215,222,225,237,239,246,271,273,275,281,284,310,324,326,333,339,353,365.

Akincıbeği	98,102,188,202.
Alaybeği	38,74,87,97,108,198,214,265,331.
Azablar Ağası	349.
Başbuğ	93,168,195,205,224,240,275,289.
Beğ	40,42,49,50,51,68,69,71,74,78,85,88,96,97,98,99,102,105,108,121,153,154,157,167,168,180,185,186,188,192,193,197,202,203,205,207,208,209,212,213,214,216,217,218,219,220,221,222,224,226,228,229,232,234,238,239,241,243,245,259,250,252,253,255,264,265,268,270,275,278,279,280,282,284,287,290,291,292,294,296,299,302,304,309,318,319,320,321,331,332,340,343,349,350,352,353,356,359,361,363,368.
Beylerbeyi	5,31,32,35,36,56,57,59,63,69,70,72,73,75,80,82,87,88,89,90,91,92,97,100,145,148,149,151,152,153,154,155,156,157,158,159,160,162,163,164,168,169,176,185,186,188,192,193,195,196,197,198,199,200,201,203,204,205,206,207,208,209,211,212,213,217,218,219,220,221,224,225,227,228,230,231,232,233,235,236,238,239,240,241,242,244,248,249,251,254,257,258,259,260,261,262,263,267,269,270,276,277,278,283,284,286,290,291,292,293,318,323,332,340,353,355.
Bölük Halkı	28,29,107,147,161,173,224,237,282,335,342,344,357,366.
Bölük Ağaları	366.
Bölükbaşı	10,209,211,246,247,249,251,253,349.
Cebeciler	69,74,87,98,100,105,181,211,234,240,245,322.
Çavuşlar	8,9,12,15,17,18,19,20,21,23,27,65,74,77,83,87,99,100,152,155,157,190,191,200,218,229,247,278,287,288,294,297,298,30

	1,309,330,333,334,336,337,338,342,344,350,355,357,362,364.
Çavuş Oğlanları	74,77,83,99,100,108,190,238.
Çeribaşı	77,87,159.
Çerisüvarici	77,87,159.
Defterdar	5,26,54,79,80,81,225,230,262,297,318.
Dergâh-ı Ali Beğleri	49.
Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşı	107,222.
Dergâh-ı Ali Mütferrikaları	215,280.
Dergâh-ı Ali Silahtarları	29,97.
Dergâh-ı Ali Yeniçerileri	33,248,275.
Dergâh-ı Muallam Cebecileri	105,211,245,247.
Dergâh-ı Muallam Çavuşları ve Oğlanları	77,83,87,99,100,152,190,191,200,287,288,297,330,333,336,342,357,362,364.
Dergâh-ı Muallam Kapıcıları/Kapıcıbaşları	74,83,107,150,151,324.
Dergâh-ı Muallam	99,100,177,185.

Mutasarrıfları	
Dergâh-ı Muallam Müteferrikaları	2,74,77,87,152,200,215,229,239,280,324,370.
Dergâh-ı Muallam Neferatları	190.
Dergâh-ı Muallam Silahtarları	147.
Dergâh-ı Muallam Sipahileri	147.
Dergâh-ı Muallam Yeniçerileri	68,76,312,338,346,357,362.
Dizdar	2,93,107,223,225,255,261,339,349,367.
Elçi	96,165,166,181,186.
Evkaf Mütevellisi	298.
İskele Beği	291.
İskele Eminleri	261,266,339,352,356.
Kadı	2,6,68,76,84,90,94,97,100,106,109,113,114,115,117,118,119, 120,121,122,123,124,125,126,127,128,129,130,131,132,133, 134,135,136,137,138,139,140,141,142,143,144,150,154,156, 158,160,165,173,174,179,185,186,190,193,202,203,206,208, 210,212,213,220,221,252,257,259,260,261,266,270,271,279, 281,284,287,289,296,297,298,299,300,303,304,305,306,307, 308,309,310,311,312,313,314,315,316,317,319,320,324,325, 326,327,329,330,331,323,333,334,335,336,337,338,339,340, 341,342,343,344,345,346,347,348,349,350,351,352,354,355, 356,357,358,359,361,362,363,364,366,369,370.

Kale Ağası	216,217,281.
Kapıcılar	14,36,37,69,74,154,166,173,177,186,210,219,240,242,278,285,287,291,299,311,316,335,336,347,369.
Kapıcıbaşı	13,24,27,55,66,74,87,108,175,284,365.
Kassam	225,305,317.
Kâtib	83,87,152,247,280.
Kaymakam	40,69,80,81,97,146,193,216,217,218,220,221,261,280,289,328,352.
Kayyım	80,85.
Kethüda	77,100,147,168,181,188,193,197,199,202,203,205,209,216,217,218,219,221,222,224,238,241,248,249,278,279,283,290,293,298,309,318,340,343,344,359,366.
Kisedar	74,77.
Kral	65,73,76,84,96,164,183,195,213,262,283,329.
Kuloğlanları	157,225,237.
Kuloğlanları Ağası	225,237.
Köprü Zabiti	266.
Martalos	67,277.
Mukataa Nazırı	342,357.
Mutasarrıf	36,69,74,87,90,96,99,100,146,151,154,159,162,163,185,186,190,192,210,216,229,249,250,256,259,260,270,297,306,309,331,359,364.

Müşavir	96,232.
Müteferrika	64,77,83,87,96,162,185,229,239,240,280,323.
Müteveli	94,298.
Nazır	360.
Neferat/Neferat Ağası	2,6,69,76,85,87,90,96,151,152,162,165,166,171,181,192,194, 215,216,217,220,221,240,246,255,256,268,272,273,274,280, 281,293,305,333,339,349,353,356.
Paşa	8,9,10,12,13,18,21,31,34,36,39,40,56,58,63,66,68,69,70,71,73,76,79,80,82,86,87,88,89,90,92,96,98,99,100,104,106,109,110,120,142,145,146,147,148,149,152,156,158,159,161,163,164,165,166,168,169,171,175,177,181,185,191,192,195,196,197,199,203,204,205,207,208,209,210,211,219,220,228,231,232,233,236,238,241,242,243,246,247,252,257,258,263,267,269,278,283,293,297,309,318,323,325,329,355.
Papa	221,227,303,313.
Sağ ve Sol Kol Alaybeği	38,55.
Sağ Garip Ağası	147.
Sancakbeği	75,89,91,99,159,160,173,174,180,185,186,194,201,215,217,221,247,254,261,264,265,285,289,291,328,360,364.
Serdar	57,61,68,69,73,74,75,76,80,81,82,83,84,85,86,87,88,89,92,96,97,99,100,102,104,106,108,109,145,146,151,152,154,155,157,163,164,165,166,169,171,175,181,184,190,192,197,200,201,207,208,212,214,219,220,221,222,229,232,233,236,238,239,240,242,249,250,251,252,256,262,264,266,270,278,283,284,287,289,297,301,309,318,326,327,334,336,342,350,356,35

	7,360.
Silahdar	29,108,225,325,327,342.
Silahdarlarbaşı / Silahdarlar Ağası	29,72,75,86,97,107,108,147,163,225,325,327,342,361.
Silahdarlar Kethüdası	28,72,77.
Sipahiler	98,169,225,260,269,282,323,325,327,329,333,344,357,358,366.
Sipahi Oğlanları	147,218.
Sol Garip Ağası	86,147.
Sol Ulufeciler Ağası	86,147.
Subaşı	186,275,367.
Şakird	74,77,83,87,99,100,181.
Şorbacı/Şorbacıbaşı	246,247.
Tüfenkci	80,82,146,336.
Topçu	98,108,240.
Ulak	7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,33,34,35,36,39,41,42,43,44,45,46,47,48,49,50,54,55,57,58,60,61,62,285.
Vekil	96,106,169,193,217,244,290,299,313,369.
Vezir	36,71,80,82,86,99,100,104,146,147,191,210,223,242,252,257,267,283,293,306.

Veziriazam	7,90,92,104,106,109,165,166,171,175,177.
Voyvoda	4,6,40,67,68,71,73,75,76,88,90,91,92,93,101,103,154,171,172,174,178,180,181,182,183,184,213,220,238,256,302,304,309,328,333,336,354,366.
Yayabaşı	251,367.
Yeniçeriler	68,76,80,90,98,101,103,151,152,166,173,198,217,221,240,251,257,281,310,314,323,333,337,343,346,357,366.
Yeniçeri Ağası	36,76,219,246,367.
Yeniçeri Zabiti	243,367.

77 Numaralı Mühimme Defterinin Konu Tasnifi

Akçe ile ilgili hükümler	182,184,185,249,250,251,269,271,275,282,300,303,304,308,336.
Beylerbeyi, sancakbeği, kadı, defterdar, ağa, paşa gibi yöneticilerin yaptıkları yazışmalarla ilgili hükümler	2,5,6,7,8,9,10,12,13,15,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,30,31,32,34,35,36,39,54,56,57,59,63,65,66,68,69,70,72,74,75,77,79,80,81,83,84,86,87,88,89,90,91,92,93,94,97,99,100,104,106,107,108,109,110,113,114,115,116,117,118,119,120,121,122,123,124,125,126,127,128,129,130,131,132,133,134,135,136,137,138,139,140,141,142,143,144,145,146,147,148,149,150,151,152,153,154,155,156,157,158,159,160,161,162,163,164,165,166,168,169,171,173,174,175,176,177,185,186,188,190,191,192,193,194,195,196,197,198,199,200,201,202,203,204,205,206,207,208,209,210,211,212,213,215,216,217,218,219,220,221,222,223,224,225,226,227,228,229,230,231,232,233,235,236,237,238,239,240,241,242,243,244,246,247,248,249,251,252,254,255,257,259,260,261,262,263,266,267,269,270,271,272,273,276,277,278,279,281,283,284,285,286,287,289,290,291,292,293,294,297,298,299,300,301,303,304,305,306,307,308,309,311,313,314,315,316,317,318,319,320,323,324,325,326,327,329,330,331,332,333,334,335,336,337,338,339,340,341,342,343,344,345,346,347,348,349,350,353,354,355,356,357,358,359,360,361,362,363,364,365,366,367,369,370.
Deniz donanmasıyla ilgili hükümler	3,176,216,311,349,352.
Eşkîyâlık faaliyetleriyle ilgili hükümler	95,176,177,186,216,222,238,252,295,305,307,312,313,315,318,320,321,322,326,329,332,333,335,360,361,368,369.

Halkın yaşadığı sıkıntılarla ilgili hükümler	71,95,166,172,173,174,186,210,212,216,236,238,248,252,258,271,279,304,305,313,314,315,321,333,335,336,337,346,354,367,369
Ordunun durumu ve ihtiyaçlarıyla ilgili hükümler	6,8,12,34,68,75,79,80,81,84,85,90,92,94,107,109,110,111,112,113,114,115,116,117,118,119,120,121,122,123,124,125,126,127,128,129,130,131,132,133,134,135,136,137,138,139,140,141,142,143,144,146,149,168,174,178,197,207,243,245,246,247,256,310,316,348.
Sefer zamanı orduya yararlılık gösteren kişilerin tedarik edilmesiyle ilgili hükümler	47,74,75,87,89,90,99,100,103,145,152,155,156,157,158,159,161,190,194,196,198,199,200,202,204,213,214,221,229,230,236,240,241,249,268,269,283,289, 293.
Sefer sırasında mühimmatların sağlanmasıyla ilgili hükümler	1,2,7,40,49,60,61,67,69,80,82,84,94,146,156,167,178,197,198,211,212,255,257,289,293,311,348.
Ulakların aldıkları emirlerle ilgili hükümler	7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31,320,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57,58,60,61,62,285.
Muhtelif tayin ve nakil işleriyle ilgili hükümler	90,93,152,168,191,197,205,207,221,224,240,274,275,282,289,317,337,348,359,366,370.
Voyvodalara yapılan yardımlarla ilgili hükümler	62,63,70,72,73,75,78,85,87,88,89,91,92,101,148,152,154,155,156,157,158,159,160,161,162,163,164,171,180,183,188,195,197,199,207,228,233.